הצפה

ב"ה, יום שני, ח' אדר־א' תשמ"ו (17.2.1986) • שנה נ' • גליון 14014 • המחיר: 0.46 ש"ח, כולל מע"מ

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל־המזרחי • מייסד ועורך ראשון, הרב מאיר בר־אילן ז"ל

היום — פרשת תצוה

הפרק:	יחזקאל א־ב
המשנה:	עדות ב־ג, ו־א
הדף — בבלי:	נזיר טו
ירושלמי:	ביצה כא
ההלכה:	קד הי
הזריחה:	5.45
השקיעה:	5.50
סוף זמן ק"ש:	8.01

נתגלתה גופתו של היהודי שעונה ונרצח בביירות

ביירות (צ'יפ הדיפר — עתיים) — משטרת ביירות מצאה אתמול גופה מגובה של היהודי הלבנוני שנחטף, בשוק ירקות במזרח הבירה של העיר.

[illegible]

משרד החוץ מגנה את הרצח

מאת סופרנו המדיני בירושלים

משרד החוץ פרסם אתמול הודעה המגנה את רצח היהודי בביירות, אברהם בנישתי, על ידי קיצונים שיעים.

בהודעה המשרד נאמר, כי מדינת ישראל לא תיכנע לסחטנות, ב־יחוד של קבוצות קיצוניות. [illegible]

חילופי דברים קשים מנעו קבלת החלטות בממשלה

שר האוצר ושרים מ"המערך" התנצחו על עיכוב תקציבים למשרדים תוך צעקות קולניות ✡ ועדת פקידים תברר תביעות ראשי ערי הפיתוח

מאת סופרנו המדיני בירושלים

צעקות קולניות וריב בין שרי "המערך" ו"הליכוד", גרמו לכך שהממשלה בישיבתה אתמול, לא הגיעה לשום החלטה בעניינים שעמדו על סדר יומה. חילופי הדברים התנהלו, בעיקר בין השר יצחק מודעי לבין שרי המערך משה שחל ומרדכי גור, על רקע עיכוב תקציבים ל־משרדים אלה על ידי שר האוצר.

[illegible]

פרס: לא אתיר ישיבה נוספת ב"סגנון שכזה"

[illegible]

[illegible] (צילום: משה מילנר)

בתום סיבוב השיחות האחרון בהרצליה על טאבה

לא היתה התקדמות בשאלת כתב הבוררות

ההתקדמות — בכמה סעיפים קטנים • הורגש שיפור באווירה • השיחות יתחדשו בסוף מרץ במצרים

[illegible]

רה"מ: אינני מציע להדפיס כסף

ראש הממשלה, שמעון פרס, קיבל אמש בלשכתו בירושלים, משלחת של נשיאות התאחדות התעשיינים, אשר עמדה בעניין [illegible]

[illegible]

הליכוד: לא נספק למערך עילה לפרק את הממשלה

הוויכוח בעניין "הצמיחה הכלכלית" יסתיים תוך כמה ימים

מאת שאול שיף סופרנו לענייני מפלגות

הוויכוח הקשה בין "הליכוד" [illegible]

בליכוד אומרים כי לא יספקו ל־מערך עילה רצינית לפרק את הממ־שלה [illegible]

הבנזין יוזל בקרוב ב־3%; החשמל — ב־2%

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

מחירי הבנזין יורדו בקרוב ב־3 אחוזים. החשמל יוזל ב־2 אחו־זים. [illegible]

תחזית הטלוויזיה: סוארש ייבחר ברוב קטן כנשיא פורטוגל

ליסבון (רויטר־עתיים) — ראש הממשלה הסוציאליסטי ל־שעבר, מאריו סוארש, ינצח ב־רוב קטן בבחירות לנשיאות. [illegible]

רייגן וקוהל קידמו בברכה את שחרור שצ'ראנסקי

[illegible]

"שפיגל": סחארוב עשוי להשתחרר במאי

[illegible]

מיפלס הכינרת עלה ב־21 ס"מ

[illegible]

הריבית תופחת השבוע באחוז

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

[illegible]

היועץ המשפטי יבחן אפשרות לשינוי החוזה עם המורמונים

[illegible]

שבוע "אמונה" נפתח בישיבה חגיגית של ההנהלה הארצית

במרכז השבוע — זעקה לשחרור אידה נודל, חיזוק שורשיה של המשפחה בישראל ופתיחת המגבית השנתית

[illegible]

תחזית מזג האוויר

[illegible]

על ד"ר נחמיה ולנשטין
כי איננו

אבלים: אשתו: בלהה
בנו: [illegible]

[illegible]

אגודת "שלוה"
ע"ש אלנה ויהושע הנקין
בית הבראה והחלמה — גבעתיים

אנו משתתפים בצערה העמוק של המשפחה עם פטירת [illegible]

עו"ד ברוך שבתאי ז"ל

איש אציל ויושר הדרך

[illegible]

למר אליהו הרץ

תנחומינו העמוקים [illegible]

מרת חנה הרץ ע"ה

[illegible]

בנק המזרחי המאוחד בע"מ
ההנהלה והעובדים

אמונה — תנועת האשה הדתית לאומית

אירועי שבוע בירושלים

* הצגת אופנה בשכונת רמות — ביום ב', ח' באדר א' (17.2.86) [illegible] בשעה 20.00
* קונצרט עם תזמורת נתניה בניצוחו של סמואל לואיס — [illegible] (19.2.86) [illegible]
* בזאר חגיגי — ביום ב', ט"ו באדר א' (24.2.86) [illegible]
* ערב בנושא: המשפחה היהודית בחברה בת זמננו — [illegible] (25.2.86) בשעה 19.30

[illegible]
נשמח אם תתרמו בעין יפה.

ברכת מזל טוב מעומקא דליבא
למכובדנו הדגול
מנכ"ל המשרד לענייני דתות
הרב משה סלומון שליט"א
ולרעיתו תחי'
לנשואי בתם תחי' עב"ג
תורה וגדולה יתאחדו על שולחנם
ויהי"ר שיזכו להמשיך שושלת דדה בא
לתפארת המשפחות הדגולות וכל בית ישראל

הרבנות הראשית
המועצה הדתית
רחובות

בס"ד
הרבנות המקומית — המועצה הדתית
הרצליה

ברכת מזל טוב
למכובדנו מנכ"ל המשרד לענייני דתות
הרב משה סלומון ולרעייתו
לנשואי הבת חיה שתחי'
יהי"ר ויזכו לבנות בית נאמן בישראל

צבי וייס
ראש המועצה הדתית
חברי המועצה
והעובדים

מכון ירושלים • אוצר מפרשי התלמוד
בתי מדרש לאברכים • אור המזרח
ירושלים • תל־אביב • נתניה • רמת־גן • אשקלון • שעלבים • ניו־יורק

ברכת מזל טוב לבבית לידידנו הנעלה
הרב משה סלומון
שליט"א ומשפחתו
מנכ"ל משרד הדתות
לאירוסי בתו חיה תחי' עב"ג הרב אלחנן שרון הי"ו
מבחירי תלמידי ישיבת כפר הסידים
[illegible]
יהי"ר שיזכו לבנות בית נאמן [illegible]

הנשיאות — ההנהלה

הסתדרות הפועל המזרחי בא"י ✡ המפלגה הדתית הלאומית

ישיבת הוועד הפועל המאוחד

יתקיים אי"ה ביום חמישי י"א אדר א' תשמ"ו (20.2.86) בשעה 15.00 באולם הקיבוץ [illegible] תל־אביב

בסדר היום:
א. ועדה להצעת שיטת הבחירות למוסדות בוועידה הקרובה.
ב. שונות.
החברים והסגנים מתבקשים לדייק.

הזמנות לא נשלחו

אמונה — תנועת האשה הדתית לאומית

שבוע אמונה תשמ"ו

שבוע אמונה — שייערך אי"ה בימים שבין ח' לט"ו אדר־א' תשמ"ו, עומד בסימן הודיה לה' על שחרורו של אסיר־ציון, נתן־אנטולי שצ'רנסקי, הערצה להעזתו אבטל וכקריאה נרגשת לשחרורה המיידי של אידה נודל ועלייתה לישראל!

שבוע אמונה — הנערך בכל סניפי התנועה ומפעליה החינוכיים, במטרה לחזק את הקשר ולהגביר תנופת העשייה לחיזוק שורשיה של המשפחה בישראל, להעמקת ערכיה, לפתיחות שורותיה, לחיזוק התנועה הדתית לאומית ולתפארת מדינת ישראל!

אשה דתית! באם צביונה של מדינת ישראל חשוב לך
באם החינוך הניתן לילדיך — יקר לך
באם חיזוק המשפחה על ערכי ישראל — קרוב ללבך —

הצטרפי לאמונה ותרמי מכישורייך להרחבת מטרותיה!

בין האירועים:
* ישיבת הנהלה ארצית חגיגית להכרזת "שבוע אמונה" ופתיחת מגבית תשמ"ו
* ברכת כב' הרבנים המקומיים לפתיחת "שבוע אמונה"
* קבלת־פנים אצל ראשי ערים ורשויות מוניציפאליות להנהלות סניפי אמונה להכרזת "שבוע אמונה"
* אירועים אזוריים ומקומיים בסניפי אמונה — לציון "שבוע אמונה"
* ציון "שבוע אמונה" בכל המסגרות החינוכיות של אמונה
* מפגשי בוגרות, סיורים לעולים, להורים ולאורחים — במסגרת "יום פתוח" ברשת מפעלי החינוך של אמונה
* פעולות התנדבותיות שונות ע"י תלמידות מפעלי החינוך של אמונה
* חלוקת מלגות מקרן "שרה הירש" לבנות השרות הלאומי, בוגרות אמונה
* תצוגות־אופנה של תלמידותינו, חידונים וימי ספורט, ועוד

ערכים יוזמת ועשייה דרכה של אמונה!

על הצפה

להצלתם של יהודי לבנון

עוד יהודי נרצח בביירות על־ידי אחד מארגוני הקנאים הפועלים בלבנון. זהו הקרבן השלישי, תוך פרק זמן קצר. מס־תבר שהכתובת היא אותה כתובת. אותו ארגון חטף בשעתו ארבעה יהודים חפים מכל פשע והוציא שניים מהם להורג בתגובה, כביכול, על סירובה של ישראל להיכנס אתו במשא־ומתן לשחרור מחבלים בתמורה. גם החטיפה האחרונה בוצעה על ידי אותו ארגון, כולל הרצח של אחד משלושת החטופים. הפעם טוענים הרוצחים, כי עשו מה שעשו אחרי שמצאו ש־קבוצה זו עסקה בריגול לטובת מדינת ישראל.

כה הפך דם יהודי בלבנון הפקר. אין גם אל מי להפנות את התלונות בהיעדר שלטון מרכזי. כל אחד ואחד בלבנון עושה כאוות נפשו, השלטון נמצא בידי המיליציות לסוגיהן והן בלבד קובעות את גורלם של בני אדם לשבט, או לחסד. בכל זאת קיים הבדל משמעותי בין רצח יהודים לבין פעולות רצח־ניות אחרות. יהודים מותר לרצוח. בעוד שלגבי נרצחים אחרים, להוות מורם קול מחאה, בתוספת דמעה על דם נקיים שנשפך.

והמתיקה הזאת אינה מצטמצמת בלבנון בלבד. היא נוגעת גם לעולם החופשי. מכל מקום, עד כה לא נעשתה שום פעולה מכבית, כדי להציל את היהודים שנותרו. אמנם הגבי באטה קלארספלד יצאה בשעתו ללבנון כדי להשפיע על הקיצוניים השיעיים שם כ„אדם פרטי", בלא כל כוח מאחוריה, הרי ש־כשלון שליחותה היה צפוי מראש.

על ממשלת ישראל להזעיק את דעת הקהל העולמית על רצח יהודים בתוצאות בירות. ייתכן שיש להפעיל לצורך זה גם את האו"ם, כדי לפעול באמצעותו למען הצלתם של בני הערובה היהודיים המוחזקים בידי הארגונים הקיצוניים. הדם היהודי הנשפך אלינו ויותר מכל — זעקתם של החטופים שחייהם תלויים מנגד המזדעזעים לעזרה ולהצלה.

חובת ההצלה של אחים הנתונים בצרה ובשביה מוטלת על כל יהודי ויהודי באשר הוא שם; יחד עם זאת חובה כפולה ומכופלת מוטלת על מדינת היהודים לפעול למען הצלתם של יהודי לבנון.

חבל שבשעה שהשערים היו פתוחים, בודדים בלבד נענו לקריאה ועלו לישראל. הרוב המכריע החליט להישאר, מתוך תקווה כי לא יאונה לו כל רע. מסתבר שטעו.

חרב חדה מונחת על צווארם של יהודי לבנון. שרידי קהילה זו ראויים כי נעשה הכל למען הצלתם. ובכל שנקדים גדילים הסיכויים להצליח במשימה להצלת חייהם של יהודים.

עת לעשות היא, בל נחמיצה!

מצוקתן של עיירות הפיתוח

מצוקתן של עיירות הפיתוח עלתה שוב על סדר יומה של הממשלה, הפעם מבטיחים שהממשלה לא תשקוט ולא תנוח עד אשר תמצא את הפתרונות ההולמים לבעייה כאובה זו.

לבעיה, אלה הבטחות בלבד: הפתרונות אינם נראים לעין. לא פשוט להתגבר על המשבר הקשה הפוקד את התעשייה הישראלית, שהביא עמו חוסר עבודה בממדים מבהילים. לא קל למצוא משקיעים חדשים שיסכימו בעידן של משבר להשקיע כספים כדי לפתוח מקורות תעסוקה, בפרט שאיש אינו יכול להבטיח רווחים לתוצרתם לא בארץ ולא בחו"ל.

ראש הממשלה מוסיף לגלות אופטימיות. הוא מספיד לדבר על צמיחה כלכלית. ברצונו לפנות אל שבעה־עשר התורמים הגדולים ביותר ביהדות ארצות־הברית לסייע בידו להקים קרן ביוזמת להצלתן של עיירות הפיתוח.

עד כאן הכל שפיר. ודאי שאין לערער על זכותו של מנהיג פוליטי לחיות באמונתו. מה שמפריע במקצת אלה הם הצלילים הורים שמשתרבבים בוויכוח זה. ראש הממשלה טען, כ אילו אותם חמישה מיליארד דולאר שבזבזו על מלחמת לבנון ועל ההתנחלויות היו מושקעים בעיירות הפיתוח היה מצבן שונה לחלוטין.

ראשית יש לחלוק על קביעתו זו של ראש הממשלה. לא הוכח עדיין שמלחמת לבנון היתה מיותרת מלכתחילה. לאחרונה אמר אחד האישים המרכזיים בממשל האמריקאני כי מלחמת לבנון היתה בבחינת כורח המציאות, היא תרמה תרומה נכבדה לשבירת כוחם של ארגוני המחבלים. ובכך הורחקה הסכנה הגדולה שאיימה על מדינת ישראל מהצפון.

שנית, אין קשר בין ההתנחלויות לעיירות הפיתוח. כשם שאיש לא יבוא ויאמר שיש קשר בין תקציב הבטחון לבין מצוקתן של אותן עיירות. ההתנחלויות ממלאות תפקיד חשוב במערכת הבטחונית של ישראל; העובדות שנקבעו בשטח על־ידי המתנחלים שינו את הנוף ביהודה ושומרון, ברצועת עזה וברמת הגולן. הן הוסיפו בטחון ליישובים היהודים אשר בתוך „הקו הירוק".

יתר על כן, ההתנחלויות הוחזרו לישראל את הממד ה־חלוצי שלה. הן הגבירו את המודעות ליישוב ארץ־ישראל, כבימים עברו — ימי המדינה בדרך. אין איפוא לדבר בנשימה אחת על מלחמת לבנון ועל ההתנחלויות, כאילו אלה פגעו בעיירות הפיתוח.

עיירות הפיתוח נפגעו בין היתר בגלל מדיניות כושלת מצד אותם המשרדים הממשלתיים שלא השכילו להניח יסודות בריאים לתעשייה הישראלית.

ראוי לזכור, כי הכשלון אינו מצטמצם בעיירות הפיתוח: עלינו לראות לנגד עינינו מה שאירע ב„אתא", מה קורה ב־„מספנות ישראל" ומה עלה בגורלה של חברת השיט הישראל־לית „צים". הקופה בחובות של מאות מיליוני דולארים. עד כדי כך שלמעשה הצלתה התליסה הממשלה לקבל על עצמה את האחריות לחוב זה.

מי שמעוניין לסייע לעיירות הפיתוח בדין שיעשה זאת ביושר דרך ובלב שלם ולא על־ידי הסתת דברים נגד המתנחלים, או נגד המדיניות הבטחונית של מדינת ישראל.

בהסתה אין בונים; הסתה הורסת בניינים. וכדי להציל את עיירות הפיתוח דרוש בניין כפשוטו.

הוועד המנהל החליט על המשכת שידורי הטלוויזיה

תוך נקיטת צעדים נגד עובדים מפירי משמעת

מאת שלום צוריאל, כתבנו בירושלים

הטלוויזיה לא תיסגר. הוועד המנהל של רשות השידור החליט אתמול להמשיך בשידורים תוך כדי נקיטת צעדים כלפי עובדים שיפרו משמעת וינסו לשבש את מהלך השידורים בטלוויזיה.

ההחלטה שלא לסגור את הטלוויזיה נתקבלה לאחר התייעצות עם שר החינוך והתרבות, יצחק נבון, ועם היועץ המשפטי לממשלה, פרופ' יצחק זמיר.

שר החינוך, המופקד על ביצוע חוק רשות השידור, אמר, כי אינו ממליץ לסגור את הטלוויזיה מבלי שתהיה תכנית מפורטת שתכלול את ההסדרים המשפטיים, האר־גוניים והתקציביים של צעד כזה וכן לוח זמנים מפורט לפתיחת ה־טלוויזיה מחדש.

השר הדגיש, כי אין לנקוט ב־צעדים כאלה בהיעדר תכנית שתהיה מסודרת ומפורטת של שלבי הסגירה והפתיחה מחדש.

צוות יכין הצעת חוק לפתרון בעיות הניהול ויחסי העבודה

שר החינוך אמר, כי יקים ב־ימים הקרובים צוות שיכין הצעת חוק מיוחדת בהוראת שעה, לפתרון בעיות הניהול ויחסי העבודה ב־טלוויזיה. כן המליץ בפני הנהלת רשות השידור לנקוט מעתה ואילך את כל הצעדים המשמעתיים ה־עומדים כיום לרשות הנהלה ב־תגובה לקיפוחים בשידורים ה־נגרמים על ידי העובדים.

היועץ המשפטי: בשלב זה אין מקום להשבתת־הטלוויזיה

היועץ המשפטי לממשלה, שנת־בקש לחוות דעתו בעניין, אמר, כי בשלב זה אין מקום להשבתה־קבע אך יש להתכונן לאפשרות זאת אם השידורים יושבתו בעתיד. עוד אמר, כי אם הנהלת הרשות תגיע למסקנה, כי המצב אינו מאפשר לה לנהל את הטלוויזיה יש להזעיק חוק מיוחד שיסדיר את יחסי העבודה ויעניק סמכות להפ־סקה זמנית של השידורים. כמו־כן המליץ לנקוט הליכי משמעת ב־מקרים שבהם נעברה לכאורה עבי־רת משמעת.

המלצה באוצר להפוך את „צים" לחברה ממשלתית בבעלות מלאה

מאת מרדכי זפט

במשרד האוצר מתגבשת המ־לצה להפוך את חברת „צים" לחברה ממשלתית בבעלות מלאה, עם קבלת המניות שמחזי־קה קבוצת אייזנברג בחברת ה־ספנות ללא תמורה כספית, אך תמורת כיסוי מכתבי ההתחייבות בסך כ־30 מיליון דולר שנתנה „החברה לישראל" כער־בויות להוצאת „צים".

באחרונה הודיעה „החברה ל־ישראל", שבבעלות אייזנברג, ה־מחזיקה בכ־50% הונה ו־50% ב־הצבעה ב„צים", כי היא אינה מתכוונת להגדיל השקעותיה וכן להזרים את הערבויות שנתנה ל־„צים".

סופרנו מציין, כי התוכנית לפרוס ארוך של „צים" כנוסים לכ־460 מיליון דולר וללא הזרמת כספים חדשים הערבויות — לא ניתן היה להמשיך בהפעלת החברה.

בדו"חותיה הכספיים של „החב־רה לישראל" לדצמבר 1984 מחקה החברה את השקעתה ב„צים", אך הציגה את חלקה בהפסד וכן כללה עתודה בגין ההפסד שעלול להיג־רם לה כתוצאה מהתחייבותה ל־שיפוי. תוספת העתודה בעל להפ־סדים שאוחזו עמדה על כעשרה מיליון דולר.

תוצאותיה הכספיות של „צים" לשנה שעברה הראו על שיפור של כ־50 מיליון דולר וכן על רווח תפעולי לעומת הפסד תיפעולי של כ־40 מיליון דולר אשתקד.

חברת „צים" הזמינה באחרונה חוות־דעת אצל מומחים בחו"ל. אלה קבעו כי לחברה סיכויים סבירים להיחלץ מהמשבר אם חובה תיה יותארטר לזמן ארוך וכן ש־יושקעו בה־13 מיליון דולר בחידוש הצייד בשנים הקרובות.

נראה, כי תוצאות חוות־דעת זו, כמו גם הידיעה כי העדר פתרון ל„צים" עלול להביא לפיטורי עוב־דים רבים וכן להפסדים כבדים ל־בנקים שהלוו כספים לחברה, הכר־או את כלכלני האוצר להמליץ ב־הצעה להגיע להסדר האומר עם „החברה לישראל", שיהפוך את „צים" לחברה ממשלתית בבעלות מלאה.

51 מעובדי מספנות ישראל נעצרו כחשודים בהתפרעויות

מזכ"ל ההסתדרות קורא לשחרר העצורים

51 מעובדי מספנות ישראל, נע־צרו על ידי משטרת חיפה, בעק־בות הפגנות אלימות שהיו אתמול לפני המרוהים במשרדי המכס ו־במשרדי מס ההכנסה בעיר התח־תית בחיפה.

סגן מפקד משטרת מרחב חיפה, ניצב־משנה אריה גורן, מסר ל־כתב עתים, כי חלק מבין 51 ה־עצורים יובאו היום לפני שופט שלום לצורך הארכת מעצרם כ־חשודים בהסגת גבול, בגרימת נזק ובהשתתפות בהפגנה בלתי חוקית.

אתמול הגיעו עשרות פועלים, ב־אמצעות דוברה, לנמל חיפה ומת־פצלו לשני צירים, כשקבוצה אחת עשתה דרכה למשרדי המכס וקבו־צה אחרת למשרדי מס ההכנסה בעיר.

הפועלים התפרעו במשרדים, השי־ליכו חפצים והסמו את מבואות בית המכס, לאחר שטענו, כי הם מוחים נגד מדיניות האוצר בטי־פול בענייני המספנה.

כוחות משטרה הוזעקו למשרדי מס ההכנסה, עצרו 28 חשודים ו־אילו במשרדי המכס נעצרו 23 פו־עלים.

לכתב עתים נודע, כי חלק מ־החשודים שנעצרו ישוחררו, אם לא יתבצאו ראיות נגדם בהסגת ג־בול, בגרימת נזק ובהשתתפות ב־הפגנה בלתי חוקית.

מקורי המשטרה בחיפה מתייח־סים בחומרה רבה להקריה זו, נוי־כח ההבלגה הרבה שגילתה משטרת חיפה כלפי עובדי המספנות בשבו־עות האחרונים.

„אין אדם נתפס על צערו"

מזכ"ל ההסתדרות, ח"כ ישראל קיסר, פנה אמש לשר המשטרה, חיים בר־לב, ולמפכ"ל המשטרה, רב־ניצב דוד קראוס, וביקש ל־שחרר מעצר את עובדי מספנות ישראל שנעצרו על ידי המשטרה בחיפה. קיסר הסביר לשר ולמפ־כ"ל שהעובדים עשו מה שעשו מ־תוך לחץ ומצוקה נפשית ולא כוונה רעה ויש לכן לשחררם ולהתייחס אליהם בבחינת „אין אדם נתפס על צערו".

גם מזכיר מועצת פועלי חיפה, משה ורטמן, פנה למשטרה בבק־שה לשחרר את העצורים.

ראש עיריית תל־אביב קיבל את נציגות סניף „אמונה"

ראש עיריית תל־אביב, שלמה להט, קיבל אתמול באולם קבלת הפנים של העירייה את נציגות אמונה — האז"ל סניף ת"א לרגל פתיחת שבוע אמונה בעיר.

יהודית הר־חן הציגה את המש־תתפות, בהן נציגות מכל השכונות והשכונות הפועלות יחדיו לתפארת העיר והתנועה.

הרבנית צפית גורן, נשיאת אמו־נה העולמית, וטובה סנהדראי־גולד־רייך, נשיאת אמונה בישראל, התי־יחסו בדבריהן לפעולות אמונה בכלל ובתל־אביב בפרט, הבאות להרחיב את החינוך הדתי בעיר ו־לחיזוק ערכיה הדתיים לאוכלוסיה.

ראש העיר, שלמה להט, אמר כי הוא שמח לארח את ראשי אמונה בת"א, העריך פעילותה הברוכה ו־הבטיח תרומה הולכת של העירייה לפתיחות המגבית הכספית של אמו־נה.

לתשואות זכו אדם ותמר, הגיכי מעון היידים של אמונה ברחוב ה־רב קוק בת"א, שבאו לקבלת הפנים בלווית מנהלת המעון והגישו ש־לראש העיר. כן הגישה שי ביחוד למר להט שושנה רבינוביץ, מזכירת הסניף.

כן השתתפו בפגישה סגן לראש ה־עיר, ד"ר חיים מנחם בסוק, והחבר הנהלה, שמואל גפן.

מטען התפוצץ ליד אוטובוס בטול־כרם

מטען צד התפוצץ במוצאי שבת בכביש כרם ליד אוטובוס „אגד" שהוביל נהגים של „אגד" ב„השטחים". איש לא נפגע, אך נגרם נזק לאוטובוס.

האוטובוס היה בדרכו משכם ל־כפר־סבא. הנהג יאיר זרחי סיפר, כי שמע לפתע קול פיצוץ והאורות באוטובוס כבו. הוא נסע במהירות כדי להתרחק מזירת התקרית.

מטען חבלה התפוצץ בי"ם

מטען חבלה התפוצץ אתמול בבוקר מאחורי תחנת אוטובוס בצומת הגבעה הצרפתית שבי־צפון ירושלים. לא נגרם נזק ולא היו נפגעים.

כתב עתים מציין, כי בעת ש־המטען התפוצץ המתינו חיילים ב־קרבת תחנת האוטובוס ורק בנס לא נפגע איש.

המטען היה דומה למטענים קוד־מים שהתפוצצו בעיר בתקופה הא־חרונה.

המשטרה קוראת לציבור להמ־שיך ולגלות ערנות ולדווח על חפצים חשודים למוקד המשטרה.

המשטרה תבדוק אם היתה הסתה בוועידת „כך"

המשטרה תבדוק את הנאומים שנישאו במהלך ועידת „כך" ב־סוף שבוע שעבר בבנייני האומה בירושלים ותפעל אם תמצא שהיו בהם דברי הסתה — אמר מפכ"ל המשטרה, רב־ניצב דוד קראוס, בפגישה עם עיתונאים שהתקיימה אתמול בלשכתו בירושלים.

המפכ"ל אמר, כי נגד המפגינים שהפגינו נגד קיום הוועידה מחוץ לאולמי בנייני האומה יוגשו כתבי אישום.

מרקוס: לא אתפטר ולא אקיים בחירות חדשות

וואשינגטון (ע"צ) — הנשיא פר־דיננד מרקוס הבריז בראיון שהעניק אתמול לרשת הטלוויזיה האמרי־קנית „סי.בי.אס", כי לא יתפטר מ־תפקידו ולא יארגן בחירות חד־שות בפיליפינים.

אישים ומוסדות

— יוסף, בנם של הרב אשר זמל והרב האשדי למועצת לב השרון והרבנית פרידה אסתר, הגיע לי מצוות ועלה לתורה בבית הכנסת הגדול בבני־ברק, במעמד אד־מו"רים, רבנים, ראשי ישיבות, אישי ציבור וקהל רב. התן בר־המצוה השמיע דרשה הלכתית. נשאו דברים: הרב מרדכי זמל, אב"ד גוש תל־מונד, הרב פנחס אדרי, הרב הראשי לגבעתיים, הרב יצחק גרוסמן ראש הישיבה התי־כונית קריית הרצוג, הרב ישראל ולמנוביץ, לשעבר רבה של עכו, הרב יהושע זמל, רבה של הז־פיות בירושלים, וד' אברהם פלד־מן, מייסד ובונה בית הכנסת ה־גדול בבני־ברק. במסיבה משפח־תית השתתפו ונשאו דברים ה־גרי"ש גורן, לשעבר הרב הראשי לישראל, אל"מ הרב אברהם אב־רן, הרב יוסף גליקסברג, הרב ה־ראשי לגבעתיים וחבר מועצת ה־רבנות הראשית, הרב שלום אפ־שטיין, ראש ישיבת מאה שערים, הרב ישעיהו סיאני, הרב האזורי למועצת גבעת ברנר, וצבי הרות, ראש מועצת לב השרון. השיב ל־מברכים אבי החתן.

— רבנים, ראשי ישיבות ותל־מידיהם, אישי התנועה ואישי צי־בור השתתפו אמש בשמחת כלו־לותיהם של יחיאל־מאיר, בנם של נתן נסע וצ"ל, מראשי הסתדרות המורים לשעבר וארגון המורים ה־דתיים, ושיקמה נהוראי מת"א, עם עזית, בתם של שמואל ופרי־דה שורק מבני־ברק — נכדה לר' משה שוויצר מטבריה. את החו־פה שהתקיימה באולם „היכל הפאר" בת"א ערך הרב אהרן ליכטנשטיין ראש ישיבת „הר עציון" שהחתן הוא אחד מתלמידיה. את הכתובה קרא הרב דב ביידוש הפסקה מ־בני־ברק ובברכות נתכבדו — ה־רב אליהו גרוסברג רים ב„נתיב מאיר", סב הכלה ר' משה בניימין שווינצר מטבריה, דוד החתן ר' יצחק זאב גוטראי ממושב חמד, דוד הכלה ר' יוסף פרומר מתל־אביב, הרב נפתלי טרופ מתי"א ובברכה האחרונה נתכבד הרב יהושע מגנס ראש האולפנית בתל־אביב וחי"ם בישיבת מרכז הרב בירושלים.

שבוע „אמונה" נפתח

(סוף מעמוד ראשון)

עלי החינוך — לביקורי חברות ה־הנהלה, הורים ואורחים; חברות ה־הנהלה הארצית ייפגשו עם תלמידות ובוגרות מפעלי החינוך של אמונה; ייחנך מועדון לחברה בבני־ברק מוקדש לזכרה של מלכה כהן ע"ה; יחולקו מלגות לבוגרות סמי"ם „נוה שרה הרצוג" המשרתות בשי־רות לאומי מקרן שרה הירש, ועוד. בכל הפעילויות יצוין מספר „תנו־עה הדתית לאומית והציבור יקרא להתפקד".

כן נכמטו ברסים על המפעלי ה־פרסומי הכלולות את שבוע אמונה ב־כלי התקשורת ובדרכים אחרות.

עצומה לשחרור אידה נודל

הנגש לנשיא רייגן

פגינה בגייר מסרה על העצומה שליה יחתמו בשבוע אמונה והמופ־נית אל הנשיא רייגן בדבר שחרורה של אידה נודל. חברות הסניפים יעיבו דוכנים להחתמה על עצומה זאת — אשר תועבר אל נשיא אר־ה"ב ע"י שליח ביוחד.

חדוה וייס מסרה כי שבוע אמונה יודגש בכל מעונות הילדים באמצעות הורים ובמפגשים שונים.

כן הדגישו החברות את שיתוף ה־פעולה המבורך בין המחלקות הבר־רזיות באמונה לבין הסניפים ומפ־עלי החינוך — שנרתמו יחד להרמת המבצע בהרבה רצון טוב.

התייחסות ירוד

צוויה הצר שנערך בעקבות הדב־רים צויינה התרומות הרוח שנד־כה לשבוע אמונה, אשר בפרכה עומד הסניף ופעולותיו. כן הודגש כי בשבוע זה יש לחזק את השור־שים התנועתיים בכל המסגרות החי־נוכיות ולקרובן לתנועה ועוד.

בדיון השתתפו: הרבנית שרה כשורר, לאה עדיני, שהילדה כהן, רחל דובדבני טובה סנהדראי־גולד־רייך, צדה קרל, צריד בריס רדטמן, כרים מאיר, הרבנית צפיה גורן, כרים אליאש, יהודית פולק, חוה צבי־אלי ואליהו שפר, סגן סגהל, נוה שרה הרצוג" בבני־ברק, ביה הספר שיום עריכת יום אמונה במס־גרתו אשתקד.

שמואל רון, מנהל „אחוות־שרה" שאירח את ההנהלה, מסר סקירה על אוכלוסיית הילדים ותכניה של המוסד.

לתשואות זכתה אביבית, חניכת המוסד, שקראה שיר נאה לכבוד נשי החיל של אמונה.

גזברית התנועה, יהודית פילק, הודיעה על „אחוות שרה" להעיררת הסטריה במקום.

הישיבה נפתחה בדברי תורה על ידי חוה צבי־אלי והמשתתפות התייחדו בדקה זכר של הגבי פרבייה נומן ממייסדות אמונה חברת ההנ־הלה הארצית שנים רבות, את זכרו של עו"ד ברוך שבתאי. ההנהלה שלחה תנחומים למשפחותיהם.

את הישיבה המיוחדת סיימה שרה שטרן־יקסן בהביעה תקוותה כי שבוע זה יעבור כמירב ההצלחה ו־הודתה לכל החברות שנטלו חלק ב־הכנתו ובביצועו.

הספירה ב„חירות" כמעט הושלמה; תוצאות מעורפלות

מאת שאול שיף, סופרנו לענייני מפלגות

הספרה של „מחנה שמיר" ב־בית הדין העליון של „חירות", ביום ו', עדיין אינו מבטיח רוב לאחד משני המחנות האחרים — שרון ולוי.

כאמור, פנו לוי ושרון לבית הדין העליון של „חירות" ותבעו שנציגי הסקטורים השונים ייבחרו בכל יתר הצירים ולא ימונו, ועיקר תביעתם אכן התקבלה.

אף על פי כן, בהסתמך על כמה סניפים מהימנים ב„חירות", לא ניתן להעריך נכונה את תוצאות ה־בחירות לוועידת „חירות" למרות שהספירה כמעט הושלמה. אין ספק, כי „מחנה שמיר" יעשה מא־מץ עליון לנגוס בצירים „המתנד־נדים" של מחנות שרון ולוי, וכאו־לה, ישנם, כדי להבטיח לעצמו את הבכורה.

קהיר (ע"צ, רויטר־עתי"ם) — נשיא מצרים, חוסני מובארק קיים אתמול פגישה של שעתיים עם ראש אש"ף, יאסר ערפאת, במטרה להפשיר את הקיפאון ב־שיחות השלום במזרח התיכון.

נשיא ה

המכבים לקידום פנֵי התנועה

ערב ראיונות

בסוגיה

„האם יש סכוי לתנועה הדתית לאומית?"

בהשתתפות:

עו"ד ישעיהו פריבס, יושב ראש ועדת המפקד

התנועות המרכזות

יגאל ביבי, ראש עירית טבריה

מנחה: שאול מיזליש

ביום ג', 19.2.86, י' באדר א' תשמ"ו

במרכז גינזבורג (ליד המשטרה)

בשעה 19.30

הציבור מוזמן

תיק החקירה בעניין סגן השר דקל יועבר להכרעת היועהמ"ש

תיק חקירתו של סגן השר מיי־כאל דקל יועבר, לאחר שיושלמו כמה פרטים, ליועץ המשפטי לממשלה, כדי שיכריע אם יש מקום מקום להעמיד את מר דקל לדין.

זאת אמר אתמול מפכ"ל המש־טרה, דוד קראוס בפגישה עם עי־תונאים בירושלים. המפכ"ל ציין, כי החומר בפרשה זו „סרוק סופית" יש להשלים איסוף פרטים מסויי־מים.

המפכ"ל המשטרה אמר באותה פגי־שה כי בקרוב יוגשו כתבי אישום נגד סגנית יו"ר בנק צפון אמ־ריקה, הדסה מונסה, ומנהל בנק צפון אמריקה, משה שטרן, בעניין השר הבעילה שהתגלתה במניה ה־ירושלמי לפני למעלה מחצי שנה, במקביל תושלם מלאכת הגשת בקשת ההסגרה נגד משה שטרן מ־צרפת לישראל.

בעניין פרשת אלביט אמר רב־ניצב קראוס כי החקירה עדיין ב־עיצומה, חלק מן העדים מסרו גי־רסה שנמצאה מתקבלת על הדעת. רב ניצב קראוס אמר כי בקרוב יוגש לכתב האישום נגד מי שהיה כמנהל חיתווה לשיפוץ פני העיר בעיריית ירושלים, מרדכי דרוויש, שנחשד בעבירות של שוחד.

שתי מדינות נוספות באפריקה עשויות לחדש יחסיהן עם ישראל

מאת סופרנו המדיני בירושלים

מנכ"ל משרד החוץ, דוד קמ־חי, יצא אתמול לסיור בכמה מ־דינות אפריקה. לפי שנמסר, יש סיכוי שעוד שתי מדינות אפ־ריקה, טוגו וקאמרון, יחדשו את היחסים עם ישראל. שתי מדינות אלה קשורות בברית עם מדינת החוף השנהב.

בחלק מן המדינות שמר קמחי יסייר יש נציגי אינטרסים של יש־ראל. הדוגמה של חוף השנהב יש בה כדי לשכנע מדינות נוספות באפריקה לחדש את היחסים.

נסים אריאל ויחזקאל שץ — חתני התנ"ך לנוער במחוז ירושלים וגוש דן

מאת סופרנו

הנער נסים אריאל, תלמיד קריית־נוער בירושלים, הוכתר לחתן התנ"ך במחוז ירושלים. לשני סגנים נקבעו אגם דויד־זון מבית הספר „הורב" ואביתר רום מישיבת ירושלים לצעירים. המבחן הפומבי היה אתמול ב־מרכז תרבות עמים ונוער ב־ירושלים.

שלושה אלה, שנבחרו מבין תל־מידים ותלמידות מבתי ממ"ד בבתי־ספר ממלכתיים וממלכתיים־דתיים, ישתתפו במבחן ארצי ש־ייערך בד' בניסן, ובו 18 נציגי ישראל בחידון העולמי לתנ"ך, ה־מאורע המרכזי ביום העצמאות. מבחנים דומים נערכו אתמול ב־שש מחוזות בארץ.

השופטים במבחן הפומבי במחוז ירושלים היו: מאיר בן־יאיר (יו"ר), יוסף שפר (מחבר השאלות), אריה צוויג, ד"ר אליהו פרץ והעיתונאי יונה כהן.

דברי ברכה השמיעו פרופסור חיים גבריהו, יו"ר החברה לחקר המקרא בישראל, ד"ר יוסף שנאי, מנהל מחוז ירושלים במשרד ה־חינוך, ציון שבת, מרכז שליח ב־משרד החינוך ויוסף שפר.

מבחנים ב־17 קהילות בתפוצות

במקביל למבחנים הנערכים ב־ישראל, נערכים בימים אלה מבח־נים בתנ"ך ב־17 קהילות יהודיות בתפוצות, בהם ייקבעו המשתתפים בחידון העולמי לתנ"ך ביום העצ־מאות בישראל.

מפעל חידון התנ"ך העולמי על כל שלביו מתבצע ביוזמת אגף הנוער במשרד החינוך והתרבות, החברה לחקר המקרא, פיקוד ה־גדנ"ע ומחלקת הנוער שליד ה־קרן הקיימת לישראל.

חידון מחוזי לגוש דן

בית־הספר „עמיתי" גוש דן שב־אוניברסיטת בר־אילן אירח את חידון התנ"ך המחוזי.

בחידון השתתפו מועמדים מ־עשרה בתי־ספר תיכוניים בגוש דן, דתיים וכלליים, שזכו בחידונים שנערכו ברמה המקומית.

בחבר השופטים היו ד"ר בן־ציון מלמד, מפקח בתי־ספר ה־כתתיים דתיים, ד"ר משה גרנות, מפקח בתי־ספר תיכוניים כלליים, שמואל ברקט, מפקח אגף הנוער והחי־נוך. לאחר שני שלבים ש־נערכו בכתב ובעל־פה הוכתרו חתן התנ"ך ושני סגנים, כולם תל־מידי ביה"ס הטכנולוגי „אמית" ש־באוניברסיטת בר־אילן: החתן ה־תנ"ך — יחזקאל שץ מכיתה י"א במגמת ביו־טכנולוגיה. סגן ראש־ון — אליהו אורן, תלמיד י"ב במגמת אלקטרוניקה, סגן שני — ספירה כבירה, תלמיד י"א במגמת מחשבים.

החידון מתקיים זה השנה ה־שלושה באוניברסיטת בר־אילן ע"י מפקחת אגף הנוער, ביוזמה מפקח, ובסיוע הצוות החינוכי של בית"ס הטכנולוגי „אמית" גוש דן. ב־חידון נשאו דברי ברכה מנהל מחוז ת"א במשרד החינוך, יצחק שטיין ומשה חושב, מנהל אגף הנוער במחוז.

אלף תושבים מעיירות פיתוח הפגינו בבירה

למעלה מאלף תושבים מעיי־רות הפיתוח מכל הארץ הפגינו אתמול מול משרד ראש הממ־שלה בירושלים, במחאה על ה־מצוקה התקציבית שבה שרויות עיירות הפיתוח, ובטענה שהממ־שלה אינה עומדת בהתחייבויו־תיה הכספיות.

בין המפגינים בלטה נוכחותם של מרבית ראשי העיירות, המפגינים נשאו עשרות כרזות, בהן „כולנו מתחת לקו העוני", „אין לנו תגו־רה להדק" ו„ליישובי הפיתוח אין כסף — רק רוח".

אל המפגינים יצאו השרים דוד לוי, והרב יצחק פרץ וגד יעקבי, ומסרו להם כי מצוקת ערי הפי־תוח נדונה בישיבה השבועית של הממשלה. דברי השרים נקטעו מדי פעם בצעקות של המפגינים.

לאחר מכן נתקבלה על ידי ה־ממשלה משלחת של ראשי עיירות הפיתוח. הם דיווחו לשרי הממש־לה על בעיותיהם הכספיות ועל בעיית האבטלה הגוברת בערי ה־פיתוח.

צמיחה עכשיו?

מאת ברוך אדלר

הלא־ייאמן קרה בסוף השבוע שעבר ולראשונה אחרי שנים רבות ירד המדד מתחת לאפס. האופטימיסטים ביותר העריכו כי המדד יעמוד על אפס בעוד שהפסימיסטים שחות דיברו על עליית מדד של בשתי בסביבות אחוז אחד.

על ירידת המדד מתחת לאפס איש לא חלם, ומה עוד שהירידה היא בשיעור מבשי. השינוי הדרסטי בהתנהגות המדד בולט יותר אם ניקח בחשבון כי הירידה היתה בחודש שבו החל בתהליך של הפשרת מחירים מהקפאתם.

ירידת המדד הנוכחית מצטרפת לעליית המדד הנמוכות של החודשים האחרונים, דבר המעיד על הצלחתה של התוכנית הכלכלית החדשה להדביר את האינפלציה הדוהרת. השינוי לטובה במשק הישראלי מורגש ביחוד אם ניקח בחשבון שלפני זמן לא רב עמדנו באינפלציה של עשרות אחוזים ועליית המדד בחישוב שנתי התקרב למספר הדמיוני של אלף אחוז.

הדברת האינפלציה דורשה מחיר גבוה והיא נעשתה על גבם של רבבות עובדים שנפלטו לשוק מחוסר עבודה ולמאות אלפי שכירים שכרם נשחק בעשרות אחוזים. הזזרת המשק

במוקד

למצב נורמלי היתה כרוכה בגיוות מכאיב שבו חוסלו עשרות מפעלי תעשיה. המשק שילם את מחיר הכלכלה החדשה במותם של מפעלי תעשיה גדולים ובעלי מוניטין, דוגמת „אתא" והידרדרות לסף הקיום או הסגירה של „מספנות ישראל", „סולתם" ועוד. למפעלי התעשייה שכרעו ונפלו אפשר להוסיף את החברות הגדולות בענפי הבנין, החקלאות והתיירות, דוגמת „קלריד", „קופל טורס" וגופים כלכליים אחרים הגוזזים על סף התמוטטות כמו „מלונות חיים שיף", חברת הייזוק הגדולה של המושבים מת"ם ועוד.

בלי מחיר כלכלי זה למען השגת היציבות במשק אי־אפשר היה להגיע לתוצאות שהושגו ומאחר שהקטנת הפעילות במשק אינה מטרה כשלעצמה אלא מכשיר להבראת המשק, הגיע הזמן למתן את המיתון ולהעלות את המשק על דרך הצמיחה. השאלה היא רק מתי לעשות זאת ובאיזה היקף. התשובה לכך אינה כלכלית בלבד אלא גם פוליטית ועל רקע זה יש כיום ויכוח נוקב העלול להביא לפירוק השותפות הקואליציונית שהיותה אחד הגורמים המרכזיים לאפשרות של ביצוע התכנית הכלכלית. בלעדי שותפות זו ספק רב אם אפשר היה להטיל את העומס הכבד הקשור בתכנית על הציבור הרחב.

הכל מסכימים כי צמיחה כלכלית מחודשת הכרחית ובל־עדיה תביא התוכנית הכלכלית למשבר כלכלי—חברתי ולתהו ובוהו במשק חמור אף יותר מזה שהיה לפני ביצוע התוכנית הכלכלית הנוכחית. השאלה היא אם הגיע כבר הזמן להתיר את הרצועה ולהזרים כספים למשק לפני שיהיה ברור לחלו־טין כי המשק התיצב. המדד אמנם ירד, אולם היה זה בתקופה של הקפאת מחירים כמעט מוחלטת במשק. עתה יהיה צורך לראות אם גם אחרי הסרת הפיקוח על המחירים יתנהג המשק כמו שהתנהג במחצית השנה האחרונה. מדיניות זו מבוצעת כעת והסרת הפיקוח על המחירים נעשית בהדרגה. אחרי תקופת מה שישרם המדדה, אם התוצאות יהיו טובות, אפשר יהיה לגשת לביצוע חלק שני של התוכנית הכלכלית — הזרמת כספים למשק להידוש הצמיחה, שפירושה העיקרי הוא יצירת מקורות עבודה חדשים לקליטת רבבות מחוסרי העבודה.

למעיך אצת הדרך, כנראה משום שמתקרב מועד הרוו־טציה בממשלה, כשפרס יפנה את כסאו לשמיר, והוא אינו רוצה להשאיר לו את הזיכוי של מושיע המשק כשבתקופת כהונתו תהיה צמיחה במשק בעוד שבשנותיים של שלטונו הוטלו גזירות כלכליות קשות על הציבור.

החשש הוא שעתה יפלו ההחלטות לא לפי שיקולים כלכליים אלא לפי חישובים פוליטיים של ערב בחירות.

מדינת ישראל
חוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965
מרחב תכנון מקומי
מבוא העמקים

הודעה בדבר אישור תכנית מתאר

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 117 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה — 1965, כי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז הצפון, אישרה תכנית מיתאר הנקראת „תכנית מיתאר מס' 297 — יקנעם עלית", שהודעה על הפקדתה, יחד עם התשריט המצורף אליה, פורסמה בילקוט הפרסומים מס' 2837 מיום ב' באב תשמ"ב (22.7.82) עמוד 2514.

ואלה הם השטחים הכלולים בתכנית:

גושים: 11094, 11097, 11098, 11495, 11496.

חלקי גושים: 11083, 11086, 11091, 11093, 11095, 11096.

עיקרי מטרת התכנית: הכנת תכנית מיתאר למקום בהתאם לחוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965.

התכנית האמורה, בצורה שבה הועדה המחוזית אישרה אותה ביחד עם התשריט המצורף אליה, הופקדה במשרדי הועדה המחוזית האמורה וגם במשרדי המועצה המקומית לתכנון ולבניה מבוא העמקים שבבית המועצה, בצרת עלית, לכל המעונין ר־שאי לעיין בה ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

תאריך: ט"ז בשבט התשמ"ו 26.1.86

ישראל קניג
יושב ראש הועדה המחוזית
לתכנון ולבניה מחוז הצפון

חוק התכנון והבניה
התשכ"ה—1965
מרחב תכנון מקומי, חדרה

הודעה בדבר הפקדת שינוי תכנית מפורטת

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה — 1965, כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז חיפה, ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה, חדרה, הופקד, ביחד עם התשריט המצורף אליו, שינוי תכנית מפורטת הנקרא: „תכנית מס' חד/804 א' — שינוי תוואי חיבור רח' הורד ורח' הציפורן בשכונת ביאליק, בחדרה", המהווה שינוי לתכנית חד/804 — שכונת ביאליק ושכונת שלמה.

ואלה השטחים הכלולים בשינוי התכנית: גוש 10042, חלקה 270 וחלקי חלקות: 271, 272, 274.

עיקרי הוראות התכנית:

א. קביעת דרכים וביטול דרכים.

ב. קביעת אזור מגורים ב'. אזור מגורים ג' ושטח ציבורי פתוח.

כל המעוניין בשינוי התכנית רשאי לעיין בו, ללא תשלום, בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

כל מעוניין בקרקע, בבנין או בכל פרט תכנוני אחר, הרואה את עצמו נפגע משינוי התכנית וכן כל הזכאי לכך על פי סעיף 100 לחוק, רשאי להגיש התנגדות לשינוי התכנית במשרדי הועדה המחוזית ליד רחוב הלבנים, חדרה, תוך חודשיים מיום פרסומה של הודעה זו ברשומות.

י"ז שבט תשמ"ו
27 בינואר 1986

משה גלנר
יושב ראש הועדה המחוזית
לתכנון ולבניה, מחוז חיפה

חוק התכנון והבניה
התשכ"ה—1965
הועדה המקומית לתכנון ולבניה
תל־אביב־יפו

הודעה לפי סעיף 149
לחוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965

הרינו מודיעים בזאת כי הוגשה ל־ועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב־יפו בקשה ליתן אישור להק־לה לתוספת אחורי בניה וקו בנין צדדי ופרגולה ברחוב יוסף דה לה רינה מס' 16 גוש 6637 חלקה 389 תיק בנין 016—11/836.

בעל קרקע או בנין או המחזיק בהם שיש לו התנגדות להוצאת היתר / אשור הנ"ל במקום זה רשאי ל־הגיש לועדה המקומית לתכנון ולב־ניה תל־אביב־יפו, שד' בן גוריון 68, את התנגדותו המנומקת תלציין כתובתו המדוייקת וטלפון.

ההתנגדויות תתקבלנה במשך 14 יום מתאריך פרסום מודעה זו ותוד־באנה לדיון בפני הועדה הנ"ל.

י. כספי
סגן ראש העיריה
יו"ר הועדה המקומית
לתכנון ולבניה
תל־אביב־יפו

עירית ירושלים
הועדה המקומית לתכנון ולבניה

הודעה לפי סעיף 149
לחוק התכנון והבניה
תשכ"ה 1965 (להלן: החוק)

82/86/בנ

ניתנת בזה הודעה בהתאם לסעיף 149 לחוק כי מר גד אשקוץ הגיש לועדה המקומית לתכנון ולבניה (להלן הועדה) בקשה להתרת הקלה בנכס גוש 30185 חלקה 89 ברחוב המעפילים, שכ' קטמון בירושלים.

דהיינו: הקלה באחוזי הבניה 1.45% מעל 75% המותרים.

את ההתנגדויות להתרת ההקלה הנ"ל אפשר להגיש תוך שבועיים מתאריך הודעה זו לועדה המקומית לתכנון ולבניה ברחוב הלל מס' 23, ירושלים.

ניתן לעיין בתכנית המוצעת ב־משרד זה בכל יום פרט ליום ד' בין השעות 12.00—14.00.

אברהם כחילה
מ"מ ראש העיר
יו"ר הועדה המקומית
לתכנון ולבניה

הועדה המשנה לתכנון ובניה
מרחב תכנון מקומי ראשל"צ

הודעה

לפי סעיף 149 (1) לחוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965

ניתנת בזאת הודעה כי הוגשה ל־ועדת המשנה לתכנון ובניה ראשל"צ, בקשה למתן הקלות על חלקה 10 (1) בגוש 3927 רחוב ארלוזורוב, לפי תכנית מתאר/תוכנית מפורטת. נמצאת החלקה הנ"ל ב־איזור מגורים ב' ומותר לבנות על־יה: — בית מגורים 2 קומות 4 די־רות.

בקשת בעלי החלקה: — הקלה עבור קומה נוספת במסגרת אחוזי הבניה המותרים.

לכל מי שיש התנגדות מאיזו סי־בה שהיא לבקשה הנ"ל יואיל ל־הגישה לועדה תוך מועד של 15 יום, החל מיום פרסום הודעה זו.

באם לא תתקבל כל התנגדות ב־תקופה הנ"ל, תובא הבקשה לאי־שור.

ג. ניסן
יו"ר הועדה המקומית
לתכנון ובניה
ראשון־לציון

חוק התכנון והבניה
התשכ"ה — 1965

מודעה

לפי תקנה 2ב (ד) להקלות התכנון והבניה (בקשה להיתר, תנאיו ואגרות) תשי"ל 1970

הרינו מודיעים בזאת כי הוגשה בקשה לועדה המקומית לתכנון ולב־ניה תל־אביב־יפו, לתוספת בניה של 50% ברחוב נתן מס' 19 גוש 6135 חלקה 69 תיק בנין 28103.

כל מי שיש לו זכויות בנכס הא־מור לעיל ומתנגד לבנ"ה עליו להד־דיע על כך, בצירוף כתובתו המדוייקת, לועדה המקומית תוך 14 יום מתאריך פרסום מודעה זו.

(שם המבקש)
ירימי יעקב

מרחב תכנון מקומי רחובות

הודעה לפי סעיף 149
לחוק התכנון והבניה
בקשה למתן הקלה

בהתאם לסעיפים 146—150 מחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965 ניתנת בזה הודעה כי הוגשה בקשה ל־מתן הקלה של 1.52% לתוספת בניה בבנין על חלקה 311 בגוש 3700 רח' קולנל מרגולין רחובות, כך שאחוזי הבניה בבנין יגיעו לסה"כ של 51.52% במקום 50% המותרים. הקלה לקו בנין צדדי, 3.30 מ' עם קיר אטום במקום 4 מ' המותרים.

למתן הקלה לבנית קיר ללא פת־חים לתוספת בנית בבנין הקיים על חלקה 405 בגוש 3701 רח' ארלוזורוב רחובות, כך קו בנין צדדי יהיה 3.10 מ' במקום 4.0 מ' המותרים.

כל המעונין יוכל לעיין בתכנית הבנין, ללא תשלום, במשרדי הועדה המקומית, קומה ד', כל יום בשעות העבודה הרגילות, ולהגיש התנגדות לתכנית, תוך שבועיים מיום פרסום הודעה זו בעתון.

יחזקאל הרמלך
יו"ר הועדה המקומית
לתכנון ולבניה רחובות

חוק התכנון והבניה
התשכ"ה — 1965
הועדה המקומית לתכנון ולבניה
„זמורה"

מודעה בהתאם לסעיף 149

הרינו מודיעים בזאת כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה „זמורה" בקשה ליתן אשור להקלה לגמליאל מרחובי רח' יצחק בן צבי 58 גדרה.

מהות ההקלה:

תוספת 6% משטח המגרש בגוש 4572 מגרש 44.

מבוקש: 119.76 ומותר 100.62 לפי — תכנית בנין ערים זמ/521.

כל מי שיש לו התנגדות להוצאת ההיתר/האישור הנ"ל במקום זה רש־אי להגיש לועדה המקומית לתכנון ולבניה „זמורה" רח' בית הפועלים 6 רחובות, את התנגדותו המנומקת ולציין כתובתו המדויקת.

ההתנגדויות תתקבלנה במשך 14 יום מתאריך פרסום מודעה זו ותד־באנה לדיון בפני הועדה הנ"ל.

התאריך: 13.2.86

ציון כהן
יו"ר הועדה המקומית
לתכנון ולבניה „זמורה"

הועדה המקומית לתכנון ולבניה
יהוד

עפ"י הוראות סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965

ניתנת בזה הודעה כי הוגשה ל־ועדה המקומית לתכנון ולבניה יהוד בקשה להקמת קיוסק בתיק בניה מס' רם/49/2401 בגוש 6689, 6694 חלקה 140 ישוב יהוד. שם המבקש: כהן מצליח. מהות ההריגה / הקלה בקו בנין צד עד 10% ושטח בניה עד 6%.

כל המעוניין, אם כבעל הנכס ואם מבחינה אחרת, בקרקע, בבנ־נים או בנכסים הנ"ל, שהתכנית עשויה להש־פיע עליהם, יוכל לעיין בעותקי ה־תכנית במשרדי הועדה המקומית ה־נ"ל בשעות העבודה הרגילות, ולה־גיש התנגדות לתכנית תוך 14 יום מתאריך פרסום זה.

בכבוד רב
עוזיאל רגב
יו"ר הועדה המקומית
יהוד

עירית ירושלים
הועדה המקומית לתכנון ולבניה

הודעה לפי סעיף 149
לחוק התכנון והבניה
תשכ"ה 1965 (להלן: החוק)

79/794/בנ

ניתנת בזה הודעה בהתאם לסעיף 149 לחוק כי מר צבי לויפשיץ הגיש לועדה המקומית לתכנון ולבניה (ל־הלן הועדה) בקשה להתרת הקלה ב־גוש 30018 חלקה 2 ברחוב צמינדב, שכ' אבו־טור בירושלים דהיינו: הק־לה באחוזי הבניה 1.37% מעל למות־ר.

את ההתנגדויות להתרת ההקלה ה־נ"ל אפשר להגיש תוך שבועיים מ־תאריך הודעה זו לועדה המקומית ל־תכנון ולבניה ברחוב הלל מס' 23, ירושלים.

ניתן לעיין בתכנית המוצעת במ־שרד זה בכל יום פרט ליום ד' בין השעות 12.00—14.00.

אברהם כחילה
מ"מ ראש העיר
יו"ר הועדה המקומית
לתכנון ולבניה

صورة عن الاصل

מוסקבה משחקת בין אסד לערפאת ובין עירק לאירן

מאת מ. בן שלמה

מדי שבוע בשבוע, בימי שישי, כאשר משרדי הממשלה סגורים בדמשק, נראים מאות מומחים סובייטיים עם משפחותיהם יוצאים לבלות את סוף השבוע מחוץ לבירה, כשהם מלווים במשמרות כבדים של הצבא הסורי — כך מתאר כתב ה„ניו־יורק־טיימס" בדמשק את עולמם של המומחים והיועצים מברית - המועצות הפועלים בשירות הסורים. — רצה לומר, כי הם זקוקים לשמירה הואיל והאזרחים הסוריים אינם מאושרים מהימצאותם של הסובייטים בארצם.

לדעת הכתב, יחסי מוסקווה—דמשק גמישים מאוד. מצד אחד — ידידותיים, ד־אילו מצד אחר, בולטת בהם ההשדנות ההדדית. כמובן, כלי התקשורת בשתי המדינות אינם כותבים על כך. להיפך, בכלי התקשורת הסובייטים תמצאו שירי תהילה למשטר הסוציאליסטי בסוריה. גם בכלי התקשורת הסוריים מתייחסים באהדה לבריה"מ, אם כי הסורים אינם מוכנים להשלים עם הקביעה הסובייטית כאילו ארצם הפכה למדינה סוציאליסטית־שמאלנית, כפי שהעיתונות במוסקווה מציגה אותם.

עם זאת, ברור, כי סוריה תלויה יותר ויותר בתמיכה של מוסקווה. בעזרתה הצליחה לשקם את צבאה שנפגע קשה במלחמת לבנון, ובמיוחד את חיל האוויר שאיבד את כוח המחץ שלו באותו עימות בבקעת הלבנון. שבו הפיל חיל־האוויר הישראלי למעלה ממאה מטוסי קרב סוריים, תוך שעות משעתיים.

הצבא הסורי לא רק ששיקם את עצמו, אלא לדעת מומחים צבאיים במערב, הצליח להכפיל את כוחו. במקביל גם חידש את ציודו בכלים חדישים בתחום השריון ובהתגם של חיל־האוויר. מספרים, שמאז ביקורו של נשיא סוריה, חפז אל אסד, במוסקווה, לפני כחצי שנה, הצליחו הסורים לזכות באימון של המנהיג הסובייטי החדש, מיכאל גורבצ'וב. אמנם גורבצ'וב יודע שמדיניותה של סוריה מתבטאת בפסיחה על שני סעיפים, אך מתוך האינטרס הסובייטי לשמור על כאחז הכידי במזרח התיכון מוכנים שליטי הקרמלין להתעלם מעובדה זו. יחד עם זאת, הם מתייחסים לסורים לפי הכלל: כבדהו וחשדהו. כך למשל בכל הנוגע להפעלת כלי הנשק החדישים הם מקפידים כי העבודה תיעשה ע"י מומחים סובייטים ולא על ידי הצבא האדום וזאת משתי סיבות: האחת, שלא לחשוף סודות צבאיים לידיהם של הסורים, ולא פחות מזה כדי להבטיח, כי כלי הנשק הסובייטים החדישים לא יפלו לידיהם של סוכני המערב, שלדעתם ישראל היא אחת מאלה הפועלים בשמם. הסובייטים עדיין לא שכחו את נפילת הטנק סי. 74 בידיהם של אנשי המערב בזמן הקרבות שהתחוללו בלבנון.

מוסקווה מפשרת בין אסד לערפאת

יחד עם זאת אין מוסקווה מסתירה את חילוקי הדעות שלה עם הסורים לגבי מעמדו של יאסר ערפאת. בעוד נשיא סוריה, חפז אל אסד, דורש בתוקף להביא לסילוקו של ראש המחבלים, סוברים שליטי בריה"מ, כי יש לחזק את ידיו של ערפאת. הואיל והוא נמנה עם המנהיגים הפלשתינאיים הבודדים הנהנים מתמיכה לא רק במזרח אלא גם במערב. מסיבה זו משתדלת מוסקווה למתן עד כמה שניתן את נשיא סוריה כדי להשפיע עליו לבטל את החרם שהטיל על ראש אש"ף.

במקביל — אומרים — עשתה מוסקווה כל אשר לאל ידה כדי לשכנע את יאסר ערפאת להימנע מהתקרבות יתר עם ארה"ב, כדי שהסורים לא יאשימו אותו בבגידה באינטרסים של הפלשתינאים.

לא מן הנמנע, איפוא, שההחלטה של ערפאת לדחות ברגע האחרון את הצעתו של המלך חוסיין בכל הנוגע ליוזמה האמריקנית לקידום השלום במזרח התיכון היא פרי על יוצא של ההשפעה הסובייטית.

בהזדמנות זאת ראוי לציין, כי הסובייטים פעלו גם ברבת־עמון כדי להשפיע על המלך חוסיין שלא לתמוך ביוזמה האמריקנית ולהעדיף על פניה התקרבות ירדנית־סורית. ולא זו בלבד, אלא מוסקווה העבירה הזמנה למלך חוסיין לבקר בבריה"מ ולהיוועד שם עם מיכאל גורבצ'וב. באותה הזדמנות הרכיוו להוסיף, כי מוסקווה מוכנה לספק נשק חדיש למדן, אשר לדעתם של הסובייטים עלה לאין שיעור על הנשק שארה"ב היתה מוכנה לספק לו.

בריה"מ אינה מרוצה מתמיכת סוריה באיראן

נושא אחר שהפך לסלע מחלוקת בין מוסקווה לדמשק קשור במלחמת איראן — עיראק. בריה"מ אינה מרוצה מהתייצבותו של חפז אל אסד לימינם של האיראנים. אמנם מוסקווה עצמה משחקת „משחק כפול" במלחמה זו. מצד אחד, היא תומכת בעיראק, מצד אחר, אינה מניחה את ידה מהנעשה באיראן. לעתים אף משקיעה מאמצים מרובים כדי לזכות באהדתם של האיראנים, אף־על־פי־כן מעוניינים הסובייטים שסוריה תימנע מהתמיכה באיראן, הואיל וזו פוגעת במידה מסויימת בגיבוש החזית המזרחית במזרח התיכון, שבה צריכה עיראק למלא תפקיד מרכזי.

כאמור, הסובייטים אינם מסתירים את אי־שביעות רצונם ממדיניותו הפרו־איראנית של אסד, אולם יחד עם זאת הם מקפידים שלא להרגיז את נשיא סוריה. ומכיוון שכך הם מעדיפים שלא להגיש מחאות רשמיות לממשלת דמשק ומסתפקים בשיחות מאחורי הקלעים בנידון.

טיפוח מנהיגות ציונית

שביבים

מאת חיים כיקרש

במשך עשר השנים האחרונות, בוצעה עבודה יסודית, הראויה להערכה, בבירנות אמריקה הלטינית, על ידי המחלקה לדור המשך בהסתדרות הציונית, לטיפוח מנהיגות מקומית ציונית צעירה.

את תוצאות הפעולות הללו אפשר לראות בישראל.

בימים אלה, הגיעה קבוצת בוגרי המחזור העשירי של המרכזים ללמודי היהדות והמכינים לפיתוח המנהיגות בארגנטינה, צ'ילה ואורגוואי.

המרכזים הראשונים ללמודי היהדות, הוקמו על ידי ראשי המחלקה לדור המשך, בשיתוף ובחסות אקדמית של אוניברסיטת תל־אביב. המטרה היתה להעמיק את הזהות היהודית, ואת ההכרה הציונית. חשוב יותר, לעודד דור חדש של מנהיגות. במרוצת השנים הוקמו 56 מרכזים ללמודי יהדות, כדרשות ציוניות, „אוניברסיטת־פתוחה לתפוצות" ותוכניות מיוחדות לקהילות הקטנות.

עד כה, מספר לנו אליעזר שפר, ראש המחלקה, סיימו את לימודיהם במכונים, והשתלמו באוניברסיטאות בישראל למעלה מ־5000 מנהיגים צעירים. חלקם כבר עלו לישראל. רבים מהם ממלאים כעת תפקידים מרכזיים בקהילות, במוסדות ובארגונים היהודיים והציוניים במדינותיהם.

תלמידי המכונים לומדים מספר פעמים בשבוע בשעות הערב במרכזים. בסוף שנת הלימודים הראשונה, חלק מהם מגיעים להשתלמויות בישראל לתקופה שבין שלושה לארבעה שבועות. בסיום ההשתלמויות רובם חוזרים לשנת לימודים שניה.

המחזור העשירי, הנמצא בימים אלה בישראל, מונה 48 גברים ונשים, הם שילמו את כרטיס הטיסה ואת האירוח שלהם בישראל, בסכום השווה למשכורת שנתית ממוצעת בארצות מגוריהם. בשל המצב הכלכלי הקשה באמריקה הלטינית, נמנעה מרבים האפשרות ליטול חלק בהשתלמויות שבישראל. חבל, כי הביקור בישראל, מותיר בלבם חוויה עמוקה, היא מהווה תמריץ לשילובם בפעילות היהודית והציונית בקהילותיהם.

בין הבאים אפשר לפגוש את הגב' ליאונורה מנדלר, מנהלת המרכז ללמודי היהדות בצ'ילה. היא עלתה לישראל יחד עם בעלה, הוריה, וילדיה — סך הכל 9 נפשות, המתגוררים יפה בארץ.

* • *

...כל אשה ובת...

במהלך ערב הגיגי שנערך על ידי ועד הורי בית הספר הממלכתי הדתי „אלומות" ברמת אביב, במלון „רמדה קונטיננטל", ששמו היה קידיש למיצה ושיר לבית הספר, סופר גם על מעורבותם של התלמידים בחיי הקהילה המקומית שם.

רישום פעולותיהם של התלמידים ניכר בכמה וכמה תחומים, אך מרגש במיוחד הוא הסיפור אודות התלמידות היוצאות כדי כל יום ששי אחר הצהרים, לפקד את בתי הקשי־

(סוף בעמוד 4)

הכיוון: מאדים

הטכנולוגיה של היום מאפשרת לקיים טיסות מאויישות למאדים, אבל אנשי מדע מהססים יותר לאחר אסון צ'לנג'ר ומעדיפים לדחות את הדיון בנושא לסוף המאה

מומחה סובייטי בכיר לחקר החלל סבור כי טיסה מאויישת למאדים היא אפשרית מבחינה טכנית, אולם מן הראוי שלא לשקול זאת באורח מעשי לפני תום המאה הנוכחית.

המומחה, ראולד סגדייב, ראש המכון לחקר החלל של האקדמיה הסובייטית למדעים, אמר את דבריו במסיבת עתונאים במוסקווה. הוא ציין, כי לפני עריכת טיסה כזאת יש לקיים שורה של טיסות בלתי מאויישות, כדי לסלול את הדרך.

הוא אמר את דבריו בתגובה על ההצעות שהועלו באחרונה ע"י מומחי חלל אמריקניים, וביניהם המומחה קארל סגן, שמעצמות העל יארגנו טיסה למאדים כפרוייקט משותף.

„כיום אנו יכולים לומר, כי הדבר הוא אפשרי בעזרת הטכנולוגיה הקיימת", אמר סגדייב, „אנחנו יכולים גם לתת אומדן של ההוצאה הכספית הכרוכה בדבר — כמה עשרות מיליארדי דולרים, פי אחד וחצי מן ההוצאות של מבצע אפולו של הטיסות לירח".

המומחה הסובייטי הוסיף, כי שאלת בטחונם של האסטרונאוטים עלולה להוות בעיה, נוכח העובדה שטיסה כזאת עלולה להימשך כמה שנים.

„לכן אני חושב, שאם אומנם יוחלט על הגשמתו של פרוייקט מסוג זה, מוטב לדחות זאת עד למועד כלשהו בתום המאה הנוכחית".

הוא הוסיף, כי פרוייקט כזה יחייב השתתפות של כל האומות העוסקות בחקר החלל.

מומחה סובייטי אחר, ויקטור לינקין, ראש המעבדות של המכון, נקב באורח ספציפי בשמותיהם של סוכנות החלל האירופית ושל מינהל החלל האמריקני (נאס"א) — כגורמים שיש לשתפם במבצע כעין זה. לינקין ציין, כי המטרה העיקרית של טיסה מעין זו תהיה — לברר אם אכן קיימים חיים על המאדים, כוכב הלכת התופס את המקום השני בחשיבות קירבתו לכדור הארץ.

תוכניותיהם של הסובייטים לשגר שתי חלליות בלתי מאויישות למאדים בשנת 1988 עוררו נחשונים בקרב מומחים מערביים, כי אפשר שמוסקווה מכינה את הדרך לטיסה מאויישת.

סגדייב אמר בהמשך המסיבה, כי הוא חוזר וקובע את צערו על אסון המעבורת האמריקנית „צ'לנג'ר" — אסון שבו קיפחו את חייהם 7 אסטרונאוטים.

לשאלה, אם האסון יניע את הסובייטים לעשות שינוי כלשהו בתוכניות החלל שלהם, השיב: „תוכניותינו שלנו יערכו בבדיקה מהודקת כדי לוודא אם עשו את הכל כדי להבטיח את כללי הבטחון". (ע"ר)

שיחת היום | עם יעקב רוזנברג — מרצה בכיר לכלכלה בבר־אילן

צמיחה — כן, בתנאי שלא תהיה חריגה בתקציב

הגענו לזמנים טובים. לא עוד ויכוחים בריים וישיבות ממשלה סוערות על הדרכים לבלימת האינפלציה, אלא, לשם שינוי, חילוקי דעות על השאלה, אם כשרה השעה לעבור לשלב הצמיחה במשק.

צמיחה כלכלית עכשיו — כן או לא? — שאלנו את יעקב רוזנברג, מרצה בכיר לכלכלה באוניברסיטת בר־אילן.

ת. כן, בתנאי שלא הממשלה תיזום צמיחה, אלא רק תיצור תנאים בלבד. כמו הורדת מסים, הורדת מחירי הדלק, הריבית, וכו', מבלי לחרוג מן האיזון התקציבי.

ש. האם המצב הקיים היום במשק מאפשר יצירת תנאים כאלו שיביאו להידרש הצמיחה?

ת. אולי כן, אבל יש לפעול בצורה איטית ומתונה. מכל מקום, יש לחכות ולראות אם התקציב מספיק מאוזן כדי לאפשר תנאים לצמיחה.

ש. האם תכנית הצמיחה של השר גד יעקובי מתאימה?

ת. התכנית של השר יעקובי חוזרת על הטעות, לפיה הממשלה בוחרת את הכיוון אשר לדעתה הוא היעד לצמיחה. — וזה דבר שלא ייעשה. יש לתת לכוחות המשק לנתב את דרך הצמיחה.

ש. האם המדדים הנמוכים הם סימן מספיק למעבר לשלב הצמיחה?

ת. הם סימן מעודד, אבל לא מספיק. הסימן העיקרי הוא מצב האיזון התקציבי. כל חריגה ממנו תחזיר אותנו למדדים גבוהים, על כל ההשלכות שנובעות מכך.

ש. איך יתבטא המעבר לשלב הצמיחה במשק?

ת. אם המשק ייכנס למסלול של צמיחה, תיעלם האבטלה, ובשלב השני נזכה לשיעורי צמיחה משמעותיים בתוצר הלאומי, שהוא אפס בשנים האחרונות.

שולה מוסיטק

„הארץ" נגד שצ'רנסקי: הם יורים גם באביטל

עלייתו של נתן־אנטולי שצ'רנסקי לוותה בחששות כבדים. לא מעטים הביעו בדאגה באביטל שצ'רנסקי במטפחת הראש, שאינה מאפשרת ליצחק שמיר להבקה, זכי־כיפה, שהרשימה לבעלה, ובאלפים שבאו לקבל את פני נתן, הרבה חובשי כיפה.

דוגמה שהצמצמה ביותר היה יואל מרקוס („הארץ", 14.2.86). הנה כותרת המשנה: „הם לא ישקטו ולא ינוחו — גם בצורת אשה החוזרת בתשובה — עד שלא יראו את שצ'רנסקי לבוש קפוטה ועטור זקן ופיאות: מלחמתו לחופש של אסיר ציון מתחילה בעצם רק עכשיו".

● מרקוס־„הארץ": „קשה היה שלא להבחין בשתלטנות של הרעיה אביטל. היא שהחליטה, — לפי דיווחי העתונות, שעם הגיעו ייקרא נתן — והיה זה גם השם שהופיע על הבים משלטי־הברכה. תמהני איך אפשר להחליט על שמו של אדם בלי לשאול אותו? כמי שהיה שר את שיר הפלמ"ח כל חוקרי ה„ק.ג.ב." ודאי לא היה מהסס לקרוא לעצמו בשם נתן, לו היה רוצה בכך. ואולי רצה דווקא לשמור על השם שליווה אותו לאורך כל מאבקו, ובשם החיבה „טוליה"? ואולי רצה דווקא להחליף את שם משפחתו?..."

העובדות: את השם נתן בחר אנטולי בעצמו עוד לפני כ־10 שנים. ברשימה בה תיארה אמו, אידה מילגרום, את קורות בנה, סיפרה: „חצי שנה לפני מעצרו, הפליט אנטולי שצ'רנסקי למול את עצמו, שבע לפני המאסר, ביקש לקרוא לו נתן במקום טוליק". אבל זה עדיין לא הכל. שצ'רנסקי „עברת" גם את שם משפחתו, לשרון, כאשר פגש בשדה התעופה את שר המסחר והתעשיה, אריאל שרון, אמר לו: „ב, גם אני שרון". הנה דוגמה מאותו מכתב שצ'רנסקי לאמו... „ב־24 בחודש אלול של שנת 5743 לבריאת העולם, אני נתן שרון, קיבלתי מכתב מרעייתי אביטל מעיר הקודש ירושלים".

מרקוס מסתמך על „דיווחי העתונות". ואכן, הציטוטים שלעיל הם מתוך „דבר" (7.2.86) ו„על המשמר" (12.2.86, יום בואו של נתן שרון ארצה), עתונים שאינם חשודים בנהירות דתיות דווקא.

● „הארץ"־מרקוס: „היא (אביטל) גם כפתה עליו, בבכיות שקשה היה לסרב להן, להניח כיפה על ראשו..."

העובדות: בבית משפחת שרון־שצ'רנסקי פוטרים את ה„אשמה" הזו במילים „שטויות, אנחנו לא חייבים לרדת לרמה הזו".

● „הארץ"־מרקוס: „השתלטו על קבלת־הפנים ועל האסיר המשוחרר אנשי התחיה, כך, גוש אמונים, אברכי הישיבות הפעילים הדתיים... הם שפטפו לשצ'רנסקי את מוקש הכיפה ההדרוש לארגן לו תפילה בכותל".

העובדות: הרחבה שליד מסוף תקרת „ארקיע" בשדה התעופה היתה פתוחה. העובדות הם, שמי שהגיע היו חובשי כיפות בהם תלמידי „מרכז הרב" והורי „בני עקיבא". היו גם כמה בני נוער ב„הנוער העובד", אבל הדתיים היו הרוב המוחלט. איש לא הפריע לחברי „השומר הצעיר" או „נוער ר"ץ" להגיע למקום. סדר העדיפויות שלהם כנראה שונה.

*

עם עובדות אפשר להתנצח. אבל מה ניתן לומר על המשפטים הבאים:

אביטל סיגלה לעצמה במשך השנים גינונים של פסקנות... ועל פניה עצב מקצועי... חתרת בהשוותם עם מסר מסיקורי... קשה היה שלא להבחין שהם נערכים לתמיכת נשמתו. לא ישקטו ולא ינוחו עד שלא יראוהו לבוש קפוטה ועטור זקן עבות ופיאות. יתכן שמלחמתו של אנטול שצ'רנסקי לחופש מתחילה בעצם רק עכשיו. הוא יצטרך להחליט בין אשתו לבין כלא החוזרת בתשובה... לבין דחפיה על אשתו להמשיך בעסקנות הובקה שלם... מי יודע? אולי דווקא הוא שעמד בעבודות פרך, בחקירות הק.ג.ב. ובתלאות הכלא, יוכיח לנו, שאם לא שברו אותו ברוסיה לא ישברו אותו גם כאן..."

מי הם חוקרי הק.ג.ב. לשמע תיאורי הכיפות, כתם כתונת העבודה ו־400 הימים שעבר בצינוק, לעומת אביטל והבית בקריית משה?

במשפחת שרון־שצ'רנסקי מבקשים לא להגיב. הם רוצים שקט, לרדת מהכותרות. „הכל שטויות, בלבולים, לא נרד לרמה שכזו". מרקוס, הם אומרים, לא דיבר איתנו.

הם צודקים כאשר מדובר בהם עצמם, אבל הם טועים כאשר מדובר בפגיעה בציבור שלם. לפחות חלק מהביטויים, מצווים הפתח נגד הציבור הדתי.

*

כאמור רקע לדיון בנושא זה, כדאי לצטט שוב דברים שנאמרו, שבועיים בלבד לפני עלייתו ארצה של שרון־שצ'רנסקי ב„על המשמר" (28.1.86). כתב אותם שלה מבריה המעצוות.

„...כאשר הקליטה יעקב צור בא לראש צורים ומגדל עוז — קיבוצים דתיים בגוש עציון — כדי לדבר על יהדות ברית המועצות הוא מוצא את הורי שני היישובים על הפם, יושבים על הדשא, כאורים בחדות ועיניהם נוצצות מהתרגשות. כאשר בא אל קיבוצי שלה, לנוטב הה"ל, לדבר באותו נושא, אך בחדרים באו לשמוע אותו... הדור הצעיר שלנו בקיבוץ, אינו חש שייכות לעם היהודי... במועצה הציבורית למען יהודי ברית המועצות יש גם מחלקה הקשורה לתנועה הקיבוצית. הנציגה הרא שרה הגל — אם לשישה מקיבוץ (הדתי) סעד. ואילו אנו מחפשים כבר כמה שנים מישהו בקיבוץ הארצי שיסכים לשבת שם יום בשבוע ואין מוצאים... כאשר מועצה זו מכנסת פגישות עם מתכתבים ומטלפנים לסירוביקים — תשעים אחוז מן הבאים הם אנשים דתיים, כמעט שלא תמצא שם אנשי תק"ם או הקיבוץ הארצי. למה?..."

*

לא רק לאביטל ונתן מגיעה התנצלות, גם לחובשי הכיפות, תלמידי „מרכז הרב" האחרים שכמעט לבד ניהלו את המאבק, לקבות על הסילופים. האם היא תגיע? אנחנו מאמינים שלא.

ג. ג.

יועץ משפטי ופוליטיקאי

התפטרותו של היועץ המשפטי, פרופ' יצחק זמיר, מתפקידו, מעבירה אותנו ש"ב בפני מהות המשרה הזו של יועץ משפטי לממשלת ישראל. אם זו משרה בעלת אופי משפטי, הרי במדינתנו הפכה משרה זו במשך השנים למשרה פוליטית מובהקת, באמצעות פרשנות משפטית קבע היועץ המשפטי לא רק מי יתבע לדין ומי לא, אלא גם אורחות חיים ומדיניות לאומית.

היה זה היועץ המשפטי הראשון, חיים כהן, אשר קבע את מעמדו של היועץ המשפטי לא רק כפקיד בכיר במדינה, אלא כקובע מדיניות. לפעמים גם באמצעות הוראה מינהלית.

אחת ההוראות שהוציא היתה, לא להתבע לדין

יומן במדינה

מאת יעקב אדלשטיין

גניקולוגים המבצעים הפלות מלאכותיות בלתי חוקיות לבריות שזו עבירה ברורה. וזאת באשר המדיניות הרשמית היתה שעם ישראל זקוק לילודה גבוהה.

הוא היה האיש שנתן פרשנות שלו גם בענין „מהו יהודי", יהודי כל מי שמצהיר שהוא יהודי. קביעתו זו גרמה אז למשבר ממשלתי.

היועץ המשפטי הנוכחי פרופ' יצחק זמיר המשיך בדרכו של חיים כהן, באמצעות תפקידו קבע קווים במדיניות לאומית, הן בשטח ההתיישבות ביו"ש הן בענייני דת והמדינה. לקוים אלה היו מנוגדים כיוון „לעמדת הציבור הדתי".

אי לכן, כאשר הממשלה באשרת את המינוי להמשיך היועץ המשפטי, מוטל על השרים לדעת באלישהו והרדינתו של המיועד, שכן ההלכתם תקבע להמשכה מדיניות לשעך שנים.

בית כנסת בקיבוץ חילוני

הסיפור על הבשתלה שהחליט אחד מחברי קיבוץ גבעת ברנר, באישור האסיפה הכללית, להעמיד על גגו של בית הכנסת בקיבוץ כדי להציק למתפללים, מזכיר לנו עזרתיה היסטורית שהתחוללה בשנות הארבעים הראשונה בקיבוץ שער הגולן על הדור הצעיר, מסביב לספר תורה.

ההורים הראשונים של הקיבוץ הביאו עמם ספר תורה. אך כאחר שלא נמצא מקום לשכן אותו שם, התגלגל ספר התורה מחדר לחדר, ולא הוחזק בצורה מכובדת.

קבוצה של חברי הקיבוץ החליטו, בניגוד לדעת זקניהם, להוציא את ספר התורה מן הקיבוץ. הם העמיסו אותו על מכונית שהובילה אספקה מן הקיבוץ והעבירוהו לטבריה.

כשנודע הדבר בייישוב התחילה סערה.

אחד מן המעורבים בענין היה משה ארדינג ז"ל, לשעבר אחד ממייסדי הקיבוץ של אגודת ישראל „מחנה ישראל", שעזב תנועה קיבוצית ועבר לקיבוץ השומר הצעיר, שער הגולן.

לימים הפך להיות אחד מדובריה של מפ"ם באותם ימים והרצה בסמינר הציוני של השומר הצעיר בגבעת חביבה.

בשיחה שהיתה לי עמו לפני כמה שנים, טען שלא הוא היה האחראי להוצאת ספר התורה, אם כי לא הכחיש שהיה מעורב בכך.

משה ארדינג ז"ל חזר בתשובה בערב ימיו, עזב את קבוץ שער הגולן והחל להיות חסיד בכפר שהיה ביקבי בעולם. בשנה אפשר היה לראות אותו ברחובות ירושלים לבוש קפוטה שחורה כמנהג החסידים. בנו ובנותו נשארו עדיין בשער הגולן.

דתיים — לא באגודת העתונאים

לפני מספר חדשים התחוללה סערה בבורית מסביב לנסיון של קבוצת עתונאים חברי אג"ר זה, שלאלם נוגים עיבודים לערוך הצגת פרסים בשבת בבית אגרון בירושלים, השייכת לאגודת העתונאים. הסערה שככה בעקבות הבטחתה של העדיה, כי הצגה אלה אינן הקבוע.

ועדת הביקורת של אגודת העיתונאים הדנה באירוע פרסמה בימים אלה את מסקנותיה.

היא בדקה תקנון האגודה ולא מצאה בו סעיף בדבר שמירת שבת. היא בדקה גם תקנידים בעבור של עריכת הזים כמשך האגודה, וגם בהם לא נמצא סעיף בזה. אי לכן קובעת ועדת הביקורת שמבחינה זו התנהל הכל כהתאם. אין סעיף של שמירת שבת במסמכי היסוד של אגודת העיתונאים, ומכאן אין האגודה חייבת בשמירת שבת.

ועדת הביקורת מצאה, כי הפגמים במערה זו היו בתיאום. ההחלטה בעניין זה נתקבלה על ידי שלושה אנשים מחברי ועד האגודה שלא היו מוסמכים להחליט על כך. היא ממליצה להביא את סוגית חילול שבת לדיון באסיפה כללית. בסיכום מצאת ועדת הביקורת, כי ועד האגודה נהג בכל הנושא הזה ב„חוסר ראיה". ועדת הביקורת התייחסה לנושא הזה, לפי הצעד הבחן בלבד. אם אין סעיף בתקנון על שמירת שבת, לא חשובה גם העובדה ההברתית־אזרחית, כי אגודת העיתונאים בשייכותה לחברים דתיים וחילוניים.

ספורט הצופה

מאת חיים אביעד

אחרי צ'כוסלובקיה - נבחרת הכדורסל מתכוננת לגמר בספרד

מאת סופר „הצופה"

שעה קלה לאחר הנצחון המרהק של נבחרת ישראל נגד נבחרתה של צ'כוסלובקיה — נתבשרנו על ההגרלה שבה נקבע המשחק הראשון בגמר אליפות העולם בספרד — ישראל נגד אורגוואי.

המשחק יתקיים ב־5 ביולי, למחרת אמורה נבחרת ישראל לשחק נגד אנגולה. יום נוסף לאחר מכן תידרש ישראל למשחק קשה נגד נבחרתה של ברית המועצות, וב־9 ביולי היא תתמודד נגד נבחרת אוסטרליה.

המשחק האחרון המזכה לנבחרת ישראל הוא המבהק נגד קובה, שיזהום את הופעתה בגמר אליפות העולם.

עדיין מוקדם להשב את חשבון הנצחונות או ההפסדים הצפויים לנבחרת הלאומית שלנו בסידרת המשחקים שיתקיימו שם. אך עצם הופעתה של ישראל בגמר אליפות העולם ראויה להערכה ולעידוד. שחקני הנבחרת הלאומית ראויים לברכה על שהציגו ב„היכל הספורט" ביד אליהו, משחק מעולה, רב כתח ורב התפוכות בריבב עלביו, עד שמיקי אין רץ לקלוע את סל הנצחון — שבע שניות מהסיום.

האנשים אשר על הנבחרת הלאומית שלנו סבורים כי בהרכב הנוכחי ניתן להבטיח עוד כמה נצחונות, גם במשחקי הגמר.

בכל מקרה שרירה וקיימת ההחלטה הנחושה לעשות בנבחרת הזו ובהרכב הזה את הכל כדי שהסיכויים לנצחונות יהיו רבים ככל היותר. מובטח כבר עתה תקציב נדרש לעזרת האימונים שתעבור הנבחרת. וגם מענקים מבטיחים להבטיח לשחקנים לאחר כל נצחון, ויש מי המאמין שגם בספרד „עם קצת מזל", אפשר יהיה לחולל נפלאות.

מהיום - משחקי הגמר סל בליגה הלאומית בכדורסל

מאת סופר „הצופה"

היום, מתחדשים משחקי הכדורסל, במסגרת הליגה הלאומית. יהיה זה סיבוב של משחקי הפליי־אוף.

הסבוב הראשון ייערך, הערב, בין הקבוצות — מכבי תל־אביב ומכבי רמת גן, הפועל חולון נגד מכבי חיפה/הכרמל, אליצור נתניה נגד ביתי"ר תל־אביב והפועל גליל עליון נגד הפועל תל־אביב.

בשבוע הבא ייערכו המשחקים בין מכבי רמת גן ומכבי תל־אביב, מכבי חיפה/כרמל להפועל חולון ובין ביתי"ר תל־אביב ואליצור נתניה וכן משחק של הפועל תל־אביב נגד הפועל גליל עליון.

איגוד הכדורסל קבע כי במידה וכל קבוצה תזכה בנצחון אחד משני המשחקים, ייערך משחק שלישי ביום שני 3.3.86 בשעה 8 בערב באולמה של הקבוצה מבכירה ביותר בדירוג הליגה הרגילה.

משחקי סבוב ב' וסבוב ג' במשחקי הגמר סל יערכו לפי תכנית מיוחדת שעובדה על ידי איגוד הכדורסל.

בינתיים מתכוונת קבוצת מכבי תל־אביב, לחדש את אימוניה לקראת המשחק נגד ריאל מדריד שייערך ב־20 לחודש, במדריד ולאחר מכן במשחק נגד לימוז' שייערך ב„היכל הספורט" ביד אליהו.

אטרקציה בטבריה: ה„גלובטרוטרס" של אליצור

כדורסלני אליצור נתניה ניצלו את הפגרה עד לפתיחת משחקי הפליי־אוף כדי לערוך ביקור ניטשין באזור טבריה. „להטוטני אליצור" קיימו משחק צדקה למען בית"ס לילדים פגועי־מוחין בעפולה וגברו על הפועל גליל־עליון 106:94.

את ההצגה העיקרית הם השאירו למשפחה אחר, זה של מלון „פלאזה" בטבריה. הכדורסלנים הפתיעו את אורחי המלון בעת ארוחת הבוקר, כאשר הפגינו את יכולתם המדהימה בהקפצת הכדור בין השולחנות והכסאות והציגו תרגילים מרהיבים של שליטה בכדור.

השחקנים לא פסחו גם על ביקור בקיבוצי הסביבה והתבקדו בחוות התנינים בחמת־גדר. כמה משום אף העזו והצטלמו, כשהם אוחזים התנין־נוקא בידיהם. האחרים העדיפו לשמור מרחק, מה שבטוח — בטוח.

בקר הובס

על ידי גולית

הטנבאי הענק של צ'כיה, מילאן שריבאר, בן ה־22 שגובהו 2.03 מטר חולל הפתעה גדולה כשניצח בסיבוב השני את אלוף ויסבלדון הגרמני בוריס בקר 6:7, 6:3.

הפתעה נוספת חולל האמריקני דייויד פייט שגבר על תומס שמיד מצ'כיה 6:1, 6:1.

הקופצים במוט

השיאן העולמי בקפיצה במוט באולם האמריקני בילי אולסון ניצח בתחרות היוקרה נגד השיאן העולמי בקפיצה במוט בשטח פתוח הסובייטי סרגיי בובקה. אולסון קפץ 5.80 מטרים ואילו הסובייטי קפץ רק 5.72 ותפס רק את המקום השלישי.

השיא העולמי בקפיצה באולם של אולסון עומד על 5.93 מטרים ואילו של בובקה בשטח פתוח 6 מטרים.

בני ברק עלתה לגמר אליפות אליצור בליגה ג'

לגמר אליפות אליצור לנבוגים ליגה ג' צפון עלתה אליצור בני־ברק לאחר שניצחה את יד־אליהו 36:41 ואת שדה אליהו 36:26.

המשחק המרתק היה דווקא בין יד אליהו לשדה אליהו (69:72) וזאת בהם שוב הארכות. בגמר המיועד המוקי היתה התוצאה: 56:56 בגמר ההארכה 64:64, ובסיום ניצחה יד־אליהו.

מהדרום עלתה לגמר אליצור יבנה לאחר שגברה במשחק שקול על קרית־ארבע — 51:49 (23:21) ועל צוחה — 65:35. צוחה ניצחה את קרית ארבע 52:23.

רמלה הוכתרה כאלופת אליצור לקבוצות נערים

בגמר אליפות אליצור בכדורסל לנערים ניצחה נוה־דוד רמלה את אליצור נתניה 63:51 (34:26).

דווקא הנתניותיים פתחו בסערה 3:11 והובילו עד הדקה ה־15 — 22:30. רמלה התעשתה ותוך 5 דקות רכשה יתרון בן 8 נקודות 34:26.

במחצית השניה גדל יתרון רמלה עד ל־53:32. הפרש צומצם לקראת הסיום ע"י שחקני נתניה.

הידבו לקלוע: לרמלה — נועם לוי 21 נק'. לנתניה — צחי קפלס 20 נק'.

את הגביעים והתעודות העניקו לקבוצות שמואל לנצגר רכז הכדורסל של אליצור ושלמה שפיגלמן חבר ההנהלה של אליצור.

נצחון לאליצור בני ברק בליגה ג' בכדורגל

במשחק המיפוי בליגה ב' מחוז דן בכדורגל גברה אליצור בני־ברק על ביתי"ר פרדס כץ 2:3.

יש לציין, כי קבוצת ביתי"ר פרדס כץ הובילה מבעלים במחצית, אך ניצחה לבסוף.

השחקן המצטיין במגרש היה אהרון כימון, שחקן לשעבר דמכבי ... לשעבר. בשבוע הבא יחל לשחק בשורות אליצור בני־ברק, אבישי לוי שחקן שמשון ת"א, שחזר בתשובה.

נשמר הסטטוס קוו בצמרת הכדורעף

„מקפצים" אליצור היא שיכלה על המקום הראשון בליגה הלאומית אף שגברו במשחק־חוץ על הפועל עין המפרץ 1:3.

הסטטוס־קו בצמרת נשמר לאחר שכל הקבוצות זכו בנצחונות. בתום המחזור ה־16 צוברה אליצור 27 נקודות והיא מתקדמת ל„מונדיאל" אחד עם הפועל הכפולה ולהפועל קריה־אונו.

* שמואל גליקשטיין, מנהל מחזי המחצות בענייות בני־ברק, התמנה חבר הנהלת ענייני העליון בהתאחדות לספורט כנציג אליצור.

* ההלו כיקחקי הכדורסל בכדורסל בליגה הארצית לנוער, אליצור בני־ברק גברה על אליצור רכה־עקבה 98:46 הקלע המצטיין היה רונן חג"ג מבני־ברק (35 נקודות).

במשחק בעמק ניצחה אליצור בשלוש מערכות קלות (2:15, 9:15, 9:15) וניצחה במערכה השניה 16:14.

מקפצי אליצור היא גילד וכילת מצויינת אף שבהחכר של האליפה המועדפה, הפועל ב... 3:0 במשחק המרכזי בליגה הלאומית בכדורעף.

המשחק היה לקול הרוף, הי־גבי כי בני כרטיסים אוהבים ושחקן אחד הורחק.

בחיים ניצחה במערכות הראשונות 15:13 ו־15:12. במערכה השלישית הוליכה אליצור 5:13, אך בעירי בתיים היטו הכף לזכותם וניצחו 15:13. ריקדו לבתרביץ כאליצור והוחק בגלל שקילל את השופט עזרא מוץ.

אליצור נוהרת במקום התכי־ עי עם סיכויים מהוחים להיאבק על המקום השלישי.

מקבץ ספורט

● **העדיפו את ורשה** — מתאבקי פולין הוזמנו, כמתאבקים אחרים מארצות מזרח אירופה, ליטול חלק בטורניר האביב הבין לאומי בהיאבקות, לזכר י"א חללי אולימפיאדת מינכן, שנערך בבאר שבע, אך הם לא באו. יוזמי הזמנתם תוהים ואינם מבינים מדוע הם התחמקות. נשלחו להם כרטיסים, והובטח אירוח מלא. פולין גם מנסה למשוך אליה יותר ויותר תיירים יהודיים וישראלים. למה לא באו הפולנים — איש אינו יודע.

* ■ *

● **שלום לשלום** — איש הכדורגל שלום רוקבן, שקהל הצופים מכירו מדרך תעלוליו על מגרשי הכדורגל, הצליח באחרונה להתעתע גם את ראשי הקבוצות השונות שביקשו לרכוש אותו. בתחילה הוא עבר מהפועל יהוד להפועל מרמורק. בו בזמן הוא סיכם עם מועדון הכדורגל של מכבי זכרון מליגה ב' על הצטרפות אליה ואף קיבל מיקדמה של 200 דולר. אך ביום שבו אפשר היה עוד להעביר שחקנים, הוא נעלם. וצא לגרמניה והותיר את אנשי מכבי זכרון יעקב נבוכים ומצטערים.

* ■ *

● **הרצליה — חלק בלתי נפרד מתל אביב** — קבוצת ביתי"ר תל־אביב שביקשה להקים את מגרשה על גבול רמת גן ותל־אביב, בסמוך לשיכון בבלי, נאלצה להרחיק ובאחרונה היא הכשירה את מגרשה בהרצליה. מגרש זה ייחנך בקיומו של משחק ידידותי עם אחת מקבוצות הכדורגל של אנגליה שתבוא במיוחד לישראל.

* ■ *

● **יש להם כסף** — אוהדי קבוצת הפועל תל־אביב תוהים על כוונתה של הנהלת הקבוצה לרכוש, דווקא בימים הקשים הפוקדים את האגודה, שחקן כדורגל מצטיין בסכום של עשרות אלפי דולרים. המדובר בכדורגלן מאיר בן שטרית, אותו מבקשת הנהלת הקבוצה לרכוש במירוצה אל האליפות. הפועל, הנמצאת אצל כונס נכסים, עדין חיה באשליה שמצבה הכלכלי טוב, כך שהיא יכולה גם לרכוש שחקנים נרשפים — תוהים האוהדים!

ח־פ־ן

صكنا من الاهل

בחוג המשפחה

בעריכת
נעמי גוטקינד

ימי קניינים „לחורף 86" - נפתחים מחר

כמה קניינים ברשתות השיווק האירופאיות העולמיות יתכנסו מחר בבוקר במלון הילטון בת״א כדי להחל בתכנית הפיתוח את „ימי הקניינים" שהחליפו את „שבוע האופנה הישראלי". קשה עוד לדעת, אבל כאשר יעלו אלה מאילנות הדוגמה אל הקופות הקליטות כדי לבחור באריגים הדרושים שמשכו יצרני הבגדים שלנו, יתקבל גם בחלוקה שבתעשייה הזו [illegible].

זו היא הליכה עצמית כבר לקראת ביקור הקניינים שמשלימה אותה הרכבה בעלת ביואוין קשורה, הצגים — כמו לים ואפודים הגיונים, המעצבת רחל אלקלעי [illegible].

מחר אחר הצהריים יתקבלו הקניינים בדירתם של [illegible] האגודה הנוצצת

בתצלום המשיכה: [illegible] עם שיוול שמצו וכתה כהאר כבור (גר לק או ניקי) ואלה מבוררות המאיות בי [illegible]

בישול / מנה פיקנטית

כשנמאס לבשל שוב ושוב אותו הדבר לצהרים והחבר'ה בבית רוצים קצת גיוון, ואת מסכימה בתנאי שהגיוון הזה לא יעלה מעל להקצבה המקובלת למטרות של מזון מה עושים?

לוקחים ששה תפוחי אדמה גדולים, קלופים בעלי גודל וצורה פחות או יותר אחידים (שלא תהיה קנאה בבית) מכינים שש כפות מחית תפוחי אדמה מוכנה לאכילה, מחפשים (בתקווה שמוצאים) שאריות של נקניק, חזה אווז מעושן או בלית ברירה גם עוף מבושל בכמות של כף אחת קצוצה דק. ר מניחים על השולחן בצל קטן קצוץ, כף מרגרינה, 3 פטריות קצוצה, או כף של אבקת פטריות, שקית רוטב בצל ותבלינים (מלח, פלפל לבן, אגוז מוסקט). ועכשיו — למלאכה.

בעזרת כף עגולה „פריזאית", מוציאים בזהירות שלושה כדורים מתוכן כל תפוח אדמה. אופים בתנור בתבנית משומנת את התפרדים מרוחים במעט שמן או מרגרינה, עד שיתרככו. במחבת „מקפצים" בצל עם מרגרינה מוסיפים כקניק קצוץ ופטריות ומערבבים עם מחית תפוחי האדמה, מתבלים, ברחשים, ממלאים ואופים עוד עשר דקות. עכשיו מכינים רוטב בצל לפי ההוראות שעל השקית יוצקים ממנו בצלחת ומניחים עליה את התפוד הממולא, על הרוטב. בתיאבון. הרעיון הוא של זאב קרן, ולו גם הקרדיט.

טלפון חרום להורים במצוקה

ילדים מתבגרים ואפילו ילדים מבוגרים שוב בעקבות כבר הוריהם — יכולים לעמוד להיבצע [illegible] מצאו לא [illegible]

במקום לקבוע את הנשמה אל לשקיע בדיכאון — כדאי שיהיה ליד הטלפון המספר של עמותת „יד ביד".

עמותת „יד ביד" פועלת מזה כשנה בתוך [illegible] ליד [illegible]

מצאתי להתמודד [illegible] „יד ביד" הוא מקום עזרה במקרים של מצוקה זמן כלכלי ולא לאורך זמן. אפשר לבנות זאת עזרה ראשונה ביקורתית.

„יד ביד" קו טלפון להורים במצוקה שיופעל לפעול פעמיים בשבוע ביום שני החמישי בשעה 5.00 אחה״צ עד 8.00 בערב, ומספרו 222732(3). ה„אוזן הקשבת" שבאוזני המספר הזה שייכת בדרך כלל לפסיכולוגים מתנדבים. אנשי „יד ביד" מתכוונים להפעיל [illegible] יפעל גם קו טלפון לילדים ולנוער שמספרו 226027(3) ובחיפה מ־11.00 בבוקר עד 8.00 בערב, טלפון שמספרו 229488(04).

תמונות למען הבנת ניקרא

המורה ניצה דהן, מבית־הספר „ניצנים" בבאר־שבע חיפשה דרך חדשה לפתח בתלמידיה, בכיתה ג', את הבנת הנקרא. בסיוע הקרן לעידוד יוזמות חינוכיות שליד משרד החינוך והתרבות פיתחה גב' דהן פרוייקט ללימוד התמונה. שם הפרוייקט — „מה טמון בתמונה". המורה בחרה בתמונה דווקא משום שניתן לפתח באמצעותה את ההתבוננות והסקרנות של הילדים, לשפר את הבעתם בכתב ובעל־פה, להקנות להם מידע בתחומים רבים, לפתח את חשיבתם ולהביאם להתנסות בסוגי טכסט שונים. בדו"ח שהגישה למשרד החינוך מציינת ניצה דהן כי התלמידים נהנו מאוד מן השיעורים בנושא זה והדבר התבטא גם בשיעורים אחרים.

צילום — רוני נעמן

האפונה / מאת צילה לוטווק

מקור האפונה הוא בחבל ד באגן הים התיכון. הבר אפון במקומה בתיאום כנראה יותר לגרעין ההימצה (החומוס) כי לזרע ההיבצה יש זיז קטן הדומה לאף. הזיז הגל אינו במצא בגרעין האפונה העגול. במשנה מופיע האפון בחור גידל קיצי ואילו צבת האפונה של ימינו הוא גידול החרפי. עוד בתקופה קדומה היו מגדלים אפונה בארצות־המפון של ים התיכון. שכן נמצאו צורות כרוכיות שלה בחפירות טרויה. כיום, מבין קטניות המאכל האפונה היא הנפוצה ביותר. באירופה תופסת האפונה מקום ראשון בין ציבורי הירקות. כי גידול אפונת התרמילים הירוקים נבצע בירידה בהוסר כח אדם. גם בישראל שטחי האפונה מצטמצמים לשימורים ולהקפאה, ומעט להתמילים ירוקים.

אפונה קפואה משמשת כביכול כתחליף לאפונה חיה. אך אין התחליף לאפונה חיה אפונה ירוקה חיה מכילה בין היתר ויטאמין A הרבה ויטמין B קומפלקס 261 מגר' וויטאמין C.

אפונה יבשה מבושלת אחרי איבוד שלושת רבעי וויטאמין B קומפלקס וחלק מהמינרלים היוצאים לתוך המים (לפחות יש לנצל את מי האפונה לבישול למרקים!) מכילה רבע מכמות הויטאמין B קומפלקס. מכאן אנו למדים שעל מנת לשמור על תכולת הוויטאמינים שהלכו לאיבוד בבישול עלינו להגביר את הקטניות. בזה גם נוסיף את הויטאמין C החסר בקטניות יבשות לגמרי. היות והאפונה ירק חורפי ובמקביל לה מופיעים בשפע הכרובים והקרוב בבהירים זולים מאוד, ירקות עשירים בתאית, מינרלים, וויטאמינים יהיה זה מן ההגיון והחסכון לשלב את ירק האפונה עם הכרובים.

מתכונים מאפונה ירוקה ואפונה מונבטת

א. אפונה ירוקה חיה צעירה עם גזר חי. למנה אחת.

חצי כוס אפונה ירוקה למנה, 1 כוס גזר רסק דק, 1 כף צימוקים מושרים, מעט קינמון. לערבב עם כף שמן סלט, או זית. להגיש על עלי חסה.

ב. אפונה ירוקה חיה צעירה עם מחית בסטות למנה אחת.

חצי כוס אפונה צעירה — 150 גרם בסטות מאודות בתור מחית או סנדוויץ (2 פרוסות בסטות מאודות ממלאים באפונה צעירה מעורבת ב־100 גרם אבוקדו. (מעכים את האבוקדו במזלג) + 1 כפית שמן סלט ומעט קינמון.

ג. אפונה ירוקה צעירה עם כרובית חיה. 200 גרם אפונה + 1 ראדקטן של כרוב אחרי שטיפת פרחי הכרובית במי מלח — 3 דקות על מנת לשסף את ל־4 מנות הכרובונים. אחר כבן להספוק היטב במים נקיים. לרסק על פומפיה בינונית להוסיף עלי זעתר, את האפונה הצעירה + 1—2 כף שמן סלט בצל ירוק 1 שן שום כתוש לערבב בגבינה לבן כרוב עם 2 כפות שבנת. להגיש עם עלי חסה.

ד. אפונה ירוקה עם סלט כרוב בטעם סלרי. 250 גרם אפונה + 250 גר' כרוב ל־4 מנות. לרסק את הכרוב על פר מפיה עבה + בצל ירוק, שום כתוש + 2 כפות כרוב כבוש. 1—2 כף עלי סלרי רעננים. להוסיף את האפונה. מערבבים עם רוטב סחינה מוקשה. מגישים על עלי חסה, מקשטים עם רצועות פלפל אדם.

ה. אפונה מונבטת עם סלט כרוב חי ל־4 מנות.

200 גרם אפונה מונבטת מאודה. כשהמים רותחים מכניסים את גרעיני האפונה יחד עם הנבט הלבן מרתיחים 3 דקות לא יותר. הכי טוב לאדותם בכלי כפול. מוסיפים 200 גרם כרוב מרוסק 1 מלפפון הפוץ חתוך דק, בצל ירוק.

„הנער הזה הוא מלאך..."

חנוך לנער — שלא על פי דרכו

בסוף השבוע שעבר שם נער דתי קץ לחייו. מקרה שלישי בציבור הדתי תוך שנתיים. מחקרים ביפן מגלים שלחץ בלימודים והתעללות חברים הם אולי הגורמים לכך. בכל מקרה, דרוש חשבון נפש

תלמיד בית ספר ביפן בן 15 שנתה כמעט משלון בהזכות כבר לבית־הספר התיכון תלה עצמו בחדר בביתו כיום רביעי שעבר. הנער השאיר הודעה בה כתב „אין לי אומץ ביכולתי לעמוד בבחינות הכניסה לבית הספר התיכון". הוא תלה עצמו בחגורה מעיל החורף שלו.

מותו של התלמיד הזה הוא רק האחרון בשרשרת של התאבדויות ילדים שכולן קשורות בלחצים חזקים של בחינות שילדי יפן נדרשים לעמוד בהן בבערכת החינוך.

המשטרה מסרה כי הוריו של הילד שהתאבד וגם מוריו לא ידעו דבר על דאגותיו בקשר לבחינות הכניסה לבית הספר התיכון שעמדו להתקיים ביום השישי. הם אמרו כי הנער היה ידוע כילד רציני ושקדן שנוסף על לימודיו עבד בחלוקת עתונים בבתים לאחר שעות הלימוד בבית הספר. שמו לא נמסר לפרסום.

בבקביל, נתלע מעיר ליד טוקיו ילדה בת 14 נפצעה כאשר קפצה מחלון הקומה שלישית בנסיון התאבדות.

הילדה השאירה הודעה בה כתבה: „חברותי מתעלמות ממני. אין שום דבר שאני יכולה עוד לעשות". אחר־כך בדוחה מאושפזת בבית החולים היא אמרה: „לא יכולתי יותר לסבול את ההתגרויות בי הלמתי להרוג עצמי".

רדיפות של ילדים בבתי־ספר יפניים על ידי חבריהם הביאו למספר התאבדויות במהלך החודשים הראשונים של 1986. בשנה שעברה נעצרו 1,500 תלמידים בהקשר של התגרות והתנכלות בחבריהם.

אנשים הדורשים רפורמה בחינוך ביפן, ביניהם מתכנים הורים, טוענים כי הרדיפות האלימות האלה קשורות באורח ישיר בלחצים שנוציים בגלל הבחינות בבתי הספר היפניים.

הלחצים הללו מגיעים לשיאם בהצית שנת הלימודים כאשר התלמידים מתחרים על זכות הכניסה לבתי ספר תיכוניים יוקרתיים שהם נכתחת הדרך לאוניברסיטאות יוקרה. כמהנדסת השכלה אלה בגבורים מאוד יותר המעסיקים לכשרות הכדורות בוער ביותר בשוק היפני.

הורים רושמים את ילדיהם כבר בגיל שנתיים או שלוש לבתי ספר פרטיים כדי להחדיר למוחם עובדות רבות הדרושות להם כדי לעמוד בבחינות האלה.

כיום מודאגים מתכנים והורים מכך שהלחצים האלה על התלמידים מוצאים ביטוי בהתפרצויות אלימות ולעיתים גם בהתאבדויות.

הילדים חייבים ללמוד יותר, יושבים בערבים בכיתות לשתלמות להכנה לבחינות אחרי שגמרו את לימודיהם הכינו שעוריהם לבית הספר. הם משחקים פחות ואין להם כל יכולת לפתח יחסים חברתיים נורמליים, אומרים דורשי הרפורמה. (צ״ר)

מחפשים שורשים

מאת מיכאל טוכפלד

„הרצאתי בצד יתומה שנישאת, ע״י ר' שמואל מיטרבו ר' יצחק סואף, כך 12 וחצי סקרי (מטבע איסלקית מהמאה השבע עשרה — מ.ס.)". מילים אלה רשומות על גבי טופס רשמי של קהילת רומא משנת 1628, לצד מסמכים אוטנטיים אחרים בני עשרות ומאות שנים, המוכדים במרכז תצוגה לסיכום עבודות החקר של תלמידות ביה״ס המכ״ד „אבוגיפי" בגבעתיים, בנושא „הקר המשפחה", או כפי שנהוג לכנותו — „שורשים".

„הבנות קבלו משימה זו כפרויקט הבת־מצווה שלהן" — אומרת המורה לאה דיסהולץ שריכזה את הפעולה — „ובתחילה לא שיערו כי צד יתפתחו פני הדברים. כה קרה בפעול זה, שהחל בלמוס של עבודת התקירות משפחתית אינטנסיבית, שהקיפה לא רק את ההורים אלא גם בני משפחה רבים, קרובים ורחוקים. כולם התגייסו לסייע לבנות להתחקות על שורשיהן".

כך, לכשל, גילתה אחת הבנות ממשפחת הרזונה, ששורשיה סמונים עוד אצל גדולי ישראל לדוגמה מהר״ל מפראג, המהרש״ל, המהרים מפאדובה והרב בצלאל מוורמייזא. תוך מעקב ועיון בספרות התורנית העניפה הצליחה לבנות שושלת יוחסין ארוכה המשתרעת על פני דורות רבים. שולי, מכיתה ז', גילתה, כי בתחקירה אלה היא מקיימת הלכה למעשה את צוואתו של סב סבה, ר' שפצפל איש הורודיץ, אשר ציווה: „שכל איש יעשה סדר יוחסין לזרעו ולזרע זרעו שיהיה לאות ולמשמרת".

העבודות סוגו לנושאי תורה, עם וארץ, כאשר התלמידות מגלות פרק נכבד בתולדות עם ישראל בנושאים אלה. כחוט השני עוברים סיפורים מדורות עברו, בגלויות וקהילות שונות, משתלבים זה בזה ואודגים כסכת מפוארה של עם הנאבק לאורך כל הדורות למען מסרה אחת: קיום בעם, חיו על פי תורתו בארצו ובולדתו.

פרק נכבד בתצוגה להוקדש לנושא ציונות התקימה: בין המוצגים, כאלה דימונים התרבות אמיתית, הכבנת הראשונה שקיבלה סבתה של פנינת אביך עם שחרורה מברגן בלזן, או מערכת לשולחן כתובה מישש, שאותה הצב סבה של בת אהרת, יוסף קורזניק, ניצול מחנה אושוויץ, במחנה בקפריסין שאליו הוגלה עם נסותו לעלות ארצה. את השיש הצב כשיש הנמצא בבניין הדמהה שבו שכן.

מעשים וסיפורים מלאים אחרים, דוגמת נשים צדקניות מתלאביב הדואגות למזון למגורשים בפקודת השלטון העותמני מירושלים, ביניהם אב סבה של יפעת סדן.

אומרת לאה דיסהולץ: „בתערוכה ניסינו להתום את כל המארג הנפרש לנגד עינינו בתלמידי תורה, עם הארץ. באיש בחלק ה„תורה" אנו מביאים פרקים העוסקים בלימודה, בעבודה ובגבילות חסדים, כמאמר חז״ל, ב„עם" — תולדותיו של עם ישראל בדורות האחרונים, וב„ארץ" — השאיפה התמידית לעלות לארץ ופרקים בתולדות ההתיישבות".

התערוכה הוצגה בבניין ביה״ס „אסונים". האירועים המתקיימים במסגרתה להם עידוד התלהבות מרובה וזכו לשבחים רבים מצד אנשי מדור החינוך וראשי החינוך הדתי.

סופו של „הקצב מהרי הבלקן"

ארצות הברית הסגירה ליוגוסלביה את אנדריאה ארטוקביץ' האיש שקיבל פרס על כל יהודי ששיגר למחנות ההשמדה — העונש הצפוי: מוות

השלטונות הקומוניסטיים היוגוסלביים הודיעו ביום חמישי שעבר כי הפושע הנאצי אנדריאה ארטוקוביץ' שהוסגר ביום רביעי על ידי ארצות הברית יועמד לבשפט באשמת פשעי מלחמה לרבות ביאותו הלקויה הגילו הבהם, והוא צפוי לעונש מוות. כבה כבר הונש נגדו כתב האשום.

דובר בכיר של משר המשפטים אמר בבסיבת עתונאים, כי ארטוקוביץ', 86, שכיהן כשר הפנים במדינה הנאצית הבובה של קרואטיה, יישפט על פשעים נגד האוכלוסיה האזרחית של יוגוסלביה ונגד שבויי מלחמה.

היוגוסלבים אומרים כי לארטוקוביץ', שהוסגר מארה״ב לאחר שהצליח להתחמק מבדויש כשך 30 שנה, היה חלק במותם של 700,000 רבים, יהודים וצוענים.

צוזר שר המשפטים היוגוסלבי, מאסוביץ', אמר כי ארטוקוביץ', שהודר מהמטוס על אלונקה בהגיעו לזגרב, יקבל טיפול רפואי עד למשפטו ובמהלכו.

הוא לא אמר מתי יוחל המשפט שיתנהל בזגרב, שם פעל ארטוקוביץ'. זגרב היא כיום בירת הרפובליקה היוגוסלבית קרואטיה.

דיפלומטים אמרו כי כנראה יהיה צורך בהכנות ממושכות מאוד לקראת המשפט הם הבלו השערות כי הפושע הנאצי עלול למות לפני שיובא למשפט.

„צייד הנאצים" שמעון ויזנטל אמר בוינה, כי ארטוקוביץ' הוא אחד הפושעים הנאצים הברוטאליים ביותר ושום כך הוצמד לו הכינוי „הקצב של הבלקנים".

ויזנטל, העומד בראש המכון לדוקומנטציה יהודית בוינה, סיפר כי מבין 700 אלף האנשים שארטוקוביץ נחשב כאחראי לרציחתם, היו 30 אלף יהודים. הוא סיפר עוד, כי בתקופת השמר הנאצי עשה ארטוקוביץ' הסכם עם שגרירות גרמניה בקרואטיה, ולפיו קיבל פרס המות כל יהודי שנשלח על ידיו לעבר מחנות ההשמדה.

„מלבד זאת גם השמיד ארטוקוביץ' כפרים שלמים בסרביה", הוסיף ויזנטל.

הוא מעריך, כי שלושה אלפים עד חמשת אלפים אנשים יוצאי הבלקנים ואוקראינה, המואשמים בפשעי מלחמה, מצאו מקלט בארה״ב ורק כמה עשרות נחקרים על פשעיהם.

שביבים

(סוף מעמוד 3)

שים בשכונה ולהצביע 2 גרות לנשים, כדי שתוכלנה להדליק נר של שבת.

יש אסיר ויש אסיר

במהלך ביקורי רבני ישראל בכלא איילון (רמלה) במסגרת יום העיון שיזם ארגון „אריאל" בנשיאות הרב הראשי לחיפה, הרב שאר־ישוב כהן, סיפר הרב הראשי אגדות אלה ימים ימים בהם הבוכיה, שבה הוא היה אסיר, כאיש המחתרה, שישב בלטרון.

הרב שאר־ישוב כהן אמר כי אותם ימים „שלא יישכחו לעולם", מסייעים לו כיום להבין את לבטיהם ובעיותיהם של האסירים.

לכן יום הרב שאר־ישוב כהן גם את הפניה אל נשיא המדינה, חיים הרצוג, לאפשר לאסירים שהתנהגותם טובה, לשהות במחיצת בני משפחותיהם את לחודש — בימי שבת וחג. שהות זו, אומר הרב, תתרום לבתים רבות לקירוב הלבבות במשפחה, לאיחוד ומניעת הידרדרות נוספת.

במהלך יום העיון, ציטט נציב שירות בתי הסוהר, גונדר רפי סויסה, פסוקי תלמוד, בציינו כי הוא זוכר עדיין את ימי שהותו בישיבה במרוקו, כשאביו ביקש או לפתח בו את השליחות הרבנית.

מכתבים למערכת

„מדינת חוק כבקשתך"...

סיטואה זו מפריותם על פי רוב ההחלטים בתוך הת הדמות למינויים. לכשעה אבו נתקלים לעתים קרובות שיכבה זו כבנויות ע״י מפריהיה רק כשזה נוח להם לנהוג בה את כמנהיגיהם, אבל מתעלמים בקיום החוק כשזה אינו תואם את מגמתם והשקפתם.

הנה כשהנושא צורי הריסה של מבנים שנבנו בלי השיונות בנייה שזהו המוהי פוליב, צווי ההריסה אינם מתבצעים היכן כל מגיני מדינת החוק? אותו הדבר בקשר לתור הבית הכלול בשטח השירות של חוק ירושלים שנתקבל בכנסת ונהנה שמה שונים החאקה שאינו מכירת תוק הבנייה. מקבצעות עם הבתות בנה בזה כל אישור ורשיון של הרשות הקיקכומה ואף המשטרה נמנעת להשלים את החוק במקום זה. גם חוק העבודה המבוזה בכוסר ע״י מנהלי השכר והמבכיתם המשטרה אינה עושה מה שמוטל עליה לשמירתו ולקיומו של חוק זה. כל החוקים בכל פה ובכל הוזמנות שמדינת ישראל היא מדינת חוק אינם משכיעים קולם כשהחוק מתייחס לתחום הדת או הלאומיות. שכניהם הערבים מוגנים נגד החוק ע״י סניגוריהם השמאלנים המפיעים בכעלי. בוסר, המוחים ב„כיפרשי" והישראלי ומצודדים את תוספת להתפרעויות בנוסח „אמנה אל יהודי", האיומים וההפחדה לשפיכות דמים וסוחר רצחני.

מדינת חוק כחייבת יד חזקה ועמידה בפרץ, נגד כל אויב המתבלל מבחוץ ומבפנים.

א. בר־אלי, נחלים

המלך שידע פרק בתנ״ך השיב על כך בחיוך — עליך לדעת שהיהודי שלי להמן הוא מכבש לוי, ועל הלוויים מסופר, שלא עבדו לעגל. להיפך, הם נקמו הרוגו באלה שהשתחוו לעגל הזהב...

משה אבי־שלום

*

מי היה צריך את זה?

מי היה צריך להראות את הצורר הנאצי, במלוא תפארתו ועצמתו, בהכנית הטלויזיה, בליל ד' ה־4 בפברואר?

בשביל מי זה טוב להציג סרט דוקומנטרי כשהיהודי מוצג עירום ועריה, כצורת, סלולך ומכוער? הרי עדות המורת לא ראו את יהדות אירופה בתפארתה. הרי מאה אחוז של הנוער והמתבגרים לא ראו יהודי באה, כפי שהיה באירופה, לא ראו את המלומדים, בהם רופאים, סופרים, פילוסופים, משוררים (ולא נזכיר אלפי רבנים גאורים ויפים) ובמקום רבבות אנשי ענק, אבירים, אוהבי אדם האדמה.

הטלויזיה הישראלית לא הראתה לנו כל זאת, משום שבקרבנו, לא קם עדיין אדם שחשב להעמד את כל הטוב היפה בעצמו. האמנם משום כך חייבים להוין את לבנו ושותו בתעמולת השטן? הם אמנם בטוחים אתם כי המלל השטני שליווה את הסרט, ביטל את ההשפעה השטנית?

אריה מהורי, פתיים

*

מגרשים את ה„שלום"

היה זה באחד הימים בשעות אחה״צ. האמא ישבה בחצות שלים ברמת־גן, ומודה גלים חדי פיות בשביל בתה. הילדה מיהרה אז שלא היתה לה סבלנות לשבת בחצות ואמרה לאמה: באמי, הלא את יודעת, שדברתי עם חברותי להפגש אתה, והיא כבר מחכה לי, האם שרצתה להוליך מלים אתנו, ענתה לה: אם כן, הלא את הגלים כבר קניתי לך, תני הביתה ואני אבוא אחריך. הילדה כנראה רק הכתה לכך ועזבה לאמה אמרה „ביי"... ובעקבותם מהורים התרוקנה מאתנו.

פניתי לאם שלה, ושאלתיה מה פירושו של „ביי" הזה? ... זו התפלאה ונעתה: מה אתה לא מבין? הלא כאלה הם נפרדים היום הצברים שלנו. במקום להגיד „שלום" מסרתי הם כולם אומרים „ביי"... ואת, מסכימה לכך — שאלתיה?

ודרשתי ממנה להגיד „שלום" וגם נתתי לה על כך פעם „מכה" הגונה ואו התפרצה הבת נגדי ואמרה: מה את חושבת, אני יכולה להיות אחרת מאשר כל חברותי? כולן נפרדות במלה „ביי", אז את רוצה, שאהיה יוצאת מן הכלל?... כבה זה ידיד אמרה לי, זמנים חדשים מדרנים הגיעו לארצנו, באשמה בהתנגות העקרים שם על אדמות הגויים, היינו נפרדים איש מרעהו ב„שלום" — בשוי, שהמחיש את הגעגועים שלנו לארץ ישראל, ואילו פה בארצנו האגוה הצעירה מסכימות שהילדים יגרשו את ה„שלום" שלנו ויפרדו עם הביי" המבטא את געגועיהם לארצות נכר...

אפרים ממט

*

מהראוי שערכי יהדות נצחיים ימצאו ביטויים בבתי הדין הרבניים

הכואי לידיעתי ההרצאה של טובה סנהדראי בעקבות הקרנת תוכנית „מה השאלה" על מעמד האשה.

ראשית כל, הנני להביע את הסכמתי המלאה לטענה בדבר החד־גוניות של המשתתפות, אשר היו כולן ממפלגת העבודה. יש לציין כי לשדולת הנשים נודע על הרכב כשבוע לפני צילום התוכנית ועשינו כמיטב יכולתינו לשנות את ההחלטה, אך התברר לנו כי לנציגות ניתנה זכות וטו בעניין ולכן לא עלה בידינו לשנות את ההרכב.

באשר לטענה העניינית של גב' סנהדראי בדבר בקורות על בתי הדין הרבניים, הנני מרשה לעצמי להעיר כי מותחי הביקורת כללים הרבה מאוד שומרי מצוות, ביניהם משפטנים ואפילו רבנים, אשר מכירים את הנושא מקרוב. עובדה היא כי גם תנועת „אמונה" החליטה להקים ועדת משפטניות לבדוק את הנושא, אחרי שגב' שרה שטרן־קטן שמעה מפי ד״ר אריאל רוזן־צבי בישיבת מליאה של שדולת הנשים, פרטים על הנעשה בבתי הדין.

אין זה נכון להתכחש לעובדות אך ורק מתוך רגש של סולידריות. ההיפך — כל מי שהצדק והמשפט יקרים לו, חייב לקום ולפעול כדי להבטיח כי ערכים נצחיים אלה של היהדות ימצאו את בטויים בבתי הדין הרבניים.

(פרופ') אלים שלוו
יו״ר שדולת הנשים בישראל

*

שאלה גלויה לשר החינוך

כאבא לילד בגיל 13, רצתי לספר את אשר אירע בביתי. ביום בהיר מבשר לנו הבן שלמחרת הם יוצאים להפגש עם בני נוער ערביים, וכמובן אשתי ואני היססנו אם זה יאה לבן משפחה ציונית לצאת למפגש כזה. בינתיים הגיע יום המחרת ובני כבר יצא הצטרף לבני כתתו למפגש עם הנוער הערבי. לאחר שחזר שמנו לב אשתי ואני שבנו התחבר עם חברה ערביה והתחילו להיפגש ולבלות יחד וכן לנסוע לטיולים בצוותא. מובן שאנו ההורים הזדעזענו עד עמק נשמתנו בידיעתנו את התוצאות הרות האסון העלולות לצאת מהתהברותם זו. נסינו להשפיע עליו ולהניאו מחברה זו — אבל ללא הועיל.

ובכן, ברצוני לשאול את שר החינוך, האם חושב הוא שזוהי הדרך לחנך את ילדינו? האם אינו חושב שזוהי הדרך הישירה לטמיעה והתבוללות בין הערביים? האם לא מספיקה ההתבוללות ברחבי תבל די שעל ידה אנו מפסידים חלקים ניכרים מעם ישראל, האין מן הראוי שהשר יתן דעתו על כל אלו?

וכאן ברצוני להוסיף נקודה בהקשר למרכז השמר המכון המוקם על פסגת הר הצופים. האם אין על השר לדאוג שדבר זה לא יקום ולא יהיה? הרי אין שום ספק שהמורמונים מתכוונים לפייע למטרתם הראשית לשמד ולהעביר את כל היהודים על דתם ועל דעתם ולערבם בין הגויים. האם לא כדאי לעצור דבר זה בעוד מועד לפני שבנינו ובנותינו ילכו לשם למטרות חינוך השתלמות ופתאום נמצאם כגויים ומטכלים לנצרות כפי שכבר עשו זאת המורמונים בעבר ובכלל כאדם חילוני איני מבין מדוע משאירים כאבק זה לדהיים ואנו יושבים בשקט. האם זהו לא חשש רציני ומציאותי?

ד״ר היבב — בית־שאן

*

ארגון המורים הדתיים אינו מזלזל בחבריו

תגובה למכתבו של ג' רהמן מבית־שאן בו נכתב ש„מורים מזולזלים בהתאם" אליכי לא באו בזמניהם לכינוס המרכז החינוך הדתי בצפון — הריני להודיע כי הודענו רבות על כך שכל פעולה תרבותית שמבקשים את שיתוף המורים יש לתאם זאת עם ארגון המורים הדתיים נבשם ארגון המורים הדתיים.

לאחרונה, כל כינוס שאורגן ע״י ארגון המורים הדתיים בראשותו של שמריה בדצור הצליח מעבר למשוער ובהקצבים מקצים. לכן, דרוש כוח ארגוני משוכלל, ולא הקצאת משאבים ואוטובוסים ריקים.

אברהם חגבי,
מזכיר א.מ.ד. בישראל

אנו צריכים לראות את הטוב ולא להבליט את השלילה

רבים שואלים, מה קרה למפד״ל? מפני מה לא הצלחנו בבחירות האחרונות לכנסת לצאת בניצחון ובמקום זה ירדנו מאוד.

אמנם יש רבבות יהודים — שומרי תורה ומצוות שמשכימים ומעריבים לבתי מדרשות; נכון שיש רבבות יהודים שגולת היהדות עוד לוהטת בלבם, ופה ושם נכספים למכונות. מבוזות „במסמורים תבכה גפשי" בנולים כמבנה כשר, ויש גם חוזרים בתשובה בלב ונפש תבכל זאת — בבחירות הם נותנים את קולם לרשימות לא דתיות, מדוע?

אינני הנים דעה אם אלה האומרים כי מאחר שהמפלגות הדתיות אינן הולכות יחד בבחירות לכנסת — מפסידים קולות.

לפי דעתי לא הצהנו להחדיר את הרעיון המקורי של המזרחי, הפועל המזרחי להרחוב היהודי וללבם של היהודים שאינם נבנים עם שום מפלגה. הכיצה אלי בזה שאינם מבחינים בין המזרחי לבין אגודה־ישראל ולכן מוסרים את קולם לרשימות לא דתיות.

יש לנו חכות נוקב עם אגודת ישראל. המזרחי הוא הגיד בעיניה שם נרדף לאפיקורסות. מי לא זוכר את העלבונות החלולים שהיו מנת חלקו של זה שדגל ברעיון המזרחי. לא קלה היתה דרכנו. אבל המשכנו ללכת בדרך שהתווה לנו הראשונים.

ההשתדלות מצדנו להוכיח שאף אנו חרדים לדבר ה' מיוחדת לנוער ומעוררת אסוציאציות גבדיות. אינני אומר שאנחנו טובים ומשלמים אבל דעתנו היא שדרכנו מובילה לשלמות, לתורה ועבודה, כך למדנו בבית מדרשו של „המזרחי" ראינו חובה לעצמנו לעלות לבוא ולהאחזות בארץ, להתיישב על אדמתה, לזורע, לנטוע ולבנות שוב את הארץ בית.

יש לנו נוער יהודי למופת שמקדש שם שמים ברבים, נוער שזוכה לישיבות בכלל וגם לישיבות ההסדר, יש לנו הרבה ישובים וקיבוצים שחיים על הדרה והעבודה. האם יקר לנו המזרחי — יקר לנו שבעצעים הקיבוץ הדתי. „הסבאי" מנהרדוק הרב יוסף הורביץ זצ״ל אמר: להשיג את האמת אפשר בשיטה אחת, להזהיקה — דרוש מאבק כל החיים... הקיבוץ הדתי הם מאבק תמידי על יהדות של תורה ועבודה. הקיבוץ הדתי זכה להבנים שיזה ושמחת יצירה בבית, בשדה, בעבודה, בסדנה, וברוח זו הוא מחנך את הדור הצעיר בשקט ובצניעות לאהבת לאהבת שמים לאהבת ישראל להקרן הנפש מן ההבמים לחיים של יגיע כפיים.

נזדמן לי ערב אחד ללון במחנה צבאי של גחל דוד, השעה היתה אחרי חצות ולא יכולתי להרדם, קמתי ויצאתי החוצה, מסביב דממה ושממה, והנה האזה אני אור בוקע מבית הכנסת של המחנה, ונגון של אביי הבא מההדר משם, נכנסתי וראיתי מספר חיילים יושבים ולומדים בצוותא, בידי אחת גמרא ובידי השניה הרובה, לשאלתי, מה קרה בימצע הלילה? ענים לי, מתכים למשמר הבכנס בבינתיים לומדים...

וכמה מכאיב ומעליב הדבר אם תפלת יום העצמאות שנדפסה בסידורים בארץ, הם בכל יראה ובכל ימצא במספר בתי תפלה של אגודת ישראל, עד כדי כך שתולשים הגוסה המודפס מתוך הסידורים וגם הגיעו הדברים לידי כך שלרבנים בחולי תורה ויראה אין דריסת רגל למספר ישיבות בגלל „חסאי" היחיד שהם חברים בפועל המזרחי שראה את הגולד עוד לפני 60 שנה הסוף לציונות ממלכתית שהיתה הגלה לגפשה וגושה של היהדות החרדים.

על המפולקה של המפד״ל להגיע לרחוב היהודי ולהסביר שהדתות לנציגינו בכנסת הצלחנו להשיג השבתת התחבורה הציבורית ברוב חלקי הארץ בשבתות ובחגים, מוסדות הממשלה מצווים על שמירת הכשרות, צה״ל שומר על מטבח כשר, מערכת משפטים מושפעת בהלקה מפוקי התורה כגון: חוק נישואין וגירושין, אנחנו צריכים ללכת בדרכנו אנו ולראות את הטוב המאחד ולא את הפירוד ואת זה צריכים לעשות ולהבליט תמיד לא רק לפני הבחירות ויפה שעה אחת קודם.

חיים אליעזר קלרשטנר,
בני־ברק

*

הנס התרחש

התפללתי לזה שיקרה נס גדול ונגאשר סוף סוף על שחרורו של אסיר ציון אנטולי שצ'רנסקי כעל שבדה משמחת — ואכן הנס התרחש. האפשר שאין סומכים על הנס, כדאי לחזור ולשאת מרום עינינו ולראות כי בורא ותקות שמים וארץ ברא גם ניסים גלויים וסמויים.

אלא, שעדיין נמצאים בתוכנו „יהודים־שכליים", המסבירים שמה, שאינם מתרחש בלבם ובהבנתם, הוא בשבילם כתנות־פסים שיש להפשיטה ולהבזותה.

כתונת־פסים טהורה ונפלאה לבש הזוג אביטל ואנאטולי שצ'רנסקי באמונתם זה לזה ובאהבת ציון. אל נא יבואו עקומים שכליים להפסט ולהופשט רכילויות, וקסמות אחרות, כדי ליטול מן המציאות הנשגבה, של מאבק הזוג שצ'רנסקי, את החזון הניסי. ויהי רצון שתפילותינו לאושרם, שיזכו לבנות בניין עדי עד בתוכנו, בתוך כלל ישראל שמח והכאשר וניגאל בגאולה שלמה בב״א, יתקבלו ברחמים וברצון לפני אדון כל.

ג' רהמן, בית־שאן

*

חוצפת הניאונאצים בגרמניה

קולות אנטישמיות בנוסח גבלס שוב נשמעים בגרמניה „החדשה". ראש עיר אחד אומר שכדי לאזן את התקציב של עירו הוא „מציע להרוג מספר יהודים עשירים". שונא ישראל אחר לדרישה יהדות לפיצויים לעובדי כפייה בתקופת השואה אומר כי „היהודים מסהרים להופיע כאשר הכסף מצלצל בקופות הגרמניות".

רצוח שישה מיליונים יהודים, ירשו רכוש של מיליארדים, ועל הכמה מקים כפיצויים לעובדי כפיה הם עוד מעיזים להשמיע דברי נאצה — נאצים כאלה.

מסופר שאצל מלך פולין סטניסלב אוגוסט (1732—1798) שימש היהודי להמן כיועץ כספי. בין מקורבי של המלך היו שלא יכלו לשאת יהודי ובמשרה חשובה כל כך, ואחד מהם הביע פליאתו לפני המלך איך אפשר לתת אמון ביהודי בעניני כספים, והרי ידוע שיהודים להוטים מאד אחרי [illegible]

مصدر من الأصل

[redacted]

היכן קולם של הכלכלנים?

המדיניות הכלכלית שהופעלה בחודש יולי 1985, היא פרי תכנונם של כלכלנים בכירים והיא נתקבלה על־ידי הממשלה כמקשה אחת.

במשך החודשים שעברו מאז הפעלת המדיניות הכלכלית נוצרו התפתחויות שחייבו שינויים והתאמות, אך ביסודו של דבר התבנית העקרונית היא שממשיכה להנחות את קברניטי המשק.

בימים האחרונים התעורר פולמוס בין שרי „המערך" ו„הליכוד" אם הגיעה העת להפעלת שלב הצמיחה במשק. ויכוח זה אמנם נושא לכאורה אופי כלכלי, אך המניעים הפוליטיים המסתתרים מאחורי עמדותיהם של שני הצדדים שקופים למדי. מדד המחירים לצרכן לחודש ינואר, שהצביע על ירידה של 1.3 אחוזים, חידד עוד יותר את הויכוח, ויש התולים בנתון סטטיסטי זה משמעויות החורגות מעבר למשקלו האמיתי. שהרי עיקר הירידה של מדד ינואר נבעה מתיקון החשבוני של מדד תלת־חודשי של מחירי הדיור.

על כל פנים, „המדד השלילי" של ינואר החריף עוד יותר את הויכוח בין המצדדים והשוללים את המעבר לשלב הצמיחה. כפי שנמסר, עומד ראש הממשלה, שמעון פרס, לכנס השבוע „פסגה כלכלית", בהשתתפות כמה משרי „המערך" ו„הליכוד", כדי לדון במחלוקת זו. אולם, אם כפי שטוענים ראשי שתי מפלגות אלה, נימוקיהם בעד ונגד חידוש הצמיחה הם כלכליים טהורים ורק טובת המשק לנגד עיניהם — ראוי לבטא זאת על־ידי הפורום שידון במחלוקת. אין כל פסול בדיון בין שרים של המערך ו„הליכוד" אך הטוב לשמוע מהי דעתם של כלכלנים בכירים, בעיקר אלה שהיו שותפים בגיבוש המדיניות הכלכלית.

בסופו של דבר שאלת חידוש הצמיחה במשק ועיתויו של צעד זה היא נושא מקצועי ממדרגה ראשונה, שכן צעד בלתי מחושב עלול לשים לאל חלק מהישגי התכנית הכלכלית. על הכלכלנים לבדוק את הסוגיה על־פי שיקולים מקצועיים טהורים, להגיש את מסקנותיהם — ורק אז יכריעו מעצבי המדיניות כיצד ומתי לפעול. אך בינתיים אין שומעים את קולם של הכלכלנים, המחלוקת בין „המערך" ו„הליכוד" אינה נקייה משיקולים פוליטיים.

י' י"ש

תצפית

גלסון מנדלה

ואנטולי שצ'רנסקי

אני מתאר לעצמי איזו גלריית אישים היתה „שוקעת" לשדה התעופה בן־גוריון, אילו היינו מתבשרים, כי נלסון מנדלה הכלוא בדרום אפריקה, הגיע לביקור בישראל.

הדמויות מ„שלום עכשיו", הקיבוץ הארצי, השמאל החדש והרצ, המזכ"ל לשעבר של מפ"ם ויקטור שם־טוב וח"כ חייקה גרוסמן וכמובן משלחת מכובדת של „יוני" „העבודה" בראשותו של ח"כ אבא אבן. גם את ח"כ רן כהן ודאי היה מוצא את דרכו לשדה התעופה, למרות שבשבוע שעבר כאשר שאלתיו: „למה לא באת לקבל את פניו של אנטולי שצ'רנסקי", השיב: „אני גם לא הולך כל שבוע לעלות על קבר אבי...". אנטולי שצ'רנסקי לא זכה לראות בין מקבלי פניו את כל הנ"ל כי הוא לוחם חופש הבא מברית המועצות, וממילא יש לו סיווג אחר בקרב קהילית השמאל בארץ ובעולם.

שמחתי לראות בין מקבלי פניו של שצ'רנסקי את ח"כ מרדכי בר־און (ר"צ) שבהיותו ראש מחלקת הנוער והחלוץ (אז איש תנועת העבודה ממקורבי דיין ז"ל ויצחק רבין) היה מעורב בתוקף תפקידו למען שחרורו של שצ'רנסקי. שמחתי שהוא לא שכח את התקופה הזו. לכשישוחרר מנדלה מהכלא כדאי לימין לעשות מאמץ ולהביא אותו לביקור ארצה כדי להוכיח את הצביעות החוגגת וה„סלקציה" של השמאל. קשה למצוא חתימה על עצומה כלשהי של מישהו שהוא משהו בשמאל הקוראת לשחרור יהודי ציוני כלשהו מבית הסוהר או גלות בבריה"מ. זהו יהודי מדי, ציוני מדי ומערבי מדי. ברק"ה וב„דמוקרטית לשלום" לא יאהבו את זה...

ש. שיף

*

פאשיזם ימני אסור,

פאשיזם שמאלי מותר?

אכן יש סכנה לדמוקראטיה וזו לא רק מצד תנועת „כך" הגזענית, הרוצה לסלק את הערבים מכאן, ובמקרה הגרוע גם סכנת הכהניזם, אלא גם מצד השמאל, הקומוניסטים, ו„הסוציאליסטים" מיסודם של ר"ץ מפ"ם, ואפילו „שינוי" וגם חלקים מסויימים של מפלגת העבודה.

כי דמוקראטיה פירושה, חופש דיבור ומעשה, כל עוד אין התנכלות פיזית לשיהו. ואם יש אלמנטים, המתארגנים למנוע בכוח התכנסות או ניהול תעמולה, גם אם אלמנטים הללו, מתכנים „אלטרואיסטים" וסוציאליסטים הומאנים, — הרי ההפגנות שלהם המלוות במעשי אל מות, אין ביניהן לבין הפגנות של הימין ולא כלום. מניעה בכוח של התכנסות, בלשוני גם היא פאשיזם ונאציזם מסוג שהיכרנוהו בעבר. השמאל בארץ, אימץ לעצמו מונופול, להפריע בכוח למשהו שאינו מוצא חן בעיניו ואינו מתיישב עם האידיאולוגיה שלו. שמאל זה, כבר שולט בכלי התקשורת ברדיו, בטלוויזיה וגם בעיתונות. היום הם מסתערים ברשעות פראית, על תנועת כהנא, מחר יתנפלו, על כל כינוס, אספה או עצרת של יהודים דתיים שידברו נגד מעשי חילולי השבת המתרבים בארצנו, בעד ריבוי ילדים, בעד גיור כהלכה ועוד ועוד. צאו וראו את המאמרים בעיתונות, הרוחים בכלי התקשורת האלקטרוניים. כיצד למשל מנחים תכניות „מה השאלה", או „זה הזמן" וגם פתח שידורי חדשות ב„מבט" או ב„ערב חדש". כיצד מקדימים פני הרתחים, כמה ארס נוסף מפיתם של המנחים המאריינים. ראיתי את תכנית „מה השאלה?" שהודרה מעוד, ואת הלך רוחם של השואלים החילוניים, אשר לא פעם, בעודם של מנהגות ר"ץ היו מסוגלים „אוש אוס להסתער על „הדוסים" הללו, אשר כרבורי פותח התכנית, שמעון טסלר, פשוט „מפריעים וממדרים את חיבור". ואם לחזור לאותה ההפגנה האלימה שנערכה ביום רביעי שעבר ליד „בנייני האומה" בירושלים, שם התכנסה תנועת „כך" לועידתה — נזכרנו ב„פלוגות הפועל" המפורסמות שההסתדרות הכללית (קרי מפא"י) היתה מפעילה בשנות השלושים והארבעים לפיזור בכוח של אספות הרוויזיוניסטים. טוב עשתה המשטרה שבלמה את התארגנות השמאל על הועידה הגזענית, שמנהיגיה קיבלו רשות חוקית להתכנס בבנייני האומה, למרות התנגדותו של יו"ר הנהלת הסוכנות, כי פאשיזם אליס, בזוי ומתגלגל כדמוקראטית, בין אם הוא בא מימין ובין משמאל!

משה בן זאב

*

לסלק את „גבעת הצעקות" ברמת הגולן

אלפי דרוזים מכפריהם ברמת הגולן ואף מהגליל העליון חזרו בשבת האחרונה אל „גבעת הצעקות" הסמוכה לקו הגבול עם סוריה, כדי להביע הזדהות מלאה עם סוריה ולהשמיע, מתוך גבול ישראל, סיסמאות וקריאות בגנאי נגדה.

המסיתים ניצבו שם על ראש „גבעת הצעקות" ובהרמקולים רבי עוצמה שידרו לאחיהם שמעבר לגבול קריאות עידוד למלחמתם בישראל. ואנשי צה"ל והמשטרה שניצבו מהצד — הבליגו, החרישו, כמו התעלמו מההסתה הפרועה הזו נגדנו והתירו לשונאים היושבים בתוכנו, לעשות ככל העולה על רוחם. נשאלת, איפוא, השאלה, איזו מדינה יכולה „תרשות „חופש" כזה תוך ניצול אווירת הדמוקרטיה, המופרזת לדעת הכל, הנהוגה בפוכנו?

ארבע שנים ברציפות, מקיימים שונאי ישראל מבין הדרוזים ברמת הגולן הגליל, הפגנות אהדה עם הסוריים, תוך הסתה פרועה נגד ממשלת ישראל ועמה — יכולנו מחרישים. אין נוקטים שום פעולות, אין עוצרים את המסיתים, ואין מסלקים את ה„גיבעה" הזו. והשאלה היא למה? כדי שיקום דור צעיר חדש של פורעים מבין הדרוזים ויאחזו גם בנשק? הן בשנה האחרונה היו כבר נסיונות למעש דרכים בגולן, לפגוע בצנרת המים ובציוד הקלאי של הישובים היהודיים שם. אז לכה מחרישים, למה מתעלמים מהנחש המשמש בגולן ולא מרסקים את ראשו שופע הארס?!

ח-פ-ן

מן המעיין

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך וגו' (שמות כ"ז כ"א). המפרשים עומדים על כך שבפרשה זו לא נזכר שמו של משה, וזאת משום שאמר „מחני נא מספרך אשר כתבת". ומדוע הושמט שמו דווקא בפרשה זו ולא בפרשה אחרת, מסביר הגר"א משום שז' באדר, יום פטירתו של משה רבינו, חל על פי רוב בשבוע שקוראים בו פרשת תצוה. אבל אפשר לומר עוד טעם משום שכאן בפרשת תצווה נצטווה משה למסור את הכהונה לאהרן אחיו והיא נלקחה ממשה כעונש על שום סירובו ללכת בשליחות ה'. כי אלמלא סירובו היו נכנסים מיד לארץ ובונים את המקדש לעולם.

עפ"י מדרש אריאל

חוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965
מרחב תכנון מקומי פתח תקוה
הודעה בדבר הפקדת שינוי תכנית מתאר מקומית

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965, כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז המרכז, ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה פתח תקוה הופקד שינוי תכנית הנקרא „שינוי תכנית מתאר מקומית פת/1205/23" ביחד עם התשריט המצורף אליו.

עיקרי הוראות השינוי: קביעת קו בנין, בניה בקיר משותף והוראות בניה.

ואלה הם השטחים הכלולים בשינוי התכנית: ג' 6377 ח' 144, 145. רחוב פרי מגן פינת פינסקר.

כל המעוניין בשינוי התכנית רשאי לעיין בו, ללא תשלום, בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

כל מעוניין בקרקע, בבנין או בכל פרט תכנוני אחר הרואה עצמו נפגע על ידי שינוי התכנית וכן כל הזכאי לכך עפ"י סעיף 100 לחוק האמור, רשאי, תוך חודשיים מיום פרסומה של הודעה זו ברשומות, להגיש התנגדות לשינוי התכנית במשרדי הועדה המחוזית האמורה.

תאריך: 30.1.1986

ד. שיש
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז המרכז

חוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965
מרחב התכנון מקומי א... ם
הודעה בדבר הפקדת שינוי תכנית מפורטת

נמסרת בזה הודעה בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965, כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז הדרום, ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה אופקים הופקד שינוי תכנית הנקראת שינוי מס' 18 לתכנית מפורטת 102/03/23, ביחד עם התשריט המצורף אליו.

עיקרי הוראות השינוי:
א) שינוי יעוד שטח ציבורי פתוח לשטח לבנייני ציבור ושטח להנית הדרך.
ב) שינוי יעוד משטח לתכנון מחדש לשטח לבנייני ציבור ושטח ציבורי פתוח.
ג) לקבוע הנחיות בניה.

ואלה הם השטחים הכלולים בתכנית: שטח התכנית: כ־16.4 דונם.

כל המעוניין בשינוי רשאי לעיין בו ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

כל המעוניין בקרקע, בבנין או בכל פרט תכנוני אחר, הרואה עצמו נפגע על ידי שינוי התכנית וכן זכאי לפי סעיף 100 לחוק, רשאי תוך חודשיים מיום פרסומה של הודעה זו ברשומות, להגיש התנגדות לשינוי התכנית במשרדי הועדה המקומית האמורה.

שלום דניאל
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז הדרום

חוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965
מרחב תכנון מקומי כפר סבא
הודעה בדבר הפקדת שינוי תכנית מתאר מקומית

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965, כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז המרכז, ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה כפר סבא הופקד שינוי תכנית הנקרא „שינוי תכנית מתאר מקומית כס/ בנ/408/1/א" ביחד עם התשריט המצורף אליו.

עיקרי הוראות השינוי: פתיחת דרך חדשה, איחוד וחלוקה עפ"י פ' ז' לחוק קביעת בינוי הוראות בחלק מהתכנית.

ואלה הם השטחים הכלולים בשינוי התכנית: ג' 6435 ח' 21 ג' 6439 ח' 102 [illegible] הגבולות.

כל המעוניין בשינוי התכנית רשאי לעיין בו, ללא תשלום, בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

כל המעוניין בקרקע, בבנין או בכל פרט תכנוני אחר הרואה עצמו נפגע על ידי שינוי התכנית וכן כל הזכאי לכך עפ"י סעיף 100 לחוק האמור, רשאי, תוך חודשיים מיום פרסומה של הודעה זו ברשומות, להגיש התנגדות לשינוי התכנית במשרדי הועדה המחוזית האמורה.

תאריך: 14.2.1986

ד. שיש
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז המרכז

חוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965
מרחב תכנון מקומי זמורה
הודעה בדבר אישור תכנית מפורטת

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 117 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965, כי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז המרכז אישרה תכנית מפורטת הנקראת תכנית מפורטת מס' זמ/528 ואלה הם השטחים הכלולים בתכנית: גוש 3872 חלקות 19, 20, גוש 3875 חלקי חלקות 10, 14.

עיקרי הוראות התוכנית: סלילת דרך בגישה דרומית לגדרה. ההודעה על הפקדת התכנית ביחד עם התשריט פורסמה בילקוט פרסומים מס' 2783 התשמ"ב עמ' 914 ובעתון ביום 10.1.81 ובעתון ערב היום 10.1.81 בשפה העברית [illegible] התכנית האמורה [illegible] הועדה המקומית לתכנון ובניה „זמורה" וכל המעוניין רשאי לעיין בה, ללא תשלום, בימים ובשעות שהמשרדים פתוחים לקהל.

ד. שיש
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז המרכז

עליות חדות במניות — היצעים כבדים באג"ח

מאת מרדכי זפט

מדד ינואר, שירד ב־1.3% היה אתמול הגורם שהניע את אפיקי ההשקעה השונים בבורסה — לכאן או לכאן.

אתמול בבורסה

לאגרות־החוב הצמודות למדד נרשמו במתכון היצעים כבדים, שנאמדו בכ־12 מיליון ש"ח, וזאת בעקבות המדד השלילי (שהוא כמובן תיאבי) הנוגע בתיקוני התשואות. היצע כבד זה הביא לירידות עד 3% במדדי ה־80% שריכוז היצע של 7 מיליון ש"ח ולירידות אף עד 6% באגרות־החוב ארוכות־הטווח.

אגרות־החוב הדולריות נסחרו בד"כ ביציבות.

לעומת זאת, בשוק המניות החופשיות הופיעו ביקושים גדולים במיוחד ואלה הוסקו בעליות עד 10%. גם ב„כבדות" היו עליות עד 8%.

כסיבות ל„התפלות" על שוק המניות ה„חופשיות" מנו את הירידה זה במדד, שמחייבה את האטרקטיביות בהשקעה באפיקים סולריים ובכלל זה במדדי הכמ"ת, והצהרותיו של ראש הממשלה על הצורך העכשווי בתנופה לצמיחת המשק והמרכז בציפיה להורדה נוספת בשיעורי הריבית, כבר בסוף שבוע זה.

סיבות אלה הביאו את ה„מקררבים" ומנהלי־תיקים להורים בקשים לכל אפיקי המניות, הן ישירות והן באמצעות קרנות־הנאמנות המתמחות במניות, בהן היתה אתמול צבירה של 4 מיליון דולר לעומת פדיונות של כ־5 מיליון דולר בקרנות הסולידיות.

בבנקאיות שבהסדר נקלם היצע של 2.5 מיליון ש"ח בירידות בין 0.1 לחצי אחוז. התשואות — 15.1 — 15.3 אחוז.

הסוחרים מעריכים כי בימים הקרובים תימשך המגמה החיובית בשוק המניות, אם כי בקצב קצת יותר מתון משהיה אתמול.

במסחר אתמול במניות נקבעו 301 עליות, לעומת רק 21 ירידות. בלא שינוי בשער נותרו 65 ניירות־ערך.

הודעות מהבורסה

* גלי זוהר — חברת „א.ה. רגנשברג", שבבעלותו של איש עסקים משיקגו, תרכוש מחברת „סולל־בונה" מניות „גלי זוהר" שבידיהן, המהוות כ־53% מבעלי „גלי זוהר" המונפקות תמורת כ־1.8 מיליון דולר. כן נקבע שעם ביצוע העסקה, תוך החודש, יתפטרו המנהלים ששונו מטעם סולל־בונה.

* תים — רווח כתואם של 612 אלף ש"ח באפריל—ספטמבר לעומת 414 אלף ש"ח בכל 1984/5.

שערי המניות

החברה	השער	השינוי בנק'	השינוי ב־%
אי.די.בי.	73250	—400	— 0.5
איגוד	54800	—110	— 0.2
דיסקונט א'	93700	—250	— 0.3
מזרחי	30090	—180	— 0.6
ספנות 0.1	843	+ 65	+ 8.4
פועלים	49820	— 30	— 0.1
כללי	127900 *		
בל"ל	31615	— 20	— 0.1
מימון	43000	—500	— 1.2
הבינלאומי	2792	+140	+ 5.3
פי.בי.	2795	+175	+ 6.7
אדנים	5450	+150	+ 2.8
לאומי כשי' ש	3470	+280	+ 8.8
פית' תעי' ש	868 *		
משכן ש	1782	+162	+10.0
עצמאות	2800 *		
טפחות רגי' ש	9699 *		
מידב	1740	+ 95	+ 5.8
שלמון	289	+ 14	ק"ו
לאומי תשי' ש	3661	+310	+ 9.3
הסנה ש	2590	+190	+ 7.9
הפניקס 0.1	1210 *		
סקוריטס	5124	+244	+ 5.0
ציון 0.5	2202	+100	+ 4.8
דלק ש	3955	+180	+ 4.9
	1700 *		
שתרסול א'	3950	+220	+ 5.9
אורים	2760	+140	+ 5.3
אפריקה 1.0	21100	+1060	+ 5.3
דנקנר 1.0	2850	+200	+ 7.6
נכסים	2165	+160	+ 8.0
גבים 0.5	2365	+215	+10.0
הכשי' הישי' ש	29900	+2250	+ 8.1
ישפרו	הפסקת מסחר		
ישרס	6670	+600	+ 9.9
סולל־בונה	6150	+350	+ 6.0
רסקו כ"ר	2170	+180	+ 9.1
א צ ן	14600	+800	+ 5.8
אורדן 0.1	11900	+200	+ 1.7
אי.פי.	3630	+330	+10.0
אלקו 0.25 ש	2075	+ 40	+ 2.0
אלקטרה 0.5	5510	+160	+ 3.0
דשנים 0.5	2875	+100	+ 3.6
כבלים ש	11350 *		
קופרי פח 1.0	736	+ 67	+10.0
חיפה כימיקל	851 *		
טבע ש	44000	+250	+ 0.6
כלל אלקטר'	2769	+140	+ 5.3
לודזיה 0.4	575	+ 52	+ 9.9
ים־המלח	12770	+500	+ 4.1
מעלי־בייד	138000	+6500	+ 4.9
פטרוכימיים	372	+ 30	+ 8.8
נחושתן 0.5	3931	+210	+ 5.6
פוליגן	3245	+140	+ 4.5
פרוסאדים	8000	+ 20	+ 0.3
אי.די.בי. פית'	2875	+260	+ 9.6
אלרן ש	2875	+105	+ 5.3
הב' לישר'	הפסקת מסחר		
אלמא	7199	+149	+ 2.1
דיס' הש' ש	3920	+225	+ 6.1
פועלים הש' ש	4205	+300	+ 7.7
בל"ל הש'	3539	+169	ק"ו
ירדן	2200	+136	+ 6.6
מנורה הש' ש	7550	+ 50	+ 0.7
כלל נדל"ן	295	+ 10	+ 3.5
כלל תעשיות	1280	+101	+ 8.6
צמ 0.5 ש	699	+ 38	— 5.8
מבת 0.5	3210	+267	+ 9.1
מרין	1890	+ 90	ק"ו
18 נפט	10600	+350	+ 3.4

* ללא שינוי

זכרון להולכים

שמואליק לשם ז"ל

(ליום השבעה)

רציתי לתת דף ריק, עם סימני שאלה וקריאה רבים. אך איך בכלל אפשר לדבר אודות שמואליק בלשון עבר?

ראשיתך היתה בדרום, באוטקים, ומשם צפונה, סמוך לקבורות־התנאים, שם, במעלה ההר במירון, פסגות, מהוד קודשתו של רבי שמעון. בתי הוריך וסביך היו תמיד מלאי ערכי תורה, אהבת־הארץ ומעשים טובים.

בשדה־יעקב עברו עליך חוויות ותעלולי ילדות. וכמובן עשית חייל אף בלימוד. שמואליק נכד שעשועים לסבתות וסבים צאורה והבורה יקרה ורצון ע"ה.

שמואליק מרוה נחת את הוריו והוא נאמן ומסור לכל רעיו. שוחה בים התלמוד, משחר לפתחי רבותיו, חורש את שבילי הארץ בפשוט רגליו כל משעול כל ואדי הוא בקיא היטב.

שמואליק, בן, בעל, אח, וחבר נאמן ומסביר פנים לכל.

מלווים רבים הלכו אחריו מכל קצות־הארץ. כולם העפילו להאן, לביתו בגולן לחלוק לאדם נשגב וצנוע כבוד אחרון.

שמוליק היקר נטמנת בין רגבי עפר הגולן שכה אהבת.

תנצב"ה.

בראשון הרמק
דודתך שולה

בית הדין הרבני האזורי באר שבע

התאריך: י"ט שבט מו 29.1.86
מספר: 40/תשמ"ו/2689

להוי ידוע כי הוגשו לבית הדין התיקים המפורטים להלן, בקשות במתן צווי ירושה, כל התובע טובת הנאה או המעונין בענין אחת הבקשות מתייחסות אליו ורצה להתנגד לה יבוא לבית־ד' ומסור טענותיו תוך חמישה עשר יום מיום פרסום המודעה זו שאם לא כן יתן בית־ד' צו כטוב בעיניו.

תיק 1203/מו
בענין צו ירושה המנוח שורק משה שנפטר ביום י"ג חשון מו — 28.10.85
המבקשים: אשתו

תיק 1927/מו
בענין ירושת המנוחה בגליטר שלמית שנפטרה ביום כ"ח תמוז מ"ה — 17.7.85
המבקשים: אלמנתו, בניו

תיק 1930/מו
בענין ירושת המנוח מר משה שנפטר ביום ט' כסלו מ"ו — 22.11.85
המבקשים: אשתו, בנו

תיק 1956/מו
בענין ירושת המנוח ביטון יעקב שנפטר ביום כ"ה כסלו מ"ו — 8.12.85
המבקשים: אלמנתו, בתו, בניו

תיק 2018/מו
בענין ירושת המנוחה בגליל רחל שנפטרה ביום יב כסלו מ"ו — 25.11.85
המבקשים: אלמן, בניו, בנותיו

תיק 2081/מו
בענין ירושת המנוח בירקו משה שנפטר ביום ט"ו חשון מ"ו — 30.10.85
המבקשים: אלמנתו, בניו

תיק 2095/מו
בענין ירושת המנוחה קרומירו דוברישקה שנפטרה ביום כב שבט מ"ה — 13.2.85
המבקשים: אמה, אחיה

תיק 2187/מו
בענין ירושת המנוח החדבימי יחזקאל שנפטר ביום כו כסלו מ"ו — 9.12.85
המבקשים: אלמנתו, בנו

תיק 2191/מו
בענין ירושת המנוח נבעה יוסף שנפטר ביום ב' אדר ל"א — 27.2.71
המבקשים: אשתו, בניו, בנותיו

תיק 2216/מו
בענין ירושת המנוח פבריקר שלום שנפטר ביום ג' שבט מ"ו — 13.1.86
המבקשים: בניו, בנותיו

תיק 2243/מו
בענין ירושת המנוחה אדלר איר־בלה שנפטרה ביום ז' תמוז מ"ה — 25.6.85
המבקשים: בנותיה

תיק 2244/מו
בענין ירושת המנוח אדלר שניאור שנפטר ביום ח' טבת מ"ו — 20.12.85
המבקשים: בנותיו

תיק 2262/מו
בענין ירושת המנוח מזוח אברהם שנפטר ביום כ' אלול מ"ד — 23.9.84
המבקשים: אלמנתו, בניו, בנותיו

תיק 2276/מו
בענין ירושת המנוח מדר שאול שנפטר ביום טז כסלו מ"ו — 29.11.85
המבקשים: אלמנתו, בניו, בנותיו

תיק 2408/מה
בענין ירושת המנוח כהן אהרן שנפטר ביום ט"ו טבת מ"ה — 8.1.85
המבקשים: נכד, נכדות

תיק 3460/מה
בענין ירושת המנוח זוהר מרדכי שנפטר ביום ב' שבט מ"ה — 24.1.85
המבקשים: אלמנתו, בניו, בנותיו

תיק 5163/מה
בענין ירושת המנוח קגאו דוד שנפטר ביום ט' חשון מ"ה — 4.11.84
המבקשים: הורים

תיק 5189/מה
בענין ירושת המנוח השגר לזר שנפטר ביום יח תמוז מ"ה — 7.7.85
המבקשים: אלמנתו, בנותיו

מיכאל כהן
מזכיר ראשי

הודעה על פי סעיף 2 ב (3) מתקנות התכנון והבניה (סדרי [illegible] 3) 1976

אל: [illegible] 186 [illegible]

ניתנת בזה הודעה כי [illegible] 6020 [illegible] 186 [illegible] (תיק בנין 5563).

ההתנגדות להיתר הנ"ל יש להגיש לועדה תוך 15 יום מהיום.

המבקש: [illegible]

חוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965
מרחב תכנון מקומי נתניה
הודעה בדבר הפקדת שינוי תכנית מתאר מקומית

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965, כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז המרכז, ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה נתניה הופקד שינוי תכנית הנקרא [illegible] ביחד עם התשריט המצורף אליו.

עיקרי הוראות השינוי: [illegible]

ואלה הם השטחים הכלולים בשינוי התכנית: גוש 8235 ח' 4, ג' 8234 חלק מח' 16 בין רחובות [illegible].

כל המעוניין בשינוי התכנית רשאי לעיין בו, ללא תשלום, בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

כל מעוניין בקרקע, בבנין או בכל פרט תכנוני אחר הרואה עצמו נפגע על ידי שינוי התכנית וכן כל הזכאי לכך עפ"י סעיף 100 לחוק, רשאי, תוך חודשיים מיום פרסומה של הודעה זו ברשומות, להגיש התנגדות לשינוי התכנית במשרדי הועדה המחוזית האמורה.

תאריך: 10.2.1986

ד. שיש
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז המרכז

נרשמו לנשואין

המועצה הדתית — חולון

שמהר ספיר בן דן (שלום) (רוק) ישראל—חולון; סרור דינה בת יצחק (רוקה) ישראל—חולון.
בוניאל יורם בן אליעזר (רוק) ישראל—בת־ים; צלאח אורלי בת נסים (רוקה) ישראל—חולון.
רוזה רפי בן סעדיה (גרוש) מרוקו—בת ים; אל־זרקי שושנה בת נסים (רוקה) ישראל—לוד.
שמש חיים בן משה (רוק) ישראל—חולון; שאול שרה בת סלם (רוקה) ישראל—חולון.
בן־הוד אילן בן נתן (רוק) ישראל—חולון; שמעון רחל בת יוסף (רוקה) ישראל—חולון.
פרי־און יעקב בן פרג'ולה (רוק) אירן—חולון; גוטרטאבדי שהנו בת דניאל (רוקה) אירן—ת"א.
רחמני ברזילן (בני) בן משה (רוק) ישראל—חולון; דזאוק דקלין בת סור (עזרא) (רוקה) ישראל—בת ים.
כהן אריה בן חנן (רוק) ישראל—פ"ת; ציר ורד בת אביב (רוקה) ישראל—חולון.
לוי אורן בן ניסן (רוק) ישראל—ערד; שטיימך עינת בת נפתלי (רוקה) ישראל—חולון.
צרנלבסקי אליעזר בן שמעון (רוק) ישראל—חולון; אסנהים קס בת גפרי (רוקה) אנגליה—נתניה.
גרוסמן גריגורי בן אברהם (גרוש) רוסיה—חולון; בן־צבי (קפלן) היבדה בת דניאל (גרושה) רוסיה—חולון.
מורד חי בן סאלים (רוק) ישראל—חולון; לוי שרה בת שאול (רוקה) ישראל—ארה"ב.
דוד יצחק בן עזרא (רוק) ישראל—חולון; רוזה גאולה בת יעקב (רוקה) ישראל—חולון.
מוזיסון מרק־מרדכי בן סלמן (רוק) בריה"מ—חולון; שוורצמן צוה בת גטע (רוקה) בריה"מ—ב"ב.
באברוך שמואל (סמי) בן הרי (רוק) ישראל—חולון; סיכון אסתר בת אברהם (רוקה) ישראל—חולון.
פיזה פליקס בן שלמה (גרוש) מצרים—בת ים; ברכה רבקה בת אברהם (רוקה) ישראל—חולון.
ידיד אדמונד בן יעקב (רוק) סוריה—ארה"ב; שעיו איזון בת מרדכי (רוקה) סוריה—בת ים.
פז (פולקובסקי) דורון בן אילן (רוק) ישראל—חולון; עמרני גאולה בת יהודה (רוקה) ישראל—חולון.
תירוש איל בן יעקב (רוק) ישראל—חולון; צבית (צבתאן) יעל בת אהרן (רוקה) ישראל—ת"א יפו.
כהן אריק (ליאון) בן מנשה (רוק) ישראל—טבריה; לוי צופיה בת עזרא (רוקה) ישראל—חולון.
חפוזי יגאל בן שמואל (רוק) ישראל—חולון; בכר שרה בת אהרן (רוקה) ישראל—חולון.
ביטון מאיר בן מרדכי (רוק) ישראל—בת־ים; שלו אורלי בת יעקב (רוקה) ישראל—חולון.
וסרמן משה בן אפרים־פיביש (רוק) ישראל—חולון; גייקה רבקה פנינה בת משה־אריה (רוקה) בריה"מ—אשור.
כאדאני עובדיה בן צדוק (רוק) ישראל—ראש העין; גנה רוחמה בת זכריה (רוקה) ישראל—ב"ב.
קופרברג צבי בן יצחק (רוק) ישראל—חולון; מאידוב יעל בת וולף (רוקה) רוסיה—חולון.
קליין רמי בן יהואל (רוק) ישראל—חולון; שרון אסתר בת חיים (רוקה) ישראל—חולון.
כהן דוד בן דניאל (רוק) פרס—חולון; לויאן יפה בת פנחס (רוקה) ישראל—הוד השרון.
כץ חיים בן אברהם (רוק) ישראל—חולון; גוטרזי מיכה בת אור־סגולה (רוקה) פרס—חולון.
עזרי אברהם בן ראובן (רוק) פרס—חולון; ידיד רחל בת נעים (רוקה) ישראל—אשקלון.
שפירא אריה בן כרמל (רוק) ישראל—ראשל"צ; הירשקוביץ סמדר בת דוד (רוקה) ישראל—חולון.
יגודייב אדי (אסי) בן מיכאל (רוק) בריה"מ—חולון; יעקובוב דינה בת מיכאל (רוקה) בריה"מ—חולון.
מורדוך משה בן יחזקאל (רוק) ישראל—חולון; חייבוב איריס בת ברוך (רוקה) ישראל—ת"א יפו.
הודביק כבי (מנחם) בן משה (גרוש) ישראל—אילת; שוויצה יפה בת יצחק (גרושה) ישראל—אילת.
בלוסיאנו יעקב בן דוד (רוק) ישראל—חולון; מאיר אדית בת אלי (רוקה) ישראל—ב"ב.
לוי יוסף בן דוד (רוק) ישראל—חולון; שלום (רחנואן) פרוזה בת יוסף (גרושה) אירן—כפר סבא.
יעקובי הרצל בן מורד (רוק) ישראל—חולון; כהן דורית בת מרדכי (רוקה) ישראל—ת"א.
כהן איתמר בן אליעזר (רוק) ישראל—חולון; אפשטיין מיכל בת אריה (רוקה) ישראל—חולון.
יצחק דניאל בן יהודה (רוק) ישראל—חולון; כהן מרגלית בת אליהו (רוקה) ישראל—חולון.
דלל גדעון בן מאיר (רוק) ישראל—ת"א; מנחם אורלי בת יעקב (רוקה) ישראל—חולון.
אלפי יצחק בן שמואל (רוק) ישראל—חולון; כאסכי יפה־יפית בת דוד (רוקה) ישראל—רמת השרון.
גנון נסים בן יוסף (רוק) ישראל ת"א; גיגי מלי־גילה בת מרק (רוקה) ישראל—חולון.
עובד אבנר בן נעים (רוק) ישראל—אילת; סבשי רחל בת מרדכי (רוקה) ישראל—פרדס חנה.
מועדים־לשמחה דניאל בן אהרן (רוק) ישראל—חולון; דור־פור מיכל (מהנו) בת נורולה (רוקה) פרס—רמלה.
פליישון דוד בן יוסף (רוק) ישראל—חולון; בן־שמחון רחל בת גבריאל (רוקה) ישראל—חולון.
יצחק מאיר בן דוד (רוק) ישראל—חולון; קרדי מרב בת שלמה (רוקה) ישראל—חולון.

הרב המקומי — ראש־העין

קאיפי יהודה בן ספיר (גרוש) ראש העין—ישראל; היכי בת שבע בת חסן (גרושה) ראש העין—ישראל.

הרבנות הראשית — לקרית־גת

אברהם זוהר נגה בן גיטה (רוק) אתיופיה—קרית גת; גדאו סומהון בת מולה (רוקה) אתיופיה—עתלית.
צלוביץ זולטן בן בניה (רוק) בריה"מ—קרית גת; רבינוביץ אלה בת איצור (רוקה) בריה"מ—רחובות.
פלקר ג'ין בן חנוך (רוק) הודו—קרית גת; גוסלקר צפורה בת שמראל ז"ל (רוקה) ישראל—באר שבע.

יוסף יהושע טוב
רב מקומי — בנימינה

בניר יצחק בן שלום (רוק) ישראל—בנימינה; דבש אילנה בת אליהו (רוקה) ישראל—בנימינה.
יהיא שם טוב בן מנחם (רוק) ישראל—תל־מונד; צמרם דינה בת דוד (רוקה) ישראל—בנימינה.
הוקרי חיים בן אהרן (רוק) ישראל—כפר־סבא; גוגה שרת בת יהודה (רוקה) ישראל—בנימינה.
דיודסון דוד בן משה (רוק) הודו—ים; הלגואה מטילדה בת אלרוי (רוקה) הודו—פ"ת.

לשכת הרבנות — אזור

לוי נסים בן דוד (רוק) אזור; אביבן שושנה בת גדליהו (רוקה) אזור.
בלס אהרן בן אביש (אבא) (רוק) אזור; אהרונוב סביבה בת אלברט (רוקה) אזור.
הארנעמאו יעקב שמעון (רוק) הולנד; טיקסלר טריסה בת בנימין (גרושה) אזור.
בן אברהם גיא (שוגיץ מילושקו) (רוק) אזור; סלוק ניזה בת סמי (רוקה) אזור.

לשכת הרבנות — מגדל־העמק

אסולין שלום בן חיים (רוק) ישראל—מ. העמק; כהן רותי בת אברהם (רוקה) ישראל—חדרה.
אברהם מרדכי בן משה (רוק) ישראל—פתח תקוה; אסולין תמר בת חיים ז"ל (רוקה) ישראל—מ. העמק.
זריהן סמי בן יהודה (גרוש) מרוקו—נצרת־עילית; זריהן (גז) כרקליל (גרושה) [illegible]—מ. העמק.
סמאר דוד בן יחזקאל (רוק) ישראל—רמלה; יוסוב דניאלה בת לזר (רוקה) ישראל—מ. העמק.
בוהדר יצחק בן אברהם ז"ל (רוק) ישראל—יקנעם עילית; רדזלינסקי איריס בת דוד (רוקה) ישראל—מ. העמק.

המועצה הדתית — דימונה

בן בוחה יהודה מאיר בן אברהם (רוק) דימונה; דהן כוכבה בת סלומן (שלכה) (רוקה) דימונה.
פרץ שלום שבציון בן יעיש (רוק) בית־שמש; אביטן חנה בת משה (רוקה) דימונה.
בביגס ג'ין קלוד בן שלמה (רוק) דימונה; אושרי עליזה בת יצחק (רוקה) בת־ים.
בן חמו אברהם־מרדכי בן סעדיה (רוק) דימונה; לב זהבה בת סלומן (רוקה) ירוחם.
הניני משה בן יעיש (רוק) דימונה; לוי סיון בת יעיש (רוקה) באר־שבע.
צאנדגאוקר דוד בן סלומון (רוק) אשקלון; ורשילקאר בת־שבע בת יחזקאל (רוקה) אשדוד.

הועדה המקומית לתכנון ובניה מרחב רמת־השרון

ניתנת בזה הודעה בהתאם לסעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965 שהוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה מרחב רמת־השרון בקשה: גוש 6598 חלקה: 488 ברחוב: קהיר לין ולגבה הכוונה כאזור מגורים א' בקשה להתר אישור להקלה באחוזי בניה / קו בניה בבית מגורים לזוגי דו־משפחתי.

ההקלה המבוקשת באחוזי בניה מכיון ל־6% בקוי בניה 10%.

כל מי שיש לו התנגדות להוצאת ההיתר / אישור ההקלה, במקום זה, רשאי להגיש לועדה המקומית לתכנון ולבניה מרחב תכנון רמת־השרון, את התנגדותו המנומקת, תוך ציון כתובתו המדויקת.

ההתנגדויות תתקבלנה במשך 14 יום מתאריך קבלת הודעה זו ותובאנה לדיון בפני הועדה הנ"ל.

ת.ב. 4161

פ. זרחיה
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ולבניה מרחב רמת־השרון

שערי חליפין בחט"ח

בנק המזרחי המאוחד

שערי קניה ומכירה של בנקנוטים והעברות במטבע־חוץ ליום 14.2.86 עד למחרת בשעה 12.30 לעסקות בדולרים עד לסך 1,000 דולר וביותר המטבעות עד שווי 500 דולר, יהיו כמפורט להלן:

יתוסף לשערים דלהלן יש לגבות עמלה בשיעור של 0.75%

המדינה	המטבע	יחי'	שער קניה (שקים והעברות)	שער מכירה (שקים והעברות)	שער קניה (בנקנוטים)	שער מכירה (בנקנוטים)
ארה"ב	דולר	1	1.4728	1.4912	1.4500	1.5200
בריטניה	לישט	1	2.0866	2.1127	2.0500	2.1500
גרמניה	מרק	1	0.6256	0.6335	0.6100	0.6500
צרפת	פרנק	1	0.2042	0.2068	0.1900	0.2100
הולנד	גולדן	1	0.5546	0.6516	0.5400	0.5700
שוויץ	פרנק	1	0.7576	0.7671	0.7400	0.7800
שוודיה	כתר	1	0.1980	0.2026	*0.1900	*0.2000
נורווגיה	כתר	1	0.2006	0.2031	*0.1900	*0.2100
דנמרק	כתר	1	0.1697	0.1718	0.1600	0.1800
פינלנד	מרק	1	0.2790	0.2825	0.2700	0.2900
קנדה	דולר	1	1.0535	1.0667	1.0200	1.0900
אוסטרליה	דולר	1	1.0367	1.0497	0.9800	1.0800
דרא"פ	רנד	1	0.6995	0.7083	0.6800	0.7200
אוסטריה	שילינג	10	1.8920	0.9032	0.8700	0.9200
איטליה	לירה	1000	0.9205	0.9320	**0.8600	**0.9500
יפן	ין	100	0.8101	0.8202	0.7900	0.8400

* רק לגבי בנקנוטים בערכים של עד 100 כתר
** רק לגבי בנקנוטים בערכים של עד 10,000 לירטות
לגבי בנקנוטים בערכים גבוהים יותר יש לקבל את השער המתאים לעסקות הע"ק.

מגן דוד

שמעון חירום 101: ירושלים, בית־שמש, תל־אביב, חיפה, נהריה, עכו, חדרה, הרצליה, כפר־סבא, נתניה, קרית־שמונה, נצת, ראשון לציון, באר־שבע, אופקים, דימונה, ערד, אילת.

ירושלים — טל' 523133, בית־שמש — 811286, תל־אביב — 460111, רמת־גן, גבעתיים, בני־ברק — 781111, פתח־תקוה — 9231112, קריית־אונו — 344442, חולון — 803133/4, בת־ים — 585555/6, חיפה — 512233/4, נהריה — 923333, 979333, עכו — 912333, קריית־שמונה — 931401, קריית־ביאליק — 721817, חדרה — 063-22333, הרצליה — 33222, כפר־סבא — 541333, טבריה — 067-90111, קריית־שמונה — 067-44334, בית־שאן — 065-8722, עפולה — 065-93333/4, חצור הגלילית — 067-36333, קצרין — 067-61333, נצרת עלית — 065-73333, מגדל־העמק — 065-4006, רחובות — 054-451333, אשדוד — 055-51332/3, אשקלון — 054-229133, לוד — 051-23323, רמלה — 054-221022, קריית־מלאכי — 051-881333, שדרות — 055-8233, ראשון־לציון — 942333, באר־שבע — 051-97074, אופקים — 057-78333, נתיבות — 923022, דימונה — 941033, ערד — 59333, ירוחם — 957222, מצפה־רמון — 80133, אילת — 88333, צפת — 059-72333, 067-30333.

שערים יציגים

להלן השערים היציגים ל־14.2.86:

דולר ארה"ב	1.4819
לישט	2.0976
מר"ג	0.6300
פר"צ	0.2053
פל"ה	0.5577
פר"ש	0.7611
כת"ש	0.1992
כת"נ	0.2017
כת"ד	0.1708
מר"פ	0.2808
דולר קנדי	1.0616
דולר אוסטרלי	1.0440
רנ"ד	0.7066
פר"ב (10)	0.3078
שיל' אוס' (10)	0.8963
דינר ירדני	3.9863
לירה לבנונית	0.6240
לירה מצרית	0.8447
ין יפאני (100)	0.8134

בתי מרקחת

ירושלים: קופ"ח של ההסתדרות — מרפאת רחביה, רח' הרמב"ן 28, 523191.
תל־אביב: אל־חייב — אלוני הרב 76, 230746. קופ"ח כללית — אבשטיין 7, 225142.
פתח־תקוה: סיפטארים — שפרא 43, 909030.
נתניה: קופ"ח כללית — ברנר 31, 91123.
חולון: אמין — הופ"ה 52, 889153. עין הוב — עין יהב 4, 885854.
חיפה: יבנה — אבן סינה 7, 672288.
ב"ב—ר"ג: רמה — ז'בוטינסקי 69, 7514483.

בתי חולים

ירושלים: ביקור חולים (ילדים), א.א.ג., הדסה הר הצופים (פנימית), שערי צדק (נשים), הדסה עין כרם (כירורגיה, אורתופדיה). שערי צדק (עיניים).
תל־אביב: איכילוב (ילדים) איכילוב (פנימית, כירורגית).
נתניה: לניאדו.

למסדרי קדושין בארץ

הרבנות הראשית לתל־אביב־יפו מבקשת להודיע לה אם הלפרין שקס בלולה ת.ז. 50948488 בעלה תצהית גירושין מס' 79132 מתל־אביב [illegible] גרשמה אצלכם לנשואין, הנ"ל סרובה, כי תעודת הגירושין שלה אבדה.

רדיו

קול המוסיקה

06.00 „שמע ישראל"; 06.02 „צלילי בוקר"; 07.07 „בוקר טוב"; 07.30 „שחרית מוסיקלית"; 09.30 „קונצרט בוקר"; 11.57 „מבישים שיר"; 12.05 „מאוצר הסרטים"; 13.00 „קונצרט צהרים"; 15.00 „מילון מוסיקלי"; 16.00 „קונצרט מנחה"; 18.30 „קונצרט"; 20.05 „ערב טוב"; 20.30 „באולמי הקונצרטים בעולם"; 23.30 „מן המקורות"; 23.00 „דפי פסנתר".

רשת א'

16.00 שידורים לעולים: 17.300 „היו שירים"; 08.05 „חוגה"; 09.05 „השיר לא תם"; 09.30 „מפגש"; 10.30 „רדיו קלי"; 11.05 רגע של עברית; 11.10 השידור היומי לבתי־ס; 11.30 „השכלה הדעת לכל"; 12.05 „פעמי המזרח"; 13.00 אנגלית; 13.30 צרפתית; 14.06 „לבת ולבן ולכל המתפנים"; 15.00 לילדים הגדולים; 15.25 „הכדור עגול"; 15.53 „מאוצר הספרים"; 16.05 „רדיו־דרמה"; 17.00 אנגלית; 17.05 צרפתית; 17.100 רגע של עברית; 17.12 „מגישים שירי"; 17.20 „האוניברסיטה הפתוחה"; 18.06 „בינות ערב"; 18.47 פרקי היום בתנ"ך; 19.05 „עיונים בפרשת השבוע" מפי הרב יהודה כצנר; 19.30 שידורים לעולים; 22.05 „קשר לילי".

רשת ב'

06.00 „שמע ישראל"; 06.12 התעמלות בוקר; 06.22 להקלאי; 06.30 סקירת מאמרי המערכת של עתוני הבוקר; 06.40 „מה נשמע"; 06.53 „אור ירוק"; 06.57 רגע של עברית (נעימות קלות בין 06.00 ל־08.00); 07.00 „הבוקר הזה"; 08.05 „סעו לשלום"; 09.05 „ביקור ביתי"; 10.05 חדשות בענייני תחבורה ותיירות; 10.10 „כל צבעי הקשת"; 11.40 הודעות; 12.05 חדשות מקומיות; 12.10 „גל פתוח"; 13.00 „בחצי היום"; 14.06 „יש ענין"; 15.05 חדשות בענייני מדע וטכנולוגיה; 15.10 „רגעי הכסף"; 16.05 „שירים לשעורים"; 17.05 חדשות בענייני משק וכלכלה; 17.10 „יומן כלכלה"; 17.30 „על ספרים ואנשים"; 18.06 „שעה חפשית"; 18.45 היום בספורט; 19.00 „היום הזה"; 19.35 „דין ודברים"; 20.05 „בדעה הזמירית"; 22.05 „בינת הגאות"; 22.58 רגע של עברית; 23.05 „בחפשים את הכבמוכן".

גלי צה"ל

05.45 פרקי אבות; 06.00 באופן בילויי; 06.10 צלילי בוקר; 06.30 אוניברסיטה משודרת; 06.55 [illegible]; 07.07 שבע אפס שבע; 08.05 בוקר טוב ישראל; 09.05 „בין לעכשיו"; 11.05 טעם של פעם; 12.05 להיום לתיאבון; 13.05 בסיגנון ישראלי; 15.05 לה יש; 16.05 ארבע אחרי הצהריים; 16.55 באופן מילולי; 17.00 יומן גלי־צה"ל; 17.30 כשהו עולמי; 17.50 יומן ספורט; 18.05 שעה קלה על לכלוכה; 19.05 „רדיו [illegible]"; 20.05 „כשלכר"; 21.00 [illegible]; 21.30 אוניברסיטה משודרת; 22.05 על הדבש ועל העוקץ; 23.05 שאלות אישיות; 23.50 צעד ותם; 00.05 ציפורי לילה; 02.00 מבזק ידיעות; 20.05 לא ריצים לישון; 05.00 מבזק ידיעות; 05.05 צלילי בוקר.

טלוויזיה

טלוויזיה לימודית

08.15 אזרחות (תכה"ב); 08.40 בלי מילוי; 09.00 אנגלית ה'; 09.20 השיבה פשוט די; 10.05 ארץ מולדת; 10.30 הגיל הרך; 11.00 ערבית מדינית; 11.15 אנגלית ו'; 11.30 מדעי הטבע ד'־ה'; 12.00 תלמוד — שניים אוחזין; 12.25 אנגלית ז'; 12.45 צרפתית — העשרה; 13.00 אנגלית ח'; 14.00 רגע עם דודלי; 14.25 סבי כדור הארץ; שינוי ותמורה; 14.45 קורס באנגלית מדוברת למבוגרים; 15.00 קסים קסם; 15.25 בלי סודות — שרא 3; 15.50 מאה ציירים לפני הספר; 16.00 שלום [illegible]; 17.00 ערב חדש.

טלוויזיה כללית

17.30 „צליחה" בארץ הפלאים; 18.00 [illegible]; 18.30 קיצור החדשות (ע); 18.32 סקירת תכניות (ע); 18.35 [illegible] (ע); 19.30 חדשות (ע); 20.00 מהדורת מבט; 20.02 „תהליה"; 20.50 [illegible]; 21.00 סבב לחדשות; 21.30 „קרובים־קרובים"; 22.00 „זה הזמן"; 22.50 „בולמין"; 23.40 [illegible]; חדשות.

---

* אדם שנפל קרבן למחיתה כהלך הסרטת הסרט „המתיחה הגדולה" — קבל פיצוי על פי הסכם פשרה, שקיבל אתמול תוקף של פסק דין בפני השופט יצחק הלאנזר בבית משפט השלום בחיפה.

הצופה

עיתון יומי

HATZOFE DAILY

המו"ל: הצופה בע"מ. העורך: משה אישון, מערכת ומנהלה: תל־אביב, רח' המסגר 66, טל' 336036, ת"ד 2045, [illegible] 441244 * סניף ירושלים: רח' בן־יהודה 3, ת"ד 1148, טל' 02—234910, 02—639524 * סניף חיפה: רח' ארלוזורוב 3, טל' 04—663628 * דפוס העשור בע"מ תל־אביב.

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות [illegible]

מאסר עולם לשלושה מחבלים שביצעו עשרה פיגועים בירושלים

שלושה מחבלים שביצעו עשרה פיגועים בירושלים וגרמו לפציעתם של 13 איש, בהם ילד קטן — נדונו אתמול למאסר־עולם על ידי בית המשפט הצבאי בלוד.

בגזר דינו קבע השופט אלוף־משנה אהרן אלפין, שיש צורך להילחם עד חורמה באלה הפוגעים באזרחים. השלושה פעלו בשיטתיות מתמדת והניחו את הפצצות במקומות שם ביקשו לפגוע במספר רב ככל האפשר של אזרחים — קבע בית המשפט.

הנאשמים — מחמד חסן ג'ואד אבו הריזה, בן 41, ציאלב חסין ג'ואד אבו הדואן, בן 30, ונגיב גליל ג'אבר ג'ואלס בן 34 — כולם תושבי ירושלים המזרחית, הודו בסעיפי האישום ובהם חברות בפתח ואימונים צבאיים בהנחת פצצות והפעלתן.

בין 13 האזרחים שנפצעו בפיצוצים היה ילד קטן שכף רגלו נקטעה. הפיצוצים זרעו הרס רב במקומות שונים בירושלים.

התובע הצבאי סגן גיל גרשוני דרש מבית המשפט להחמיר בעונשם ולמצות איתם את הדין. „מטרתם של השלושה היתה לפגוע באזרחים שלווים תמים מפשע", אמר. התביעה הצביעה על כך שהם הניחו את הפצצות בתחנות אוטובוסים וכיוונו את מנגנוני ההשהייה לשעה 08.00—07.00 בבוקר, בזמן שאנשים רבים מצטופפים ליד התחנות.

לפני מתן גזר הדין אמר מפקד החולייה: „פעלתי מתוך שיכנוע ואמונה, כמו שהיהודים פעלו בדיר יאסין ובכפר קאסם".

את גזר דינם קיבלו שלושת הגברים הנאשמים בשקט. באולם נכחו בני משפחותיהם ובהם ילדיהם הקטנים.

בחוות דעת של מומחים שהגיש התובע לבית המשפט נאמר, כי הפצצות שהכינו הנאשמים היו מתוחכמות בהרבה מהמטענים המאולתרים הפשוטים, שנתגלו אצל מחבלים רבים אחרים. גם כאן השתמשו בחומרים שניתן לרכוש ללא קושי בשוק החופשי. אך כושר ההרס של פצצות אלה גדול במיוחד. כל הפצצות מלבד אחת התפוצצו כמתוכנן. את הפיגועים ביצעו בקיץ ובאחרון הפצצות הונחו בין היתר ליד תחנות אוטובוסים שונות, ליד ביה"ח הדסה בהר הצופים, בקסטל, בתחנת האוטובוסים בצומת בית שמש, ליד בית ספר אלרם בירושלים ובמקומות אחרים.

ביואד חריאן גוייס לפתח ב־1984 בירדן, שם גם קיבל הדרכה בהכנת הפצצות, הוא שגייס את שני האחרים.

עשרות ניגוני מודז'יץ הושמעו במפגש מתפללי ביהכנ"ס „גבורת ציון"

— מאת חיים פיקרש, סופר „הצופה" —

עשרות מניגוניהם של האדמו"רים לבית מודז'יץ, שלוקטו משלושת האדמו"רים בספר הניגונים, מתוך כלל 500 הניגונים המיוחסים לחסידות זו, הושמעו לראשונה בהופעה פומבית, במוצאי־השבת האחרונה, במסיבת הוקרה של מתפללי בית־הכנסת „גבורת ציון" בתל־אביב.

חברת „כליזמרים" בלווית „בעל הניגונים" לבית מודז'יץ ר' משולם ביבר, השמיעו מבחר ניגונים, שלוקטו בספר התווים. היא פרסמה הספר אך כבר יש לו ביקוש רב וגוברת ההתעניינות בו בעולם הניגון החסידי.

שמואל גפן, יו"ר ועדת התרבות של בית הכנסת „גבורת ציון", סיפר במהלך הערב הנעים, שנערך בהשתתפות כ־200 מחברי־מתפללי בית הכנסת, על המאמצים המיוחדים שנעשו לקראת השמעת הניגונים במסגרת הערב הנעים.

בכינוס נשמעה גם הרצאתו של ד"ר יצחק אלפסי, היקר החסידות, על שושלת חסידות מודז'יץ המופלאה ועל חלקם של שלושת האדמו"רים האחרונים בטיפוח פעולות הזמר החסידי במרכזה העיר תל־אביב.

דבריו של ד"ר אלפסי נחרתו בציטוטי מופת ו„מעשים טובים" עד כמה תפס עולם הניגון בפעילות החסידות של שושלת זו.

במהלך הערב נמסר גם על יוזמה ועדת התרבות של בית הכנסת. בה הביעו גם שמואל הרמן ומשה פרגר, ליווי שורה של פעילויות בתחום הניגון החסידי.

יום צום ותפילה בעקבות ריבוי מקרי אסונות ברמת־הגולן

מספר אסונות פקדו תוך תקופה קצרה יישובים ברמת־הגולן — האחרון — טביעתו של שי ריבק, בן 3, ממושב אליעד, בבריכת־מים בשבוע שעבר

שורשת אסונות שהתרחשו בחודש האחרון ביישובים שונים ברמת הגולן, הניעו את רבני האזור להכריז על יום צום ותפילה.

הרבנים התכנסו לישיבה מיוחדת וטיכסו עצה כיצד לעצור את „המלאך המשחית" ובעניין זה באו בדברים גם עם הרבנים הראשיים.

הרב יגאל אריאל ממושב נוב אישר לכתב עתיים בתשובה לשאלה, כי „ברור שצריך לעשות משהו", אך עדיין לא הוחלט מה. רבנים אחרים בהתיישבות בגולן אישרו כי מדובר ביום צום ותפילה, נוכח הדאגה מהצטברות רבה כל כך של אסונות בפרק זמן קצר.

כתב עתיים בצפון שלמה הדר מוסר, כי האסון האחרון שהיה בגולן התרחש ביום חמישי האחרון. ילד בן 3, שי ריבק ממושב אליעד, רכב על אופניים עם חברו, גם הוא בן שלוש. השניים נפלו לתוך בריכת מים בעומק חצי מטר ורק אחד מהילדים הצליח לצאת בכוחות עצמו ולהזעיק עזרה. רופאים צבאיים שהגיעו למקום חילצו את הילד השני ללא רוח חיים, הם החדירו לו את הנשימה, אולם הוא נפטר אחרי כן בבית החולים פוריה.

ברמת מגשימים נפטר לפני מחות משבצת שמואל לשם, צעיר בן 22, ממחלה ממארת. שבועיים קודם לכן טבע למוות אבי אבירל מקיבוץ מרום גולן בעת שצלל לכנרת לתיקון משאבת מים. סמוך לאותה תקופה מצא את מותו מזכיר מושב יונתן, יצחק מן, בעת שטיפס על עמוד מתח גבוה. באותה תקופה נהרג נחור בן 18 חבר קיבוץ מרום גולן, בתאונת דרכים בגולן.

ראש המועצה האזורית רמת הגולן איתן ליס אישר בתשובה לשאלות כתב עתיים בצפון, כי אכן יש במקום הצטברות רבה של אסונות בפרק זמן קצר, ובאזור קטן כמו הגולן יש לכך משמעות מיוחדת.

„אפריקה לישראל" זכתה במכרז של 4.5 מיליון דולר עבור מערכת הבטחון

חברת „אפריקה ישראל להשקעות" בע"מ באמצעות חברה בת בבעלותה המלאה שלה — „סיבוס ריבון השקעות מבנים ופיתוח" בע"מ, נבחרה ע"י מערכת הבטחון לבצע עבודות בניה בהיקף של 4.5 מיליון דולר במרכז הארץ.

שלמה גרופמן, מנכ"ל „אפריקה־ישראל" מסר כי בבחירתה של חברת „סיבוס ריבון תעשיות מבנים ופיתוח" בע"מ, ע"י מערכת הבטחון, רואה החברה הישג משמעותי, זאת לאור היקף העבודות ואופיין הייחודי. הוא הוסיף כי „סיבוס ריבון"

הסתדרות הפועל־המזרחי
המחלקה לאיגוד מקצועי
ארגון הגימלאים

נמשכת ההרשמה לנופש
חג הפסח הבעל"ט

עריכת סדר פסח, 5 ארוחות ליום, תוכנית תרבותית, חברתית. מחירים סבירים.
הנופש מתקיים בבתי מלון בנתניה, ובמוסדות חינוך. שרותים צמודים.
ההרשמה בארגון הגימלאים
בבית הועד הפועל, אבן גבירול 166 חדר 210,
טלפון 444151, 440316.
בעת ההרשמה יש לשלם מקדמה.
המזכירות

לחברנו
חיים אינטרטור וב"ב
מנהל מחלקת המסים
מזל טוב
להולדת הנכד
תזכו לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים
הנהלת מחלקת המיסים ועובדיה

ביהמ"ש זיכה את יעל ויצחק מוריץ מכל האשמות שהעלתה הפרקליטות

השופט: יש להילחם עד חורמה באלה הפוגעים באזרחים

יעל ויצחק מוריץ, שניהלו את חברת „מוריץ את סוכלר" שפעלה במרמה לגניבת עין, זוכו אתמול בבית המשפט המחוזי בתל־אביב מכל האשמות שהועלו נגדם ע"י פרקליטות המדינה.

כזכור, הועמדו לדין באפריל 1985 יעל (51) מוריץ, בעלה יצחק (60) מוריץ מתל אביב, החברה שבבעלותם „מוריץ את סוכלר" וכן רחל מינק (52) מתל אביב, שהיתה מפקחת על פעולות עובדי החברה. הניבצ ע"י אבנון רודה, מנהל המחלקה הפלילית־כלכלית במפקדות מחוז תל־אביב, פירט בכתב האישום פעולות פליליות רבות שביצעו הנאשמים, לטענתו: רישום כוזב במיסמכי התאגיד, עושק, מרמה והפרת אמונים בתאגיד, קשירת קשר להונאה, הונאה ובבירת ניירות ערך שלא בהליך מסחר רצה.

התביעה התבססה בעיקר על מבצעי „עוקץ" ו„בידמה" שבוצעו כביכול ע"י הנאשמים כנגד אחד היועצים שעבד בחברה, הוי־זו השופט אורי שטרוזמן מצא דופי רב באותו יועץ, במעשיו בפרשה זו. השופט אף הביע פליאה, מדוע לא הועמד האיש לדין על כך.

סקר שנערך בבר־אילן מעלה: הציבור מרוצה מטיפול המשטרה בהפגנות

מאת יורם לוי, כתב עתיים

המשטרה מצליחה לשמור על איזון בהפגנות שמתקיימות בישראל למרות ההתפלגות החברתית והפוליטית שעברה עליה מאז הקמתה — אלה הן מסקנות מחקר שבדק את תגובת המשטרה על המחאה הציבורית בישראל, שנערך באוניברסיטת בר־אילן.

עורכי המחקר ד"ר גיורא גולדברג וד"ר שמואל לימן־וילציג, המרצים במחלקה למדעי המדינה ניתחו 2102 הפגנות בשנת 1950 עד 1979.

תוצאות המחקר היו שהמשטרה אינה מגלה תקיפות יותר כלפי מפגינים. בין היתר מציין המחקר כי יש הבדל קטן בדרך שמטפלת המשטרה בהפגנות על נושאי דת לעומת אחרות, „דברי החוקרים", על הפגנה פוליטית כנגד תכנית מסויימת. צויין כי רוב ההפגנות בנושאי דת טופל על ידי המשטרה על פי עוצמת ההפגנה.

כן התברר כי שיעור איפוק היתר כלפי „הפגנות דתיות" גבוה יחסית אך גם שיעור תגובת יותר מצד המשטרה גבוה ביחס להפגנות אחרות.

עוד מגלה המחקר, כי המשטרה נקטה יד קשה יחסית בהפגנות פוליטיות אך גם כאן היא לא הכתה בהרבה מן הנורמה.

החוקרים ערכו סקר דעת קהל וזה גילה כי 50 אחוז מן הנשאלים סבורים שהמשטרה מטפלת בהפגנות כראוי. 21 אחוז סברו כי הטיפול חלש מדי ו־19 אחוז גילו חוסר שביעות רצון, בשל טיפול תקיף מדי.

3 מבוגרים ו־4 ילדים נמצאו בריאים ושלמים לאחר ליל חיפושים

מודעת משטרה ומטיילים סרקו אתמול במשך כל שעות הלילה את פארק הכרמל בחיפושים אחר 7 מטיילים — ביניהם 4 ילדים — ואתמול בבוקר נמצאו כולם בריאים ושלמים.

התברר כי החושך ירד לפני שהספיקה הקבוצה לחזור, ובהיותם מטיילים מנוסים החליטו לחנות הגיית לילה על אחת הגבעות ולא להמשיך לטייל בשבילי הכרמל בחושך.

קבוצת המטיילים כללה שתי משפחות: רוני ואריאלה בסביב יחד עם שני ילדיהם, עופר בן 5.5 ואיריס בת 3, ורחל שגב ושני ילדיה, שי בן 12 ותמי בת 4. בעלה של רחל, יהושע, לא הצטרף לטיול משום שהיה רתוק לביתו עם חום גבוה.

בשעות הלילה של מוצאי־שבת נתגלתה מכוניתו של רוני בסביב חונה בחניון הפארק של האוניברסיטה. לאחר שהמטיילים בוששו לשוב לבתיהם הועלה חשש לגורלם. קציני מחלקה יחד עם כוחות משטרה ערכו במשך כל הלילה חיפושים בפארק הכרמל ובוואדיות. בשעות הלילה המאוחרות הצטרף למחפשים גם יהושע שגב, על אף מחלתו ויצא בג'יפ יחד עם פקח רשות שמורות הטבע לחיפושים בשבילי הכרמל.

מפקד משטרת מרחב חיפה תת־ניצב יעקב תלמי מסר לכתב עתיים, כי סמוך לשעה 07.30 בבוקר נמצאו המטיילים בריאים ושלמים על גבעה מול החירבר בפארק הכרמל, שם השתהו ללינת לילה. הם סיפרו כי במשך כל הלילה התכרבלו במקום ושמרו ביניהם, לאחר שהילדים נרדמו על הגבעה.

במהלך החיפושים התקרבו יהושע שגב ומפקח רשות שמורות הטבע עד למרחק קילומטר אחד בלבד אל המקום ששם חנו שתי המשפחות, אך בהיות הרעשים שבקעו משמורת הטבע של החירבר לא שמעו אותם המטיילים.

לאחר שעקבותיהם נתגלו בשעות הבוקר החליטה תמי בת ה־4 לא לוותר ללכת לגן, ואילו שי, בן 12, החליט להתפנק ולהתאושש מציבת הלילה בביתו.

מבצע בדיקת מזוזות בעכו

מבצע החלפת מזוזות פסולות וקביעת מזוזות כשרות במקומות שבהם עדיין לא הותקנו — יתחיל בימים הקרובים בעיריית עכו ובמוסדות החינוך והציבור המוחזקים על ידי העירייה.

כתב עתיים נוכר, כי לאחר שהתגלו מזוזות פסולות, הורה ראש העירייה להקפיד לבדוק את כל המזוזות כדי להחליף את הפסולות ולקבוע חדשות במקומן.

כמו־כן הורה להתקין מזוזות בכל חדרי המשרדים בעירייה ובכל כיתות הלימוד וחדרי העבודה של החינוך והציבור שהעירייה מחזיקה אותם, כתב עתיים מוסיף כי עבודת ההתקנה ובדיקת המזוזות יעשו על ידי נציגי המועצה הדתית, שיסייעו לעובדי העירייה.

קריאה לחייב חגורות בטיחות גם בערים

קריאה לקבוע את השימוש בחגורות־בטיחות כחובה גם בערים — הושמעה אתמול במסיבת עיתונאים בבית סוקולוב בתל אביב.

הדוברים — מנכ"ל המועצה הלאומית למניעת תאונות שמואל בר־גלר ומנכ"ל חברת הביטוח „איילון" לוי רוזמני — ציינו כי כ־83 אחוז מכלל תאונות הדרכים הן עירוניות.

הדגישו כי חגורות בטיחות נחשבות כתרופה יעילה בהגברת הבטיחות בכבישים. בעזרת השימוש בהן, בחו"ל וגם בארץ, הצליחו להפחית את מספר הנפגעים בתאונות ובעיקר את חומרת הפגיעות.

בציינו כי מרבית תאונות הדרכים הן בערים, אמר מר בר־גלר כי ב־1984 היו 5208 תאונות בצמתים בערים, ו־5414 תאונות שלא בצמתים. בדרכים בעיר נפצעו, בממוצע, בשנים האחרונות כ־13,600 איש בשנה. מכלל אלה כ־2,000 היו תאונות קשות.

מר רוזמני ציין, כי כדי לעודד חגירת חגורות בטיחות בעיר החליטה חברת הביטוח „איילון", שהיא יוזמת המבצע — להעניק פרסים לאלה שחוגרים חגורות בעיר.

רחוב נחלת בנימין בת"א ייהפך ל־מידרחוב

העירייה מתכוונת לעשות כן — גם ברח' שינקין ובקטע מאלנבי

מאת סופרנו בתל־אביב

עיריית תל־אביב מתכוונת להפוך כמה רחובות מרכזיים למידרחוב. הראשון שבהם יהיה — רחוב נחלת בנימין — זאת מסר אתמול יצחק כספי סגן ראש העיר וראש מינהל ההנדסה, במסיבת עיתונאים שהתקיימה ב„בית סוקולוב" בתל־אביב.

מר כספי הוסיף כי מאמצע חודש מרס הקרוב, ייסגר רחוב נחלת־בנימין לתנועה ובמקום יבוצעו עבודות שיפורים ושיפוצים. עד אז תשלים העירייה את ההיערכות להפניית תנועת כלי־הרכב לנתיבים אלטרנטיביים.

בעקבות הנסיון של הפעלת רחוב נחלת־בנימין כמדרחוב תיבחן העירייה לעשות כן גם ברחוב שינקין ובקטעים צפוניים של רחוב אלנבי.

הפרויקט בנחלת בנימין יעלה כ־500 אלף דולר והוא יבוצע על ידי חברת „עזרה ובצרון" העירונית. את התכנון יבצע האדריכל סעדיה מנדל.

פרויקט המדרחוב בנחלת־בנימין נועד לשקם ולהחיות את לב מרכז העסקים המסורתי של תל־אביב ולהעלות את איכות הפעילות המסחרית בו. הוא ישולב גם עם תכנית העירייה לחדש את פני לב העיר.

במסיבת העתונאים השתתפו גם שמאי אסיף, מהנדס העיר, ליאור דושינצקי מנכ"ל „עזרה ובצרון", שלמה פלדמן מנהל אגף התנועה וסעדיה מנדל — האדריכל.

בבנק דיסקונט חידושים ושיפורים בתוכנית החסכון „יתרון רב תשואה"

בנק דיסקונט הודיע כי החל מאתמול ולתקופה מוגבלת מפעיל הבנק מבצע מיוחד בתכנית החסכון „יתרון רב תשואה", במסגרתו המפקידים בתוכנית יהנו מתשואה משופרת ומתנאי משיכה נוחים במיוחד.

תקופת החסכון המזכה במלוא ההטבות תהיה בתום 28 חודשי חיסכון. המשקיעים לתקופה זו בתוכנית יהנו מהפרשי הצמדה מלאים על הקרן והריבית עבור 28 מדדים מלאים.

חישוב ההצמדה יהיה על פי המדדים הידועים בתאריכי ההפקדה והמשיכה. שיעור הריבית הצמודה יהיה 6% לשנה.

בתנועה

המזרחי — הפועל המזרחי

ב־5 בסניף רח' דם המכבים 19 שעור במסכת גיטין — אהרן אהרנברג.

ב־6.00—7.30 בבית הכנסת המזרחי רח' אבן גבירול 195 שעור בתלמוד מס' בבא מציעא — יוחנן טילס.

בביהכנ"ס כבאסס ב־11—12 שעור בספר הכוזרי לרמב"ם — ב־ג. טרופר.

„אהבת חסד" רח' נחמני 61 ב־6—7 בערב שעור בתנ"ך — מר ג. טרופר.

שבוע אמונה
האזינו היום — לתוכנית „מפגש"
ברשת א' בשעה 10.00 בבוקר על פעולות תהילי"ה — אמונה
* לתוכנית „מנחת ערב"
ברשת א'
בין 6.00—7.00 בערב
על שבוע „אמונה" במכללה שלה בירושלים

נחזיר עטרה ליושנה
נצל"ה
המבצע לחידוש פני התנועה

כיצד לפי דעתך
צריכה
התנועה הדתית לאומית
להראות?

אם יש לך
דעה כיצד צריכה התנועה להראות
ונציג אשר יביע אותה עבורך,
עזור לו להבחר למוסדות התנועה.

בוא והתפקד!

התנועה הדתית לאומית

המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה
ההסתדרות הציונית העולמית
לחברנו בעבודה
דני כהאן
משתתפים באבלך הכבד על פטירת אביך
שמואל ז"ל
תנחומים נאמנים
ראש המחלקה — יצחק מאיר
המנכ"ל, הנהלה והעובדים

בצער עמוק אנו מודיעים על פטירתה של
אחותנו היקרה
שרה זופניק
(שיקאגו)
שליל ש"ק ו' אדר א' תשמ"ו (15.2.86)
המשפחה המתאבלת
יושבים שבעה בבית אחותה
חיה ומרדכי פרימק
רח' עמוקין 15, רמת־גן

21/2/86

הצופה

* * * *

מוסף של שבת

חוקים בל ידעום... / מאת משה אישון

שתי הצעות־חוק — חוק האוסר מגעים עם אש"ף ושאר ארגוני המחבלים וחוק הבא לאסור בכל חומרת הדין הסתה גזענית — מטרידות את מנוחתם של חברי־הכנסת. חלק אחד עיניו נשואות לחוק נגד גזענות וכל השאר בעיניו כבטול דמי. חלק אחר דעתו נתונה לחוק שבא לאסור פגישות עם אש"ף ושות' וכל היתר אינו מעניין אותו. אולם, כדי להשיג רוב הם באו בברית ביניהם בנוסח הידוע: תמוך בי ואתמוך בך.

וכך נולדה „עיסקת חבילה" בין „המערך" ל„ליכוד" לפיה שני החוקים, יאושרו בקריאה השניה והשלישית, תוך התחייבות מפורשת להצביע „אן־בלוק" בעד הורדת כל ההסתייגויות שעיקרן לרוקן את החוקים הללו ובהלקן, להחמיר בעונשים שיוטלו על מפיריהם. אולם ברגע האחרון ממש התנפצה החבילה ושני החוקים הנ"ל הוחזרו לדיון מחדש בהנהלת הקואליציה ולאחריו בוועדת החוקה חוק ומשפט. ועל כגון זה ניתן לומר: ועוד חזון למועד עד אשר שני החוקים הללו יובאו לאישור במליאת הכנסת.

האם עלינו להצטער על כך?

דומה שצדקה עשה הקב"ה עם ישראל שברגע האחרון פרץ מרד בסיעת „המערך", והעלה ה„יוני" שבתוכה הודיע, כי לא יתמוך בחוק נגד מגעים עם אש"ף. וכך התהפכה הקערה על פיה. אם „המערך" אינו תומך בחוק נגד מגעים עם אש"ף, הרי ש„הליכוד" רואה עצמו פטור מאלתר מהתחייבותו להצביע בעד החוק נגד גזענות.

התוצאה היא: מפסידין כדאמטול...

בכל זאת, אם תעיינו בכותרות כפי שנתפרסמו בכלי התקשורת תמצאו, כי „בלחץ הדתיים נדחה הדיון בכנסת". הדתיים אשמים בכל.

מסתבר שלשני הצדדים, ל„מערך" ול„ליכוד", נוח להטיל את האשמה על הדתיים. בדרך זו נחלצו ממצוקתם ומהבושה שאחזה בהם. לומר את האמת, גם לסיעות הדתיות נוח מאוד להזדהות באשמה, כאילו הן האשם בדחיית הדיונים בשני החוקים שתוכנו יחדיו: החוק נגד גזענות והחוק נגד מגעים עם אש"ף. זה הציל את כבודן וגם את כבודו של עם ישראל.

החוק נגד גזענות כמתכונתו וכלשונו הוא קריאת תיגר על תורת ישראל, על ההלכה היהודית, על כל דבר שיש לו קשר עם היהדות של עם ישראל כנבדלות מקום היותו לעם: „והייתם לי סגולה מכל העמים".

ואכן צדק אותו חבר־כנסת שאמר השבוע, כי אם יאושר החוק, הרי שבכל מוצאי־שבת בעת ההבדלה יירשם כעבריין בשעה שאמר: „המבדיל בין קודש לחול... בין ישראל לעמים" וכו'.

וצדקו גם אלה שטענו, כי החוק נגד גזענות יעודד נישואי תערובת — מזה ויפליל את כל אלה הנוהגים על פי ההלכה בנישואין בין יהודים למי שאינם יהודים, על פי צו התורה: „ולא תתחתן בם..." — מזה.

בכלל, אילו נתקבל החוק במתכונתו הנוכחית, היתה מתעוררת שאלה חוקית־משפטית: האם מותר ללמד בבתי־הספר תנ"ך, שהרי אף הוא מסית נגד התערות ישראל בגויים?

כך קבע גדול היה שם — במליאת הכנסת, כאשר כתוצאה מריב שפרץ בין „שני הגדולים" התברר לפתע לדתיים, כי אף הם קיימים בזירה הפרלמנטארית. אבל אין זה פוטר את ראשי הסיעות הדתיות מתשובה: איפה הייתם עד כה; מדוע הורשתם בשעה שחוק זה אושר על־ידי הממשלה; מדוע לא נשמע קולכם בוועדת החוקה חוק ומשפט?

ועל כולם: מדוע לא קמתם נגד ההסכם שבין המערך והליכוד ולא הודעתם, כי תצביעו נגד החוק הפוגע ביסודות הקיומיים של עם ישראל ומדינת ישראל — כמדינת היהודים?

שתיקתכם יכלה להתפרש כהודאה, שהרי כלל נקוט בידינו הוא: „שתיקה כהודאה דמי".

ועתה, אחרי שניצל כבוד היהדות לפרק זמן קצוב, מה אומרת ההצעה של הסיעות הדתיות?

כי בחוק נגד הגזענות תיכלל פסקה הקובעת שההלכה היהודית אינה בגדר גזענות. במלים אחרות, נבקש מהכנסת החילונית הכשר להלכה היהודית שכל מה שנאמר בתורת ישראל אינו בגדר של גזענות.

וכה מכלל „לאו" שלול להרשמע „הן", כי אילו ההלכה היהודית חשודה בגזענות...

*

אם נבחן את השתלשלות העניינים נמצא שהורתו ולידתו של חוק זה אינם בטהרה. מי שעיניו בראשו יודע שמערכת החוקים הקיימת במדינת ישראל דיה, כדי לשלול הסתה גזענית. ואם בכל זאת הגיע מי שהגיע לכלל מסקנה שדרוש חוק נוסף, הרי שכוונתו העיקרית היא לפגוע בהלכה היהודית, לפרוץ גדרים בפני התבוללות וטמיעה בגויים וכדו'.

אגב, הם אינם מסתירים זאת. אנשי השמאל אומרים במפורש, כי שלילת נישואי תערובת היא בחזקת גזענות. ויש אף מוסיפים לאסור שהתפילה: „אתה בחרתנו מכל העמים... ורוממתנו מכל הלשונות..." — היא גזענות פרופר. לדעתם, החוק נגד הסתה גזענית בא לשים מחסום גם לאותה גזענות המוסתרת תחת מסווה דתי...

הלכך, לא מדובר כאן בחוק שבא להגן על הציבור מפני מסיתים גזעניים, אלא בחוק שפותח שערים להסתה אנטי־דתית ואנטי־לאומית במסווה של דאגה לבני עמי נכר היושבים בתוכנו.

לא זו בלבד, אלא אם נבדוק היטב את כוונת המחוקק, או יותר נכון של יוזמי החוק נמצא שחוק זה עלול אף לערער את זכותו והזיקה ההיסטורית של עם ישראל על ארץ־ישראל.

כי כי שיבוא לשלול את זכותם של בני הה־פיעוטים של ארץ ישראל מכוח ההבטחה האלוהית שהארץ ניתנה לעם ישראל לירושת עולם, עלול למצוא את עצמו בין הנאשמים בגזענות ובפגיעה בזכויותיהם של הערבים.

מוטב איפוא שהצעת חוק זו תיגנז ותעבור מן העולם עוד בטרם קרמה עור וגידים.

אל נא נתבייש לומר זאת בגלוי. אל לנו לחשוש שכתוצאה מזה יזהו אותנו עם הגזענים כביכול. עם ישראל אינו זקוק למערכת חוקים חדשה, כדי להסיר מעצמו את אשמת הגזענות.

כי שסבור שדרושה חקיקה, הרי שביודעין או שלא ביודעין סומך את ידיו על ההחלטה הנפשעת של האו"ם מלפני עשר שנים המשווה בין הציונות לגזענות; מי שתומך בהצעת חוק זו מטיל דופי בעם ישראל ובתורתו. מכל מקום זאת האמת הפשוטה. וכך עלינו לראות את פני הדברים; בלא להיות מסונוורים מדברי כחש וכזב המופצים עד בלי די על ידי נוטרי הדמוקראטיה הישראלית.

הדמוקראטיה הישראלית אינה בסכנה. היא לא תיפגע, אם לא יאושר החוק נגד הסתה גזענית. להיפך, זאת תהיה הוכחה, כי היסודות הדמוקראטיים של מדינת ישראל איתנים ולא צריך לחזקם על ידי תוספת חוקים אנטי־גזעניים.

בכלל, מלחמה בגזענות אין מנהלים באמצעות חוקים. הסברה יעילה יותר. הדגש על החובה לכבד את האדם באשר הוא אדם, כי „נברא האדם בצלם אלוקים" — חזק לאין־שיעור מאיזה סעיף בחוק נגד גזענות.

אולם השאלה היא: האמנם מאיימת על ישראל סכנת „הגזענות"?

לא זו בלבד שסכנת הגזענות אינה רובצת בפתחה של המדינה, כי אם מרוב דברים על גזענות נחלשים החישוקים הלאומיים של עם ישראל. זאת ניתן ללמוד גם ממחקר שנתפרסם השבוע על „הראש הקטן" — על סירובם של בני קיבוצים לפנות לקצונה וכו'. בעל המחקר מוכיח שמכת „הראש הקטן" אינה נחלת הקיבוצים בלבד. גם הנוער העירוני נגוע בה. זוהי תוצאה — קובע המחקר — מהתרופפות שחלה בתודעה הלאומית. נוער זה שמתרחק מלאומיות קרוב יותר להבנת אויביו וממילא פוחתת מודעותו לחובה המוטלת עליו להגן על עם מולדתו.

דומה שסכנה זו גדולה לאין־שיעור מסכנת „הגזענות" המאיימת כביכול על מדינת ישראל. ברם, איש אינו שם לב לכך, על תופעת „הראש הקטן" עוברים לסדר־היום, בעוד שסכנת הגזענות, כביכול, אינה יורדת מסדר היום.

*

„עסקת החבילה" שנתמוטטה בין „המערך" ל„ליכוד" התנתה — כידוע — את אישור החוק נגד גזענות באישור החוק נגד מגעים עם אש"ף ושאר ארגוני המחבלים.

ומעניין לציין, כי באותה התלהבות שיוזמי החוק נגד גזענות הגנו עליו, הם לחמו בחירוף נפש ממש נגד איסור מגעים עם אש"ף. הגדיל לעשות בתחום זה, חבר־כנסת מלומד, איש חוק ומשפט והוא גם בעל תואר פרופסור. ח"כ דוד ליבאי טען, כי איסור מגעים עם אש"ף פירושו של דבר שמחר־מחרתיים, ייאסר על פרייר ישראלי להגיש עזרה מקצועית לאיש אש"ף, לרופא, או לאחות — לטפל באיש אש"ף הזקוק לעזרה רפואית ודומה. בדרך זו ביקש להצביע על האבסורד שבחוק זה. למעשה, טיעוניו של הפרופסור המלומד הם האבסורד הגדול ביותר. הכל יודעים שהחוק לא בא לאסור סיוע משפטי לאנשי אש"ף, גם לא עזרה רפואית. עיקרו של חוק זה למנוע מפגשים פוליטיים בין אזרחים ישראליים עם אנשי אש"ף הואיל ובסופו של חשבון אלה מנוצלים לתעמולה ולהסתה אנטי־ישראלית.

ברם, בעוד הפרופסור הנכבד נתלה בפורמולות משפטיות והביא סימוכין מחוות־דעתו של אחד המומחים הגדולים ביותר למשפט, קפץ ממקומו ח"כ חיים רמון, מצעירי „המערך", וקרא בקול זעקה גדולה ומרה: „שיתלו אותי, לא אצביע בעד החוק למניעת סירור...".

וגם השר בלי תיק, עזר וייצמן, הודיע, כי יצביע נגד התיקון בחוק. וח"כ אחר אמר: זוהי חרפה שכופים עלינו להעביר חוק כזה...".

מהי אותה חרפה?

שאם יאושר החוק לא יוכלו הפוליטיקאים שלנו לחזר אחרי אנשי אש"ף ועושי דברם. האמנם זאת חרפה?

להיפך, החרפה הגדולה שמטילים על עם ישראל — הם אלה אשר מדברים אחרי ראש המחבלים, יאסר ערפאת, ומתפארים כי עלה בידיהם לשוחח עם האויב שידיו דמים מלאו.

אחד המחזרים אחרי אש"ף אפילו הוזמן להופיע בפני ועדת החוקה חוק ומשפט והוא סיפר על מאה—מאתיים פגישות שקיים עם מחבלים.

לדידם, אש"ף כשר לבוא בקהל. הוא כשר להשתתף במו"מ על עתיד המזרח־התיכון. הוא נציגם הלגיטימי של הפלשתינאים, בלא להתחשב בכך שעד כה אש"ף לא שינה אפילו אות אחת באמנה הפלשתינאית המדברת על חיסולה של מדינת היהודים והקמת מדינה פלשתינאית־הת־לנית בארץ־ישראל.

לדידנו, זאת הבריכה הגדולה שידענו עד כה בזירה הפרלמנטארית הישראלית, היא מתקשרת באותו מחקר על „הראש הקטן". כי גם בה יש מן הסממנים של „ראש קטן" ההולך ומשתלט על בית הנבחרים הישראלי.

אם עד עכשיו היו למישהו ספקות, האם היה צריך לקשור בין שני החוקים — החוק נגד גזענות והחוק האוסר מגעים עם אש"ף, הרי עתה, בעקבות המריבה שפרצה בכנסת בין „המערך" ל„ליכוד" התברר מעל לכל ספק, כי הכריכות הללו היו חיוניים ביותר. לאו דווקא כדי לירות בשני ציפורים בעת ובעונה אחת, אלא כדי לחשוף את הצביעות הגדולה מצידם של יוזמי החוקים הללו שכל אחד מהם היה נכון למכור בנזיד עדשים את בכורתו של עם ישראל, כדי להשיג חוק כלבבו.

עתה, כאשר שני החוקים הללו ירדו מסדר היום והוחזרו אל שולחן הקואליציה — זה הזמן לבוא ולומר, כיון שנדחה נדחה ואין למהר לאשר חוקים שאינם מוסיפים כבוד לעם ישראל.

החוק נגד גזענות מיותר מיסודו. גם החוק נגד מגעים עם אש"ף אינו עומד בדרגת חשיבות עליונה.

בשני המקרים ניתן — כאמור — להסתפק בחוקים הקיימים, כדי להבטיח את שלטון החוק הדמוקראטי במדינת ישראל. גם היום אפשר להעמיד לדין מסיתים לגזענות, כשם שניתן להעניש את אלה המקיימים מגעים עם אש"ף. הצרה היא שעד כה נהגו הממונים על אכיפת החוקים ביד רכה, כלפי משתפי הפעולה עם אש"ף. במקום להעמידם לדין על פי החוק, חיפשו ומצאו פרצות בחוק כדי לזכותם עוד בטרם החלו ההליכים המשפטיים.

בהזדמנות זו ראוי להעיר, כי בחוק המתוקן נגד קיום מגעים עם אש"ף נותרו פרצות רבות נגד קיום מגעים עם אש"ף נותרו פרצות רבות הנותנות לגיטימציה למגעים עם המחבלים, בעוד לפי החוק הקיים ניתן להעמיד לדין את המשתתפים בסימפוזיונים עם אש"ף והמנהלים מגעים מדיניים עם נציגיהם המרכזיים. כך שחוק זה לא בא להחמיר, כי אם להקל, ממילא אין כל צורך בו.

וכאמור, גם החוק נגד גזענות מיותר מלכתחילה. ויש להתנגד לו בכל תוקף אפילו אם לבסוף יסכימו יוזמיו לכלול בו פיסקה האומרת, כי ההלכה היהודית אינה בחזקת גזענות...

הגיע הזמן, כי גרים ראש מול אנשי „הראש הקטן" המבקשים למשול בנו באמצעות חוקים ומשפטים בל ידעום...

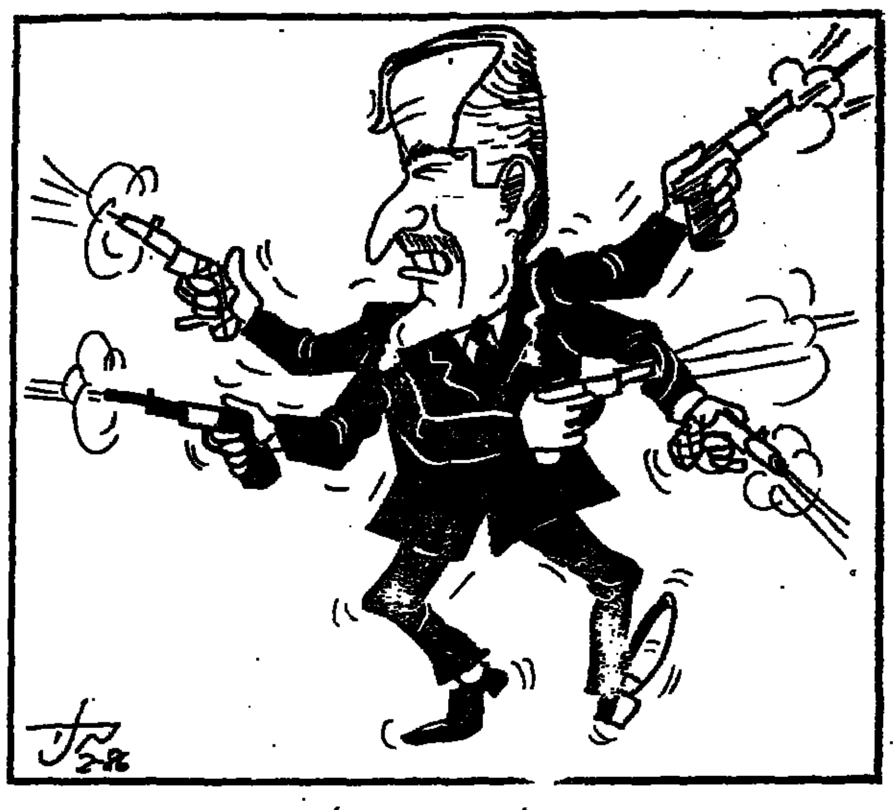

ההסלמה בדרום לבנון...

מחנות מתגוששים ב„חרות"

מאת שאול שיף

אם לשפוט על פי ההאשמות החדדיות של חה"כ גדות—קופמ"ן והתלונות שהוגשו למשטרה, בעקבות תוצאות הבחירות לוועידת תנועת החרות בסניף פתח־תקווה; אם לשפוט על פי המתח הקיים בין המחנות ב„חרות" (שמיר, לוי, שרון) — צריכים ראשי תנועה זו, רוויית הרגשות, להתפלל בכוונה גדולה שלא תצא רסקת איברים מוועידה ה־15 שתיפתח באמצע החודש הבא.

ועידה ארצית של כל מפלגה, תנועה, היא גולת הכותרת של פעילותה. שכן, בוועידה נחתכים גורלות אישיים, נבחרים חברי המרכז, — אותו מוסד עליון הבוחר את מועמדי המפלגה לכנסת, ובדרך כלל מאצילים לו גם סמכויות לבחור את שאר המוסדות: הנהלה, מזכירות וכו', המקבלים החלטות בתחומים רבים. אלא שבתנועת החרות יש הפעם לוועידה „ערך מוסף", בשל היותה הוועידה הראשונה ללא מנחם בגין, מנהיגה הבלתי מעורער עד לפרישתו.

מאז שנת 1979, מועד קיומה של הוועידה האחרונה, לא התקיימה ב„חרות" ועידה, על אף שנקבעו לה תאריכים. ראשי „חרות" מצאו כל פעם סיבה טובה לדחותה: בחירות לכנסת, מבצע שלום־הגליל, התפטרותו של מנחם בגין, עד אשר נקבע תאריך סופי לכינוסה ב־9 במרס השנה.

השאלה הגדולה המנסרת היום בחלל של „מצודת זאב" היא, כיצד התפלגו 1700 צירי הוועידה. כל מחנה בתנועת החרות טוען, כי הניצחון מונח בכיסו, אולם להערכת משקיפים אובייקטיביים, ידו של סגן ראש הממשלה, השר דוד לוי על העליונה.

טיעוניהם של השרים דוד לוי ואריאל שרון, כי יש לתת לסניפים את הייצוג הראוי, ולא לסנגר סכומים בפתק תוספות בחירות שאוחד במשמעותו של צירים ממונים ולא נבחרים, שייצגו את הסקטורים השונים — התקבלו בבית הדין העליון של „חרות" והוכרו כצודקים. בכך נסתם הסיכוי של „מחנה שמיר" לזכות בבכורה כמעט ללא מאבק מיוחד, לאחר שבמסגרות הארציות, הסקטוריאליות השפעתו גדולה מזו של השרים לוי ושרון.

בסיכום תוצאות הבחירות בסניפים עולה כי „מחנה לוי" יכלול במחצית מצירי הוועידה. „מחנה שמיר" זכה ב־30 אחוז מכלל הצירים ו„מחנה שרון" הפך לשון מאזניים כמו בערך ב־20 אחוז מכלל הצירים. בית הדין העליון של „חרות" אישר אמנם לבקשת „מחנה שמיר" תוספת מסגרית של 41 צירים מקיבוצים, נוסף על העשרה אחוזים הממונים על־פי חוקת התנועה, אך אותם 41 צירים יבואו מקרב המיגזור הלא־יהודי.

כיצד תיראה הוועידה?

היום, עם היכנסן של ההכנות לוועידה להילוך גבוה, לא ייכנס ב„עדת" אפילו איש אחד, שיטיל ספק בפתיחתה של הוועידה במועד שנקבע. אך ראשי „חרות" יתד בפה בלא לשאר לה: „כיצד תיראה הוועידה", כי נושא זה מדיר שינה מעיניהם.

ועידה נבחרת שאינה מוסכמת, יאמרו לך כל מרכיבי „חרות", היא „תעודת ביטוח" לוועידה והכח אשר המסביבות לכשלונה. גבוהה לשוד. השתתפות וההידות הקיימות היום ב„חרות" מרגלת בסיכויים להידבר מראש על הנושאים העלולים לעורר מחלוקת בוועידה. בריתות „אד־הוק" קמות ונעלמות.

הבנות וסיכומים מתבטלים תוך זמן שבר רהבל חולדים לפתיחת הפתיחה. איש אינו מסוגל להתנבא כיצד יתיחסו הצירים, 1700 במספר, לבעיות השונות העומדות על הפרק — המדיניות והאישיות.

ברית לוי — שרון

עד כמה שהדבר יראה מוזר, הברית שנכרתה בבית הדין העליון של „חרות" בין השר דוד לוי לבין השר שרון, שהיו עד אז צהובים זה לזה, היא ההידוש האחרון במערך יחסי הכוחות ב„חרות". ויש הרואים בו את הגורם לאיחוד כוחות, שישפיע יותר מכל, על מהלך העניינים בוועידה.

הצלום אחיד של מוקדי הכוח ב„חרות" מראה כי „מחנה שמיר" נשען בבסיסו בעיקר על ותיקי התנועה ומיסדיה. ציבור זה סבל לפני עת אנושות בסניפי התנועה השונים. אך „צ־הלי" זה, כלשונם של ראשי מחנהו של דוד לוי, יתוקן במסגרת „ועדת האישים" בראשותו של נאמן „מחנה שמיר", ח"כ דן מרידור.

היוצג משמעותי, יוקרתי וכמותי נרשם ל„מחנה שמיר" בסניף ירושלים. נציג המחנה ראובן „רובי" רבלין זכה כנראה ברוב הקולות הביס את האיש החזק בסניף הירושלמי, נאמנו של השר דוד לוי, ח"כ יהושע מצא. ל„מחנה שמיר" שייך גם סניף רמת־גן. על המלאכה בסניף זה ניצח ח"כ מיכאל („מיקי") איתן.

בסיס כוחו של „מחנה לוי" נמצא בסיעת תכלית לבן בהסתדרות, שבראשה עומד ח"כ יעקב שבאי. „מחנה לוי" קנה לו אחיזה משמעותית גם בסניפים גדולים: יפו, חולון, בת־ים ובאר־שבע.

על „מחנה שרון" אפשר לומר, כי מחוז דווקא בסניפים הקטנים, כהיותו לשון מאזנים בין שני המחנות הגדולים. השר שרון יכול לשבת בביתו ולהמתין לחיזורים אחריו מצד שני ולוי. אלא שב„חרות" הכל בפוי האפשר ובהוחלם תיקון „סולחה" בין „מחנה לוי" לבין „מחנה שמיר" בהדריכם של ח"כ יהושע מצא ואחרים. שבעבר הצליחו לבנות גשר בין שני המחנות האלה.

להבהרת התמונה יש להזכיר, כי נוסף ל־1300 הצירים הנבחרים מהסניפים, תכלול הוועידה נוכחותם של כחמש מאות צירים ממונים על פי החוקה: נציגי לע"ם, נציגי „הרוני" ביהודה והשומרון, אישים שלא נבחרו בסניפים (דיגבת חברי הכנסת מזה וחיישר) ויציגים שקופחו בבחירות.

אותם חמש מאות צירים מקשים על קביעה בהירה של יחסי הכוחות בין המחנות ידק הצדדים בעיר־שבהן בוועידה יוכלו לקבוע כי כבין ה„הרים" המתגוששים בוודאי ייכנס בבוא היום, לאחר הדיסקאציה כמובן, לנעליו של יו"ר תנועת החרות, מנחם בגין, היושב זה שלוש שנים ספון בביתו ואינו נוטה עמדה וצד במאבק המתיש בין שלושת המחנות ב„חרות".

המושכים בעט שופכין / מאת יוסף דוב

אמרו חכמינו: „הלץ הוא החושב שהוא חכם, והחכמה נפקרת ממנו". ואף על פי שאין לרוץ לרפא מכה לץ, כי אין לה רפואה, חייב אדם להגיב ולהתריע משום שאין להשאיר לליצנה שורש, שמא עד מהרה תוציא חוטר.

כשמדברים בהברותו בנושאים שיש להם פגיעה בקודשי ישראל, חוברים לפתע „לצים" לביניהם המרשים לעצמם להביע דעתם בכוח [illegible]

[illegible]

תפקידם של החומרים הנפסדים

[illegible]

מיפקד השרלטנים

[illegible]

מלחמת המפרץ וישראל

מאת יעקב אדלשטיין

אפשר למצוא קווי דמיון בין המלחמה במפרץ הפרסי בין איראן לעיראק לבין החזית הישראלית—ערבית, לפחות מבחינה אחת: נסיון הערבים לנצל את מוסד האו"ם כדי למנוע הצלחה צבאית מהצד המנצח, או כדי להכשיל את הניצחון הצבאי באמצעים מדיניים. השבוע הכריז האו"ם בלחצן של מצרים וירדן וכמה מדינות מערביות על הפסקת אש כדי לבלום את המתקפה הצבאית האיראנית. זאת למרות שעיראק היתה זו שפתחה במלחמה נגד איראן, מתוך הרפתקנות צבאית של השליט העיראקי, צאדאם חוסיין.

מלחמה זו נמשכת כבר למעלה מחמש שנים. עד כה תבעה למעלה ממיליון קרבנות בנפש וגרמה להרס הכלכלה בשתי המדינות. בעקביל, היא הטילה את שתי המדינות לתוך תהליך של התעצמות צבאית בלתי רגילה. הצבא העיראקי מגיע היום להיקף של 40 דיוויזיות, במקום 15 דיוויזיות שהיו לו עם תחילת המלחמה.

הפרת הסכם כתוב

שליט עיראק, צאדם חוסיין, סבר לפני חמש שנים כי בעקבות המהפכה האיסלאמית נחלשה איראן מבחינה צבאית, והוא יכול לקצור כאן נצחון קל. הוא הפר בכך הסכם כתוב בין שתי המדינות על חלוקת השליטה בנהר שאט אל ערב. בתקופת השאה ויתרה איראן על תמיכתה במלחמת הכורדים נגד השלטון העיראקי, ובתמורה הגיעה עיראק להסכם עמה על חלוקת הנהר שאט אל ערב, שהיווה שנים רבות מוקד למחלוקת בין שתי המדינות. עם תחילת המלחמה נגד איראן קיווה צאדם חוסיין להפוך לגיבור לאומי של האומה העיראקית, עם השתלטות מחדש על כל השליטה בנהר שאט אל ערב. אבל איראן של חומייני רק חיכתה להזדמנות כזו, כדי למצוא גורם חדש למלחמת קודש. הצבא האיראני, שרוב מפקדיו מימי השאה הפרסי הודחו, הפך לצבא עממי הנתון תחת השפעה סיסמאית איסלאמית קנאית. השליטים באיראן הכריזו מלחמת דת נגד עיראק ושליטיה.

כאשר פתחה עיראק במלחמה נגד איראן, לא מיהרו מדינות ערב לכנס את מועצת הביטחון של האו"ם כדי להפסיק את הקרבות, צפו מן הצד במהלכים, מתוך תקווה שעיראק תכה במשטרו של חומייני. גם מדינות המפרץ התייחסו בשלווה למלחמה זו. כששטר חומייני היה מאוס בעיניהם, והתשתו היתה לא רק בלתי מזיקה אלא גם מועילה.

ההסכם בין השאה הפרסי לבין שליט עיראק, צאדם חוסיין, לפני 11 שנה, שהפסיק את הקרבות בין הכורדים והעיראקים, לא היה לרוחה של ישראל. ישראל היתה מעוניינת בהמשך המלחמה בעיראק, כדי לרתק כוחות עיראקיים לחזית זו. לפחות שתי דיוויזיות עיראקיות רותקו למלחמה נגד הכורדים. לכן הגישה ישראל לכורדים סיוע בנשק ובעזרה הומניטרית. ההסכם בין עיראק לאיראן חסם בפני ישראל את הנתיב להגשת הסיוע הזה לכורדים, ולמעשה סיים את המרד הכורדי, שללא הגיבוי האיראני לא יכול היה להימשך. השאה הפרסי בגד בכורדים, תמורת הכרה עיראקית בזכויות האיראניות על הנהר שאט אל ערב.

מחיר כבד על ההרפתקה

באמצעות שליטה צאדאם חוסיין ניסתה עיראק למחוק את חרפת הכניעה לאיראן, ביחד בטענותיה כי איראן נמצאת במצב חולשה, היא הפרה את ההסכם ופלשה לשטחי איראן. עכשיו היא משלמת מחיר כבד על הרפתקה זו.

הצבא האיראני צייד התקפות חוזרות ונשנות על צבא עיראק לא רק כדי להדוף את הצבא, אלא גם כדי להתקרב לעבר יעדים בתוך עיראק. [illegible]

הקשר אל ישראל

[illegible]

صكوا من الاجل

עין הנצי"ב — בן בינה

מאת נ. גולן

הלוך הלכה התבריה באביב תש"ו, עם הנץ השקדיה מנחלת יהודה לעמק בית שאן, דקר ביד ימין ומד-חום ביד שמאל וערכה בדיקות קרקע ואקלים. במקום שבו הדקר לא חדר בכלל לאדמה הקשה והכספית במדחום לא יכלה לעלות עוד מרוב חום החליטו — זהו זה.

בששאלו איך קוראים ל„זהו זה", ענו הבדווים שרעו ליד המעיין הנובע בשטח: ווקווקה.

ווקווקה? בשבילנו זה יהיה עין הנצי"ב!

עד כאן — ליצני המשק. הם יכולים להרשות לעצמם להתלוצץ היום, בתשמ"ו, מוקפים דשא מקיר אל קיר, בתוהב מוצלים בצמרות אדירות, מהרסת עילה גביית אלפי פרות, יסן המפעל וזורמות ה־ בשדרות המשתנות של רווחים ומאזנים מרשימים.

בתש"ו, היה להבריה הרבה פתור על מה לעלות, משה פשחור אבי חבולת פשחור הגדולה (עשרים נכדים בלי עין הרע. עשרה מהם במשק, שלוש בנות ושני בנים, כהותני של ד"ר יוסף בורג שר הדתות, הותני של אדיר זיק מן הטלוויזיה, עם הילה כל מייסד נריניק מסור המהגנאה בצדק בכל קיץ פורח כי דינם של דשא גזום ומושקה). זוכר איך בתש"ו רתח מהחזור האור של קרני השמש הצהובית שנהיו לתוך הצינים מאדמת הסיד הר־ חול, איך היה להתרחץ במעיין החם (16 מעלות צלזיוס כל ימות השנה) איך רב עם הבדווים ושרבי הסביבה על מימי השקאה. איך נצמד לילה שלם לסייחת בהשיכה גמורה והפר מאות מטרים מן הבריכה עד האוהל. כדי להשתלם על גבעה אחת הוייתה לסדירת ארבעים שנה חלפו מאז, תש"ו — תשמ"ו, כבה בהה חולפים החיים ופשחור וחבריו (גליבנר, רייך, איילי) זוכרים איך נספו בתחילת, פעם בהמישך שבועות, „בסוף העולם" מול הגלעד אל מהנה ההכשרה בשולת יהודה לבקר את הנכים והוליים: לא יודע היום איך החזקנו מעמד אז, חיי פרך ממש. אבל זה? זה השתלם. זה התברר כצער נכון כמעשה הנכון בזמן הנכון ובמקום הנכון. וכשאני עושה חשבון נפש — אני שבע רצון. הגענו לאיכות חיים, לטעם חיים, לנחת מהילדים ולהרגשה שמימשנו חלום, חלום תורה ועבודה — „בית אבלנו ממשות. די להציו. זה לצד זה בטגירת היהודין את הצהיב והאפור הצחיח של א'. ליירק המלבלב של ריים. כדי להפוס שה־ מליים הללו בפי פשחור יבני גילו אינן פראזות ציוניות אלא אמת חיים פשוטה.

מזה שההיסטוריה איננה צירת צבעים.

דוגמה אישית לצאצאיהם

אהרון רייך; משה פשחור, שלום איילי, הם החבריהם — הגיעו לעין הנצי"ב כחברים ונשארו חברים עד היום. את הברותם השורשית — הצליחו להוריש, בבנים או בדוגמה אישית, לילדיהם, בני הדור השני. כשהגיעו לגיל פרישה — שמחו לשתף בעול את הבנים. בלי מאבק זירות, בלי מתחים מיותרים. התוצאה — חברה שטוב לה עם עצמה, ואפילו אורח לשעה — רואה זאת.

לבינוחות של עין־הנצי"ב יש כמה סיבות. ה־ חברים שהגיעו לכאן היו „נוער פשוט", לא אקדמ־ אים מגובשים ומבוצרים בתוך השקפת עולם מק־ שה, אלא חברים שרצו להיות ולגדול יחד בחיים של עבודת אדמה ושמירת מצוות. הכימיה שפעלה נכון בין החברים איפשרה כמה דברים: אלף ל־ קלוט בקלות חברים בטפים כציפת ההולנד, מאר־ היק ושוירצר. בית — לשמור על מינגן דעות רחב ביותר. בעין הנצי"ב תמצאו משטאלי־דתי בוטח גיל אלכסנדר יעד גוש אמונים קיצוני ותבר־ ניקים כמו משפחת פש. וכל אלה — „לא ילכו מכות אפילו ערב בחירות לכנסת או בעת מיפקד".

האינוונטר

תענוג לעשות ספירת מלאי בעין־הנצי"ב בת ה־40. תענוג — בעיקר משום שיש בהחלט מה להראות. משק שהתחיל עם „רפת" של אר־ בע פרות וצמד פרידות מתגאה היום בחמשת אלפים חולבות שתנובת החלב שלהן היא מן הגבוהות בעולם. מבחינת ההכנסות משתווה ה־ רפת למה שמכניס לקיבוץ מפעל הפלסטיק פלצי"ב המכין אריזות פוליתילן למלונים ול־ הבדי לבקבוקי קוסמטיקה ומיליוים של פו־ ליתילן מוקף לתעשיית האלקטרואופטיקה ול־ תעשייה הבטחונית. פלצי"ב קיים למעלה מ־ תריסר שנים ועובדים בו 12 חברי משק.

שכירים.

אין.

בפרינציפ!

אבל נחזור לחקלאות. לעין הנצי"ב יש כ־ אלפיים דונם כותנה וגן ירק של גזר ותפריא, סככת הגזר החדשה (ראה תמונה) היא אחת ההשקעות הגדולות של הקיבוץ בשנת יובל הארבעים שלו. ובזכותה — אפשר לייצא גזר לחו"ל ולזכות ברווחים נאים. עוד יש בעין הנצי"ב חיטה וכספוא (ראה תצלום הסילו ה־ חדש, ש ג מוקף לגאות יובל, שהושלב זה עתה בהשקעה גדולה). ע, יקיבוץ בלי לול — ייתכן? לעין הנצי"ב לול לפיטום בשר המניב 450 טונה לשנה, יש בריכות דגים במרחק שבעה קילומט־ רים מן המשק, סמוך סמוך לירדן ובהן קרפיו־ נים ויש מטעים של זיתים (בנסיגה) ומטעים של תמרים (בשגשוג מתמיד עם יבוא כרשים). כשעוברים מן החקלאות המשק התי אל המפה האנושית מוצאים 230 חברים 40 מועמדים, 255 ילדים (השבוע, במזל טוב, ביום שלישי בחמש לפנות בוקר נולד מספר 256 לרינה מאיר לגבר. הסנוניות הראשונות של „הגרעין האמריקאני" העומד להגבר את החברה הקי־ בוצית במקום בשנה הקרובה. בגרעין הזה — 3 משפחות וכ־8 רווקים.

קליטת נוער חו"ל היא מסורת ארוכת ימים בעין הנצי"ב. עברו כאן למשל 13 (!) מחזו־ רים של נוער מצרפת, נקלטו הכשרות של בני־עקיבא מסקנדינביה, איטליה וארה"ב, ועל הצלחת הקליטה תעיד העובדה שמזכיר הפנים בכבודו ובעצמו, גיל, הוא תוצר של מחזור בנ"ע שבוד משנת 1970.

עוד יש בעין הנצי"ב חברה מגרעין הנח"ל „שחף" כולם בוגרי בנ"ע ובנות מגרעין צייאל—מיב העומדות להצטרף למלכישוע ו־ הסך הכל מתקרב ל־600 תושבים (בתש"ח היו כאן 247 תושבים).

שני גנים, שבעה פעוטונים בית תינוקות למשך היום בלבד, בלילות חוזרים לישון בבית ההורים. לפני חמש שנים צברו ללינה משפח־ תית) ותפוסה מלאה. אם לא יבנו שיכון חדש בהקדם לא יהיה היכן לשכן אפילו את „האמרי־ קאנים". אבל תוכנית הבנייה והשיפוצים הן ב־ הילוך גבוה. כללית — על רקע הנוי המשגשג נראים הבתים בני ה־25 כוועקים למעט שפריץ, רעפים אדומים או פתם סית חדש. „עד פסח הבא, לכל המאוחר, גבנה ונשפץ" מבטיח מז־ כיר הפנים ולהשומעים חברי המשק — יעבס.

בחזית התמונה — הרפת. בירכתיים — חדר האוכל. זו בגנו זה טובלים בירק ובעצים — גאווה ה„גוגן" וגאוות הקיבוץ כולו הבולט בצבעו הירוק.

למפריל, שאברהם עקרן, חבר המשק, דואג ל־ השלימו במהירין רב.

הרב גונית ההשקפתית כשהיא מצטרפת לרב־ גוניות העילית (כולל בצ־יהא להדיכ שיעורי תורה או יוצא־ב לטיולים, בנים ובנים; בנים ובנות) — יוצרת מירקם חברתי שנעים לשהות בו.

קיבוץ לומד בצוותא

פרשת השבוע

השעות היפות ביותר של הצוותא ההברתית באות לידי ביטוי בימי חג (סוכות, לדוגמה, חזרו חמי־ שים בני משק, גילאי שלושה דורות, מטיול בנגב לציון תגיגות היובל, ובשבת הבא במחזורים, יצאו כל יתר החברים) ובשבתות. מי שבילה שבת בעין־ צורים יוצא באהבת עצורה ושהוקים לטיול של בוקר יכול היה לראות בזהב זהב. כל חברי המשק ללא יוצא מן הכלל יושבים ולומדים פרשת שבוע. הילדים — בבית הילדים. הגברים בבית המדרש, הנוער — בקבוצה משלו. הנשים גם כן. כל עין הנצי"ב על טפה וזקניה יושבת ולומדת בין 11.30 ל־12.30 וכך כל שבת במסורת ארוכת שנים. יפה, לא?

אין פלא בדוע הרב של המשק, הרב ליכטנשטיין, הוא ותיק רבני המשקים (חמש שנים) ועד כדי כך התפרה במקום שביום בואו לא יצאתי.

היכן הרב? בטיול בנגב עם החברים...

ההתעוררות לליכוד תורה היא תופעה של ה־ שנים האחרונות בעין הנצי"ב. היום יש שיעור יומי בגמרא ויש שיעור שבועי בתנ"ך, ולימודי השבת, וחברים המצטרפים אל ישיבת הקיבוץ. בדורות הקודמים, זוג המייסדים והדור השני, הדור שלנו אומר עמוס גלסנר, בלילי לב — זה היה אחרת.

עמוס נולד בנחלת יהודה, במספר חמש לבני הקבוצה. בגיל שלוש הגיע עם אמו לעין הנצי"ב. בעבר עבד בכותנה, היום הוא לולן, נשוי לידוי שלמית, אב לארבעה (גילאי 4 עד 15), נציג טיפוסי של הדור השני: ההורים שלנו, אומר עמוס, לא דחפו אותנו ללימודים וגם לא נתנו לנו דוגמא אישית בלימוד תורה. לעומת זאת — הקפידו על עקרונות השיתוף הקיבוצי, על הסוציאליזם. היום — המצב הפוך. מן הסוציאליזם מתלהבים פחות (אולי כשאנשים גדלים בחברה בה לא חסר להם כלום, אין הם רגישים למחסור אצל האחרים. אבי בחו"ל היה ער יותר לעיוותים הסוציאליים מאשר אני וחברי. גדלנו כשבנים כמעט לבית שאן אבל בלי שום קשר עם העיר ושום איכפתיות כלפיה).

הסוציאליזם שלנו — התמיכו, אבל ההתעוררות ל„זה תורה ולהצביק ביהדות — גברה.

מה היו הערכים שיושקו הפקיד מרכזי בחייך ש־ עמוס וחבריו, הדור השני בכמה? מוסר עבודה (עבוד חזק, לא לזייף בשעות) פיתוח המשק, הנהלה אישית בענף. עבודה שכירה לא הפריעה לנו. גם כשהנשים והמצטרפים מבחוץ לחצו לכיוון של לינה משפחתית — לא נבהלנו. לינה משותפת בבית הילדים לא נתפסה כעיקרון בחיים.

והיום? אלף — אין עבודה שכירה. בית — דוחפים את הילדים ללימודים. גימל — אני עצמי למדתי בשנה שעברה בישיבת הקיבוץ. מה שלא חסר לי עשרות שנים — היום אני מודע לו ובוונתי ללימוד תורה...

לאה שטרן, מזכירה טכנית, שלושים שנה בי משק, ילדת עליית הנוער, פליטת שואה, שגדלה במוסדות והגיעה למשק אחרי הנח"ל מייצגת גם היא את הדור השני. לאה מדברת על בטחון סוי־ צ"אלי ובריאותי. על רמת חיים ואיכות חיים, סיפוק כהעבודה, חברה נעימה. כעולם לא הפתקרנה לגבי החיים ב„חוץ". מעולם לא רצתה לנסות איך זה בעיר. הדור השני. אומרת לאה, נולד לתוך המשק או הגיע בגיל צעיר, וסיב לו פה, זה כל עולמו.

הקוצים בוערים

ברגלי הדור השלישי

והדור השלישי?

או! זה כבר משהו אחר. הסקרנות לגבי החוץ — בוערת. יש קוצים ברגליים. רוצים לנסות צורת חיים אחרת, חשים פה סגורים. לא כולם, אסור ל־ הכליל — אבל התופעה ישנה. אולי „אשם" הי צבא, אומרת לאה. מחממת המשק יוצאים הבנים והבנות ל„עולם הגדול" פוגשים חברה עירונית, משווים, מדברים, נפתחים אופקים חדשים וזה מור־ גש בעזיבות.

כחמישים אחוז עוזבים, אומר גיל מזכיר הפנים אבל כחמישים אחוז נשארים ואפילו מי שרכש מקצוע אקדמי בחוץ (ואנחנו מעודדים לימודים) משתלב ומוצא לו מקום. בוגר הטכניון עושה מורה טכני בבי"ס האזורי, למשל, ובוגרת האוניברסי־ טה בחינוך — מוצאה משרת הוראה, וההנדסאי — עוסק בכלים.

ההתעצמות בכלים חקלאיים היא תופעה בולטת של השנים האחרונות וגם תוכניות ההסבה לתוצי־ קים. פשחור הנייניק, לדוגמה, מתכונן עכשיו לפ־ תוח מוסך לתיקוני אופניים שיצטיק בגיל הפנסיה (אופניים יש לכל חבר וחבר והבריה). פחות בטוחים במה שיעשו בעתיד הם בני הדור השלישי, דינה ון־דייק היא אחת מהן. היום מורה היילת המלמדת בגבעת־אילנה את „נצרי לקול" ומחר? נראה.

בוגרי המשק אמרו לי: הנוער שלנו אדיש ל־ פוליטיקה ולתנועתיות. לאה שטרן מעירה: צריך לעשות חשבון נפש חינוכי. גיל „מתקן" — כבר עושים, כבר עיסים, עבודה שבמסגרת תגיעות היו־ בל סגרנו את המשק. ליום אחד איש לא עבד וכולם ישבו לשמוע הרצאות ולשוחח ביום עיון שהוקדש כולו לנושא הקיבוץ. יום העיון יהפוך למסורת חד־שנתית, אבל היום הפתוח המתוכנן להיערך לקראת חג השבועות הקטן, הוא בהחלט חריג. יוהיה זה האירוע המרכזי של שנת היובל, יום שבו יוזמנו אל עין הנצי"ב את כל משקי ה־ איזור. וכל בני המשפחה מוזהבי הארץ כולל „העוד ביפ" שתמיר שמרו כאן על הקשר חום האוהד עמם.

חגיגות יובל

עוד במסגרה חגיגות היובל הכינה כל משפחה ריבוע מלבד ועליו מעבודת הרקמה וריקמה. בשילוב של מחכה ונירות מבריקים — עיצבה את הסבל האישי שלה, הריבועים צרופה, מעשה טלאים, זה לזה, והם מקשטים קיר שלם, צבעוני ויפהפה, בחדר האוכל. אופייני לעין־הנצי"ב — למעט כל הפשקיות ביצעו את המלאכה, איש לא מתחמק במקום הזה. בני פשחור הכין דג כחול מלבד בצורת הצוות פ"א, (בני הוא דייג). פשחור שני הבין ינשייה יושב על גזר (הוא עובד בגזר). אשתו טייסת „מ.א." באוניוורסיטה) חבר מאוסטרליה הכין קנ־ גורו שבכיסו — כביסה נקייה.

מדוע — משום שאשתו עובדת במכבסה המכונה „מכבסה" בעין הנצי"ב (שריד היסטורי לפתונים של ימי הבראשית) גיל, בטוך מרגיע: בקרוב נבנה סוף סוף מכבסה חדשה. אברהם שטרן הכין ריבוע ובו טלפון (אשתו לאה המזכירה) והאות „ב" ב־ גדול ומובלט. הרב ליכטנשטיין? לסדין ליד עב־ כשצאצאיו יושבים לרגליו ושותים תורה מפיו. מש־ פחת פש הדביקה את תצלום הרבי מלובביץ כמובן (למשפחה זו — 9 צאצאים. הממוצע במשק: 5—6 ילדים) וגיל אלכסנדר הכין ספר וסקסופון. הסבר — מסמל את אשתו ששלוש שנים נסעה ללמוד בבכ־ לת קופרמן בירושלים. מי נשאר עם הילדים ב־ ערבים — האב גיל כמובן. והסקסופון — סמל לאהבת הנגינה של גיל החלילן. הוא אשר אמרתי — קיבוץ סימפטי ושורשי, בגיל בינה, ומקרין בינה.

אביטל סלע, ניצן פלסיאל, טל אלכסנדר, הדס גלזנר, נורית שפירא, נחמה חלמיש, פרי גלעד, מיכל רוטשילד — תזמורת ה... בפעולה. שיפוח החינוך המוסיקאלי מ... בעין־הנצי"ב ושמות המשפחה — עדות לשלשלת היסטורית שאיננה ניתקה.

בי"ס סמלי למודעות התורנית הגוברת בעין־הנצי"ב בשנים האחרונות — הזמנת ספר התורה שנכתב בלערית עבור המשק, ותועד להנציח את דוד צור ז"ל. — בצילום: סופר הסת"ם (מימין) מסייע לאחד החברים לתרום אות משלו לס"ת. כל החברים תרמו את „אותיותיהם" בטקס מיוחד שנערך בט"ו בשבט תשמ"ב.

היסטוריה בראשי פרקים

בט"ו בשבט השנה נערכה בעין־הנצי"ב הגיגת יובל צנועה לתצרוכת פנים בחדר האוכל. שקופיות, שירים, נוסטלגיה והיסטוריה על קצה המזלג.

הנצת: בחוברת „ההיסטוריה" כתובה בכתב יד ומקושטת יפה (במשק הזה רבות בעלות כישורי האיור. ציור, קישוט, רקמה ומלאכת יד לסוגיה) והנה ארבעים שנה לא קלות, מקופלות בכמה שורות עמוסות משמעות.

תרצ"ח (1938) — קבוצת „אמונים" (האבא והאמא של עין הנצי"ב) מגיעה להכשרה ב־ נחלת יהודה והולמת על משק משלה. שמונה שנים נמשך החלוק והחבה' מאבדים סוגות את הסבלנות. תנו לנו אדמה לא חשוב איפה העיקר שתתנו אומרים הם, ואז שולחים אותם אל המקום הזה. שלושה קילומטרים מזרחה לעיר בית שאן, מול הרי גלעד הנשקו ירד ונע בם...

תש"ו — עולים על אדמת ווקווקה, בין העולים, אורח סרי שחזר מהצבא הבריטי, אורי גלעד בל"ג בעומר מחליקים על שם עברי: עין הנצי"ב, ע"ש נפתלי צבי יהודה ברלין זצ"ל ראש ישיבת וולוזין.

זה אולי לא לעניין אבל בכל זאת מעניין: רוב מייסדי המשק לא סיימו או יותר מבי"ס יסודי (להוציא חריגים) אבל צאצאים לתורה והכבוד שרחשו ללומדיה — מסתמל בשם משקם.

תש"ז — בט"ו בשבט, הנחשב רשמית ל„יום הולדת" הקיבוץ נוטעים כרם זיתים ראשון.

תש"ח — „מזל טוב", העין־הנצי"באי ה־ ראשון נולד, חיים טל, בכ"ח השוון מצטרפות הנשים להברים. בספירת המלאי של אותה שנה מוצאים 75 חברים, 45 ילדים, 14 „אמו־ קאסים" 24 „אנגלים" וגרעין הולנדי. באותה שנה, בכ"ג אדר א' מתקיימת ההתקפה ה־ גדולה על המשק. מלחמת השחרור בשיאה.

תש"י (1952) — שלג בבקעת בית שאן. כמעט נס.

תשי"א — עליית ההמונים מצפון אפריקה. ליד המשק משתרעת בן יום מעברה גדולה ששמה: מעברת עין הנצי"ב.

תשי"ג — בונים בית מדרש.

תשט"ז — בציר בכרם (מאז — כבר נעקר) האסם הראשון, חיים גלסנר זוכה למינוי רשמי „נהג הבית" (והוא מכהן בתפקידו זה עד היום).

תשי"ט — גרעין נבנה, הגרעין הגדול מותגר שנקלט ונשאר בעין־הנצי"ב, מגיע.

תשכ"ו — חנוכת בית הכנסת, כחלק מ־ חגיגות יובל ה־20 של המשק.

תשכ"ח — התקפה של אל־פתח. מצד אחר הגרעין הראשון של בנ"ע, מדרום־אמריקה, מגיע.

תשל"ב — אין עוד חושך בין הבתים ב־ לילות, חונגים תאורת חוץ.

תשל"ו — ט"ו בשבט, יום הולדת השלושים. הארוחה החגיגית — בחדר האוכל החדש שנראה חדש ויפה עד היום, למרות שהוא כבר בן עשר.

תשל"ח — מקווה חדשה.

תשמ"א — הרב יחזקאל ליכטנשטיין. מת־ מנה לרב הקיבוץ והוא מחזיק במשרה זו עד היום.

בשדות עין הנצי"ב מתגלה פסיפס שלם של בית כנסת יהודי מהתקופה הביזנטית המכיל כתובת מן הברייתא של התלמוד הירושלמי מסכת שביעית. תוכנו — הלכות שמיטה וה־ פירות המותרים באיזור בית שאן. התרגשות עצומה. — ומתבקש, מוזיאון, ישראל אינו מוותר על המימצא הנדיר ומעביר את הפסיפס אל מרתפיו. עוזי פז בן המשק מציע אתגר: נשחזר את הפסיפס בעצמנו במקום גבוה ב־ יותר, על הדשא שליד ביהכנ"ס. כל המשק מתגייס למלאכה, כשאפילו הילדים הקטנים עוסקים בשבירת האבנים הקטנות להכנת ה־ פסיפס. מתקינים תאורה והיום כל אורח מובל אל המקום כתחנת חובה בסיורו במשק.

תשמ"ב — הקץ להשתכשכות במעיין הטבעי שעל שמו נקרא המשק. בונים ברכת שחייה. אגב, בשיח מתחת הבגדים שמדפס בחרוזים בחוברת „ציונים" בטאון פנימי מצאתי:

„בבית הכנסת יש לדאוג לחימום וקירור / ובריכה מחוממת בחורף — תהווה שיפור".

תשמ"ה — רמת החיים הצרכנית הגבוהה של סוף המאה העשרים מגיעה סוף סוף לעין הנצי"ב. טלפונים בכל הבתים, טלוויזיות צב־ עוניות לוותיקים, ומכשירי וידיאו!

תשמ"ו — יובל הארבעים. התכונות וה־ חגיגות — בתכנון.

על השחיטה

„באנגליה מקדישים הרבה יותר כסף להגנה על בעלי-חיים מפני אכזריות, מאשר להגנה על ילדים מפני אכזריות, וזהו פגם מוסרי רציני" — אומר הרב הראשי ליהודי אנגליה, הרב ד"ר עמנואל יעקובוביץ, בשיחה מיוחדת ל„הצופה".

השיחה עם הרב נערכה בלשכתו שב־ בניין בו שוכנים משרדי הרבנות ומשרדי ועד שליחי הקהילות. הרקע לשיחה — הסערה שפרצה בקרב יהודי אנגליה ב־ עקבות התביעה לאסור את השחיטה ה־ יהודית.

„האמת היא," אומר הרב יעקובוביץ, „שמדי כמה שנים מתעורר העניין מחדש. אני זוכר, למשל, כאשר הייתי רב ראשי באירלנד, בין השנים 1949—1958, היו בעיות בנושא, גם שנים לפני כן, בעת כהונתו של הרב הרצוג הבנות, על הנושא על סדר-היום הציבורי, כך שאפשר לומר שבנושא הזה באנגליה אין כל חדש".

אבל, כנראה, בכל זאת יש משהו חדש בנו־ שא: להות עוצמת וההתנגדות. עתה, לעומת העבר הרחוק והקרוב, ההתנגדות לשחיטה היהו־ דית היא כזה ביותר ועושה הרבה יותר גלים.

הגוף המוביל את המסע נגד השחיטה הוא „המועצה למען רווחת חיות החווה". זהו גוף בלתי תלוי, המייעץ לממשלת הצא"ר בענייני חקיקה מפני הגנה על בעלי החיים מפני האכ־ זריות הגשית.

המטבה העיקרית של חברי המועצה הזו היא, שהשחיטה היהודית גורמת סבל רב לבהמה בדרכה אל מחוץ לעולם הזה. לפיכך תובעים חברי המועצה, להמם קודם כל את הבהמה ורק לאחר מכן כשהיא מהוממת, לשחטה. ההלכה היהודית אינה מתירה דרך זו. כלומר, שהיבמה יהיה הימום מטריפה את הבהמה.

„הגישה הזו והמחשבה הזו הם פסולים", אומר הרב הראשי, „ראשית, אנו סוברים. כי בעצם העלאת התביעה להימום הבהמה קודם שחיטתה יש פגיעה בחופש הדת, שהוא אחד מעיקרי הדמוקרטיה האנגלית. כלומר, אם יחול החוק להימום הבהמה הרי אנו, היהודים, כאורחים שומרי-מצוות, לא נוכל לאכול בשר כדין. הסיבה השנייה שלנו נוגעת לעצם הטענה של ההתאכזרות, כביכול. יש לנו הוכחות מדעיות, כי טענות המועצה למען רווחת חיות החווה" אינן נכונות. אמרנו, כה־ נו, הודענו — ואני אומר במלוא האחריות — כל הדעת: השחיטה היא השיטה הפחות אכזרית להמתת בעלי חיים".

„המועצה למען רווחת חיות החווה" ממליצה בדו"ח שלה, שהוגש לממשלה הבריטית, ל־ הפסיק בתוך שלוש שנים את השחיטה ללא הימום מוקדם.

יהודים ומוסלמים התאחדו

כלפי המוענים, כי בגישה זו נודף ריח מוכר ולא נעים של שנאת יהודים. יומרים בברי־ טניה, כי גם המוסלמים עלולים לבוא ניזוקים מכך. שכן גם הם אינם אוכלים בשר ללא שחיטה. יהימום מוקדם אינו מתיר את הבהמה לאכילה. בעניין זה, אגב, התאחדו כאן היהו־ דים והמוסלמים גם יחד והם מגנים שכם אחד את המגמה.

בבריטניה חיים כיום למעלה ממיליון וה־ מוסלמים וכרבע מליון יהודים. שיתוף-הפעולה נגד השחיטה בא לידי ביטוי בפגישות, בהצהרות עמדה בפרסים ובאסטרטגיה משותפת במידה מסוימת.

בתגובה לדו"ח „המועצה למען רווחת חיות המשק" הגיש ועד שליחי הקהילות — שכינס ועדה מיוחדת למאבק נגד הכוונה לאסור את השחיטה היהודית — דו"ח בו הוא סותר אחת לאחת את טענות המועצה. גם המוסלמים, ב־ דו"ח שלהם, מוענים כי „הקריאה להפסיק את השחיטה הדתית מורכבת על יסוד ראיות שאינן משכנעות ואפילו לקויות ביסודן".

היהודים, בתגובתם, אינם עוקסים לשון־ הרעשה, ואילו הניסוח האנגלי לא היה מחייב גם אותם, כי אז הם היו מכנים את טענות המתנגדים במלה אחת: קשקוש.

במלים אחרות, הטענה היהודית היא: שאין שום הוכחה חותכת לכך שהשחיטה היהודית, עם הימום מוקדם, אכזרית יותר מאשר כל שיטה אחרת. אדרבא, השיטה היהודית היא עד הרחמנית ביותר, בהתחשב בנסיבות.

האם תהיה איפוא בריטניה המדינה הרביעית באירופה המערבית, האוסרת את השחיטה ה־ יהודית לפי שנה, השחיטה היהודית אסורה בשוויץ, בשוודיה ובנורווגיה, ויהודי אותן אר־ צות נאלצים לייבא את הבשר הכשר מעבר לגבול.

„בשוויץ", אומר הרב יעקובוביץ, „האיסור מריח מאנטישמיות. אני לא מניח שהנבטים להצעה לאסור השחיטה היהודית גם כאן, ב־ אנגליה, נובע מאותה סיבה. כאן הייתי מגדיר את זאת כחוסר הבנה בסיסי לצרכים היהו־ דיים. עם זאת, יש לשער, כי גם גופים אנטי־ שמיים, ויש כאן כאלה, יקפצו על העגלה, משום שזה שיגיים גם את המוסלמים, מפים שהם נוגעים — ואין הזדמנות טובה מזו לאחד ביחוד את כל נשואי המאבק שלהם".

„ההבנה הגדולה ביותר סביב העניין היא", אומר הרב הראשי, „שציד למעל, מותר כאן ואף אחד אינו פוצה פה ומצפצף".

— האם יהודי אנגליה מקפידים בכלל על הכשרות?

„אין לי צל של ספק", אומר הרב יעקובוביץ, „לרוב היהודים כאן בית כשר. שמונים אחוזים מבין היהודים, השייכים לבתי־הכנסת, נמנים עם האורטודוקסים. אבל, לרבים מאוד מבין הרפורמים וכל האחרים יש בתים כשרים. כש־ רות כאן, אצל יהודי אנגליה, יותר דבר חשוב מאוד והרוב הגדול מחזיק מזה ומתויק בזה".

לשמור על פרופיל נמוך

— כיצד אתם מנהלים, וכיצד תמשיכו את המאבק נגד האיסור המוצע?

הרב הראשי: „דעתי היא — לשמור על פרו־ פיל נמוך. שכן, עם ממשלה קל יהיה לדון בעניין — עם דעת קהל יהיה קשה יותר. איננו עושים מהומות סביב הנושא אבל, לעו־ מת זאת, איננו שותקים. ה„טיימס" הלונדוני כתב מעתה בעניין לפני זמן־מה — ומייד הגבתי במכתב למערכת ארוך ומפצה. אנו מדברים הרבה בנושא, מופיעים בפורומים שו־ נים, אבל כפי שאמרתי — פרופיל נמוך".

כאמור, הן היהודים והן המוסלמים השיבו לדו"ח „המועצה למען רווחת חיות החווה". הכדור נמצא עתה בידי ממשלת בריטניה. האם זו תחליט לשתום את השחיטה הכשרה? לא ברור. יש להם די צרות גם בלי זה. מכל מקום, בהקשר זה כדאי להזכיר ולדפדף־דברים באחד מבתי־הכנסת של לונדון.

באחת השבתות, לאחר תפילה דיבר הרב בנושא השחיטה ועידכן את המתפללים באשר למצב בתחום זה. בין הנוכחים התפתח דיון קצר. ואז ביקש את רשות־הדיבור אחד המתפ־ פללים, שליח עליה של הסוכנות היהודית בלונדון. האיש, ד"ר ליבסון, אמר לנוכחים: „אכן, האיסור על שחיטה הוא איום חמור והדברים שאתם אומרים כאן הם כבדי משקל. אבל, יש לי שאלה אחת פשוטה אליכם: מדוע שלא תחסכו מעצמכם את כל הפרשה הזו? עליכם לעשות רק דבר אחד ויחיד: לקום, לעלות לישראל. ואז, אני מבטיח לכם שלא תשברו את הראש בבעיה של איסור שחיטה יהודית".

השאלה של ד"ר ליבסון נותרה ללא מענה וההצעה שלו נשארה תלויה באוויר. וברור גם מדוע. שכן, לרבם הגדול של יהודי בריטניה מעדיף להילחם — בפרופיל נמוך — עם „ה־ מועצה למען רווחת חיות הבית" מאשר לשוב הביתה.

הרב ד"ר עמנואל יעקובוביץ, רבה הראשי של בריטניה, מתקבל על-ידי המלכה

גלויות מלונדון

*

מאת מנחם מיכלסון

גיל ה„צרפתי" ומאיר „האמריקני"

כל אדם — עולם מלא, כל חבר משק — היסטוריה אישית כרותקה. בין אם היא מעניינת רק אותו ואת החוג הצר של משפחתו ובין אם יש לה משמעויות כלל קיבוציות. אם בחרתי את גיל אלכסנדר ואת מאיר לגבר, להבלטה מיוחדת, זה בעיקר משום שקליטתם — מקרינה על הוותיקים. גיל הגיע ב־1970, מאיר — ב־1986, ושניהם העידו שהרגישו מן הרגע הר־ ראשון כמעט שהם בבית. יש משקים המפתחים סגירות חברתית חזקה. בעין הנצי"ב הפתיחות אל הבא מבחוץ והחמימות האישית הם תכונה מורגשת מאוד. מה עושה את החברה האלה לגינותיים, חייכניים ומכבדי אורחים כל כך? קשה לדעת. אבל העובדה — עובדה.

גיל אלכסנדר, היום מזכיר פנים, נולד ב־ צרפת לערבנית (אלוס לתוריינגן) לאב אמיד, אריסטוקרט ליחם במחתרת הצרפתית לשעבר, ליבראלי שמאלי (נוסח מנדס פרנס) רחוק מקיום מצוות. אם כי ליסר בבית הכנסת ב־ שבתות ובחגים: שחינך את חמשת ילדיו על ערכים סוציאליסטיים מובהקים הבית היה לא דתי ולא ציוני. יום אחד, במקרה, נקלעה הבת הבכורה לסניף בנ"ע בעירה הצ... ונסחפה. ברבות התלהבותה סחפה גם את גיל לסניף. אחרי השנתיים — נעצו יתר השלושה גם הם הוניכים. כשהגרעין נסע להכשרה בישראל — התפלאו ההורים אבל נתנו יד חופשית. היום — כל חמשת צאצאי אלכסנדר — ישראלים וציונים בעלי הכרה. שלושה מהם — בקיבוצים דתיים — בהפיכה — חוזרים בתשובה ומקיימי מצוות.

ההורים?

היותה להם ברירה? עלו גם הם בעקבות הילדים והנכדים לארץ, הכשירו את המטבח והתקרבו ליהדות.

ומאיר? מאיר בא מניו־יורק דרך בני־עקיבא לעין הנצי"ב. שנתיים היה עם רינה אשתו „שליח שנים" בוושינגטון, שנה עבד בבארות יצחק בפלחה במסגרת ההכשרה חזר לארה"ב „עשה" את תואר ראשון במתימטיקה ושני במינהל עסקים. עיצה שרינה למדה באוניברסיטה כל־ כלה, חקלאות, ולפני כחצי שנה עלה עם אשתו לארץ. בעין הנצי"ב הוא יכול לנצל את ה־ מתימטיקה שלו רק כדי לחשב איך לנצל ביותר יעילות את שעות עבודתו בשדות הפלחה. רינה האם הטרייה (ילדה את בכורה השבוע) מפעילה את לימודיה האקדמאיים בכלכלה חקלאית ב...קילוף תפוחי אדמה במטבח. אז מה? טוען מאיר בלהט, ראשית זוהי מסורת ציונית מוכרת. וכי לא היו בארץ דוקטורים רפתנים גם בשנות ה־30 וה־40? שנית — היכן כתוב שאדם חייב להתפרנס דווקא ממקצועו האקדמי?

אנחנו באנו לכאן למען החברה המגובשת, תחושת היחד, חמימות העזרה ההדדית (בחמש בבוקר הוחתי מבית היולדות אחרי לילה שלם לצד אשתי היולדת וכבר חיכתה לי שקית עו־ גיות עם פיתקת מזל טוב על השולחן בחדרי...).

רינה ומאיר הגיעו לעין הנצי"ב במקום לי־ משקים דתיים אחרים גם משום שבבקעת בית שאן והסביבה יש הרבה אמריקאנים, אחותה של רינה — במעלה גלבוע, אח של חבר קיב בגרעין (שעוד לא עולה) — בטירת צבי. אחר — בשלוחות. האמריקאנים שלנו ומקים להקים כאן נבחרת בייסבול, בגוש הקיבוצי הדתי, בין שבילי עין צורים, טירת צבי ושלוחות...

مصدر عن الأصل

שיחות השבוע

★

מאת מוטי זפט

הרב שמואל הבר, ראש ישיבת קרני שומרון
משמרות תהילים לשלום השבויים — 24 שעות ביממה

ישיבת ההסדר בקרני־שומרון היא הינוקא שבישיבות ההסדר. הוקמה רק לפני שש שנים ואעפ"י כן כבר השתתפו תלמידיה במלחמת שלום הגליל ואף שיכלה שניים מהם. השבוע הונחתה מהלומה נוספת על משפחת הישיבה. שניים מתלמידיה — יוסף פינק ורחמים אלשייך — נלקחו בשבי המחבלים. עד יום ה' בצהרים, שעת כתיבת שורות אלה, לא ידעו בישיבה על גורלם של השניים.

המחבלים הודיעו כי רצחו את אחד מהבחורים אך בישראל עדיין אין אישור לכך וכוחות צה"ל ממשיכים בחיפושים ברצועת הבטחון ומחוץ לה.

בה בשעה, הקפידה למחזר בישיבה של יוסי ורחמים, נבנים בעצבם על הכוחות המסתירים בלבנון שכידוע, — חיילי ההסדר הם מפעילית הלוחמים של צה"ל. בישיבה נותרו השומרים ד' כהראגים תלמידי המחזורים האחרים. בשעות קשות אלה הגבירו, בהשראת הרבנים, את לימוד התורה ומקיימים משמרות 24 שעות ביממה, אומרים פרקי תהילים ומתפללים לשלומם של יוסי ורחמים.

שוחחנו על האווירה בישיבה עם ראש הישיבה, הרב שמואל הבר. הרב הקפיד שלא לדבר על שני השבויים בטרם הוברר מצבם. כל שהיה בתכן ההתייחס הוא להבריהם המתדאגים הלומדים תורה בישיבת קרני־שומרון.

ש. מה האווירה כיום אלה בישיבה? האם הלימודים נמשכים כרגיל?

ת. סדר היום הרגיל נשמר בישיבה ולמעשה אף ישנה התחזקות בלימוד, ואת נוסף למשמרות של תפילה ותהילים 24 שעות ביממה. באשר לאווירה — שני חברים נמצאים בשבי ומכאן אתה יכול להבין מה מצב הרוח בישיבה.

ש. האם אתם שומרים על קשר עם המשפחות של שני השבויים?

ת. לדיבים [illegible] עם המשפחות וביקרנו [illegible] גם החברים הקרובים של השבויים [illegible] ביקרו בבתי המשפחות אך למעשה יש [illegible] של המחזור של אותו שיעור נמצא עתה בלבנון.

ש. האם קיים קשר כלשהו לבין מפקדי שני התלמידים שנשבו?

ת. יש לנו קשר עם תלמידנו בלבנון השייכים לאותה יחידה צבאית של השבויים. החברה מתקשרים אלינו מהצבא, מוסרים דיווחים ומבקשים להתעדכן מאיתנו. יש לי קשר גם עם הדרגים הגבוהים יותר בצבא.

ש. מה ההערכה הקיימת בדרגים אלה?

ת. לא אוכל לענות על שאלה זו.

ש. כיצד אתה רואה את תפקידך כראש הישיבה בתקופה הרגישה בשעה כזו?

ת. אנחנו מכינים את התלמידים לכל דבר, גם לגרוע ביותר. אנחנו מעודדים אותם וגם מתעודדים על ידם. גם תלמידנו שבצבא מתקשרים ומוסרים דיווחים ומנסים לעודד ולהתעודד.

ש. כמה תלמידים בישיבה?

ת. בישיבת ההסדר בקרני־שומרון 140 תלמידים. זו השנה השישית מאז הוקמה הישיבה, היא הצעירה ביותר מכל ישיבות ההסדר. מגיעים אלינו תלמידים מכל הישיבות התיכוניות.

★

הרב חיים דוד הלוי, הרב הראשי לתל־אביב—יפו
עמדת ההלכה לאחריות רופא הנותן ייעוץ גנטי

רופא הנותן ייעוץ גנטי להורים, ובהסתמך על ייעוץ בה הרתה האשה ונולד לה תינוק בעל מום — חושף את עצמו לאפשרות של הגשת תביעות משפטיות נגדו, הן על־ידי ההורים והן על־ידי הילד עצמו — כך קבע השבוע בית־המשפט העליון, בפסק־דין תקדימי, שנושאו העלה בעיות משפטיות מצפוניות—מוסריות מובהקות.

השופט אהרן ברק התייחס בפסק־הדין לענינים הסבוכים המקיפים את הבעיה והגדירן כך: האם בית־המשפט מסוגל לקבוע, כי בתנאים מסויימים העדר חיים עדיף על פני חיי סבל? האם תפיסת העולם שלנו, גישתנו לעצם החיים ואי־הבנתנו את החיים, מאפשרות לנו, כשופטים, לקבוע כי אכן קיימים מצבים, אם גם נדירים, אשר עדיף לא לחיות מאשר לחיות חיי סבל"?

שאלות נוספות הקשורות בעניין נוגעות כמובן לאחריותם של הרופאים. האם יכולים/רשאים הם לומר לזוג — הפסיקו את ההריון כי העובר נגוע במום — מעבר להסבר האפשרויות והסיכונים בלידה בעל מום? האם רופאים לא ימנעו עצמם מלעסוק בתחום הגנטי, אם יתחשפו להתביעות במקרים שנולד עובר בעל־מום, וכדומה.

גם ההלכה עוסקת בידוע באחריותו של רופא. מה עמדת ההלכה בנושא זה של לידת עוברים נושאי מום ואחריותם של יועצים גנטיים, הכנבו לברר אצל הרב חיים דוד הלוי, הרב הראשי של תל־אביב—יפו.

ש. היה כי נמצא פגם גנטי בעובר ברחם אימו — האם בתורה ההלכה לעשות הפלה במקרה כזה?

ת. יש בהלכה שאלה שנוגעת לפסולי משפחה, שם התירו, עד זמן מסויים בהריון, להפיל את העובר. ייתכן שניתן לדמות את המקרה שבשאלתך לעניין פסולי חיתון, אך גם זאת רק עד שלב ההריון שבו העובר טרם התפתח לגברי. כמובן שיש לבדוק את הנתונים בכל מקרה ולהתייעץ עם רופאים ורבנים. התשובה גם תלויה גם באיזה מום מדובר, מה חומרתו וכדומה. ייתכן שמקרה כזה הוא אף גרוע ממקרה של פסולי משפחה, שאז יכול לצאת שפוט. יתכן שבמקרה שאלת אפשר למצוא בהלכה שבעלי המומים המוצעים הם בגדר של אינם חיים בכלל. אך צריך עיון בנושא.

ש. רופא שאמר לאשה מעוברת כי בבטנה עובר בריא ובשנולד האיש כי הילד סובל ממום תורשתי חמור — האם עפ"י ההלכה חייב הרופא להתביעה?

ת. בחלק ג' של „עשה לך רב" כתבתי, שאף־על־פי שיש מקרים שאפשר לדון על שגיאות שנובעות מרשלנות, — הרי ההלכה מקילה בעניין הרופאים מהטעם שלא לנעול דלת בפני רופאים שלא יחששו מתביעות ולא ירצו לטפל בחולים.

אילו לא היתה רשלנות מצד הרופא — ודאי שפטור. אם טעותו סבירה וכל רופא עם שימת לב מסויימת וטיפול כשר — היה עלול לטעות — הרופא אנוס ופטור. אולם, אם טעה בדיאגנוזה, בטיפול, בתרופות וכדומה, טעות ששום רופא לא היה טועה בה — יש מקום להביא את הרופא לדין עפ"י עדויות מומחים.

בתוספתא כתוב שרופא אומן שריפא ברשות בי"ד — אם הזיק במזיד — חייב. אך אם בשוגג — פטור מפני תיקון העולם ובידוע, כל שוגג חייב ורק כאן פטור כדי שרופאים לא יחששו לטפל בחולים.

אני מניח שגם במקרה הנדון בתבקשת אותה המסקנה, אך ודאי שצריך עיון בהלכה.

ש. האם ההלכה, המחייבת מצוות פרו ורבו, תומכת גם במקרים שיש חשש כבוד להולדת ילד עם מום חמור?

ת. היו רבנים שלפני שנים יצאו אפילו נגד בדיקות ה„פרקסי" ואמרו שצריך לסמוך על הקב"ה והבטחה כתיקונה.

לא נשאלתי עד כה בשאלה שהעלית אך מכבט ראשון נדמה לי, שאם הרופא מאמיר שיש סיכון גבוה שיוולד תינוק מונגלואידי או בעל מום אחר שחייו קשים מאוד וכן חיי משפחתו — צריך לשקול פעמים אם ההלכה מחייבת להביא ילד.

ש. האם חייל התייחסו לנושא הנידון?

ת. בהלכה, לענות־ידעתי וידיעתו — אין התייחסות לכך. כל הגילויים מאוד חדשים ובספרות ההלכה הקדומים לא הספיקו לדון בחידושים הרפואיים. אינני זוכר אם בהלכה יש התייחסות ברורה לשאלה אבל הנושא מצריך עיון. ייתכן שאפשר למצוא בהלכה התייחסות לכך.

★

דוד ניב, לשעבר עורך דברי הכנסת
שפתם של הנבחרים נעשתה וולגארית יותר

על שולחן ישיבת הממשלה ביום ראשון השבוע עמדו להכרעה נושאים חשובים ביותר: סעיפים בתקציב ל־1986/7. אלא, שמספר שרים מצאו לנכון לחסל חשבונות אישיים ע"י חילופי „מחמאות" ובכך ניתן היה לסכם באפס את „פוריותה" של הישיבה. האפס היה כה גדול עד שמזכיר הממשלה התבייש לעמוד מול סוללת הכתבים המדיניים, כהרגלו לאחר כל ישיבת ממשלה, ובכך פטר את עצמו מלחזור על ה„מחמאות" שהחליפו נבחרינו.

אך בושה, „מנהיגים" כלשנו יש אוצר לכותל הכל דולף, גם ה„מחמאות". להלן כמה מהן: שקרן, מניאק, פרצוף שמן ומחייך ועוד הרשימה ארוכה. והעתונות הישראלית, כרגיל, מוצאת לנכון להלעיטנו בכל „חכמה" שהשמיע שר זה או אחר. אם שר מסויים אמר לעמיתו „שקרן" — כולנו חייבים לקרוא על כך בכותרת הראשית, על אחת כמה וכמה אם עמיתו השיב לו בכינוי „מניאק" כשבתגובה קיבל מחמאה על „פרצוף השמן המחייך".

דוד ניב היה משך שנים רבות עורך דברי הכנסת. לפני חמש שנים יצא לגמלאות אך אם מדובר בשפת נבחרי האומה — אין מוכחה מכנה. שוחחנו עם מר ניב על סגנונם של נבחרי האומה ומה עושים לו ולנו חילופי ה„מחמאות" ביניהם.

ש. מה דעתך על ה„סלנג החדש" של נבחרי האומה?

ת. ראשית, אין זה סלנג ה„נבחרים" גם לא חידוש כלום. הם פשוט נהיו יותר וולגריים ומשתמשים בפומבי בחירופים שקודם לא היו בשימוש בהם בפומבי. מישהו התבטא השבוע בביטוי „מניאק" — כלפי עמיתו — זה כבר בשימוש לפחות 50 שנה. יחד עם זאת, אינני זוכר שביטוי כזה הושמע בכנסת.

מצד אחר, יש ביטויים לא פחות וולגריים כאלה שמשתמשים היום, ובהם התבטאו כבר בראשית המדינה, למשל — „פאסקודניאק". מישהו התבטא כלפי עמיתו „שקרן" — באנגליה. היו כביכים אותו דבר במשפט „הדברים אינם תואמים את האמת". כלומר, אין היהודים אך יש הולכה בבדיות והשקיפות והחציפות של הביטויים.

ש. פני הדור כפני ה...?

ת. איכנם כן, אך יש גם השפעה הדדית כך ש...פני הכלב כפני הדור.

ש. האם הכל נרשם בפרוטוקולים או שמא ההוצר עובר עירון ושיפוץ בטרם ההוצר בספרים?

ת. לפי תקנות הכנסת, אסור להוציא אף ביטוי ואסור לשנות שום דבר אלא ברשות היו"ר וגם זאת רק בעניינים בפסוקות. בפרט ביטויים „טעונים" שנאמרו בכוונה ודאי שאסור לשנות. לפעמים אפשר לתקן בהבנה דקדוקית—תחבירית. אך להוציא כלה — אפילו אם שני חברי הכנסת שחירפו זה את זה והחליפו „מחמאות" ואח"כ התפייסו ובאו אלי וביקשו למחוק את ההתבטאויות (והיו מקרים כאלה) — דחינו בקשתם.

היה מקרה שיו"ר חדש לכנסת, שלא ידע את התקנה הסכים לפניית שני ח"כים למחוק בפרוטוקול „מחמאות" הדדיות אך כשהגיע אלי — השבתי פניו ריקם.

ש. בהמשך רבי־השנים שלך כעורך דברי הכנסת אתה יכול להצביע על נושאים מסויימים, זמנים מסויימים או כהונות מסויימות — אשר „מחמאות" שימשו בהם ביותר?

ת. בדרך־כלל הנושאים שמלהיטים את היצרים הם הנושאים הדרמאטיים כי סכסוך ישראל—ערב, יחסי דת—מדינה, הדמוקרטיה וכדומה. מובן, שלפני הבחירות, האמת עולה כיוון שחברי־הכנסת מדברים יותר אל הציבור שמחוץ לכנסת מאשר לעמיתיהם, הרי 120 חברי־הכנסת הם המשוכנעים וכל אחד יודע שהנימוק הוא ביותר שיתן לא ישכנע את עמיתו. לכן, דבריו מופנים לציבור או לקהל המפלגה שלו. לפעמים ח"כ חושב שעקיצה בוטה על יריב תקדם עצמו ברשימת המועמדים לכנסת הבאה.

ש. העיתונות בשירות „הנגב" על כל קללה שמשמיעים נבחרי האומה ומציגה את השלים הבטות כראש עמודי החדשות. במידה הזיק והבושה — בה עושה ההלכה זו לנבחרים עצמם ומה השפעה על הציבור?

ת. לא בדקתי את הדברים אך כאורח אני יכול לאמר שבדרך־כלל הציבור אינו מרגיש טוב כששומע כאלה מהאמורים להיות מנהיגיו מלים על שפת שוק.

קיימת אצלנו תופעה מעניינת, שחבר־כנסת או שר, שבמשפחתו או בחוג ידידיו הוא איש עדין — כשהוא מופיע בפני הזכן, הוא מרשה לעצמו לדבר בגסות, זאת בשביל הקהל שלו. בדרך־כלל צריך להיות הפוך, שהבמה הציבורית תחייב הרבית לדיבור יותר טובה. האנומליה נובעת מכך שהדברים מופנים לציבור מסויים. כלל הציבור אינו אוהב את התבטאויות התרגות, אך בעיני אנשים מסויימים במפלגת דוקא מוצא־חן שנציגם נתן למתנגדו הפוליטי ב„אבי־אביו".

ש. העתונות הישראלית — האם היית נותן לה ציון חיובי על הדגשת הביטויים החריפים?

ת. אי־אפשר לתלוש את הדבר מההקשר הכללי. רוב העתונות מעוניינת בסנסציוני, בכבורה, לכן היא מדגישה יותר את השלילי מהחיובי. כשיש „דם" או גידוף עסיסי — בשביל חלק מהעורכים זה מטעמים שכן העורכים חושבים שזה מה שמוכר את העיתון.

ש. האם עימות מילולי חריף בין נציגי שני המחנות הגדולים עשוי להעמיק להחריב לבקיר צורך בפירוק הקואליציה?

ת. אינני חושב כך. הבעיה היא שהמלים אינן נשארות בגדר התבטאות אלא יש להן השפעה על תרבות העם. הן עוברות לתלמידי התיכון, לחיילים וכדומה.

ש. אז אולי כדאי להת לנבחרי האומה קורסים בתרבות הדיבור?

ת. הם יודעים יפה כאחד שבחייהם הפרטיים הם יחשבו עשר פעמים לפני שישתמשו במלה „שקרן" — אך בחיים הציבוריים הם נוהגים אחרת...

סיכומו של שבוע

צה"ל חזר ללבנון

כשבה לאחר פינוי צה"ל מלבנון היא חזר לארץ [illegible] הן זו שבה „איש הישר בעיניו יעשה"; שבה אין משטר ואין חוק ושליטה חילים לכל זההו על אימתו. השבוע צעד צה"ל בנתיבי הדמים המופיעים לו, 'הדרכים שבהן ארב המוות בכל שיקוף ומכל מקום מסתתר. צה"ל נטל על עצמו מהרשע של כניסה לקרן הקרעה הלבנוני כדי להציל שתי נפשות בישראל, חיילים שהתקפו על ידי אחד מארגוני המחבלים הפועלים בארץ שבה יכול כל אחד מהרשבה להקים מיליציה פרטית ולהפעיל אש נשות כרצונו.

לצורך זה גייס צה"ל כוח צבאי גדול של כל החילות הלוחמים — יחידות חיל רגלים ושריון, חיל הים, חיל האוויר וחילות נוספים כדי לגלות את עקבות שני החטופים ואת חוטפיהם.

עם כתיבת שורות אלה טרם ידוע מה עלה בגורל שני החטופים, בתלמידי ישיבת ההסדר בקרני שומרון, המאמץ העצום של הכוחות לא נשא פרי, החטופים ומחטפיהם לא נמצאו. עם פרסום דברים אלה ייתכן שהתמונה תתבהר ונדע יותר פרטים. אולי גם נדע אם נכונה ההודעה של החוטפים, כי אחד החטופים הוצא להורג. על כל פנים, אתמול היתה ההחלטה נחושה שלא לצאת מלבנון עד שימצאו השניים, או עד שלא יתברר בוודאות כי אין כל סיכוי להצילם.

המאמץ המרוכז של צה"ל לנסות להציל את חייהם של שני חיילים מעיד מחדש על אופיו של צבא זה שאינו נוטש את חייליו ומוכן לעשות הכל למענם. ספק אם צבא אחר בעולם היה נוהג כך. בזה גם טמון סוד כוחו של צה"ל.

יחודו של צה"ל בא לביטוי גם ברקע של שני החטופים, המשרתים בצבא במסגרת ישיבות ההסדר — במסגרת שלא ידועה בשום מקום אחר בעולם, המשלבת לימוד עם שירות צבאי. שילוב זה הוכיח את עצמו בכל מערכות ישראל, והחיילים הללו, עם המוטיבציה הגבוהה שלהם, כישוריהם ורמת האינטליגנציה, וכן תוספת ה'רוחני' — עשו אותם מבוקשים בצה"ל. הדבר נתן את אותותיו גם בפעולה שבה נפלו בשבי. לכל הידוע, הקבוצה שהותקפה פעלה כשורה ולא נכנעה בקלות לחוליה שתקפה אותם. אלא שלמרבה הצער הם היו מעטים מול רבים שהיו מצויידים בנשק רב ואורכו במיוחד לצבירה זו. החוליה בחרה במקום מארב שקשה מאוד היה לגלותו, והיא הצליחה גם להסתלק במהירות עם השבויים ולהתחמק מהרשת הארוכה של צה"ל שהופעלה במהירות, תוך זמן קצר ביותר התארגן פיקוד הצפון, ולאיזור נשלחו חיילים, רגלית ודיסנטים במסוקים, ואלה חסמו את המעברים לצפון לבנון. בהמשך הפעולה נכנסו למערכה גם חיל האוויר, שמטוסיו ערכו סיורים באיזור הפעולה, וחיל הים שחסם את החופים. חיל זה גם הקריב קרבן דמים במבצע, כשאחד מחייליו נהרג בירי מהחוף לעבר אחת מספינותיו.

גם אם המבצע הגדול יסתיים ללא תוצאות תהיה בו תועלת כלשהי בגילוי מצבורי נשק גדולים של ארגוני טירור שונים, מידע מודיעיני רב ערך ובעצרם של אנשי טרור ומסייעים להם. תועלת לא פחות חשובה היא באות האזהרה שקיבלו תושבי לבנון על מה שצפוי להם אם ימשיכו בטירור או שישתפו פעולה, פסיבית או אקטיבית. המבצע הוכיח לתושבי לבנון כי הסכמאות של צה"ל אינם מוגרתות שום באוויר, ואם הם מעוניינים בחיים נורמליים, הם צריכים לאפשר שקט גם בישראל.

ברוך אדלר

כח צה"ל על גבי נגמ"שים בסריקות אחרי מחבלים בעקבות חטיפת שני חיילי צה"ל. (צלום יוני ריזן, יחידת דובר צה"ל)

הדיבורים והדובר

כשנפתחה ביום ראשון ישיבת הממשלה לא קיים דובר הממשלה, ד"ר יוסי ביילין, את התדריך הרגיל לעיתונאים. הדובר אמר לעיתונאים כי אין לו מה למסור.

אם לשפוט לפי ההמולות שהגיעו בישיבה זו אכן לא היה לדובר הממשלה מה למסור. שכן ישיבה זו, שנועדה לדון בעניינים כלכליים, לא קיבלה שום החלטה בעניינים שעמדו על סדר היום. משום כך לא היה צורך בתדריך העתונאים ובמסירה [illegible] רקע על ישיבת הממשלה. אך [illegible] של דבר כי לא היתה זו [illegible] מעניינת. נהפוך הוא, הדיון [illegible] ליה באמצעי התקשורת היה [illegible] יותר מאשר ישיבות שדנו בנושאים חשובים והתקבלו בהן החלטות. אך לצורך דיווחים אלה לא היה צורך בתדריך של דובר הממשלה. היו שרים שהתנדבו להדליף פרטים מלאים על הדברים שנאמרו בה, על ההעתוצות והעלבונות של השרים שהיו מעורבים בפולמוס — חילופי הדברים בין שר האוצר, יצחק מודעי, לבין כמה משרי „המערך" היו גדושים בגידופים ובעלבונות, ותם לא התאימו לנבחרי

יצחק מודעי

[illegible]

העם לא רק מצד תוכנם אלא אף מצד ניסוחם. שרים לא שלטו בלשונם והשמיעו דיבורים בלשון אשפתות, כמו „שקר, שקר, שקרן", „הפרצוף השמן המחייך שלך", „מניאק". לומר שביטויים אלה הדרכים שנאמרו אגב התרגשות הסוער הם ביטויים לא פרלמנטריים, הרי זו לשון המעטה.

יודעים חילוקי הדעות שיש בין שר האוצר לבין כמה שרים על רקע העברת תקציבים למשרדיהם. אך ההתפרצויות לא עמדו בשום יחס לעוצמת הנושא הנדון. הן השתמשו מערכת־יחסים רעועה בין כמה משרי הממשלה, אך מעבר לכך — אף הבתח הקיים בין „המערך" ו„הליכוד" בשאלת הדרוש הסביבה במשק. בין אם ההלפה היתה בישיבת הממשלה היתה מתוכננת ובין אם היה זה פרי התפרצות רגעית — היה זה מחזה מביש, שהעיד בין היתר על חוסר אמון בין שתי המפלגות הגדולות. השאלה היא אם ישיבה סוערת זו מעידה על הקשיים העלולים לצוץ בהמשך דרכה של ממשלת האחדות הלאומית, או שאם המסוכה תאוזה.

ב. ש. נגה

חוקים מיותרים ומזיקים

כמו „זוג האומים" היתה הירבה וליהודם של שתי הרשימות לכנסת, „כך" ו„התקדמות". יתר היו הפעיצן של כיוצתיהם. יהודיו גם נכפלו בנועמת ההדרוה ויהיו ה„שווירה" בבתי המשפט. עם כל הניגוד ההוצר שביניהם, הם הציבור הפיתוג ושנתפייג מהם, דרבים ושונים מהפשים דרך להיאבק בהן ובהתגבניהן לכל פוגיהם. למרבה הצער, נציגי שני פיעות אלה יושבים בכנסת.

אלא שבהיסטוריה מגופפת ומלאכותית נגד „גזענות וגזענים" מרחו ביים מתנגדי כהנא את זירת להיכתם נגד כל היקר והקדוש ביהדות, עד כדי ניסיון אווילי לטשטש ולמחוק את אופייה היהודי של מדינת היהודים. היום — תובעים נישואי הפקר ובניגוד להלכה היהודית; מחר — נגד סקפי קבורה הלכתיים. נגד שבת של יהודים. בקיצור נגד ייחודו ויעודו של העם היהודי. על כן קבו הציבור הדתי ונבחריו נגד הצעת החוק נגד גזענות, שהגדרותיו רחבות ומוקיופות. אנשי חוק ובשפט שוחרי תורה קבעו שהכרעה החוק „נגד הגזענות" כפי שהיא עלולה לשמש בידי פרשנים חילוניים כדי לאסור מאבק נגד שמד ונגד נישואי התערובת ולמנוע כל דבר שמייחד אותנו כיהודים. הח"כ מקנה ליועץ המשפטי סמכות, ללא ביקורת הכנסת והממשלה להיט אי להחול כי שירצה, אתה היהדות האמונות לפי התוק הביגש כי שגורם מדבים בין חלקים של האוכלוסייה.

בהיר עבנו איננו יודבים, ואודני נינייה להצביע את החשי לבא של אלה שהתרחקו מהתרבות שורשית יהודית ובצורנים מתיביה תחמי זוה. אין הם נרתעים להגדיר את ההלכה היהודית כ„גזענית" ובכך כפשים חומר לשונאינו ומחוזקים ידי אלה שהיהיו בעוצרות האו"ם ציונות לגזענות.

על כן הודיעו הנציגים הדתיים בכנסת שלא הספו להצביע נגד הצעת החוק הזה, ולשוא יכסו לארוע התגזנות ואל כ„תבירה בנייצניה".

איתה שעה עסקה הכנסת גם בחוק האוסר מפגשים עם אנשי אש"ף. המצביעים חוק זה אמרו שהוא נועד כדי להגן על המדינה מפני אויביה, וכשם שאין אדם יכול להסכים שיהרגוהו, כך אין מדינה יכולה להסכים שיחסלוה.

על כן מוצע חוק האוסר על אזרח או תושב ישראל לקיים בארץ או בחוץ לארץ מגע עם אנשי ארגון טרור. מגמת החוק היא למנוע אנשים בלתי מוסמכים במדינה (בדרך כלל מחוגי השמאל) לנהל „מדיניות חוץ ובטחון" משלהם.

אף במקרה זה, עלול החוק להחטיא את המטרה. אורי אבנרי ואחרים סיפרו בוועדת החוקה של הכנסת על מגעים שבעבודה מסרימת הרצילו. נכון שבמקרים ההם היו המגעים בידיעתם המוקדמת של גורמים מוסמכים בממשלה. ואין החוק המוצע חל עליהם. עם כל זאת, אין להחיקק חוק כזה ללא בדיקה מדוקדקת יותר, כפי שמתנגדי החוק תובעים.

אוי לה למדינה שהגיעה למצב כזה, שנבחריה רואים צורך בחוקים כאלה. חוקים רבים וטובים, כמו גם אישים מחוגים שונים מחוץ לכנסת, בדעה נחרצת ששני החוקים הנ"ל מיותרים ומזיקים. שני החוקים עלולים להכניס אותנו לאווירה עכורה של „ציד מכשפות" מכל הסוגים. גם בחוגי הכצרך שמגנו השבוע קולות הקוראים לגנוז את שני החוקים. יודעי חוק אומרים שבחקיקה הקיימת יש די סעיפים שלפיהם ניתן יהיה לתקוף בגישה של דוחקי רגליהם של בני עם אחר, ודבקשרים לא תמימים עם ארגון טרור.

נקווה שבמשך השבועיים שבהם החליטה הממשלה לנהוג לפי „לינוף הליזה" יתאחזו הח"כים כדי לבטל את שתי הצעות החוק האמורות.

יונה כהן

שצ'רנסקי — „אוניברסלי" או ציוני?

לא הספיק אנטולי שצ'ראנסקי לנוח משנות סבלו במעצר ברוסיה, וכבר עטו עליו השמאלנים למיניהם בארצנו. הם החלו להציג שבא והפגו מהם את שצ'ראנסקי „האוניברסאלי" להם ומכאר יות האדם ברוסיה, הבר ובדה הימעקב של אמנת הלסינקי. יהודי רק אחד כיהודי בלבד שלוחם רק למען זכויות היהודים ברוסיה. למעשה היה משרבי העליה הבולטים פני כבואם ארצה ליטוח, לאחר שהתאבור מה„ביצ'ואליזם" הסובייטי. וזה לא נוח לאותם שמאלנים שעדיין לא התפכחו מה„סוציאליזם הסובייטי".

במסיבת עיתונאים במלון „הילטון" שאלו אותו כתבים על הקשר בין מאבקו ברוסיה לבין המאבק של המנהיג השחור נלסון מנדלה בדרום אפריקה. אנטולי לא נרתע. הוא השיב כי הוא רואה הבדל גדול בין שני המאבקים. מנהיגי השחורים בדרום אפריקה מצדדים באלימות במאבקם לחופש, ואילו ראשי המסורבים ברוסיה מתנגדים לאלימות ומנהלים מאבק שקט ולא אלים. אך הוא בעד שחרור כל אסיר פוליטי בעולם. השמאלנים נהנו גם כן מצבות שריב מקבלי הפנים של שצ'רנסקי בלוד היו חובשי כיפות גיוטים, תלמידי ישיבות, המתיישבים דתיים. בקינים להסביר לעצמם מדוע זה כך, הם החלו מבקרים את העובדה שחוג תלמידי ישיבת „מרכז הרב" הם שסעדו בכל השנים את אביטל שצ'רנסקי, שנאבקה לשחרורו, והביעו חשש שמא „יחזירו בתשובה" גם את אנטולי, דרך השפעתה של אביטל עליו ושל החוג שטיפל במאבקה כל השנים הייים למיכה לכוונו בכל רחבי העולם. כבר בראיון הראשון בטלוויזיה נשאל אנטולי על ידי חיים יבין, איך הוא יחיה עם אביטל שחזרה בתשובה עכשיו. הוא רואה את דת ישראל כחלק מצלים המחשבה היהודי שלו, והוציא ספר תהילים קטן שלמענו נאבק עם אנשי הקג"ב שרצו להחרימו. בזמן כליאתו במוסקווה לבריק קרא פרקי תהילים. השואל היה מעדיף ששצ'ראנסקי יאמר ברכה את „דגל אמנת הלסינקי" ויצטרף למאבק ל„מען זכויות האנוש" של השחורים בדרום אפריקה ושל הפלשתינאים". מאבקו למען כיבוד זכויות אמנת הלסינקי בתוך רוסיה לא מספק אותם. הם חוששים שהוא יצטרף כאן ל„גוש אמונים", „הקונצפטים הישראלים" רוצים לראותו בין שורותיהם, כדי שנאבק גם למען זכויות „העם הפלשתינאי". הכיוחה של אביטל בעצרת הזגינת בלוד למען עליית הארץ היציאה איתם משלוותם. הפסי מהם את הדלהם לזכויות האדם.

לא רק שהוא לא אוניברסלי אלא שהוא ביקף ציי הרהיים. וזה כבר יותר מדי.

י.א.

עט לשחוק

במהלך הסריקות אחר שני חיילי צה"ל הנעדרים נהרגו ארבעה מחבלים ונתפסו אנשי „חיזבאללה". אכן סריקות אלה אינן שגרתיות. הן מבוצעות באמצעות מסרקות של ברזל.

* * *

המלך חוסיין נואש מהמשך שיתוף הפעולה עם ערפאת הפסיק את התיאום עמו. אסור עתה שהפסקת שיתוף הפעולה ביניהם תגרום לשיתוק פעולה מצדנו.

* * *

שר הקליטה הציע לשצ'ראנסקי שתי משרות אפשריות להוראת מתמטיקה באוניברסיטה. באחת מהן יש אפשרות של השלמת לימודים. רק שלא ייהפך לאסיר ציון.

* * *

מכבי תל-אביב הגיעה לספרד כדי להתמודד מול יריבתה הוותיקה ריאל מדריד. אך הפעם זוהי ספרד אחרת — ספרד המקיימת יחסים דיפלומטיים עם ישראל והמטבע הדברים ההרגשה מרוממת. הנה כי כן גם הספורט בנוי על ריאל פוליטיק.

ב. אילן

השבוע בקו!

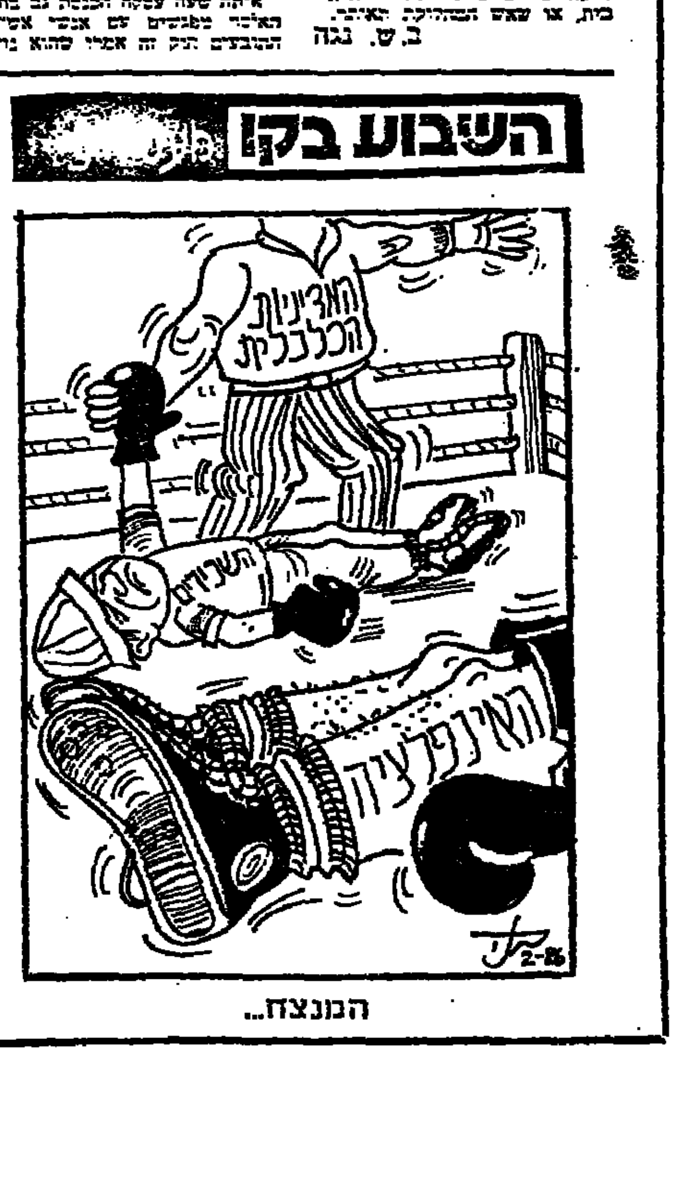

המנוצח...

ז'ומבה מול אנטולי

מאת לי לנמאן (פאריס)

ברגע שכבר היה לגמרי בטוח שאנטולי שצ'ראנסקי עומד להשתחרר במסגרת חילופי מרגלים בין בריה"מ לארצות המערב החלה התעניינות בזהותם של סוכנים־מרגלים שהיו כלואים בבתי הסוהר השונים בעולם החופשי ושהוחזרו בשבוע שעבר למוסקווה. עניין מיוחד מעוררת דמותו של אחד מהם, ששמו כמעט בלתי מוכר אבל דווקא פרשת התמכרותו לריגול סובייטי היא אופיינית ומאלפת.

שמו דיטר גרהארד, בנו של קצין נאצי גבוה, אשר בשנות ה־40 השתקע בדרום אפריקה. דיטר הגיע באותן השנים עם יוהאן פורסטר הנריק ואגדברג, אשר עשרים שנה אחרי כן נעשו — הראשון ראש הממשלה והשני המפקח הראשי של משטרת דרום אפריקה. שלושתם היו אוהדים פרו־נאצים השתייכו לגוף חשאי שתמך באפרטהייד.

אלא שאצל דיטר גרהרד, שהיה קצין גבוה בצי המלחמתי של דרום אפריקה, התגלו הרהורים ומחשבות לגבי היחס הבלתי צודק לכושים. הרגשות הללו מתחזקים אצלו כאשר הוא שב [illegible] באסר את מנהיג השחורים, נלסון מנדלה. גרהרד שהה באותה עת בלונדון, לשם שלח אותו המטה הכללי של הצי הדרום אפריקאי כדי ללמוד את הטילים החדשים המותקנים על ספינות מלחמה.

ביום מסויים בשנת 1963, מגיע הקצין הדרום אפריקאי הבכיר לשגרירות הסובייטית בלונדון, ובמצהיר שם בפני נספח הצי שיש ברצונו לגשת למאבק נגד האפארטהייד. ובאשר שידוע לו שהסובייטים תומכים ב„קונגרס הלאומי האפריקאי", הנוהל מאבק זה, רצונו שהסובייטים יקשרו אותו עם הקונגרס הזה. בשגרירות הסובייטית הבינו מיד, איזה „תכשיט" יקר הוזמן לידם. יורי אנדרופוב, שבאותו הזמן היה ראש הקג"ב, התעניין אישית בגרהארד, ושיגר אליו שליח מיוחד, שהצליח לשכנע אותו, אם בנו של נאצי בגביל, שהוא ייטיב לשרת את האינטרסים של השחורים בדרום אפריקה כמו גם של כל הנדכאים והמעונים בכל רחבי תבל על ידי היותו סוכן סובייטי. וכך, תחת השם הסודי „ז'ומבה" מתחיל גרהארד לשרת את הסובייטים והדבר נמשך קרוב לעשרים שנה שבמהלכן הגגיד לסובייטים את הסודות הבמוסים ביותר של כוחות נאט"ו בים ובאוויר.

במטה הכללי הצבאי של דרום אפריקה לא עוזב גרהארד שום תשדורת והוא מקודם כל הזמן ועולה מדרגה לדרגה, והוא מתמנה סגן אדמירל ומפקד של הבסיס הימי הצבאי הגדול ביותר בצי הדרום אפריקאי. בשכנות לבסיס נמצאים מכרות הכסף אשר מצויידים במכשירי האזנה אלקטרוניים המשוכללים ביותר בעולם, שמכנים אותם „אזני ענק", אשר שומעים את כל המתרחש בים ההודי והאטלנטי. באופן כזה יש ל„ז'ומבה" האפשרות להעביר לקרמלין את כל ההתקשרויות המוצפנות בין אניות אמריקאיות לאניות נאט"ו.

בעת המלחמה על איי פוקלאנד שבין בריטניה וארגנטינה, העביר „ז'ומבה" למוסקווה מידע על תנועותיו של הצי האנגלי והסובייטים העבירו זאת לארגנטינים. ואם הארגנטינים הצליחו להטביע אניות בריטיות הרי זה בחלקו רבה הודות למעשיו של „ז'ומבה".

בינתיים עלה בידי הקג"ב להשתלט יותר ויותר על גרהארד. הם זימנו את השוויצרית הידיעה היפהפיה רות יאגר. המרגל הוותיק בה הנשא אותה לאשה. האשה הצעירה נעשית מקשרת בין „ז'ומבה" לבין הקרמלין. היא נוסעת מהתמונה הלוך ושוב, נושאה איתה מסמכים סודיים ונפגשת עם שליחים מיוחדים של מוסקווה...

בסוף 1982 נודעת סוף־סוף למותו של „ז'ומבה" והוא איננו מוכן שוב. הדבר נעשה הודות לקצין בכיר ביותר של הקג"ב, אשר ערק למערב. אחד הגילויים שלו נפל כמו התפוצצות פצצה בפרטוריה: „במטה הראשי של הצי המלחמתי שלכם פועל זה שנים רבות מרגל סובייטי".

בראשית שנת 1983, הוזמן סגן האדמירל הדרום אפריקאי לתת הרצאה באוניברסיטה האמריקאית בסיראקוז, וב־8 בינואר הוא נעצר ע"י האף־בי־איי. ב־23 בינואר, צצה המשטרה האמריקאית בברן את הקו־ותל כיצאיל בקלאיב, במהות הראשי של סוכנות [illegible], שהוא בהלקה הצ של הקג"ב. הלה המתין בהגלה הרבנה של ברן הזאת גרהרד. שאלה נמצאו מידע מצוין, על אמצעי הגנה אטומיים של מדינת דרום אפריקה. הקולונל הסובייטי נורש למוסקווה ואילו רות גרהארד נמצאת היום בבית כלא של פרטוריה.

קצין הקג"ב שערק למערב, ואשר נתנו לו שם „בוריס", מסר גם לצרפתים מידע חשוב, שבתוצאה ממנו גירשו מפאריס באפריל 1983, 43 סוכנים סובייטיים, שהועסקו בשגרירות הסובייטית בצרפת או שהשתייכו למשלחת הסובייטית שליד אונסקו.

את שמו האמיתי של „בוריס" לא פרסמו במערב מעולם. אבל נודעו פרטים מעניינים ביותר מביוגראפיה שלו: כאשר בהאחד היה בשגרירות הסובייטית בלונדון אפשרית להתקשר עם „הקונגרס הלאומי האפריקאי" היה „בוריס" אותו קצין הקג"ב אשר עלה בהשכבהו לנצל את גרהארד כמרגל. עשרים שנה אחרי כן בחר „בוריס" בחופש והסיר את המסווה מעל פני המרגל המסוכן שהוא עצמו עזר להביא אותו.

ובימים אלה צעדו השניים דרכים הפוכות. „בוריס" יצא ממוסקווה לעולם המערבי החופשי ואילו „ז'ומבה" — דיטר גרהארד עבר מהכלא הדרום אפריקאי למוסקווה, שאותה שירת בנאמנות במשך 20 שנה, וגרם נזק רב לעולם המערבי. ובתמורה לשחרורו של סוכנה [illegible] מוסקווה בין היתר גם בשחרורו של אנטולי שצ'רנסקי (אגב, אם אכן יהנה „ז'ומבה" בחופש בלא במוסקווה, את זאת כן הסתם לא נדע לעולם).

صدى من الامل

עיטורי סופרים וספרים

בחכמה פותח שערים

(עם הופעת המהדורה החדשה של „ארץ חפץ")

מאת הרב משה צבי נריה

מאמר־המבוא לפרקי „ארץ חפץ", „בי פתחי שערים", כשמו כן הוא: שני שערים הוא פותח לפנינו. עיקרו הוא השער הגלוי — שער השקפתו הרחבה־העמוקה של מרן הרב זצ"ל על מעשה־ד' הגדול המתרחש לעינינו, יישוב ארץ־ישראל ובניינה. אולם מאחורי השער הגלוי, נפתח לפנינו עוד שער — שהפותח עצמו לא התכוון כלל לפותחו — והוא שער לבו ונפשו של הכותב, כי אכן כל הדברים הם הם הרקע לדרכו המיוחדת, דרך־חיים שהיתה כלל לא־קלה, מפולניה לארץ־ישראל, מכתר האדמו"רות בגרודז'יסק לפיגומי־הבניין בירושלים.

כאחיו ר' קלונימוס־קלמיש שפירא ז"ל, האדמו"ר מפיסצנה הי"ד,*) היה גם הרב ר' ישעיה שפירא ז"ל זוכה בגיל־נוער לכתר אדמו"רות. קומתו התמירה והופעתו האצילה — כולה אמרה כבוד. הליכותיו הצנועות, דיבורו השקט, הוסיפו לווית־חן לפניו הצדיקיות. אהוב היה על זקני החסידים של בית אבא ובית סבא האדמו"ר מגרודז'יסק, ורבים מפרחי־החסידים ראו בו את רבם בעתיד. יודע־נגן היה, ובמוצאי שבתות הרעידו צלילי כינורו בסעודות „מלוה־מלכה" מיני לבבות, ועודדום לקראת ששת־ימי־המעשה. המנגינות הערבות אשר הלחין לקטעי־תפילה, כפנינות היו רוך ועדנה, מלאות היו רגש וחום, והם הושרו בקהל עם ועדה, במסיבות החסידיות בחגים ובמועדים.

אולם זכה הרב ישעיהו שפירא ז"ל, שבלבו בער ניצוץ של נשמה ארצישראלית, וכיסופים בלתי פוסקים לארץ הקודש הדריכו את מנוחתו. כמתואר במבוא:

„בכל דור נמצאו יחידי־סגולה שהשליכו נפשם מנגד ועזו מתוך מסירות נפש לחונן את אדמת ארצנו ולהסתופף בצל־קדושתה. היו אלה מקרים של התפרצות באש־הכמיהה לגאולה ולפדות, שהיתה עצורה במעמקי נפש האומה."

כבר בשנת תרע"ד ביקר בארץ וזיכה לבלוד אפשרות השתקעות, אלא שפרצה מלחמת־העולם הראשונה, נשתבשו סדרי המדינות ונתבטלו כל ההכנות.

*

אכן מיד אחרי המלחמה, בהישמע בשורת הצהרת בלפור, נעור הלב שוב לחזור למחשבה הראשונה, וביחוד שבביקור הראשון זכה לפגישה חשובה ומרשימה ביותר — הוא ביקר אז אצל רבה של יפו, שקיבל אותו בחמימות מרובה, ואצלו קיבל חיזוק ועידוד רב לעניין עלייתו. עתה חזרו ונצלצלו באזניו הדברים והרצינות, ולעומת הסביבה החסידית אשר נפל עליה פחד מפני הציונות החילונית (ובשום כך התנגדה ברובה לעלייה, ובמצב הטוב הסתייגה ועמדה מנגד), היתה לו אישיותו של הרב, והחזון אשר עליו והדברים אשר שמע מפיו, לעזר רב במאבק־עלייתו. הם סייעו בידו לעמוד מול כל העוצרים ולהתגבר על כל המעצורים.

„חזון כביר הולך ומתהווה לפנינו. זרם גדול ואדיר של חיים הולך ושוטף, להשיב לתחיה את העם עתיק־היומין שלנו, גוי איתן ישראל־סבא, והחזון הזה מוצא את מקומו הנכון, את אדמת־מטעו בארץ־ישראל.

עלינו לחדור לרזי־עולם, הספונים בתוך החזון הכביר המלבב הזה. ולא נסוג אחור מפני כל יראה פחדנית, המתחייבת באמונה, ומפני כל מורך־לב, הנובע מתוך כפירה."

דברים כבירים־נמרצים־חזוניים אלה של הרב אשר חזר והשמיע אותם „השכם והדבר", ביחוד באזני הבאים־המבקרים בהרי"ה, חדרו בשעתם עמוק עמוק בלב הרבים, והם היו לו למשענת מוסרית־אמונית־לוחמת בדרך עלייתו לארץ־חפץ.

בשנת תרפ"ו, לשמע הידיעות על המצב הכלכלי הרעוע בארץ, עבד הרב שפירא וקיבל החלטה נועזת. היא קם ועלה לארץ ללא צלצלי־שמע, קם ועלה ירושלימה ללא צלצלי־תרועה, וכבר בימים הראשונים החליט לקיים מצוות בניין הארץ בגופו.

בנין־של־ההרים, גדה־הרשיש, אשר רחוק היה מכל עבודה בידיו, שוב קם ועשה מעשה: פשט את בגדי בן האדמו"ר ולבש בגדי פועל־בניין ויצא לעבודה יום יום, בחומר ובלבנים, בחצץ ובמלט, ובכל עבודה בשכונותיה החדשות של ירושלים. (והוא כתב אז לאחיו מוארשה: „קיבלתי עליי לעשות הכל בכדי להישאר בארץ־ישראל, ואפילו להוביל זבל").

*

אלא שלא ארכו לו ימי־ההסתר, עד מהרה גילוהו, וחבריו לעבודה הם שהוציאו אותו מנדבכי הבניין. חלוצי תורה ועבודה אשר זה עתה התחילו להתרכז, להתארגן, שמחו להיווכח שהנה נתגלה בתוכם אחד מיוחד אשר הוא מכמוהם ומעלה.

הם הכניסו אותו בהנהגתם, ותוך זמן קצר נהיה לאחד ממורי־הדרך של התנועה הצעירה, מורה בעל־פה ומדריך בכתב, במחשבה ובמעשה. יחד אתם סובל הוא את סבלם בימים של חוסר־עבודה, ויחד אתם נושא הוא חזון אחרית וקוה לימים יבואו.

באותה תקופה חלוצית, שהתעתרה על כיבוש־העבודה וכיוצא בזה גם על כיבוש־הקרקע, נהליך גם החלוץ הדתי לשתי המשימות ההיכוניות. ולא רק העבודה הצטיקה את חלוצי תורה ועבודה, אלא גם ההתערות בקרקע, ההתיישבות החקלאית, וכדרך שקמו אז קבוצות בניין בערים, כך קמו קבוצות־התיישבות בשומרון ובגליל. וגם אל הקבוצות האלה, אשר נאחזו בצפרניהם בסלעים ובטרשים, הגיע הרב שפירא ליחזק ולעודד. בדרכים־לא־דרכים רכב על סוס והפתיע כפרש, והופעתו הימנה את הלבבות.

הנה כותב חיים ברוידא ז"ל, חבר קבוצת הנצי"ב בהר כנען ליד צפת (ה' שבט תרפ"ד): „היה פה הרב שפירא. הבאנו לפניו את מצבנו (החומר, כפי שהוא בכתב הקודם) והצעותינו הוקעו בבקשת. אגב, בפעם הראשונה נתגלה בפנינו הרב שפירא כפרש מצוין. הנדנו מפיו פזמון יפה, המושר בפינו ליהנים קרובות, להפגת צער־הקליטה: „העבר — אין, העתיד — איננו עדיין, ההווה — כהרף עין. אם כן — דאגה מניין זו?" (ספר הציונות הדתית", כרך ב' — ירושלים תשל"ז — עמ' 208).

לא קל להפיג את צער־הקליטה, והיה הכרח להתאזר בכוחות־נפש מרובים ההוויה הצבה. עיקר התקוה היתה לימים יבואו, עיקר כוח־ההמצאה נשאב מחזון־העתיד. כי מאד מאד היו קשים חיי־ההווה, הם נתקלו במכשולים המורים מבית ומבחוץ.

מבחוץ — אנשי ה„הסתדרות" ראו ב„הפועל המזרחי" גורם פוגע בהרכבויה שלה, ונלחמו בו בשצף־קצף, בשלילת מקומות־עבודה, ולא נרתעו כלל במעשי־אלימות, וכיוצא בזה נעלו בפני החלוץ הדתי את שערי ההתיישבות; ומבית — ראשי „המזרחי" ראו ב„הפועל המזרחי" כוח סוטה מבחינה אידיאולוגית, שהתארגנותו העצמאית של „עובר ידך אבותיו" זה, סופה שתביא לעצמאותו, וגם כשקבלת „עבודה־עצמית" בתוך משרדי המזרחי — ובראשה הועמד הרב שפירא — היתה זו בת־הורגת, שלא זכתה לעידוד הראוי וליחס המגיע לה. ואשר להתיישבות — זו בכלל לא היתה בהישג־ידו של „המזרחי".

*

סבל החלוץ־הפועל הדתי מצד אחד, והקוה־אמונה שבלב מצד שני, הביאו אז את הרב שפירא לחזור ולאחוז שוב בצעד נועז. וכדרך שהחליט בשעתו לרדת „למטה מעשרה", ולעסוק בחומר ובלבנים בבניין הארץ, כך נתן דעתו להמשיך בדרך זאת, לרדת „למטה מעשרה" לצורך בניין העם. בהרים־לבו סבור היה שחלוצי „תורה ועבודה" שיפעלו ככוח מלוכד

בתוך כלל־הפועלים, יוכלו להתגבש בעבודת הם, ואף להשפיע על האחרים בדרכי־נועם, וקרבם אל המצוות ולהחזירם לאיתן־היהדות. הוא הציע לעשות מעשה — והוכנס יחד עם קבוצת חברים לגוף ה„הסתדרות", שהיתה אז הכוח המרכזי של ההנהגה החלוצית, הבונה והיוצר. אפס קבוצת חברים זו כולה לא היתה מוכנה לנסיון קשה זה, ולא האמינה בהיאצאותיו החיוביות — ונתפלגו אז ונפרדו הדרכים.

יחד עם אותה קבוצת חברים מאוד־רציינית, ניסה הרב שפירא לפעול בתוך ה„הסתדרות" בשקט ובבתי־ות, מתוך תקוה שבדרך האחרות יגיעו להבנה ולשינוי היחס לכל הערכים הדתיים. אולם „לא איכשר דרא" — קטן כדי היה המחנה אשר ניסה להתמודד עם הכוחות ההתפכבים ההוססים שבתוך ההסתדרות. לעוצמת החלוץ השוקד על מורשת אבות, היו הללו נתונים אז לפתח של מיד מול כל הקשור במיכטר היכן, ונתברר שלמרות איכותו הגבוהה של המחנה הקטן, היתה השפעתו מוגבלת ואילו שחיקתו מרובה, ושני הפלגים של „הפועל המזרחי" חזרו והתאחדו.

*

גם בתקופת הפילוג עמד הרב שפירא במגע קרוב עם הרב, שהעריך מאד את כוונותיו הטובות, אולם עם כל היות צעד זה תואם את דרכו של הרב בבחינה עיונית, הרי דווקא הרב היה זה שקבע כי עם הכוח הקטן, אין עדיין סיכויים להצלחה, והוא אשר הופעת החלוצים הדתיים היתה בשבילו „כמים קרים על נפש עיפה", סבור היה כי למרות הקשיים הכלכליים, ראוי להם לחלוצי תורה ועבודה אלו, להיות כוח עצמאי העומד לגברי ברשות עצמו. עם זאת עודד את שיתוף־הפעולה עם ההסתדרות בשטחים מסויימים, וקידם בברכה איחוד קופות־החולים, שהגיב מיד את ההסכם־הכשרות בכל מוסדות „קופת־חולים".

הלא כה מוסר לנו, כעבור שנים, נציג „הפועל המזרחי" בהנהלה „קופת־חולים", החבר הוותיק יקותיאל ר' יצחק־לייב ברקמן ז"ל (אשר גם נשא באחריות הנישה לביצוע ההסכם להלכה):

„ההסכם של הפועל המזרחי, לאחד את קופת־החולים שלו עם קופת־החולים של ההסתדרות, לחוד נה בתנאי־קודם־למעשה, כי הכשרות, שמירת השבת והמועדים במטבחים, ומילת הילדים הנולדים במוסדות קופת־חולים, יהיו לפי דיני ישראל. — — —

כל פעולות הכשרות במטבחי קופת־חולים, נעשתה בהסכמת הרב הראשי לארץ־ישראל הרב א.י. הכהן קוק. בלעדיו לא עשיתי דבר גדול או קטן, ולא פעם בקרתי אצלו, יחד עם הרופאים מנהלי המוסדות, למען המליך על דרך הוצאת התיקונים הדרושים לפועל" („ההד", ניסן תרפ"ט).

*

כאמור לעיל, נתברר כעבור תקופת־זמן כי „לא איכשר דרא", ואם כי כאשר חזרו הפלגים ונתאחדו, הרי אותה תקופת־זמן רשמה את רישומה העמוקים בנפש הרגישה. האכזבה מהחלוקות הזוהדים, מהתקוות והצפיות, נתנה את אותותיה בכל שהקדיש להם את לבו ואת נפשו. היא החלישה את רצון ההתמודדות בשטח הציבורי, וכיוון שגם בבית לא שבע רוב־נחת, התחילה לאט לאט נסיגה מן החזית הציבורית.

הרב שפירא לא יכול היה לסלוח לראשי „המזרחי" את התנגדותם העיקשת נגד „הפועל המזרחי", אף שניתן לה בסיס אידאולוגי. הוא ראה בזה צרות־עין כלפי הכוח הצעיר, כלפי הכוח הקונסטרוקטיבי הצולה. התגבשה אז בלבו ביקורת חריפה כלפי כל הדרך הפוליטית והציבורית של „המזרחי", והוא שבבחינת אישיותו ולרכו צריך היה להיות מראשי „המזרחי" בארץ־ישראל, מהמשפיעים והמכוונים, פרש לקרן־זוית והתרחק לגמרי מכל ההנהגה.

*

גאולת אדמת־הקודש מידי זרים — יקרה היתה לו גם בעודנו בגולה, והיזמות המעשית הרבה של „הקרן הקיימת לישראל" נתבררה לו באופן מוחשי כאז עלייתו הראשונה. הנה החמן לתת ידו אמונה לקרן הגואלת — במערכת הירחון „ההד" אשר היה ביוזם לקרב את הלבבות של הציבור החרדי לגאולת הארץ. הכתיבה על נושאים אלו הצריכה, קרובה מאד היתה ללבו ולנפשו, והוא הכניס בה את כלוא שאיפותיו וחזונותיו.

תוך כדי עבודה חשובה זו, ההדים החוזרים שהגיעו מחוגים שונים למערכת „ההד", נוכח הרב שפירא לדעת יותר ויותר, עד כמה חשוב הביסוס הרעיוני של הציונות הדתית על מקורות המחשבה הישראלית, ועד כמה חשוב שקול האלוקה, אדמת־הקודש המשוועת לגאולה, הקוראת לקיבוץ גלויות בתוכה, יגיע בכוחה ובכחותה של אישיות תורנית גדולה, אשר דברה יגיע לרבים, ואשר רוחה יחדור ללבבות.

ההדים ההגיוניים העלוה, כי איתן הבליית שבמעתן הפיקו לו. הן הן הבציית הבעלידות את הציבור החרדי, ההא הנ"צ יידי מפגנת שאיתו המיוחד הדתי־אמוני, הצעיר בהגות ובחזון, שצמד לו בעצה — דברי הרב ובהכרו — בהם יפה לגבי הציבור החרדי כולו כאשר היא עם, וכך נתגבש הרעיון ללקט את אבני־הקודש של מרן הגראי"ה קוק זצ"ל, הנהרים פרקים פרקים לפי נושאיהם, והיו הפרקים למפעל אשר יהלך ביעקב ויופץ בישראל.

*

משנת ארץ־ישראל של הרב לא בבת־אחת נשנתה, אלא בגילוי בגילוי ניתנה. פזורה היתה על פני מערכות כתביו השונות, במאמריו ובאגרותיו. ואם כי רוב יבול שבכתב לא נדפס בחייו, הרי גם בתוך הרבה שנדפס אז, ניתן היה לצרף איברה לאיברה, רעיון לרעיון, דברים המיבדים ברוחו של עולם אשר כפי כתבו, בסגנונו ההגיגי־הפיוטי של הרב, קיבלו צורה חדשה, ואשר הוסיפו ילהב נשמתו הצניקו להם עצמה רבה ויגיעה חזקה.

הרב לא עייף מלשאת דברו על קדושת ארץ־ישראל ובניינה, בעל־פה ובכתב, בכל עת־מצוא ובכל שעת־כושר. והאדמו"ר־החלוץ הרב ישעיה שפירא ז"ל נחלץ ללקט את פניני־אמריו של הרב, ערך אותם במערכה נאה של י"ב פרקים, וקרא אותם בשם היא להם — „ארץ חפץ".

יקב זה נדפס בירושלים בתרף תרצ"ו, ובירחון „ההד" (אדר, תרצ"ו) הופיעו שורות־הערכה הבאות על תוכנו המיוחד של הלקט־הספר, ועל סגנונו המיוחד של הרב המעלה את הדברים לדרגת פרק־שירה:

„תורת ישראל כולה מצולפת אורות נגלות בשבח ארץ־ישראל וקדושתה, שהבטחה לישראל הבריתות נבטיעים וכסופים לשיבת־ציון. כל דור ודור הוסיף זר־הגאולה לכיתה־נצח זו שבין ישראל לארץ־מכורתו, והספר „ארץ־חפץ" הוא פרק־שירה של הדור הזה, בו באו לידי ביטוי נעלה כויות כנסת־ישראל שבדורנו וכסופיה ל„ארץ חפץ", לגאולתה דרבנית. להיכן נאספו כל הרעיונות היפים והאמרות שנכתבו בשבח א"י, ע"י גדולי־הדור ובשיאור היהדות הדתית בדור הזה, הגראי"ה קוק; כל אמרה היא פנינה יקרה, הן מצד התוכן והן מצד הצורה והסגנון.

הספר סודר בי"ב פרקים: א"י והאומה הישראלית, תורת הארץ, השכינה, הגלויות בארץ, א"י והגולה, הצפיה לישועה, התחיה והגאולה, א"י הישובה, חומר ורוח, אבות ובנים, תפקיד צדיקי הדור, „והיו לאחדים". בפרקים אלו באו לידי ביטוי עיוני בקיף כל השאלות הקשורות עם תחית ארצנו הקדושה ובנינה, שהיהדות הדתית מתלבטת בהן זה יותר כיובל שנים. הפתרונים הם בדרך העיון והמחקר הישראלי ובשבילי המיסתורין.

הרב ישעיהו שפירא מבאר בהקדמתו את שיטת הרב בכל הענינים האלה, העומדים ברום עולמה של היהדות. יש כאן לא רק שפעת לציונות מבהיקים, כי אם שיטה שלמה ומעולה, שבבואה לפלס נתיבות לרבים. ראוי לכל בר־אוריין לקרוא בעיון את הספר, ורבים כאלה אשר נפשם אבלה ספקות והתלבטויות, ימצאו בספר זה נפש־מרפא. ענין ביחוד ימצאו בו רבנים ומטיפים. הספר נדפס בהידור רב, ובצירופה אליו תמונת מרן הגראי"ה קוק. מקומו של ספר יקר זה הוא בכל בית ישראל."

*

שורות חבות אלו על יקרות ערכו של הלקט, שכאמור כל־כולו פרק־שירה נוסף בשירת־הנצח של ישראל וארץ־מכורתו, בתרכז בלקט עצמו ולא בלקט, אולם ראוי לנו לחזור ולהדגיש שלקט זה מבדות הציון של הרב נאסף בקודש ברוחו של המלקט עצמו, נאגר במחשבתו ראשית־כל לצורך ביסוסו הוא בהתגלות של תורה וציון.

הוא לא רק ערך את ליקט המאמרים, ובנה מהם מערכה עיונית שלמה, אלא הוא גם חי אותם, היה חי בהם. ומתוך שלא רק עריכה ספרותית לפנינו, פרי עבודת־רוח, אלא גם ובעיקר עריכה נפשית, מערכת חיי־נפש, פרי עבודה שבלב, לכן עורר פרסומו הד רחב בלבבות רבים של נאמני תורה ומצוה. הוא היווה מקור חיים ומזון רוחני, עמוד־אור „שפלס נתיב לרבים, בעולמנו המלא חושך ותוהו", במציאות המורכבות של מהלך התחיה הלאומית, שקודש וחול משמשים בה בערבוביה.

האמרות והרציונות החתומים „בחותמו של כהן גדול", עודדו את הרוחות ועוררו בטחון־תקוה ועוז־אמונה, כי בסופו של דבר תהיה יד הקודש על העליונה, ובכל מערכה פעלים ויגדל מעשים, נקרב את ישועת ד' על עמו ועל נחלתו. הדברים הגיעו לתפוצות, ולא מעטים הם אלה אשר נתעוררו ונתחזקו מכוחם, ועלו ובאו לארץ לבנות ולהיבנות בה, לגאול ולהגאל על ידה.

זכה הרב ישעיהו שפירא ז"ל, לשמש שופר לקולו של כהן הרב זצ"ל, קול ד' בשמחה של תורה, קול ברכה אשר פתח שערים, שערי ההתעוררות לפדות

(סוף בעמ' 8)

*) עיין עליו בקונטרס־תולדותיו, שנדפס בסוף ספרו „אש קודש" — ירושלים תש"ך. הספר מכיל דברי־תורתו, שנאמרו בגיטו־וארשה בשנות השואה, ונגנזו בתוך כך במעבה האדמה. באורח־פלא נמצא כתב־היד, ועל ידי שליח־ציון ר' ברוך דוברבני ז"ל הובאו לירושלים, ויצאו לאור ביוזמת פעולי שמו ונכדו של האדמו"ר ז"ל.

עורך ספרים יוצא לפנסיה — סיכום ביניים

מאת נעמי גוטקינד

איך זה לערוך את הגרי"ד סולוביצ'יק או את הגרי"ש גורן? מה אומרת פרופ' נחמה לייבוביץ כשמראים לה שהיא חוזרת על עצמה בתוך הטקסט? האם ד"ר זרח ורהפטיג מוכן בנפש חפצה לקצר את ספריו המתורגמים לאנגלית כאשר מסבירים לו שבאנגלית זה יוצא ארוך מדי? האם פרופ' פסור מוכן להחליף מלה משלו במלה אחרת שמציע לו העורך? האם רב נבגע לתיקון מונח לועזי או מתעקש על צורת השימוש במונח שהוא בחר בו?

לא, אל תקנאו במי שצריך לערוך כתבי יד של רבנים גדולים, חוקרים בעלי מוניטין, אנשים משוכנעים. וגם אומרים לעורך שלהם: „אותי — לא צריך בעצם לערוך. כתב היד שלי — שלם ומוכן לדפוס כפי שהוא...".

והרי העורך יודע מנסיונו שהגדול בחוקרים החכם שבהוגים אינו ניצל מטעויות, ואין מחבר שפטור שלא לבדוק את התאריכים, המספרים והציטטות שבחיבור שלו.

צריך אז עורך ספרים לעצבי ברזל, לטקט של דיפלומט, לסבלנות מופלגת, כדי גם להשביע את רצון המחברים וגם לשמור על נאמנותו למקצוע.

שיתוף־פעולה עם המחבר

לשלמה שמידט, עורך הוצאת הספרים של המחלקה לתרבות תורנית בגולה, שיצא בימים אלה לגימלאות אחרי עשרות שנות עריכה — יש, נדמה לי, תכונות אידיאליות אלה מלידה. אין ספק שנסיונו העשיר בהדרכה (בפעילי בני־עקיבא בפראג) ובהוראה (שלוש שנים, בתקופת „פרידי המדינה") ובניהול (מנהל המוסד החינוכי הראשון לנערים קשי חינוך, „מפתן" בירושלים), כמו גם ניסיון חייו הקשה בתקופת השואה, גיבשו אישיות — שלא נרתעת „מ־שכיה" גדולים אבל גם לא נכנעת לציפויים ורי־פים כדי עם מחבר שמתעקש שהמלה שלו כן תישאר בטקסט. יש עורכים שכתב יד המופל לידיהם יוצא מהם בחותמם ונלוש בסגנונם עד שהיוצר המקורי אינו מכיר עוד כלל את פרי רוחו. צריך עוד להיכתב המחקר שיגלה כמה מן הספרות העברית החדשה היא „שלונסקאית" או „אלתרמנית", למשל, וכמה — זכות לכחברים ששמם מתנוסס על יצירותיהם.

עורכים אחרים, ושמידט שייך אליהם, אם להתר־עם בן „האני האכיף" המקצועי שלו, סבורים שעורך צריך להשאיר במקסימום מכתב־היד, ולא להתערב בו יותר מדי, לתקן שגיאות ניקוד, להוסיף פיסוק, לבחון חזרות, ותמיד, תמיד לעבוד בשיתוף פעולה הדוק עם המחבר כאשר צריך לערוך שינוי קרדינאלי יותר.

התחשבות במחברים, כיבוד הרגש האמתי או האגואי העז שהם מגלים לפרי רוחם, זה כנראה סוד הקשרים הטובים שקשר עם מי שבא איתו במגע.

אבל מה עושים כשהמחבר יושב בבוסטון (הגרי"ד סולוביצ'יק) ושמו מעורר אוטומאטית יראת כבוד ניכרת, ואילו העורך עובד בירושלים?

למזלו של שמידט אישר הרב סולוביצ'יק לחתנו, ראש ישיבת „הר עציון", הרב אהרן ליכטנשטיין, להיות הפוסק האחרון באשר לתיקוני העריכה וכך באה על פתרונה הבעיה הטכנית של המרחק. כשלא מרחק גיאוגרפי מפריד בין עורך למחבר אלא מרחק של חילוקי דעות, נוקט שמידט גישתו של בית הלל, ומוותר למחבר. אם כי, „למען ההיסטוריה", הוא מעלה את הסתייגויותיו בכתב.

הסגנון הוא האדם

אידיאלית מסכים עמי שמידט תוך כדי שיחה, העורך הוא האוטוריטה האחרונה, אבל למען „שלום ביתי" אין הוא משנה דברים מהותיים ללא הרשאת הכותבים, וכשמדובר ביצירות בלטריסטיות (שמידט ערך, למשל, את סיפוריה ושיריה של רבקה אליצור ע"ה, סופרת הילדים) מצטמצמת התערבותו למינימום הדקדוקי והפיסוקי ההכרחי. אסור לעורך, הוא אומר בשכנוע עצמי עמוק, להתערב ביצירה של זולתו ולהצוץ בינה לבין הקורא. הסגנון הוא האדם. יש לך דחף יצירתי משלך בבקשה שב וכתוב אבל אל תצעה בכתיבתם של אחרים כבתוך שלך. היעלה בדעת מישהו לקחת מכחול ו„להקף" ציור של מישהו אחר? האם מבקר תיאטרון יקח מחזה וישנה אותו לפי טעמו?

לא כן כשמדובר בטקסטים עיוניים. כאן, למד, שאפילו אצל המחברים המפורסמים ביותר (הוא מקפיד לא להזכיר שמות), אחרי הצגת תיזה מסויימת, עשרים דפים מאוחר יותר, תמצאו את התיזה הנגדית שלה. גם סתירות פנימיות כאלה — אין הוא מתקן ללא שיתוף פעולה עם המחברים. על פרט מפתיע שולף שמידט מנסיונו העשיר: ככל שמחבר הוא מלומד ומפורסם יותר — כך צריך לבדוק יותר את הציטטות שלו. אנשים כאלה נוטים, מרוב ביטחון עצמי, לסמוך על זכרונם ולא להעתיק מן הספר, והעורך חייב איפוא לבדוק במקור כל בדל פסוק ומשפט שהם מביאים.

פרשה מסוג אחר היא קיצוץ החומר. כל אחד מאיתנו שכתב אי פעם, ולו רק מכתב למערכת יודע עד כמה אנחנו מתקשרים לכל מלה היוצאת מן העט, ממבנה הכתיבה ואפילו ממבנה התבלילים, מה פלא שכאשר מסבירים למחבר חשוב שספרו העברי מתקבל באנגלית ארוך מדי וחייבים לקצץ בו, הוא מתקשה בדבר כמעט, להבדיל, כאילו התבקש „לקצץ בנטיעות".

מתי נותן מחבר לעורך יד חופשית לעשות בטקסט כרצונו? כאשר אין הוא שולט בשפת הכתיבה. מעשה במי שהיה לימים נגיד בנק ישראל, משה זנבר, שהגיש לשמידט זכרונות נעורים כתובים עברית, אבל לפי התחביר והחשיבה ההונגרית. וכאשר הסביר לו שמידט שהיצירה חייבת לעבור סגנון עברי כלא נעלב זנבר והודה: עברית היא לא הצד החזק שלי.

המלחמה גודעת את הפעילויות

שלמה שמידט לא נולד עם העפרון האדום של העורכים ביד. אמביציות עריכה לא היו חלק מחלומות הילדות שלו. בן של חזן ושוחט בעיירה קטנה שע"י ברטיסלווה הגיע לפראג המעטירה בגיל ארבע כדי לראות את אביו עובר לפני התיבה כל שבת ב„אלט־נוי שול" המפורסם.

בפראג המתבוללת השתייך בן החזן והשוחט למיעוט הקטן של הילדים שנכנסו ללמוד תורה בגיל שש, ולמוסד הזה נשאר נאמן עד גיל עשרים. ילד אורטודוקסי פראגי היה הולך אז גם לתנועת הנוער „עזרא" וחולם על הוראה או רבנות. אלא שיום אחד הגיעו העירה אנשי החלוץ המזרחי מקרפטורוסיה וסלובקיה ויצרו הכשרה ציונית. הם הדליקו בהתלהבותם את שלמה וכמה מחבריו עד שיזמו בעצמם הקמת סניף בני־עקיבא בעיר, הקימו הכשרות ועזבו את הבית כדי להיות מדריכים בהם. אישית, השתלם המהלך הזה לשמידט מאוד שכן בהכשרה פגש בתני־כה שהיא היום אשתו. השנה היא תחילת 1939. לאוניברסיטה של פראג כבר לא מקבלים סטודנטים יהודיים. שמידט מקדיש את רוב זמנו לבני־עקיבא, עובד עבודות מזדמנות ונרשם לסמינר למורים מטעם הקהילה היהודית. המלחמה גודעת את כל פעילויותיו. מגלים אותו לגיטו טרזיינשטאט. הוא מוזמן להיות חבר הנהגת תנועת הנוער „החלוץ המאוחד" בגיטו, שילוב של כל התנועות מ„השומר הצעיר" ועד „בני־עקיבא". מתחילים הטרנספורטים לאושוויץ. מדריכי „החלוץ" המאוחד מנהלים ביניהם ויכוחים נוקבים על מהות המשלוחים ויעדם, אך איש אינו מנחש את האמת.

בניגוד לפסיכולוגים ברורים הסבורים שיהודי אירופה ידעו אבל הדחיקו את הידיעה מספר לי שמידט מעשה בידידו הטוב, חבר נעורים, אוטו ליבן. לאוטו היה בפראג דוד בשם סלומון. יום אחד הגלו הגרמנים את הדוד סלומון ליעד לא ידוע וזה ארע עוד לפני המלחמה. בעבור זמן מה חזרה תיבה עם אפרו של הדוד ומכתב שסיפר כי הדוד סלומון נפטר פתאומית מהתקף לב. לא ייתכן, חשבו בבית ליבן, ודאי רצחו אותו. והנה, כאשר היו כבר בטרזיינשטאט, נשלח אוטו באחד הטרנספורטים לאושוויץ. לפני שרצחוהו הכריחו אותו הנאצים, כמו את יתר הנערים היהודיים, לנסח גלויה מרגיעה ואופטימית ולשלוח למשפחה. טוב לי פה ונוח ונעים, כתב אוטו, הכל נפלא, וחוץ מזה אני רואה כל יום את הדוד סלומון... כך ניסה אוטו ליבן לרמוז לקרוביו שאת פני המוות הוא רואה באושוויץ, בלי שהגרמנים יבינו את הרמז. אבל מה חשבו בטרזיינשטאט בני משפחת ליבן. מה חשב שלמה ומה חשבו יתר חבריו של אוטו? שאולי גם הדוד סלומון לא נרצח, שתיבת האפר היא של אדם אחר, ושאוטו אכן מבלה בחברת הדוד סלומון...

אפילו כשהגיעו לטרזיינשטאט ילדים מביאליסטוק, שראו במו עיניהם את תאי הגאזים וסיפרו עליהם למבוגרים, חשב שלמה שמידט שמדובר בהזיות היסטריות של ילדים מבוהלים. הוא לא האמין להם. עובדה שהילדים בחיים — חשב לעצמו. מעטים באנשי הגיטו ידעו את האמת, אחד מהם הוא י. אדלשטיין, עליו כתבה רות בונדי ספר בשם זה. לאדלשטיין ידיד ותיק של שמידט האב, נודע ששלמה, בן ידידו, התמנה כמדריך לליווי ילדי ביאליסטוק הנוסעים כביכול לארץ ישראל ואז הוא פנה אל שמידט האב ואמר לו: שמע, אל תיתן לבנך לנסוע... וכך ניצל שלמה.

אגב ידידים — שלמה שמידט אינו מסוגל לשכוח גם את חברו פאבל פרידמן, שכתב את השיר המפורסם „אין פרפרים בגיטו". פאבל, בן גילו של שלמה, היה צמוד אליו כל הזמן בטרזיינשטאט. יחדיו עבדו השניים במאפיה בגיטו. ערב לפני הטרנספורט שהובילם לאושוויץ, נפצע פאבל פצע זעיר באגודלו וכאשר ניצבו הידידים בגיא המוות מול ד"ר מנגלה, ברעש, במהומה, בלחץ האיום של מאות אנשים נפחדים, דרש מנגלה מכולם להראות לו את כפות הידיים. כשראה תחבושת על ידו של פאבל בן ה־21 גזר: אתה ימינה. ובימין חיכו תאי הגאזים. שלמה שמידט נשלח שמאלה, ויותר לא ראה את ידידו. אחרי המלחמה, בשובו לפראג, נתקל לפתע באחותו של פאבל.

אחי השאיר אצלי כמה דפים בכתב ידו — אמרה לו. אתה ודאי תיסע לפלשתינה, קח איתך את הדפים. שמידט מצא חמישה עשר שירים בצ'כית כולם מהווי הגיטו, בדפים הללו — ביניהם „אין פרפרים...", המפורסם. הוא תרגמם לעברית, עבודת התרגום הראשונה שלו ומגעו הראשון עם כתיבה יוצרת, והביאם כמה שנים לאחר עלייתו לארץ ישראל אל „יד ושם".

„אין פרפרים בגיטו" תורגם לשפות רבות. השיר הפך לסמל, למען יותר דרמאטיות עתונאית הפכו אפילו את גיל המחבר מ־21 ל־12 וטענו שנכתב ע"י ילד בגיטו. שנים אחר כך תרגמה גם לאה גולדברג את השיר מאנגלית לעברית בסגנונה האישי המובהק. כך נוצר הקשר של שמידט עם „יד ושם", הוא הוזמן לתרגם את העדויות מסלובקית, ערך עם ד"ר ברוך צבי אופיר את „פנקס קהילות באוסטריה", אחד הפנקסים הראשונים שיצאו בארץ (מפעל הפנקסים זכה בפרס ישראל לחקר השואה בשנת 1973) וחיבר גם מאמר יסודי על תנועת החלוץ בטרזיינשטאט.

אל המחלקה לתרבות תורנית הגיע שמידט, אחרי אינטרלוד קצר בהוראה, בשנת 1953. התפקיד הראשון שלו — שליח חינוך תורני במרוקו. פרק חוויתי מיוחד במינו בחייו. עלייה גדולה, רבע מיליון יהודים, עשרות בתי ספר. הנוער המרוקאני לעצמאות משתולל מסביב. ושמידט נפגש עם מורים, עורך סיורים בבתי ספר כמארגן ספרים וחומרי לימוד עד שהוא מגורש ממרוקו עם יתר השליחים הישראליים. בשובו לארץ — בהתחלה עבודתו בעריכה. הוא עורך את „נתיבות", דו"חות והסיכומים של שליחי המחלקה ברחבי תבל („נתיבות" האחרון יצא לפני כשנתיים חוזי לזכרו של פרופ' אגוד).

בעריכה אין נשחקים

חמישים או ששים ספרים, כולל מעורבות במאות ספרים נוספים — מגיע שמידט אל גיל הפרישה, שופע אנרגיה ותוכניות עריכה עתידיות, בלי שום רמז לעייפות החומר. בהוראה ובצבא מקובל לדבר על „שחיקה". בעריכה, מסתבר, אין נשחקים. ביום שיחתנו הובאו לבית שמידט שני ספרים חדשים שד"ר חיים חמיאל החל בעריכתם („באורים", קובץ מאמרים על תורת הרב קוק, ו„הוראת המקרא") ועם נסיעתו לארה"ב — סיימם שמידט. שמידט ממשיך לעבוד בעריכה, במשרה חלקית, גם עתה, ועוסק עתה בשניים מספריו של יהודה אלברג, הסופר היהודי הקנדי הכותב ביידיש שהמשוררים שמשון מלצר ויעקב אורלנד מתרגמים עתה לעברית.

בינתיים מצטברים על השולחן ספרים נוספים שהיה לו חלק בעריכתם או בהתקנתם — „מדרש ירושלים" (פרס ישראל לעיצוב הספר), „האשה והמצוות" של אליצור, „יסודי המחשבה הישראלית" של ש"ב אורבך, „פרקים במקרא" של לאה פרנקל, „שיר של יום בתהילים" של יעקב בזק, „הבנת המקרא בסידור ובמקרא" של שלמה הרמתי, „תורת השבת והמועד" של הרב שלמה גורן, „בשבילי האצלה התורנית" של יוסף ג'יצן ובזה עבינוה, ורבל מרשים המשאיר בך טעם של עוד, ויש לקוות שיהיה לו אכן המשך. אורה.

שירה טברסקי־קסל

כשנכנס אדר

לאנטולי, לאביטל

כשנכנס אדר
הרבינו לגלוש
מתחת לגשר אפל
ארוך וצר.

להחליק על הקרח
על האנפות והקורמורנים
בצל גשר גלניקה.

כשנכנס אדר, כאשר
לפנות בוקר אדי טל עדיין
כיסו בכפור את העלים
רק עץ השקד הרבה לפרוח ביהודה.

בודד הפרח יוצא לגאולה
באלון שחרור ראשון היסס,
ומצא את קולו

כשנכנס אדר
מצאנו אנו את קולך מנגן
ומהדהד ללא היסוס.
עדים לעוצמת מבטך.

לא רצינו אז לדעת את ימי הצינוק
נדהמנו מחדשי הבידוד
אשמנו את שנות הסירוב.

והתבוננו בך, אביטל.
רוטטת, אחות שתיקה עזה.
תשע עונותיך, מעגליך שנשאת.

באדר ולד־נפשך יצא לאור
חיוך משופע
וצחוק בטעם דמעות.

אמש כואב וטוב היה לבכות אתכם.

דמעות־שקדים נולדו
מפרחי העץ הזה,
דמעות־גביעים של כסף, של ארד.

שתי ידיים, עשר אצבעות משתלבות,
משתלבות שוב ושוב
לבנות משכן
לכם ולעם.

ובלילה חלמנו
על גבורת פריחת השקדיה
בתוך מעטה של כפור.

ועל ימי אדר
שעוד ירבו בשמחה.
למתאבלי התמוזים
לאבלי האבים.

אגדות קראקוב ביצירתו של עגנון

מאת מאיר בושאק

ידועה אהבתו של ש"י עגנון, שאתמול מלאו שש־עשרה שנה לפטירתו, לסיפורים עממיים יהודיים. בקבלו אורח, בן אחת העיירות, השתדל הסופר לדובבו, כדי לדלות אותם ממנו. את אשר שמע היה לעתים מעבד ומשבץ ביצירותיו. — והנה דוגמאות אחדות.

ב„בדמי ימיה" מספר עקביה מזל, שמוצאו ממשפחת כומרים, על אב־סבו, שהיה יהודי עשיר מאד: „הוא תמך בימינו תלמידי חכמים ויבן בתי מדרש לתורה. ובספרים, אשר נדפסו בימים ההם יתנוסס שמו לתהילה, כי נתן זקני כסף וזהב לכבוד התורה ולומדיה. אבל, כשגזור „להגל את היהודים מאדמותיהם... ויכר את דתו... ויבוא אל ביתו וימצא את אשתו מתפללת תפילת שחרית. ויאמר לה הנה המירותי את דתי. מהרי קחי את הילדים ולכו אל הכומר. ותתפלל האשה תפילת „עלינו" ותאמר, שלא עשנו כגויי הארצות ותרק שלוש פעמים, ותישק למזוזה ותקם היא וכל בניה ויכירו את דתם."

קשה להבין — גם אם כוונתו של עגנון היתה להבליט את הורת עקביה מזל ליהודית (אליה שבה כבר אביו) — לשם מה בא תיאור אב המשפחה דווקא כאיש, התומך בלומדי תורה ובונה בתי מדרש, וגם זאת מוכן להתנצר לשם שמירה על רכושו? מדוע מוצגת אם המשפחה דווקא כאשה חרדית מאד (רק כאלו היו מתפללות תפילת שחרית ביום חול!) השומעת את הידיעה מפי בעלה, ממשיכה בתפילה, המבליטה את עליונות היהדות, ובסיימה אותה — הולכת עם הילדים להמיר את דתה...

מניין בא הסיפור הזה אל עגנון?

בקראקוב היתה משפחה עשירה מאד ומכובדת, שהוציאה מתוכה סגן ראש העיר, לדינאים, פרופסורים ואנשי כלכלה מדינית — משפחת שארסקי. ידוע היה, שמוצאה מכומרים, שבהיותם יהודים נקראו — פיינסוך. בקרב יהודי קראקוב סופר:

יום אחד בבואו לביתו, סיפר מאיר פיינסוך, אבי המשפחה, שיש לו הזדמנות לקנות בית גדול במרכז העיר. לשם אפשר יהיה גם להעביר את החנות, אך התנאי הוא — הם חייבים להתנצר. אותה שעה עמדה אשתו של מאיר פיינסוך בתפילת שמונה עשרה של מנחה. כיאה לנשים חרדיות, לא רצתה המתפללת להוציא מלה מפיה, אך בהנעות ידיה נתנה סימנים, שיש לה משהו להגיד. לאחר שגמרה את תפילת שמונה עשרה, אמרה תפילת „עלינו" — שלא עשנו כגויי הארצות, ירקה שלוש פעמים והודיעה: רציתי לומר, שגם אני בעד התנצרות...

אבל הסיפור הזה בדוי, כפי שמוכחת מחומר, אותו מצאתי בארכיון הקהילה של קראקוב. הכנסות הקהילה היהודית כוסו באותם הימים ממכס הבשר, ששילמו היהודים בשעת מכירת עוף לשחיטה או בקניית בשר בקר. את המכס הזה היתה הקהילה מחכירה. גם היהודים, שלא אכלו בשר כשר, חייבים היו לשלם מס לקהילה, איתם היה החוכר עורך הסכם על תשלום כולל. משפחת פיינסוך התנצרה ביום 1.3.1846. בשעה זו הם לא שילמו לחוכר את מס הקהילה. החוכר הגיש תלונה לעירייה. בארכיון הקהילה נמצא מסמך־פסק־דין העירייה, שעל משפחת פיינסוך לשלם את המס בעד שני החודשים הראשונים של שנת 1846.

אין להניח, שאשה, אשר במטבחה הבשר הוא טרף, התפללה מנחה בתחם יום של חול. כנראה, את הסיפור בדו חוגי המשכילים, שרצו ללעוג לשומרי מצוות המוכנים כביכול למכור את דתם תמורת טובת הנאה חומרית. הסיפור נפוץ בתקופה מאוחרת, כשהציבור היהודי בקראקוב לא היה כבר מודע לכך שמשפחת פיינסוך לא היתה דתית זמן רב לפני ההתנצרות. עגנון שמע את הסיפור ובגלל הפיקנטיות שבו לא יכול לוותר עליו ושיבצו ב„בדמי ימיה".

והנה סיפור אחר שמקורו בעיר קראקוב. הרבנים הגדולים של העיר טמונים בבית הקברות הישן סמוך לכניסה. מדוע קברו של הרב ר' יום־טוב ליפמן הלר נמצא מרוחק?

מספרים: בימיו חי בעיר איש עשיר מאד, שהיה ידוע כקמצן גדול. בשל קמצנותו היה הוא שנוא מאד על יהודי המקום, שטענו: רבנו, החי על משכורתו הדלה, מפזר הכל על עניי העיר והוא — העשיר, הקמצן...

והנה נפטר העשיר. קברוהו סמוך לחומת בית הקברות, אך מאז חדל ר' יום־טוב לחלק את הכספים הגדולים לעניים. כשנשאלהו על כך, סיפר: כל הכספים שחילקתי היו משל פלוני העשיר, שאסר עלי לספר מניין הם באים. עכשיו אני מבקש — כבוא יומי, קברו אותי לידו...

סיפור זה זכה לנסחאות שונות. ב„ספר המעשיות" של מרדכי בן יחזקאל (כרך ה' עמ' 315) מסופר על גביר גדול, שחי בקראקוב (קראקא) וקראוהו ישראל גוי, „וכשם שהיו ידיו פתוחות לקבל רווחים מכל צד, כך היו קפוצות כשהגיעה שעתו להוציא אף הוצאות קטנות...". כשמת, החליט בהסכמת רב העיר לקברו סמוך לגדר. לימים התברר, שהאיש הזה פירנס בעילום־שם עניים רבים בעיר, ובמותו — נשבר מטה לחמם. ואז יצאו הרב וכל בני העיר אל קברו ושם מצאו קרש עץ ועליה רשום „פה נטמן ישראל גוי". הם ביקשו מחילה מהנפטר, והקימו מצבת אבן ועליה חקקו „פה נטמן ישראל גוי קדוש".

נוסח דומה לסיפור בין יהודי קראקוב נמצא בסיפורו של עגנון „מעשה הקמצן והנדבן" (ספר „לפנים מן החומה" ע' 350).

„כל מי שנזדמן לו להיות בקראקא והשתטח על קברי הצדיקים שבקראקא הוא תמיה, שהגאון בעל „מגיני שלמה", שהיה רב אב בית הדין בקראקא, אינו קבור במעלה הקברים שבבית החיים שבקראקא. בין רבני קראקא וגאוניה, אלא היכן הוא קבור, למטה, אצל הגדר, בין קברי בני אדם, שאינם מניחים אחריהם אלא את עצמותיהם...". וכאן מספר עגנון המעשה בעשיר בהה שחי בעיר קראקוב „אלא שהיתה ידו קמוצה לכל דבר שבצדקה ומימיו לא נתן פרוטה לעני... ביום שמת, שאלו את הגאון „מגיני שלמה" כיצד לנהוג באותו קמצן...", אמר הגאון קברוהו אצל הגדר... „בשכינתו של אותו קמצן דר אדם אחד, שהיתה ידו פתוחה לכל דבר שבצדקה וכל העניים שבקראקא מתפרנסים היו בידו. אירע שבאותו השבוע שמת הקמצן, פסק אותו הנדבן מלתת צדקה לעניים", ואז התברר, שכל מה שהנדבן פיזר לעניים, היה מכספו של מי שנחשב לקמצן. „הגיעו הדברים אצל בעל „מגיני שלמה". קרא לאנשי החבורה הקדישה ואמר להם — אחרי פטירתי קברוני אצל אותו צדיק, שביזה עצמו על מצוות מתן בסתר".

כאיש קראקוב, שחקר את תולדות יהודי עירו ובמסגרה זו גם הסתובב בבתי הקברות העתיקים שבה, ברצוני לתקן בזה טעות, שעגנון נכשל בה. לא ברבי יהושע בן יוסף בעל „מגיני שלמה" מדובר באגדה אלא ברב ר' יום־טוב ליפמן הלר בעל „תוספות יום־טוב", והראיה — ליד קברו של בעל „מגיני שלמה" סמוכים דווקא רבנים, גאונים. מצד אחד — הרב של קראקוב ר' יצחק הלוי (נפטר תקנ"ט) ב"ר מרדכי וחתן ר' אריה ליב, הרב מאמסטרדם, ומהצד השני — הרב של קראקוב ר' אריה ליב הגבוה (נפטר תל"א), ולידם הרב של קראקוב הרבי ר' השל. לעומת זאת, הרב ר' יום־טוב ליפמן הלר, בעל „תוספות יום־טוב", אינו קבור עם רבני העיר אלא בסמוך לקברותם של בני משפחה קלהורה — אמנם משפחה מכובדת מאד של רופאים, רוקחים, שאחד מהם אף נשרף על קידוש השם, אך לא רבנים.

והנה סיפור שלישי, וגם הוא קשור בקרקוב. ב„והיה העקוב למישור" מסופר על יהודי עני, שנודד בין עיירות גליציה והגיע יום אחד לעיר סטרי. שם קיבל מאת גבאי הצדקה, פתק לסעוד בשבת אצל הרב ר' עזריאל. העני לא הכיר את הרב. ערב שבת נזדמנו שניהם לבית המרחץ. בשיחה ביניהם סיפר העני, שקיבל פתק לאכול אצל איזה עזריאל שמנזיל. ודרך גנאי אמר כך. אמר לו ר' עזריאל: כל שמקדים ואוכל כל צרכו קודם שייכנס אצל אותו עזריאל, מובטח אני בו, שאינו יוצא משם רעב. שמע אותו העני, הלך ונזדרז והזמין לעצמו סעודה הגונה במבוט וקודם שנגמרה תפילת שחרית של שבת הלך ומלא את כרסו עד כדי גרונו. „רק אחר כך הלך לביתו של ר' עזריאל — אותו לא יכול להכיר, כי בבגדי השבת ולא עירום כבמרחץ היה הרב. ישב העני לשולחן, וכשהוגשו המאכלים המשובחים, הביש האורח בצלחת, אך לא יכול לטעום מהם דבר...

והנה אותו סיפור ששמעתי מפי סבי ר' זכריה ז"ל, גם הוא מגדולי הדורות בן קרקוב, וכך סיפר סבי:

„היה כבר אב למשפחה. בליל שבת אחד בא „אורח" לבית המדרש שלנו. בשעת התפילה הוא ניגש אלי ואמר — אברך, יש לי בקשה אליך... הגבאי אמר לי, שעלי ללכת לסעודה ליל שבת עם ר' ליפא בוסאק, יכול אתה לומר לי מה טיבו של אותו יהודי? האמת — השם קצת מוזר — ליפא... קליפה... אני חושש, שאין לצפות לגדולות משולחנו... הצבעתי על אבא — המשיך סבי ואמרתי: יש לך חשש בצדיין, אבל מול אין לך... נפלת לבור ריק, שאין בו מים... ידוע בעיר, שאצל היהודי הזה אוכלים בסעודה ליל שבת רק מנה אחת — קצת דגים בציר... אני מייעץ לך, אם אינך רוצה לצאת רעב מהסעודה, כשתקבל את הדגים, תבקש עוד רוטב ציר ולתוכו תשים צנון חלה — ואז יהיו הפחות תהיה שבע... הלך האיש עם אבא לסעודת ליל שבת ומילא בטנו בחלה. כמעט שרוקן את השולחן מזה. והנה מגישים מרק עוף עם כולת. האורח אינו יכול עוד. אי כנראה שהציקו לו בבטנו. הוא נאנח, אכל, מוחה את הזיעה מעל פניו ולא יכול עוד... לא יכול... והנה מגישים בשר אווז מטוגן, ריחני, ממולא בשום... האיש מביט על צלחתו, נרשם ונושף ולאכול אינו יכול... ואבא מזרזו: אכול ר' יהודי, אכול... אל תבייש את השולחן... אל תבייש את בעלת הבית... ואולי אתה מציר, שבזה לא אוכלים אווזים? מגישים תרגימא — תפוחי עץ ושזיפים והאורח אינו יכול לקחת דבר לפיו...

את הסיפור הזה שמעתי גם מתפללי בית המדרש „מגלה עמוקות" בקראקוב. בו התפלל גם אבא, גם סבא, גם אבי־סבא וגם אני ואחי, וכל המספרים קשרו את המקרה הנ"ל בשם סבי. האנשים האלה לא קראו את סיפורי עגנון. אולי מישהו מאנשי קראקוב העביר את הסיפור הזה, בדומה לסיפורים הקודמים, לעגנון והסופר קשר אותו באדם ידוע במתחונותיו, שהיה גם רב בפשמישל ובסטרי וגם איש עשיר.

ועתה — מי האיש שהעביר לעגנון את הסיפורים מהווי יהודי קראקוב? האם זה שבפעו מנחם לאזר, עורכו של השבועון „הצפה", אשר הופיע במשך כעשרים שנה (בהפסקות) בקראקוב ובו פירסם עגנון מביכורי יצירתו בשירה ובפרוזה? אך אין לנו כל ידיעה על פגישות פנים אל פנים בין עגנון, שהתגורר בבוצ'ץ, במזרחה של גליציה המזרחית, לבין ש.מ. לאזר, שגר בקראקוב — בקצוי גליציה המערבית. לעומת זאת, ידוע, שבשנת 1907 ישב עגנון זמן מסויים בעיר לבוב ושם היה עוזר לגרשם באדר בהוצאת הבמה „העת". גרשם באדר זה היה בן למשפחה ותיקה ומושרשת בקראקוב. אביו — ר' יצחק משה היה מלמד בתלמוד תורה בעיר זו, אחד הציונים הראשונים בה, נואם מלהיב וסופר. את סיפוריו פרסם ב„הצפה" ו„המגיד המשנה", ערך את המאסף „מחזיקי הדת". הוציא ספרוני סיפורים עממיים ביידיש — ובחות הזמן — שנשארו קצת מתולדות היהודים, קצת סיפורי מתח וחומר ואחד בשם „בסתרי קראקא". הבן — גרשם באדר (1868—1953) יליד קראקוב. היה בצעירותו תלמידו של רב העיר, ר' שמעון סופר. בן 14 יצא ברגל לברלין ללמוד שם בבית מדרש לרבנים. בשובו לקראקוב היה למורה פרטי בעיר וסביבתה. אחר שעבר לעיר לבוב היה לעסקן ציוני פעיל מאד והשתתף בעיתונות העברית, היידית, הגרמנית והפולנית. הוא הקים במות שונות בעברית וביידיש. הוציא מאספים ספרותיים וספרי לימוד, פירסם ספרי סיפורים, מאמרים ושירים ואף עיונים בתולדות היהודים. אך תמיד נשא בהכרו זכרונות הווי מחיי היהודים בעיר מוצאו קראקוב ועדות לכך — ספר זכרונותיו שכתב בזקנתו ולו קרא בשם „מקראקא עד קראקא".

אין ספק שבמגע עם ש"י עגנון בעבודתם המשותפת ב„העת" העביר גרשם באדר סיפורים מצירו לחבר־צעיר, וזה עיבדם ולפעמים — בגלל מלאך השיכחה — שיבצם בהוספות בעל „התוספות יום־טוב" בבעל „מגיני שלמה" ולפעמים לא שלט ביצור הקראקאים ותלעצה שבו. במיוחד כשסיפור פיקנטי היה בידו, וסיפרו — גם ללא צורך בו מבחינת העלילה והאמנות (האשה המתפללת לפני התמרה בדומה לאותו איש ב„הכנסת כלה", שהתנצר, כשהובטחה לו פרנסה ואפשרות לשבת וללמוד תורה ללא דאגה ללחם — כך אהב את התורה...) ולפעמים ייחס את הסיפור, הקשור באדם אלמוני, לרב מפורסם.

בין הדף והמדף

● יהדות — מאב עד תשרי

אוצר היהדות, מושגי יהדות ביהדות, מאת זאב דפני. עיצוב גרפי: י.א. סאוב. תפוצת הוראה לאור. 185 עמ' + 24 עמודי לוחות.

אוצר היהדות רחב מני ים ומובן שספר אחד אינו יכול להכיל אלא את אפס קצהו. הספר שלפנינו הוא צוהר לאוצר זה, ובמאות הערכים שבו אצורים מושגי יסוד מכל תחומי היהדות — דינים ומנהגים, חגים ומועדים, ארוחות והליכות, מתחים וכיסויים וכיו"ב. הדברים מנוסחים בבהירות ובתמציתיות ובכל אחד מהעמודים כפולי הסדרים בין ארבעה לשמונה ערכים.

המחבר, זאב דפני, מנוסה בכתיבה על נושאי יהדות בצורה פופולארית ובהיותו סגן־אלוף ברבנות הצבאית הראשית עסק, בין היתר, בכתיבה ובעריכה של חומר יהודי לחיילים. הפרקים בספר שלפנינו מסודרים לפי סדר אלפביתי, מ„אב" ועד „תשרי". יש ערכים בהיקף של ארבע־חמש שורות ויש, כמובן, ערכים המצריכים על פני יריעה רחבה בהרבה כמו „שבת", „ראש השנה", „תלמוד", „הפיוטן" וכו'. יש נושאים שמוקדש להם ערך מרכזי אך גם ערכים להסתעפויות שלהם. כך, למשל, נוסף לערך „שבת", מוקדשים ערכים לשבתות המיוחדות בשנה. או בצד הערך „תפילה" יש ערכים לתפילות ולברכות מיוחדות.

בכל ערך מודגש המידע בצורה תמציתית, והספר בכללו הוא מעין לכסיקון היכול לשמש כלי עזר להכרת מושגים ביהדות לקוראים שונים ולבני גילים שונים. בערך „עבור השנים" כותב המחבר: הוספת חודש ימי לשנה, היא חודש אדר ב' — כדי להשוות את שנת הלבנה, שהיא י"ב חודשים, לשנת החמה, שהיא ארוכה באחד־עשר יום משנת הלבנה. וזאת כדי לשמור על תחולת חג הפסח בחודש האביב, ככתוב: „שמור את חודש האביב ועשית פסח". וכן גם חג השבועות, תחל בעונת הקציר: „מהחל חרמש בקמה", וחג הסוכות תחל בעונת האסיף: „באספך מגרנך ומיקבך".

ברכה בפני עצמה קובע עיצובו הגראפי של הספר, שבו אין כמעט עמוד שלא כלולים בו תמונות או איורים, מהם צבעוניים. יש כאן מאות צילומים המתארים צדדים שונים בחיי האדם היהודי והמתקשרים לערכים שבספר. יש כאן צילומים של תשמישי קדושה, דפים מספרי קודש וסידורים עתיקים, כשבולט חלקם של ציורים, רישומים, החריטים והיתוכי עץ מפרי יצירתם של אמנים ידועים דוגמת מוריץ אופנהיים, ברנארד פיקארט, יעקב שטיינהארדט, איזידור קאופמן והרמן שטרוק.

● הדת היהודית בעיני קאנט

הדת בגבולות התבונה בלבד, מאת עמנואל קאנט. תרגם והוסיף מבוא והערות נתן רוטנשטרייך. מוסד ביאליק, ירושלים, 196 עמ'.

הבחינות־היסוד אותן קבע עמנואל קאנט ב„ביקורת התבונה הטהורה" וב„ביקורת התבונה המעשית", קיימות גם בספר שלפנינו, שהוא הספר הגיוטי האחרון שהוציא לאור (בשנת 1793). ספרו שהורגם לעברית על־ידי פרופ' נתן רוטנשטרייך, שגם כתב לו מבוא מקיף, נותן לקורא העברי אפשרות לעמוד על טיב השקפותיו של קאנט בעניני דת, שהוא מעמיד אותה במשמעה התיאיסטי כעומדת על־ציוויים של תבונה המפורשים כציוויים של הבורא. עניין מיוחד יש לקורא היהודי בהתייחסותו של קאנט אל הדת היהודית, שהוא מתח עליה ביקורת חריפה לא פחות מזו של אבות הכנסייה הנוצרית.

קאנט מחלק את ספרו לארבע „פרשות": על השכינות של עיקר הרשע לצד הטוב; על המאבק של הטוב עם העיקר הרעשי לשלטון האדם; בנצחון העיקר הטוב על הרעשי וכינון מלכות אלקים עלי אדמות; על עבודה־תפילה תחת שלטון העיקר הטוב. פרופ' רוטנשטרייך בפרקי המבוא שלו בוחר את עיקריה של שיטת קאנט, של דת במסגרת התבונה, בין היתר בהקשר עם אמירתו הידועה „נמצאתי חייב לבטל את הידיעה כדי לפנות מקום לאמונה". כאמור, יחסו של קאנט אל היהדות הוא שלילי וביקורתי. לדדו היהדות אינה דת, וכך הוא כותב, בין היתר: „האמונה היהודית היא על־פי עירכותה הראשונית מכלול של חוקים תקנוניים בלבד שעליו נתייסד משטר המדינה; כי היו אשר היו התוספות המוסריות שנתלו אליה כבר או או מרבות הימים, הללו מעיקרו־של־דבר אינן שייכות ליהדות כשהיא לעצמה. זו אינה בעצם דת כלל, אלא רק התאחדות של המון בני־אדם, שכיוון שהיו בני שבט מיוחד, נתגבשו לכדי קהילה על־פי חוקים מדיניים גרידא, ובכן לא לידי כנסייה". פרופ' רוטנשטרייך מציין בדבר המבוא, כי בספר שלפנינו לא התמקד באופייתה של היהדות במערכת תקנונית הנוסקה בתוך „משיחיים". הוא מוסיף, כי באפיון זה של היהדות — ובשיפוט נגדה תגלוה לכך — תרגם קאנט אפילו מעבר להתנגדות המסורתית של הנצרות ליהדות וגם מעבר לדרכו שלו — זו שבהבחנה בין חוקיות למוסריות.

● משה דיין בעיני בתו

אבי, בתו, מאת יעל דיין. תרגום מאנגלית: יעל דיין ותיאנה גור. ספרי ידיעות אחרונות / הוצאת עידנים, ירושלים, 210 עמ' + 16 עמודי לוחות.

משה דיין היה — אולי פרט לדוד בן־גוריון — האישיות הישראלית הידועה ביותר בעולם בדורנו. המצביא־המדינאי בעל הרטייה היה סמל למדינה הצעירה הנאבקת כגל אויביה הקמים עליה. ספרה של בתו, יעל, שיאון, אינו ביוגרפיה על אביה ואינו אוטוביוגרפיה שלה. יש כאן שילוב של השנים, כשבצד לתאר פרקים בחיי משה דיין ובחיי בתו יעל נפרשת מערכת היחסים ביניהם, שעיקרה אהבה הדדית, וגם הדברים הבוטים שהיא כאילו עונה בספרה: אין בהם כדי לטשטש את הערצתה אליו. אין היא מתיימרת לכתוב ספר אובייקטיווי ואת מטרתו של ספרה היא מגדירה: „הפלות זכרונות דרך המסננים קרניות־העין וצור התוך שלי, ללא תחושת שליחות, אך בהחלט עם תחושת אחריות הנובעת מן המבנה הדקדוקי של המשפט — הוא היה אבי, אני — בתו".

הפרקים מקורות חייו של משה דיין ידועים ברובם אך מבטה לפריזמה האישית של בתו הם מקבלים גימד מיוחד. חייהם, מתקופת ילדותה, נסמרים בחיי אביה מימי נהלל, ה„הגנה", מלחמת השחרור, הרסמכלות, מלחמת ששת הימים, הפעילות הפוליטית, מלחמת יום הכיפורים, שובו לזירה המדינית עם הקמת ממשלת „הליכוד", פעילותו בהסכמי השלום עם מצרים ועד פטירתו ממחלה קשה. אותם פרקים שלובים בתיאור חיי־היום־יום של משה דיין, „בבעלי ביתו" (ואף ברגליים יחפים...) בביתו ובחוק משפחתו, יחסיו עם ילדיו ואשתו והתיאוריות רבות לשינוי שחל בו מאז נישואיו השניים. אין היא פוסחת על חולשות של אביה ועל צפשים שהיו בזמנו נחלתם של טורי הרכילות בעתונים. היא מסיחה דברים קשים על רגש הרכושנות שהשתלט על אביה והספרת בממרירות על הנצאה שבה היחד כעם לה ולאחיה. אך עם כל מערכת היחסים המורכבת שהיתה ביניהם במשך ארבעים שנה, העליות והמורדות והאכזבות — רצוף הספר באהבה ובהערצה לאביה.

● קורותיהם של „יקירים"

בסודם של „יקירי־ירושלים", מעשים, תחיות, זכרונות (כרך שלישי), מאת מנחם ברש־רועי. הוצאת ראובן מס, ירושלים. 213 עמ'.

העתונאי הוותיק מנחם ברש־רועי ממשיך במפעלו לפרוס את יריעת חייהם ופועלם של אותם אישים שנתעטרו בתואר „יקיר ירושלים". ביד מנוסה ובלב רגיש הוא מספר את קורות חייהם של בנים־ישר „קירים", על סמך שיחות עמם, עם משפחותיהם ועם ידידים ומכרים. וכך נגולים פרקים מחייהם של ה„קירים", אנשי ירושלים ואוהבי ירושלים, שתרמו לברה בתחומים שונים. תוך כדי סיפורם האישי נחשפים פרקים מקורותיה של ירושלים בעשרות השנים האחרונות.

המחבר מספר את קורותיהם של ה„יקירים", בסגנון עתונאי־ספרותי, ובהילה כל סיפור ביוגרפיה תמציתית. בספר מתוארים חייהם ופועלם של הרב יצחק צבי אטינגר ז"ל, לדישן מופלא ותלמיד־חכם המרביץ תורה ברבים, שלא רצה לעשות תורתו קרדום לחפור בו; ר' יצחק־צבי הכהן הלפרין, הידוע בכינויו „המוהל הירושלמי", שבמשך כחמישים שנה הכניס אלפים רבים מילדי ישראל בבריתו של אברהם אבינו: הרב יעקב בלומנקרנץ, רב, מחנך, מרביץ תורה ברבים, גומל חסדים ועושה צורכי ציבור באמונה, איש ציבור שבין היתר היה חבר בהנהלת המזרחי והפועל; ר' חיים נפתא (בנו של הרב יהודה לייב קובלסקי ז"ל, מחשובי רבני פולין, מבכשרי הציונות הדתית ומייסדי הנהלת המזרחי), מחלוצי החינוך המקצועי בארץ, מייסדו ומנהלו של מכון למסחר, לשפות ולפקידות. ה„יקירים" האחרים שבספר: בנימין אידלבקדין, יצחק אמיר, חנה דסקל, אבא־גרייס תסטרלינגר, פרופ' בנימין מזר, צבי ולזה שדורך, ראובן שלי (שורביבמן).

● מדריך לספר התורני

ספרים: מדריך לספר התורני, גליון מס' 1. כתב וערך: הרב אברהם יוסף, בנו"ל: דני טרק, מפיק: ישראל פרק. הוצאת: מועדון הספר העברי תל־אביב. 169 עמ'.

„מועדון הספר העברי", שהוקם לפני כעשרה חדשים במטרה להציע לחבריו רכישת מבחר של ספרים עבריים, יועד תחילה לקוראי עברית בחו"ל ולאחרונה הרחיב את פעולתו גם לתושבי הארץ הרוצים לקבל ספרים באמצעות הדואר. מועדון זה הוציא כמה חוברות „ספרים: מדריך לספר הטובי". ובהן הוקדש בחלר לספרי יהדות ומסורת. עתה החל המועדון להוציא מדריך מיוחד לספר התורני, בעריכת הרב אברהם יוסף, בנו של הגרע"י יוסף, לשעבר הרב הראשי לישראל והראשון לציון. המתכונת זהה לזו של „המדריך לספר הטובי". באים כאן שם הספר, שם המחבר, כמה שורות על התוכן, שם ההוצאה, סוג הכריכה, מספר העמודים וכמובן המחיר (במהדורה מיוחדת לחו"ל נקוב המחירים בדולרים, בדולר ובדרך האוויר). בחוברת שלפנינו כלולים למעלה מ־160 ספרים, מהם חדשים ומהם ישנים. הספרים מחולקים לפי מדורים: ספרי יסוד, מחשבה ואמונה, על התורה, הלכה, כללי וספרי ילדים. מדור מיוחד בסוף החוברת מוקדש לקלטות של „נר למאור", התלמוד המוקלט והתנ"ך המוקלט.

ש. יהושע

הספר השחור

מאת י. עמוס

הספר השחור (בשפת יידיש), ליקטו וערכו וסילי גרוסמן ואליה ארנבורג. תורגם מרוסית (פרס־למדור ליטא) בתגי הלוי. יד ושם, רשות הזיכרון לשואה ולגבורה, ירושלים.

בשנים 1944—1946 הכינו וסילי גרוסמן ואוליה ארנבורג את הספר השחור. אך הספר לא הופיע. שנתיים לאחר מכן פיזרו את הסדר. (דל"ת קמרצה) לפי הוראת השלטונות. בשנת 1980 הוציאה „יד ושם" את הספר ברוסית. כעת הופיע הספר ביידיש.

מיד עם תחילת פלישת הגרמנים על ברית המועצות ביוני 1941 החל ארנבורג לאסוף חומר על פשעי הגרמנים לגבי האוכלוסיה האזרחית. הפופולריות הגדולה שלו גרמה לכך, שחיילים ופרטיזנים החלו לשלוח אליו סיפוריהם, הודעות ומסמכים על השמדת יהודים. ארנבורג היכנן לפרסם את החומר בשלושה ספרים ומינה לשם כך ועדה ספרותית, בהשתתפותם של גרוסמן וסופרים רבים אחרים, יהודים ולא־יהודים. מקצת מן החומר פרסם ארנבורג בכתב העת „זנאמיא" ברוסית ובעלי קבצים ביידיש, שהופיעו בהוצאת „עמעס" בשנים 1944 ו־1945. שם הקבצים היה „רוצחי עמים". ארנבורג פרסם גם אוסף של מאה מכתבים בצרפתית. אך השלטונות אסרו את פרסום האוסף בלשון הרוסית...

גלגולים וקיצוצים

יותר מארבעים סופרים עיבדו את החומר שכונס בידי ארנבורג. שליש החומר עובד בידי ארנבורג עצמו. תוך כדי עיבוד החומר הרב והכשרתו לדפוס פיזרו השלטונות את הוועדה הספרותית והטילו על הוועד היהודי האנטי־פאשיסטי במוסקווה לטפל בחומר. הוועד עשה קיצורים רבים, וחלקים מן האוסף שהוכשרו על ידו הגיעו לחוץ לארץ. בשנת 1948, כאשר חוסל הוועד היהודי האנטי פאשיסטי, נעלם כל החומר. חלקים ממנו הגיעו לרומניה ולאחר מכן לאמריקה. בארה"ב הופיעה מהדורה מצומצמת של הספר מטעם הוועד היהודי, שייצג את הקונגרס היהודי העולמי, הוועד האנטי־פאשיסטי במוסקווה, הוועד הלאומי של יהודי ארץ ישראל ואיגוד סופרים ואמנים יהודים באמריקה. אלה הם מקצת מן הגלגולים של „הספר השחור", שלא הופיע עד היום במתכונת שלמה ומלאה.

יחסם של שלטונות הקרמלין לספר היה שלילי מהחלט. עוד לפני סוף המלחמה החליט סטאלין על מדיניות של ידידות עם העם הגרמני. הטיפול בפשעי הגרמנים עמד בסתירה למדיניות הרשמית. הסוביטים העדיפו לגנות את פשעי הגרמנים ו„הספר השחור" היה קרבן המדיניות הפרו־גרמנית של ברית״ם.

הספר שהופיע כעת כולל תיאורים על מעללי הגרמנים באוקראינה, רוסיה הלבנה, ברפובליקה הרוסית, בליטא, לטביה, ובמחנות המוות אושוויץ, טרבלינקה, סוביבור, קלאגע באסטוניה, פונאר בווילנה ואחרים. מובאים בו דברי עדות של רוסים, ליטאים ואוקראינים שסייעו ליהודים, בצירוף גביית עדויות של שבויים גרמנים על הריגת יהודים. העורכים צירפו לספר גם את ההקדמה של ארנבורג לספרו „רוצחי עמים" וכמה מסמכים נוספים.

בדברי המבוא לספר המקורי של ארנבורג וגרוסמן מסווג החומר לשלושה סוגים: מכתבים, יומנים, עדויות של יהודים שהצליחו להינצל; קיצורים של סופרים (וסיפים); מסמכים של הוועדה הממלכתית שחקרה את רציחות הגרמנים. כוונת העורכים היתה — הקמת גלעד לקרבנות ההרוגים. הרבה הכנת חומר מאשים כנגד „הלסטים הפאשיסטים", שאר גנו תלמוד הלק בריצה על ילדיהם, ונתוכם וקבים וילדים". העורכים נהגו בזהירות רבה. הם מתחילים בתיאורים של רצח יהודים, ומסיימים בהריגת אזרחים סוביטיים, מבלי להזכיר את זהותם היהודית.

ברוח כתובה ההקדמה של וסילי גרוסמן, המכמה את הערכת האשיים והאנטישמיות של היטלר. המחבר מביא גם סגולה מובהקת כדי להכשיר את הבצות פשעי הגרמנים. והיא — הודעת סטאלין לסוכנות הטלגראפית היהודית (יט"א) משנת 1931, שלפיה הוא משווה את האנטישמיות לקניבליזם ולשוביניזם לאוכלי ורואה בה את אויבו של המשטר הסוביטי. ההודעה מתייחסת בצירוף העובדה, כי אנטישמים פעילים ייענשו בעונש מוות. לפי הודעה זו היה סטאלין עצמו חייב מיתה.

קינה ב„מאמע־לשון"

הוצאת „הספר השחור" ביידיש היא בעלת ערך רב. יידיש היתה לשונם של ההבונים היהודים שנהרגו בידי הגרמנים. יידיש היתה עבורם הרבה יותר מלשון, והיא ליוותה אותם מלידתם ועד רגעיהם האחרונים. חלק גדול מאוד של החומר שנמסר לארנבורג היה ביידיש, הרי טבעי הדבר, שפרסומו חייב להיות באותה לשון. ובפרט, שהתיאורים האלה נעשו עוד בימים הראשונים של הכיבוש הגרמני יהיו נאמנים ביותר לעובדות. בחומר כללו גם דיווחים על מעשי ההתנגדות של יהודים בודדים, שהיו דוברי יידיש. ויש עוד סיבה נוספת: מלחמת השמד שניהל סטאלין נגד התרבות היהודית כללה גם את ההשמדה של הלשון התרבות ביידיש והביאה לידי הריגתם של הסופרים היהודים המהוללים, אשר הקימו ספרות יידיש לתפארת ולברכה מאז ימי ההשכלה. הם המשיכו את פועלם של גדולי היוצרים בלשון יידיש — מנדלי מוכר ספרים, יצחק לייבוש פרץ, שלום עליכם, שלום אש וסופרים רבים אחרים, בהמשך ליצירתם הגדולה של יהודי רוסיה בדורות האחרונים. טבעי לכן, שגם הקינה על חורבנה של יהדות רוסיה, שבא לו מן הגרמנים ומן הרוסים, תיכתב ותיזכר ב„מאמע־לשון". שהיתה שפתם של יהודי רוסיה במשך מאות של שנים.

חלק גדול מן החומר שכונס ב„ספר השחור" התפרסם במשך הזמן, כמו הדיווחים על גיטו וילנה מאת הסופר היהודי אברהם סוצקובר, „פנקס שאוולי" מאת אליעזר ירושלמי ותיאורים אחרים. יש בספר תיאורים ודיווחים ממקורות רבים הידועים פחות. כך, למשל, מספר הקביכן יפים הכטמאן על השמדת יהודי ריגה. הוא מביא פרטים על סוף חייו של ההיסטוריון הידוע שמעון דובנוב, שלאחר שנמלט מברלין, עקר לריגה והמשיך בה במפעל חייו, חקר ההיסטוריה של העם היהודי. בין ספקי הגטאי היה הגרמני יוהן זיברט, אשר בצעירותו שמע את הרצאותיו של שמעון דובנוב באוניברסיטת היידלברג. הוא הכיר את דובנוב ואמר לו, כי הוא זוכר את דבריו. דובנוב חלם, כי בבואה הפשרים תגשם האמנציפציה היהודית במלואה. הנה — אמר לו הנאצי — החלום התגשם. יום לפני כן נהרגו 480 שבויי מלחמה רוסים, ובדיוק בגיטו הושמדו גם 480 יהודים. וכך אבר להיסטוריון, אתה רשאי לשגוג, הנה הגעת לשוויון זכויות מלא עם הרוסים...

דובנוב חזר ושאל אותו, מהו המספר המדויק של היהודים ההרוגים והנאצי אישר את המספר הקודם. דובנוב הודה לו ואמר, כי הוא ממשיך בעבודתו וחשוב לו לדעת מספרים מדויקים... עד יומו האחרון רשם ההיסטוריון יומן של גיטו ריגה. היומן נמסר לליטאים כדי שישמרו עליו, אלא שהם הוצאו מבתיהם בידי הגרמנים והיומן לא נמצא. כאשר הוציאו את דובנוב ממקום מחבואו, עמד על ידו תלמידו לשעבר והחייל. „דובנוב ביקש לומר לו משהו, אלא שמכונות הירייה החלו לדפוק — — — הגולית של הרב דיק נעשתה אדומה.. דובנוב נפל על האדמה". כך בא לקצם חייו הארוכים והפוריים של אחד ההיסטוריונים הגדולים של העם היהודי.

חלוקת גורל

רופאה יהודיה מפרוזיאנה סיפרה על חיסולם של יהודי העיירה, שריכוז בה היהודים מביאליסטוק וערים אחרות. כולם הובלו לאושוויץ ובודדים מאוד ניצלו. אחד הסיפורים האחרים נוגע לרופא היהודי דייר איליה קרמנטשוסקי מן העיר מאראאווסק ברוסיה, אשר הכין בעוד מועד רעל ואמר, כי עליהם לחלק גורלם עם כל יתר היהודים, אשר לא הכינו רעל. כתבות אחרות מוקדשות על הצלת יהודים בודדים בערים גדולות.

הספר השחור מביא גם שיר שחובר בידי ילדים יהודים בטרבלינקה, ביידיש. הבית האחרון אומר: „עדיין מתלקחת האש הגדולה / בשזה סמון האפר של אחינו ואחיותינו / אנו לא נחזה יותר בעולם הזה / אנו סיימנו את חיינו הקצרים...".

בדין חשבון של קצין הצבא האדום על הריגות הגרמנים את שבויי המלחמה הסוביטיים לא נזכר אף מקרה אחד של התנגדות כלשהי, הדבר אומר דרשני. לצורך זאת הסופר על מרד גיטו וארשה, על המרידות בסוביבור ובפונאר ועל מעשי התנגדות של יהודים במחנות נוספים ובגיטאות.

הקידתו של חייל גרמני, שבידת באוקראינה בערים קובל, רובנה, ולאדימיר־וואלינסק וסלאבוטה, כי אשרת, כי כל ההריגות ביהודים ובשבויים בוצעו לפי החלטת השלטונות הגרמניים המרכזיים. אותו חייל מסר, כי מפקד אזור קובל ניסה לדחות את השמדת היהודים, נקרא לברלין והוצבך למשפט, ולפי שנמסר הוצא עליו פסק דין של מיתה. ראיה שכל מעשי הרצח בוצעו בהתאם למדיניות, שהוחלט עליה בברלין.

בסיפור על אושוויץ מובאים פרטים ידועים ושאינם ידועים. ואולי הפרט המזעזע ביותר הוא, שכאשר הובא לאושוויץ אחד הטראנספורטים של יהודי פרוזיאנה שאל אחד היהודים את הבדווה, באיזו כיתה נגזר עליו למות. שאלתו של היהודי מפרוזיאנה כמצה את כל המסופר במאות העמודים של „הספר השחור".

פרס שזר לחקר תולדות ישראל

מרכז שזר מודיע על קבלת הצעות לפרס שזר לשנת תשמ"ו על מחקר או ספר בעברית, שעוניינו עם ישראל, ואשר התפרסם לא כיוקדם בשנתיים לפני יום הענקת הפרס ולא מאוחר משלושה חודשים לאחר תאריך זה. הפרס יוענק באזכרת לזלמן שזר ז"ל, נשיאה השלישי של מדינת ישראל. המועד האחרון להגשת הבקשה להענקתו בצירוף 3 עותקים של החיבור המוצע, הוא כ"א באדר ב' תשמ"ו (1.5.86). את הבקשות יש לשלוח ל„מרכז זלמן שזר, ת.ד. 4014, ירושלים 91041.

הנר שמתמיד להאיר

מאת דוד טלזנר

השוני הלשוני שבמצוות הבאת השמן למנורה: „ואתה תצוה — ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד", שימש חידה פרשנית, אשר מחז"ל עד אחרוני המפרשים נחלצו לאתגר פענוחה. מובן, שמכל הפירושים וההסברים, חז"ל הם אשר חשפו את הגרעין הרעיוני הצפון בביטוי החריג הזה: „ויקחו אליך", „אמר הקב"ה למשה: ויקחו אליך, ולא לי; לא לאורה אני צריך!" (מנחות פו, ב). ובתנחומא מוסיף: „אלא להאיר לך".

פירוש זה של חז"ל נראה פשוט, כמעט בנאלי; וכי על דעתו של מי יעלה כי „היוצר אור" זקוק לאורו העלוב של בן־האדם? ואכבר כל בטכתים את המחזות שבדבר: „ואם תאמר, לאורה אני צריך — והלא כל ארבעים שנה שהלכו ישראל במדבר, לא הלכו אלא לאורו" (שם).

אולם, מבעד לקליפה החיצונה של פשטות הדברים אצורה השקפת־העולם התורנית, המבדלת אלפי הבדלות בין הקודש של עבודת ה' ובין החול של פולחן דתי של כל האמונות האחרות.

לכאורה, כל העניינים של סדר העבודה במשכן ובמקדש, עליהם מדובר בפרשת השבוע, פרשת תצוה, נראים לבן זמננו כהיסטוריים גרידא, שהרי אין לנו כעת לא משכן ולא מנורה, לא שולחן הזהב ולא אורים ותומים, וכדי. ברם, התורה היא נצחית ואקטואלית בכל השעות ובכל הנסיבות. ואין התיישנות חלה על שום פרט אחד מהתורה, כאמור: „כי לא דבר ריק הוא מכם" (דברים לב, מז). ועל זה אמרו חז"ל: ואם ריק הוא — מכם הוא, (ירושלמי פאה, פ"א ה"א)... והכתוב עצמו מעיד על כך: „ואתה תצוה" — ואין צו אלא מיד ולדורות (רש"י במ"ל)... „הלבשי אפשר שיתיהה, אבל „הפנים" נשאר רענן כנתינתו בראש. אכבם כן, „לא לאורה אני צריך" — קובעת האמונה הצרופה, האלוקית, של היהדות, אולם לא כן היא הדבר באמונות אחרות. הפולחן האלילי מיוסד על הפיסה מנוגדת. האלילות האמינה, כי על האדם לשדל את האלילים ולפייסם על ידי קרבנות — אף קרבנות אדם במשמע — ופולחן דרכם־האפרילי בהיכל מפואר ומואר. האדם האלילי דמיין לעצמו, כי הפולחן הוא לטובתו ולהנאתו של האל, ולפיכך — בהפולחן הצמה גם לי, לאדם, טובת הבאה, רווח והצלה.

עמדה נפשית פסיכולוגית זו, אינפנטילית כאשר תהיה, איננה רק נחלת העבר הקדום, הפרימיטיבי, הרי הגדרתה וכמבנה הא־סנטרי של „דליגיה", הם — היחס שבין האדם עלי אדמות ליושב בשמים, עיקרה — הפולחן לאל. לא בא הפולחן הדליגיוני לשם האדם, להעלותו בעולם הבשר, לשכללו על ידי מעשים טובים ולשפרו בהסיון הזימוזמים לזולת; אין זה מעניינה של הדת לטפל בפכים הקטנים של החיים הארציים. „תני לקיסר מה שמגיע לקיסר" — הורו אבות הכנסייה הנוצרית. ברליגיה הכללית אין „סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה" — ככל הקשר האינטגרלי בין המצוות שבין האדם למקום ובין המצוות שבין אדם לחברו, כפי תורת היהדות; ברליגיה הכללית, קיימת הפרדה גמורה בין שמים וארץ, ומכאן — ביטול המצוות המעשיות והתרכזות רק על „אמן", שהנצרות הגישה לעולם האלילי כדי לצודד בחרמה. היא הקלה עליו את המעבר מן האלילות אל הנצרות באמצעות טשטוש הגבולין וערבוב התחומין...

תורה מן השמים ו„תורה" מן הארץ

ב„גבוה שמים מארץ" מופיעה התורה השמימית — כפי שמובלט בפרשתנו — מול הפיסת הדליגיה הכללית. „ויקחו אליך — להאיר לך", לבן־האדם, כאן, על הארץ! ועל זה משלת כאמרם ז"ל: „רצה הקב"ה לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות". העבודה במשכן ובמקדש — כמו כל המצוות —, איננה פולחן „דליגיוני" המסתפק כלפי שמים, שהרי „אם צדקת — מה תתן לו?" (איוב לה, ז), אולם הסוד א־ל הוא בן השמים לבראיו על הארץ, לטובתם הם ולהתעלותם. תורה מן השמים דואגת לאדם, הדליגיה דואגת לשמים... השאלה היא: לכהן כמו העיקר הפילוסופי־פסיכולוגי להבדל הכהנותי הזה מה שכון בשינוי המכריע בהרגשת העקרונית המבדלים הללו?

בנקודה זו הגענו לאבן־בוחן אמינה — בניסוח לכל מה שנכתב בנושא זה — שעל ידה תתגלה, בהגדרות של אור הגנוז, איזוהי תורת אמת, תורה מן השמים, ואיזוהי תורה בדויה, „תורת" האדם. התאולוגים מאומות העולם, כידוע, מחים את התורה על שהיא מתרכזת בנושא העולם הבא, וכל מעייניה העולם הזה, עולם הולך, „בכל עוברי — לא כצלו של כותל ולא כצלו של אילן, אלא כצלו של עוף הפורח ועובר" (ב"ר, צו). התורה מדברת על טיב ארצי, על רווחה חברית: „ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת", לעומת ההבטחות לעולם הבא, שבדליגיות הנכריות מבטיחות בשפע ברכה למאמיניהן.

אפיון זה של התורה הוא, כמובן, כצוות בוזזן ויכחוד בשנאת היהדות ובעם־הארצות גויית, כפי שכבר הופרך על סמך מקורות התורה עצמה, כפי שגילו חז"ל, והוקע על ידי חכמים והוגים, ואין זה מעניין דברנו הפעם. אולם נסמלנו לנושא בהמשך לנידון ברשימה זו ואין אנו פטורים מלהצביע על הסתירה הפנימית של ההנחה התיאולוגית הזרה זהו לא חלו ולא הרגישו חכמים אלה, כי האשמה של „ארציותה" של התורה היא חרב המתהפכת התוספת בלי בשים את בליית האנשים של הדליגיה, שהם מקלסים אותה בעל ההגיונה בביבל.

תורה מן השמים — „לא בשמים היא" נתן התורה הורידה אותה לארץ ומסר אותה לבני־אדם. התורה — הוראה היא ליצורי בעולם הזה, על האדמה אשר נתן ה' לאבותיכם לתת להם כימי השמים על הארץ!

תימוכין לרעיון זה אפשר למצוא באגדת חז"ל הציורית (במסכת שבת, פח, ב) על הוויכוח בשמים בין משה רבנו והמלאכים שהתנגדו למסירת התורה החמדה הגנוזה „לילוד אשה". משה רבנו „דחה" את דרישת המלאכים שהתורה תישאר אצלם, „תנה הודך על השמים", בהצביעו על „הארציות" שבה: „למצרים ירדתם? לפרעה השתעבדתם — תורה למה תהא לכם? שוב, מה כתיב בה: „לא יהיה לך אלהים אחרים" בין עמים אתם שרוי", שעובדין עבודת גלולים, שוב, מה כתיב בה, „זכור את יום השבת לקדשו" — כלום אתם עושים מלאכה, שאתם צריכים שבות? שוב, מה כתיב בה: „לא תשא" — משא ומתן יש ביניכם? שוב, מה כתיב בה: „כבד את אביך ואת אמך" — אב ואם יש לכם? שוב. מה כתיב בה: „לא תרצח, לא תנאף, לא תגנוב" — קנאה יש ביניכם, יצר הרע יש ביניכם? מיד הודו לו להקב"ה, שנאמר: „ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ" (תהלים ח, ט)".

תורת האדם, לעומת זה, נדחפת על ידי הלך פסיכולוגי ל„עולמות העליונים", שהרי יוצר הדליגיה הבדויה צריך „להרחיק עדותו": כאן, על הארץ, הריהו בשר ודם כמו כל אדם, ורק כאשר הוא מתרחק מחיי יומיום גורליים וכו' „זוטותיהם", תוכר — חושב הוא — והערך „אלהותה" של הדליגיה שלו. מפני שהוא איננו מסוגל להבטיח להדיוטים אחריו את העולם הזה — כדי שלא תתגלה אזלת ידו האנושית — יש לאל ידו להבטיח את דמיוני ולבנות טירות־זוהר בשמים, שבהן יתעדנו מאמיניו על כל טוב (במושגים של העולם הזה...) רק בזכות האמונה...

„אמונה" זו היא בעיקרה ובמהותה, ושמירתה תולדתיה: ההיפך הקוטבי של רוחניות. שכן הספקלות של מאמין זה מעוצבת על ידי האפשרות המקווה לרכוש תמורה יקרה — עולם הבא — במחיר מוזל, ללא כל ערך כוסף של מצוות, חוקים ומשפטים... „למעשה, דליגיה, שכל־כולה רק אמונה ומרכז הכובד שלה הוא בשמים, היינו, ביחס שבין היצור ליוצרו, לבעש הארציות על כל תופעותיה — היא בעומק משמעותה חירוף וגידוף כלפי שמיא. בבחינת „על מה שוא בראת כל בני אדם" (תהלים פט, מח)... היא מזלזלת במעשי בראשית, המסקנה מתפיסה שלילית כזאת היא, שכל „בראשית ברא" אינה אלא משגה קוסמי, ח"ו!

לעומת חשיבה אפלה זו של „נירוונה", מצהיר נביא האלקים: „לא תהו בראה, לשבת יצרה" (ישעיהו מה, יח), ובברכות המצוות ובברכות הנהנין שונה לזה היהודי: אכן זהו המקור הסתור התורתי על כיסופי „אחרית הימים", של התקוה האופטימית ושל האמונה בטוב. הצפון לעתיד לבוא. „כל נביאים כולן — אומר הרמב"ם — לא נבאו אלא לימות המשיח, אבל העולם הבא — עין לא ראתה, אלקים זולתך (ישעיה סד, ג)". היהדות צופה לעתיד, גם בעולם הזה, לעומת המושג היווני, כפי שבא לידי ביטוי בשירת וירגיליוס ואשר לבשתה מעורב ברליגיה כי „תור הזהב היה בעבר"...

„להעלות נר תמיד"

מצוה זו, „להעלות נר תמיד", בעומק משמעותה, אקטואלית היא בימינו לא פחות כמה שהיתה בתקופת המשכן והמקדש. מצווים אנו לקיימה „שיהא האור יוצא מבית המקדש ומאיר לעולם" (תנחומא) — בחיי היחיד ומחיי הכלל. ולהוליך ולהחדיר את האור גם לעולם כולו, השרוע בצלמה רוחנית־מוסרית.

ליעוד זה חתום בעצם מהותנו, שהרי המנורה היא כלל נשמת ישראל — „האור בא מן ההדרה והתהוה בארון הברית" (מלבי"ם) — ואולם במה יזכה עם ישראל למלא את תפקידו־ותעודתו הנעלה בעולם? התשובה מרומזת — לפי חז"ל — ב„שמן" הנדון: „זך" — למה? ללמדך שבזמן שיהיו זכין וטהורין, ראוי להבהיק אורך (מדרש הגדול).

הרי זהו מובנו הכולל של „קשוט עצמך, ואחר כך קשוט אחרים" (ב"מ קז, ב). ואמנם, המסר הזה נמסר לנו בפרשתנו. קודש הוא אוהל מועד, שכן הקב"ה מודיע למשה: „ונועדתי שמה לבני ישראל — — — וקדשתי את אוהל מועד". אולם, הסיכום והשיא של כל מלאכת אוהל מועד, על כל תכוליתו הקדושה, הוא: „ושכנתי בתוך בני ישראל" (שם, פס, מה). עם כל קדושת רוממותו של אוהל מועד — המטרה הסופית והעליונה ביותר היא, שכל אחד מבני ישראל יהווה „מדור לשכינה". וכך אומר הכוזרי: השכינה בישראל — צורך הדיוט, ולא צורך גבוה"...

וכדי שעם ישראל יוכל להאיר לעולם באור התורה, בכל היקפה לרום ולעומק, זקוק הוא — מלמד לנו עוד, „שמן המאור" — לאחדותה של האומה הישראלית, על כל רבדיה. „מה השמן הזה יש בו ארבעה דברים: שמן, זית, זך, כתית — כך ישראל: יש בהן בעל תורה ובעל מצוות, ויש בעל תורה ואין לו מצוות; ויש בעל מצוות ואין לו תורה; ויש בהן לא בעל תורה ולא בעל מצוות" (מדרש הגדול) קדושת כלל־ישראל היא־היא החישוק המאחד את כולם.

האש הגבוהה שהציתו בני „נר התמיד", נסך בקרבנו את החוסן הנפשי לעבור את מדבר העמים השונה „שהשים הקרובים" למיניהם והגיעו להקדמת האתחלתא דגאולה של ימינו הגדולים: „אמר ר' אבהו: ישראל שמכניסין תורה לתוך נפשן, היא דוחה לאש, לא כל שכן (שאינו ניזוקין), וכן הוא אומר: „כי תעבור במים — אתך אני", ובנהרות — לא ישטפוך. כי תלך במו אש — לא תכוה, ולהבה לא תבער בך" (שם).

לפרשת השבוע — תצוה

ויקחו אליך שמן זית זך

מאת הרב חיים פרדס

ואתה תצוה את בני ישראל, ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור, להעלות נר תמיד (כ"ז כ'). במסכת מנחות פ"ו א' וברמב"ם הלכות איסורי מזבח פרק ז' הלכה ח'—י', מפורשות הלכותיו של השמן הזך הטהור המעולה והמשובח, שהיו משתמשים בו להדלקת המנורה במקדש. יש איפוא לעיין במהותם של השמן ושל הזית ובמשמעותם הרעיונית, וכן בקישורם הפנימי למנורה הטהורה.

במסכת ברכות נ"ז א' אמרו: הרואה זית בחלום (הרי זה סימן יפה לו, כי) שם טוב יוצא לו, שנאמר (בירמיהו י"א ט"ז) **זית** רענן יפה פרי תואר קרא ה' **שמך**. הרואה שמן זית בחלום יצפה למאור תורה, שנאמר (שם) ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור. ויש להסביר, מה הראיה מן הכתוב למאור התורה שהגמרא מדברת בו. אלא שכוונת הגמרא היא, למה שאמרו במסכת בבא בתרא כ"ה ב': הרוצה שיחכים (בתורה) ידרים (ובתפילתו בכיוון דרום), שכן מנורה (היתה עומדת) בדרום (ההיכל שבמקדש). ומפרש שם רבינו גרשום: ומנורה בדרום, היינו חכמה, כדכתיב (במשלי ו' כ"ג) כי נר מצוה ותורה אור. נמצא איפוא, כי כל תוכנה של המנורה הוא, שהיא מהווה את המעיין, המבוע ואפיק זרימת התורה, ממקור נביעתה העליון־הנסתר־המופשט אל עולמנו הגשמי המוגבל והמצומצם. ומכיון שהמנורה היא הכלי והמסגרת לקבלת שפע רוממותה של תורה, הרי השמן והזית הם נשמתה ולבה של תורה, אורה וזיווה, הודה והדרה.

במסכת אבות פרק ד' אמרו, כי כתר שם טוב עולה הוא על שלושת כתרי התורה, הכהונה והמלכות. והמהר"ל בפירושו „דרך חיים" למשנה שם מסביר, כי בעוד שכתר תורה מקדש את מוחו שכל־מחשבתו של האדם, וכתר מלכות את נפשו־אופי־מידותיו, וכתר כהונה את גופו ואת חושיו הגשמיים, הרי כתר שם טוב מאיר ומקרין שלמות שבקדושה, מן הנקודה הנשמתית הפנימית ביותר שבאדם. שם טוב זה משוקע בעומק משמעותו של הזית, כך בוקע אורה של תורה ומאורה מן השם הטוב שהוא מקור נביעתה ומעיינה. ומשום כך אמרו שם: הרואה שמן זית בחלום, יצפה למאור תורה. והראיה היא מן הכתוב כאן: שמן זית זך כתית **למאור**. ועומק הכוונה היא למאור הרוחני־האלוקי שבזית בשמן ובמנורה, כפי שהסברנו למעלה.

ואת הסוד המופלא הזה, הגנוז וספון בשמנה של המנורה, ידעו והבינו שונאי ישראל ואויבי התורה והמקדש. ולכן, כאשר נכנסו הגויים להיכל, טימאו את כל השמנים שבמקדש. וכשגברה מלכות בית חשמונאי וניצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן זית זך שהיה מונח בחותמו של כהן גדול (שבת כ"א ב'). משום שהטמאים הללו שחדרו בזוהמת שפלותם אל ההיכל הטהור, חשו בכל לבם הפסול והמפוגל, בעוצמה הכבירה האדירית הטמונה ומשוקעת בכל עוזה, חוסנה ותוקפה, בלבו של השמן החתום בחותמו של קודש הקדשים של הכהן הגדול. ולכן עטו בצפרני רשעותם ובארסם הנורא על שמני המקדש, ופרצו חומות מגדליו וטימאו את כל השמנים.

מצאנו דברים הרבה, שנאמרו בשבחו ובמעלתו של שמן הזית. בדברים רבה ז' ג' אמרו: נמשלה התורה בשמן. מה השמן הזה תחילתו מר וסופו מתוק, כך הן דברי תורה. מה השמן הזה חיים לעולם, אף דברי תורה. ומה השמן הזה אורה לעולם, אף דברי תורה. ונראה, כוונת המדרש הזה לומר, שכשם שאין אתה מסוגל להגיע אל עומק מתיקותו של השמן, אלא אם אתה כותש וכותת את מרירותו של הזית, כך ממש אי אתה חש בנועם־צוף־דבשה של תורה, אלא אם כן טעמת את מרירות עמלה, יגיעתה ויסוריה של השגת התורה ותלמודה. המתיקות הרוחנית הפנימית מכוסה תדיר במעטה של סבל, מרירות וצער. ויוסיף דעת יוסיף מכאוב, שכן הדעת והמכאוב ירדו כרוכים לעולם. ועוד אמרו בעניין כובד הראש שבמידת האמת המשוקעת בתורה, בשיר השירים רבה א' כ"א: מה השמן הזה, כוס מלא שמן בידך ונפלה לתוכה טפה של מים, יוצאת כנגדה (מן הכוס) טיפה של שמן, כך אם נכנס דבר של תורה ללב, יוצא כנגדו דבר של ליצנות. הרעיון שבמדרש הוא, כי מכיוון שאין לך סתירה וניגוד קוטביים ומהותיים יותר, בין התורה שכולה אמת ואור ובין הליצנות שכולה הבל, שקר ורעות רוח. לכן דוחה כל טיפת־זוהר של תורה ושמן את טיפות המים הרדודות של הליצנות הריקה והדשופה. ולכן קבעו במדרש תנחומא לפרשת בהעלותך אות א', כי הקב"ה מחבב את שמן הזית יותר מכל השמנים. וזאת, משום שהקב"ה שחותמו וכל מהלך הנהגתו והשגחתו בעולם כולם אמת בררה, מחבב את השמן הזך־הצלול־האמיתי־הטהור, יותר מכל השמנים האחרים שאין בהם אותה מידה של אור וטהרה.

מידה זו של עצמיות שבקדושה ושמירת הצביון הפנימי, מאפיינת אף היא את השמן ואת הזית. וכמו שדרשו בשמות רבה ל"ו א': כל המשקים, אדם מערב בהם (משקים אחרים) ואינו יודע אי זה (משקה הוא) תחתון ואי זה עליון, אבל השמן, אפילו אתה מערבו בכל המשקין שבעולם הוא נותן למעלה (ואינו מתערב בהם), כך הם ישראל. עמידה זו על הדעת ועל האמונה בעקביות, בשיטתיות ובתמידות, הם מאופיים ומדמותם של תורה ושל כנסת ישראל. וזו לאמור גם תכונתו של השמן, שאינו מתבולל ואינו מתערב במשקים האחרים. בבחינת „עם לבדד ישכון, ובגויים לא יתחשב", „ה' בדד ינחנו, ואין עמו אל נכר". וכמה נאים הם בעניין זה דברי הירושלמי במסכת כלאים פרק א' הלכה ז': אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך, בניך **כשתילי זיתים** סביב לשולחנך (תהלים קכ"ח ג'). מה זיתים אין בהם הרכבה כשמרכיבים אותם על אילן אחר, אינו עושה פירות אחרים, ואין הוא מקבל כלום ממין אחר), אף בניך לא יהא בהם פסולת (ותערובת מעם אחר). ויתכן, כי משום כך נאמר שם בתהלים פסוק ה': יברכך ה' **מציון** וראה בטוב **ירושלים**, כל ימי חייך. שכן כל מהותם של ציון וירושלים, היא שמירת הדמות וחוט השדרה הטהור והמוצק של המקדש ושל קודש הקדשים שבתוכם.

לכן דרשו חכמים בשמות רבה ל"ו ב': כשם שהשמן מאיר, כך בית המקדש מאיר לכל העולם. ולכן נצטווה משה דווקא ב„ואתה תצוה" על השמן שבמנורה. שהרי משה נתגדל בביתו של פרעה ולמד שם גינוני מלכות והנהגה, ובכל זאת לא שינה מאומה ולא נשתנה כלל מדרך עמרם אביו, גדול התורה שבדור. ולכן ראוי הוא שיצטווה את ישראל, על השמן הזך והמאיר שאינו מתערב ואינו מקבל הרכבה, אשר בו יעלו את שלהבת הנרות שבמנורה שבמקדש.

מחידונים עד פילוסופיה בספרי יהדות בבריטניה

מאת בת שלום

אלו ספרים מעניינים את יהודי בריטניה? שבע ברקע של פני רשימת הספרים של הוצאת ה„ג'ואיש כרוניקל" יכולה לתת לנו מושג מסוים.

ליאו טרם כפרסם, למשל, את „הספר השלם של המסורת היהודית" — מדריך אנציקלופדי לנושאים כגון תפילות, שבת, חופה בהשגחה, נישואים וחגי ישראל. הכותרת 19 לידית שטראוק — ליגג. יכולים להעמיק כאן בספר בעל כריכה קשה, ידיעות אלכסנדריות ביהדות.

לא כולם מסוגלים לרכוש דעת בקריאה רצינית ולמי שסבלנותו קצרה מנסים להקנות יהדות בדרך של חידונים. „ספר העובדות האינציקלופדיה היהודית" של איאן. כאמייסקי מציג אלף וארבע מאות שאלות הנוגעות להיסטוריה היהודית, לשפה העברית ולגיאוגרפיה של ארץ ישראל, הכל בתוספת ובהלל גם התשובות.

בזיאבר הקליל הזה הולך גם האייר סטאלניגג, שכתב להבר את „האנציקלופדיה של ההומור היהודי".

יהדות הצבעית היא נושאו של ספר אחר, „הכיסר היהודי התהפך בשלום", שכתב שטם בי אפיל הרינג מציג את עבודת ההלכה בכיצית הפלה תאוצה בה הוף הפד, שבש מחה ההצבי דה לספרים, ונושאים נוספים...

הלקיהים בן העמודים הראשונים של העתונות. [illegible] ליהודי האנגלי הבעיבין לנהל גם את עסקיו על פי השקפת היהדות כתב אדוארד ציפשטיין את „מוסר העסקים בחוק העברי" הכולל ציטטות מן התנ"ך ומן התלמוד.

אינציקלופדיה יהודית היא כי בראה צנף כבוקש בתפוצות לפחות בקהילות שהקשר שלהן אל מסורת עצם לא התרופף. ו כך טרחה הוצאת ספרים זו להוציא גם ספר ששמו „המדריך השלם לחגים היהודיים", ובתכניה המהאימים לכך תג צבר ספרים בשם „הספר היהודי של הלכה", שבו שואלים למה על כל מנהג, סמל ומצוה הקשורים להוי היהודים ומנסים להסביר ולתבות בשפה שתהיה מקובלת על בני הדור. יש גם שלישה „קטלוגים יהודיים" בעריכת הצמד סטרספלד וסיגל, המציגים אינציקלופדיה בנושאים לנוחיים החל ב„איך להכין כהכנים יהודים מסורתיים" וכלה ב„איך לפרוץ כיפה"...

על הצד המכבד יותר יוצאים הרגיעיהם של התקרים ישראליים, וייצאת מהדורה חדשה של „איש ההלכה" של הגרי"ד סולובייצ'יק או ספרו של הפילוסוף אמיל פקנהיים „המפגש בין היהדות לפילוסופיה המודרנית", שבו מנתח המחבר את

תהלות של הפילוסופיה היהודית לתוהתיתם של קנט, הגל, קירקגארד וסארטר. כשהוא מספק לאורך שאלת השפיה במה אפשרית בציאויתה של הגישה האלוקית, היות האדם כיל הי צין האל והעליה של בני ישראל בהיסטוריה האנושית.

*

הרפובליקה של גלעד

[illegible] 1984 [illegible]

אטוד מתאר ב„סיפור השפחה" [illegible] בתה היה בעשה הבר היום כארצות הברית אבל בעוד הספר היא: הרפובליקה של גלעד (!), תיאוקרטית נוצרית פונדמנטליסטית שהוקמה אחרי הפיכה צבאית [illegible] [illegible] צבא באלאים בישלנים [illegible], אבל הבית הפעיל מי אחריהם הוי דודקא כנאים גרים. בבעשה ההוירם הצבאי המידם לאחר ההפיכה — בחובאת ביד ביול [illegible] הבאפשרית את ירדני. כמו [illegible] — ריבית כל הנשים ללדת מספר [illegible] של ילדים. שכן אביבה אלוהים [illegible] מותרות מופרית בסגולה [illegible] דרוגות [illegible] עד מאוד את [illegible] ביזל הדמיוני הכבלי. סיבה

מרכזית אחת לדבר — בספרן הגדול של הנשים העקרות. כל שאינן עקרות נאבפות איפוא דתות ילודה, זוכות לצבד של משרתת אי שפחה, לבושות בגדים אדומים המציגים על הדמילות של התקופה ההיסטורית, ואת הילדים הנולדים להן עליהן למסור לבעלת הבית שלהן. אדוניהן, העקרה.

לכאורה — עתידנות פוליטית, אבל זוהי רק מחצית האמת. אטווד מספרת כי הרפובליקה של גלעד הוקמה בעזרתן של נשים. לאמיתו של דבר, אמה של הגיבורה היא אחת מן הנשים הללו, שבשלהי המאה ה־20 נלחמו בהתמסרות ובהתמסרה בכל גילויי הפורנוגרפיה, הזונות והמיתרנות שאפיינו את התרבות האמריקנית. ברפובליקה של גלעד אין דבצים של „אהבת אדוניה" בשום עיר. נשים עליהן „הלך בלעשה בההיה בכל עשית הלילה, אבל הליות האדם, כפי שהן מוכבות בדמיונה הציבורית ביתנו — נצחית כליל.

ל„סיפור השפחה" אין טפרי בן עיבה אירוליאנית, אבל יש בו דבר שאולי לא כוונן כן המחבר שלנו — מחאה חריפה נגד הכוהנות הצבאיות הצפולה להוכיל את האנושות באף הבא לריאקציה כיסורית קיצונית ובלתי מתפשרת, ריאקציה שאהת להופעות הלייאי שלה ותיה — התורה העולה אמיתית בכל מה שעפור לשוויון זכויות האשה. אטווד כפי שוהירה את בנות ימינו כפני רצה מהירה כדי חסרה אחריה מדי אל הרס המסורת המקובלת של התא הי משפחתי שכן אחריותה של ה — כי יקחדי

מורי ורבותי, אחי ורעי

בשבת „תחכמוני" בימי מבוכה

מאת משה קרונה

בשנים האחרונות החלו כמה מחוקריה של הציונות הדתית להתעמק יותר בשר־שיה הרעיוניים — בכלל והשורשים הד־תיים — בפרט. תשומת הלב מתמקדת סביב השאלה, האם יצאו הוגיה של הציונות הדתית מתוך ההנחה הרעיונית כי הציונות המדינית באה בעיקר לשם הצלה פיסית של כנסת ישראל או — לשם מימושם של כיסופי גאולה. מה הניע את יוצרי המזרחי ושוללי דרכיו בתחילת המאה העשרים: הרצון למצוא פתרון לשאלת היהודים, להצילם מקללת הגלות וצרותיה בתוך „בית לאומי" בטוח או הצמאון לפתוח בתהליכים של את־חלתא דגאולה ומימושן של תקוות משי־חיות?

אכן, שאלה נוקבת וחשובה היא. הדבר מעניין ואף מסקרן. המחקר הזה עשוי לשפוך אור רב על אירועים ומעשים ולהסביר לנו הרבה דברים שתמוהים עדיין בהיסטוריה של־נו. ויתירה מזו, יש כאן אף נפקא מינה מעשית למדי כלפי עניינים אקטואליים בחיינו בזמנים האלה. הדור הצעיר ביהדות הדתית הלאומית מתלבט בשאלות שיש להן זיקה רעיונית ישירה לנושא.

והנה כאן ברשימותינו אין לנו כלל המג־מה להצטרף בצורה כלשהי לחקירות האלה. עניננו כאן הוא להעיד כי בימי חלדנו ועשייתנו הפעילה בתנועת הציונות־הדתית במשך יובל שנים מעולם לא נתעוררה שאלה זו לא להלכה ולא למעשה. היא לא הטרידה אותנו וממילא לא היינו דנים בה. הגבולות בין מושגי ה„הצלה" וה„גאולה" היו לגמרי מטושטשים והיו בבחינת „בנים הבאים כ־אחד" וכעין צדדים של מטבע אחת. דרש־נים, מטיפים ונואמים וכותבים מתווכחים ומת־פלפלים רבים עד לבאר, שהיינו מקשיבים להם באורחות חיינו פעמים כה רבות, היו כולם מערבבים את המושגים ודנים בהם ב־חדא מחתא.

מבוכה וסתירות

הציונות, ובכללה הציונות הדתית בפולין שבה גדלתי וחונכתי בימי הנעורים, היתה במובנים רבים נבוכה ומלאת סתירות. כאר־בעה מיליון יהודים היינו. מוקפים היינו אוכלוסיה עוינת, שאף היא היתה (בעיקר באזורי הספר שלה) מחולקת ומפוצלת לח־טיבות אתניות שונות, ונבוכים היינו, הגדו־לים עם הקטנים, בעניין עתיד עצם קיומנו ואפשרות קיומנו במבנה הגיאופוליטי וה־אתני של המדינה שבה היו אבותינו מדורי דורות.

אך עברו „קצות האביב" של העצמאות המדינית הפולנית וכבר התחילו מנשבות רוחות המבשרות רעות. רבים בתוך הציבור היהודי ידעו, כי עצם הקיום המדיני הפולני אינו מובטח. לא היתה ודאות. היו ספקות. נוספו על כך אנטישמיות הולכת ומקצינה, מדיניות כלכלית לוחצת ודוחקת את היהו־דים מעמדותיהם ומפרנסותיהם וכיוצאים באלה. היו כמובן יהודים רבים עד למאד, ובתוכם וגם בראשם מנהיגים ציוניים וראשי ציבור סתם, שתקוות היו מקננות בלבם.

אצל ה„בונד" היהודי הסוציאליסטי קיבלו התקוות הללו את ביטויין במאבקים הבלתי פוסקים לשם ה„דא זיין" (להיות פה) ואילו אצל ציונים טובים ופעילים רבים קיבלו התקוות הללו את ביטויין במערכת „מדיני־ות ההווה" למען שוויון זכויות והחיפוש הבלתי פוסק למצוא איזה „מודוס ויוונדי" עם השלטונות הפולניים והאוכלוסיה הפול־נית.

הלכי רוח מנוגדים אלה גרמו לנו, יהודי פולין שבין שתי מלחמות העולם, למבוכות רבות, פילוגים פנימיים חריפים, סתירות פני־מיות ופיזור כוחות. בעת ובעונה אחת היו בתוך ההמון היהודי גם תנועת התבוללות אינטנסיבית בתוך התרבות וההווי הפולני, בייחוד בקרב הדור הצעיר, וגם תנועה חלו־צית ציונית שהיתה אחוזה להט ציוני ולא ראתה שום סיכוי בהמשך החיים בפולין.

בעת ובעונה אחת היתה רווחת תנועה ציונית גדולה, ובתוכה מפלגות רעיוניות גדו־לות, שעודדה עליה לארץ, מגביות ציוניות ופעילות במסגרת התנועה הציונית העולמית וגם תנועה ציונית רבת היקפים (ועל ידה גם פעילות רבה של מפלגות לא־ציוניות כלל) שהיתה משקיעה את כל הכוחות, ממש כל הכוחות, במאבקים פרלמנטאריים וקהי־לתיים, בפוליטיקה ארצית ומקומית.

היו כמובן המבקרים והספקנים, רואי השחורות ובעלי איפכא מסתברא. הוי, כמה עוקצנים ומכאיבים היו הספקנים והמבקרים שהיו שולחים לביתנו [illegible] דין ו־כמה מלאי סתירות ונוגדי דברים [illegible] ו־היפוכיהם היו אז בעלי ההגיון הריאליסטים למיניהם! היתה ספקנות לגבי עצם הסיכוי של בניין הארץ, לגבי יכולת הסתגלותו של היהודי הפולני לתנאי החיים הכלכליים ב־ארץ ולגבי עניינים רבים אחרים. זכורני מה רב ונמרץ היה הדכאון כאשר החלו ל־חזור לפולין גלים גלים של אנשי „העליה הרביעית" — עליית המעמד הבינוני. יהודי „עמך" אלו שעלו באלפיהם עם גלי „העליה הרביעית" ונקראה גם על שמו של שר הכלכלה הפולני האנטישמי סטי גראבסקי, שהיה מיצר בגזרותיו בעיקר לאנשי התיווך המסחר הזעיר — היינו היהודים) וחזרו מאוכזבים ומדוכאים למקומותיהם בפולין, מפיצים היו, גם שלא במתכוון, רוח של דכ־און ואכזבה, יאוש ואפיסת תוחלת ומוצא. הרבה הרבה יהודים שחשבו לעלות נתרפו ידיהם ואבד להם האומץ. חשבו על המשפחה — הרעיות וצעירי הצאן — ולא אבו להיכנס לסיכונים והימורים.

בסבכי מלכודת

בהשקפה לאחור, לימי הנעורים בפולין, יכולני לראות את יהדותנו כאילו נתונים במלכודת ממש, בסבכי פרובלמאטיקה שאין מבינה מוצא מעשי. עומדות לנגד עיני תמו־נות־מצב מזעזעות: הנה עומד על במת הפרלמנט הפולני יצחק גרינבוים — דוברה ומנהיגה הפוליטי של יהדות פולין והוא אחד מראשי הציונות במדינה — ומנתח בהגיון אכזרי כי אמנם יש בפולין „מליון יהודים מיותרים" שאין להם לא אחיזה ממשית ולא סיכוי של אחיזה בכלכלה הפולנית וכי צורך הכרחי הוא שיהודים במספר הזה יהגרו לאי־זה מקום אחר שהוא בעולם. יהודים רבים בפולין רתחו מכעס על יצחק גרינבוים על שאמר את האמת האכזרית הזו בפומבי בפני הגויים וכאילו נתן בידיהם של שונאי ישראל נשק להילחם ביהודים. אולם לפתע גם צי־פה חימה על כעס. אותו יצחק גרינבוים, שכבודו במקומו מונח ובוודאי היה בעל זכו־יות רבות (גם מנהיג ציוני היה ואצל רבים מאד מיהודי פולין היה המנהיג בה"א ה־ידיעה), לא החמיץ שום הזדמנות כדי להי־סיח בפומבי — בהרצאות ובמאמרים — ביקורת קטלנית על המנהיגות הציונית ה־עולמית ועל יהודי פולין עצמם על שהם גורמים בעלייה הבלתי מבוקרת (העלייה הרביעית של המעמד הבינוני) כי בארץ יש־ראל הנבנית יועתק מחדש „נוסח דזיקה ונאלווקי". אלה היו שמותיהם של שני רחובות בריכוז היהודי הגדול בוורשה ה־בירה, שבהם היו שוקקים חיי המסחר וה־תיווך של היהודים. דזיקה ונאלווקי היו תמיד הומים וצפופים. צאן אדם, סוחרים ותגרים, מתווכים וסוכנים בהולים על עסקי־הם ורצים־אצים ממקום למקום. וההווי של החיים האלה הפך למעין סמל של גלות יהודית (ולאו דווקא עניה ומרודה במובן הכלכלי). ובכן, יצחק גרינבוים הציוני הר־דיקאלי לא רצה כי נוסח חיים זה יועתק למולדת המתחדשת. כמוהו היו רבים מאד. מאחד העם למדו על המטרה להקים בארץ „מרכז רוחני" — סולת חברתית נקיה, עם עובד פרודוקטיבי ושאר סגולות חמדה. או־לם הביקורת הזו, שגם חיים ויצמן וגם מנהיגים ציוניים אחרים לא מנעו עצמם ממנה בעצם הזמנים הגורליים האלו, עוד הוסיפה והכבידה על תחושת המלכוד וחוסר האונים של יהדות פולין.

נער צעיר הייתי בשנים האלה ובוודאי בגלל הגיל המאפיין בדרך כלל בתחושה של „סער ולחץ" שרוי הייתי, כמו רבבות אחרים של צעירים, במצב רוח של מבוכה בבחינת „לא ידעתי נפשי שמתני". אלא, בדרך כלל תחושת המבוכה היתה כללית.

בהקשר זה זכור לי היטב מעשה שהלכתי עם כמה חברים לשמוע הרצאה של זאב ז'בוטינסקי שנשא בוורשה בימים ההם. אמ־נם כבר בזמנים האלה לא אני ולא חברי היינו מ„הסידור" של זאב ז'בוטינסקי. את מאמריו בעתוני ערב שבת בעתון היהודי „מאמענט" היינו בולעים „על חם". אלה היו מלאכת מחשבת של סגנון, צחות, תוכן ו־הגיון צרוף. גם עוקבים היינו בהתנגדות אחרי מהלכי תנועותיו ועמדותיו בתוך ההנהגה ה־ציונית העולמית. לא סתם מנהיג ציוני היה ולא סופר־עתונאי בעלמא. איש בעל שיעור קומה ובעל צורה היה ולכן אף שידענו כי אין אנו מסוגלים להזדהות עם דעותיו אסור להחמיץ את ההזדמנות להקשיב לדבריו. ה־אולם הגדול היה מלא מפה לפה בצהרי יום ראשון בשבוע. זאב ז'בוטינסקי היה מפורסם כנואם גדול מאד בדור ההוא, שבו ידעו ל־הקשיב לנואמים גדולים. הקהל הרב שתה בצמא את הדברים שקלחו בנעימה נוחה. דרכו של ז'בוטינסקי היתה לנאום מתוך עמידה במרכז הבמה ליד כיסא שעליו הש־עין ידו האחת. גופו היה זקוף וצמוד למקום עמידתו: לא הניע ידיו, די היה [illegible] ביטוי־תא. בהגיון [illegible] ניתח את [illegible] היהודים בגולה [illegible] היהודים ואת ההכרח בעשייה של המנהיגות הציונית העולמית המכלימה [illegible] קיום החוסים ה„טובים" [illegible] סורחות כל הזמן להרגיע את הקהל היהודי ולדכא את ספירת רוחו של העם. „אומרים לנו — אמר ז'בוטינסקי מתוך רגיעה — כי יהיה טוב, יהיה טוב". וכאן לפתע השליך הנואם את הכסא שעליו היה נשען הצדה, הרים את שתי ידיו כלפי מעלה ובנהמת אריה אדירה שאג: „רבותי, בעיוואלט גע־האלט, הרי כבר פורצות להבות האש". קשה, קשה לתאר את רושם הדברים האלה על הקהל המקשיב. המלים המעטות נאמרו בקול אדיר וחזק שממנו זעו ונעו אמות ה־סיפים של האולם הענק ושבהשפעתו עלו בקצב מהיר דפיקות הלב והמיית הנפש. חב־רי שישב לידי היה יעקב רדזינסקי הי"ד, ז־כורני היטב כיצד אחז בחוזקה עצבנית את זרוע ידי ולחץ אותה מתוך מתיחות נפשו שלו בעצמה רבה עד שבמשך זמן רב מאד ניכרו היטב על זרוע ידי סימנים כחולים.

זאב ז'בוטינסקי היה [illegible] מן ה־מעטים שבקן [illegible] שהיטיב להבין את מצב ה[illegible] סבב בכל [illegible] התשמיע איתות אזעקה. אולם [illegible] היה עצות בדוקות ל־מיצבה. [illegible] הרבה הצעות תכסיסיות ולא כאן המקום לבחון אם [illegible] היו בזמנן. „הבליה" לאלתר [illegible] לא היתה להן ויהודי פולין [illegible] נשארו בתוך המלכוד והמבוכה.

מוסד ישיבתי מרכזי גדול

בתוך „בין הזמנים" של המבוכות והתס־כול האלה נפתחו ימי הנעורים שלנו בשבת בבית המדרש לרבנים „תחכמוני" בוורשה. שם נפגשנו כמה וכמה נערים והיינו מעין חבורה אינטימית למדי. הגיל — שנת הבר מצווה. האקלים הכללי — נטיית לב בלתי מוגדרת לערכים שאותם ייצג בדרך כלל המזרחי והמוסד „תחכמוני" בעצמו שבו נג־דמנו. ה„תחכמוני" היה בית מדרש לרבנים ויציר כפיו של המזרחי בפולין. כבר ברא־שית התארגנותו של המזרחי בפולין, מיד לאחר מלחמת העולם הראשונה, עלתה על הפרק ונדונה בהרחבה ובעיון רב ובמשך זמן ממושך למדי, שאלת תפקידיו המיוחדים של המזרחי בפולין בתחום החינוך. לא כאן הוא המקום לספר בהרחבה על מהלך הדיונים האלה ועל תוצאותיהם. הסיפור ה־זה נדון כבר ועוד יהא נדון במקומות אח־רים.

בהקשר אל הדברים שלנו מן הראוי ל־ציין כי, המזרחי היה הגורם הציבורי ה־ראשון בתוך היהדות הדתית בפולין שלאחר מלחמת העולם הראשונה, אשר השכיל להב־חין בהצלחה אף לגלות ולפתור שתי בעיות מרכזיות בעת ובעונה אחת. פולין היהודית חסרה היתה באותה תקופה מוסד ישיבתי מרכזי גדול. דבר זה בוודאי נשמע מוזר ופרדוקסלי, שכן הרי כולנו יודעים שלימוד התורה פרח ושגשג בכל רחבי המדינה. לא היה „שטיבל" חסידי ומניין של „מתנגדים" ולא היה רב או אדמו"ר שבהם ובסביבתם לא פעלו חברות ש"ס. בכל הערים והעיירות שבפולין לא פסקה ישיבה מעולם. אלא, עו־בדה היא שמוסדות ישיבתיים מרכזיים גדו־לים לא היו. נערי ישראל שחשקה נפשם ללמוד תורה נאלצים היו לנסוע למרכזי תורה ישיבתיים שהיו מרוכזים דווקא באזורי ה־ספר המזרחיים של המדינה בסמוך לגבולות ליטא ורוסיה. אזורים אלה סופחו לאחר ה־מלחמה למדינת פולין וכך אירע שישיבות פולין היו דווקא בעיירות מיר, קלצק, בר־נוביץ, ראדין וכיוצאות באלה. המזרחי שאף להקים מוסד ישיבתי גדול במרכז המדינה והיו לו נימוקים מבוססים למדי. בעת ובעונה אחת רצה המזרחי להחדיר משב רוח חדש לתוך עולם הרבנות. הוא רצה להכשיר רב־נים מופלגים בתורה בעלי הכרה לאומית־ציונית; הוא שאף לגדל טיפוס של רבנים צעירים בעלי כשרון תורני המבינים לרוח הזמן ולצרכיו של הדור הצעיר. וכך ייסד המזרחי את ה„תחכמוני" בוורשה ואליו נה־רו מכל קצוות המדינה צעירים שוחרי תורה ודעה ובעלי הכרה דתית לאומית.

בתקופה שאני וחברי הצטרפנו לסגל ה־חבורה של תלמידי ה„תחכמוני" (היינו ב־מחזור השביעי או השמיני) כבר ברורים ו־מגובשים היו המעמד, התכנית והמגמות ה־כלליות של המוסד הזה. כבר ברור היה שלא יהא זה מוסד שתלמידיו יהיו גדולי תורה מופלגים וכן לא יהא המוסד בעין חממה לעילויים, כי אם בית מדרש ללימוד תורה והוראה ברמה רצינית מאד ושבו יצטרכו התלמידים לרכוש ידיעות מקיפות בלימודי החול, יצטרכו לעמוד בבחינות ולקנות הכ־שרה מתאימה בתורת הדרוש והטפה. וכבר ברור היה בימים ההם כי המוסד כשלעצמו ישמש כל הזמן מטרה לחיצי ביקורת וקיט־רוג מכוונים מצד החוגים החרדים, בעסקניהם ועתוניהם. ה„תחכמוני" שבראשו עמדו גדולי תורה כמו הגאון ר' משה הלוי סולובייצ'יק, הרב יחיאל מאיר בלומנפלד, הרב מרדכי שייבמן ורבנים גאוני תורה היו באים לעתים קרובות ביותר כדי לבחון את תל־מידי הכיתות הגבוהות ולהשתעשע עמהם בדברי תורה — בעיניהם „פסול" מפני שהיו מלמדים בו לימודי חול ומפני שבראש ה־מוסד (היינו בתחום הלימודים הכלליים) עמד הפרופסור ד"ר מאיר באלאבאן, שהיה מפורסם כהיסטוריון רב מוניטין. עוד זוכר אנוכי את גליונות ה„טאגבלאט" — שהוא היומי של אגודת ישראל בפולין — שהיו רובם ככולם „מוקדשים" להשמצת ה„תחכ־מוני" ששימש לדבריהם, כעין „בית חרושת להפקת רבנים" ושאר כינויי גידופים. בתוך הביקורת הקטלנית מעורבבים היו דברי חי־רופין ועקיצות נגד גדולי התורה שעמדו ב־ראש המוסד או שתמכו בו.

(המשך יבוא)

בחכמה פותח שערים

(סוף מעמוד 6)

עם־ד' ולגאולת נחלת־ד', לעליה לציון ולבנין ירוש־לים.

*

בקצירת־האומר עמדנו כאן על יקר תפארת אישיו־תו של הרב ישעיה שפירא ז"ל, והרוצה לעמוד יותר בהרחבה יקרא את הספר המרגש „האדמו"ר החלוץ" מעטו המבורך של לב־ספרא ר' שבתי דון־יחייא (דניאל) ז"ל — תל־אביב תשכ"א.

אכן, ראוי לסיים את הדברים בציון הפרק האחרון במסכת חייו של האדמו"ר־החלוץ, ההוא פרק כפר־פינס.

אחרי מלאת לו חמישים שנה, ברח מן המעמד המכובד שזכה לו בירושלים ובתל־אביב, השתחרר מן התפקידים שהוטלו עליו מתוך הערכה ואמון, והתיישב בפינה החקלאית, „הרחק מאדם־העיר". הוא קיים מצוות תורה ועבודה בגופו, בעבודת אדמת הקודש, במשק של דומם צומח וחי, כשהאדם המדבר בעל הרוח־המשכיל מעלה אותם ומתעלה על ידם. מעשה זה, שגם הוא נעשה כמעט בחשאי, הרשים את השכנים הקרובים, מתיישבי כפר פינס חברי „הפועל המזרחי" הוותיקים, והתחיל מושך בחבלי־הקסם את ידידיו ומכיריו של הרב שפירא אשר באו במגע אתו לאורך עשרות שנותיו ועשייתו בציון, אל פינתו ואל ביתו הנאה והתחממו לאורו. דברים שנאמרו בשקט בשיחות־רעים זכו להקשבה מרובה. היו גם שבאו לשבות במחיצתו בשבתות, ואז בקעו ועלו מבית זמירות ישנות ולחנים חדשים שהועברו על ידו, ושוב נשמעו צלילי כינורו במוצאי־שבת. מבלי משים בקעה ועלתה עליו הילת כתר האדמו־רות, הלבשה עליו אדרת בית אבותיו.

אילו זכינו היתה מתפתחת כאן התחדשות חסידית מיוחדת, מהדורה ארץ־ישראלית רעננה מ־לאת עוז אמונה וחזון תחיה. אולם לא זכה הוא ולא זכינו אנחנו. הוא הקדים הלך לעולמו, ורק השאיר לנו מסכת־חיים נאה ודור־ישרים הממשיך דרכו באהבה וביושר, בחן ובתפארה.

נחזיר עטרה ליושנה

נעלה

המבצע לחידוש פני התנועה

כיצד לפי דעתך צריכה התנועה הדתית לאומית להראות?

אם יש לך
דעה כיצד צריכה התנועה להראות
ונציג אשר יביע אותה עבורך,
עזור לו להבחר למוסדות התנועה.

בוא והתפקד!

התנועה הדתית לאומית

שלום ילדים

גליון מס' 219

[illegible]

פינת ...

[illegible]

"ושכחתי בתוך בני ישראל"

* * *

"ונמנה על חלקו ועל גורלו בביאם אל אהל מועד"

* * *

"ואתה הקרב אליך את אהרן"

[illegible]

שבועות

[illegible]

גימוסים

[illegible]

אשת חיל

[illegible]

2000 שנות גלות

קוראים - כותבים !

[illegible]

גם זו נדבה (רוסיה)

[illegible]

משלי העמים

שיח כלים (אנגליה)

[illegible]

הכנסת אורחים

[illegible]

כתב ספרים

[illegible]

מי הוא ?

[illegible]

איך זה גשם ?

[illegible]

שדה קטן

[illegible]

בחוג המשפחה

בעריכת נעמי גוטקינד

שצ'רנסקי אצלנו – מתי תגיע גם אידה נודל? שבוע „אמונה" בסימן המאבק על עלייתה

„אמונה' – כל השבוע כל השנה

חיה וקיימת לה תנועת נשים עשרות שנים, מקימה, מטפחת ומנהלת מערכת מרשימה של גני ילדים, מעונות יום, בתי ספר מקצועיים לבנות, פנימיות לילדים ממשפחות הרוסות, בתי ספר לנשים („תהילה") מועדוני ותיקות, חוגים וקורסים וקייטנות לאמהות, מיכללה טכנולוגית ותיכונים מקיפים ומה עוד צריך למצוא חן בעיני אלוקים ואנשים, והנה, כאילו לא חשים ולא מרגישים. התהודה בתקשורת — מינימאלית (מי לא יודע שהעתונות מעדיפה מין ואלימות על פני „סיפור חיובי" של חינוך (ויהדות!), אבל, עוד יותר מפתיע, אפילו בבית פנימה, בין הבנות הלומדות אופנה ומחשבים, טכנאות שיניים וגרפיקה, בין הילדים שמושדם הפך להם בית שני ואולי ראשון, בין החברות המתרוצצות במסירות נפש ממש כדי לאסוף תרומות לחינוך או לדאוג להצלחתו של „שוק" — אין מודעות אמיתית לגודל היריעה.

אמונה — כתנועת אם

הבנות, יודעות או לא יודעות, שבית ספרן חוסה בצילה האמהי של „אמונה". הילדים —שמעו או לא שמעו על תנועת האם של מושדם והחברות — כל אחת שקועה בליטוש האבן הקטנה שלה, אבל את תמונת הפסיפס השלמה — אין היא רואה. כל זה נכון — עד יום שלישי השבוע.

השבוע וסילחו לי על הבומבסטיקה, מותר לדבר על תפנית היסטורית ב„אמונה". בפעם הראשונה בתולדות התנועה, נעצרה כביכול במרוצתה הפעלתנית השוטפת, והחליטה להקדיש שבעה ימים תמימים לחגיגות, לפגישות, לשמחות ולקבלות פנים.

לא עוד כל אחת שקועה בפינתה לא עוד כל אחת מאמצת אל לבה רק את הנושא ההתנדבותי המועדף עליה. את ילדי המעונות ואת בנות התיכון המקצועי העיוני — לוקחים למועדון הותיקות, למיפגש של ארבעה דורות. את הורי ילדי המעונות — מזמנים לשיחות היכרות, לשם קירוב תנועתי.

לבנות המיכללה הטכנולוגית מעניקים לא רק יום עיון תנועתי אלא מאות פנקסי חברה. כל שמיניסטית וכל „מיכללסטית" — חברה היא מהשבוע בתנועת הנשים הדתית הלאומית.

אמונה על חולצת התעמלות

וילדי המוסדות! ילדי „נוה מיכאל" ו„אחוזת שרה" ו„בית אלעזרקי" ועפולה! את אלה תראו השבוע בשיעור התעמלות מתגאים בחולצת טריקו חדשה, כחולה כהה כשסמל אמונה מתנוסס עליה באותיות גדולות. היתכן שילד בטריקו שכזה — לא יתגאה בשייכותו המובהקת לסמל שעליו!

במקרה — משתלבים לתוך השבוע עוד אירועים הממקדים את תשומת הלב: במיכללה — ביקור „ממלכתי" של שר החינוך יצחק נבון, בנוה שרה הרצוג — חלוקת מילגות מקרן ע"ש הירש, בחידון התנ"ך — בת נוה הרצוג מתחרה ומגיעה למקום החמישי, ובאמונה — נפתחת המגבית השנתית עם יעד „מכובד"; עשרה מיליון שקלים חדשים.

ואם במישור הפנימי מתחזקת המודעות ומתהדקים הקשרים ע"י

מבצע החתמה כל אזרח למען אידה נודל

שר החינוך יצחק נבון בבקר השבוע בסדנאות טכנאות שיניים של מכללת אמונה

שיורים במוסדות ומיפגשים רב־גיליים, במישור הלאומי — הופך שבוע אמונה לחגיגה מוניציפאלית בעזרת קבלות פנים לחברותיה בשלושים ערים, עיירות ומועצות מקומיות, ובמישור הבין־לאומי, אם מותר לומר כך, הודות להקדשת השבוע כולו למאבק אידה נודל.

המאבק למען אידה נודל

מי שקנתה כרטיסים לאירוע המרכזי שמתכננת „אמונה" בגוש דן, המיפגש בגני אורנים במוצאי השבת הקרובה, תראה ודאי כיצד מנסה אילנה, אחותה של אידה נודל, להתקשר טלפונית לבריה"מ ולברך את אחותה בשם אמונה. אבל גם אם הזדמנת או תזדמני לאירועים המרכזיים ביתר חלקי הארץ, לקונצרט הפילהרמונית בירושלים, לאודיטוריום בחיפה, למיפגש בדרום, לא ישכחו חברות הנהלת אמונה לברך את אידה, להזכיר א_ שמה ולתבוע את שחרורה.

שרה שטרן-קטן, יו"ר אמונה, האם המאבק למען אידה נודל הוא שיאו של השבוע?

שרה שטרן-קטן: זאת לא הייתי אומרת. לא קבענו לנו שיאים או סולם עדיפויות. שחרורה ועלייתה של אידה — חשובים לנו, אבל לא פחות — חיזוק הקשר בין כל החברות, התלמידות והילדים שיחד הם מרכיבים את משפחת אמונה, ולא פחות — טיפוח „גאוות היחידה" בחברותינו, בתלמידותינו, בהורי ילדי הגנים, המעונות והר... שלנו.

עידוד מוראלי וטיפוח השייכות

עם כל המסירות לרעיון של אמונה, עם כל הרצון להרתם ליעדיה, לחיזוק וטיפוח המשפחה ברוח המסורת — צריך גם עידוד מוראלי, צריך להרגיש שייכות לדבר גדול, חשוב ומוכר — ולשם כך ערכנו את השבוע.

האם התווה אמונה על מיבצע כל־שהוא כזה כל שנה?

שרה שטרן-קטן: אנחנו עדיין בלב האירוע. שבוע אמונה נמשך עד יום שלישי הבא. בתום השבוע נשב, נסיק מסקנות ונחליט. אישית, אני נוטה לתשובה חיובית ומקווה שכל שנה נמצא נושא מרכזי סביבו נמקד את פעילותינו.

מעל לכל הציפיות הוורודות

מרים יקיר-שקופף, מנהלת מחלקת האירגון, העול הכבד והמדריך של הכנת שבוע אמונה נפל על כתפיך וכתפי עוזרותיך, כמה זמן אתן שקדתן על השבוע?

מרים יקיר שקופף: כשלושה חודשים ובשילוב מתואם עם מחלקת מוסדות בראשותה של חנה מלמד ומחלקת גנים ומעונות יום בראשותה של חדווה וייס.

מה ההישגים של השבוע?

מרים יקיר שקופף: מעל ומעבר לציפיות הוורודות ביותר שלנו. היענות כל כך נלהבת של כל מזכירות הסניפים, כל החברות, כל הפעילות והמתנדבות — הוכיחה לנו שעשינו את הדבר הנכון ובעיתוי הנכון.

הגענו אל כל התלמידים — ולהוריהם

חנה מלמד, מנהלת מחלקת מוסדות, האם תישאר לדעתך תלמידה אחת של אמונה השבוע שלא הרגישה תנועתית או ... במיכללה?

חנה מלמד: לדעתי האישית — התשובה שלילית. הגענו אל כל תלמידינו, אם זה ביום העיון שנערך במיכללה בירושלים ובמסגרתו הוענקו למאה ועשרים הבנות פנקסי חברה, אם זה בטקס הענקת המילגות מקרן שרה הירש בבני־ברק ל־65 בוגרות בני־ברק המשרתות בשירות הלאומי, אם זה באמצעות חולצות ההתעמלות עם הלוגו של אמונה או המיבצע המיוחד בקרב השמיניסטיות למילוי שאלוני מיפקד המפד"ל — אמונה היא היום תנועה החיה בלב חניכי וחניכות מוסדותיה, הצוות החינוכי והניהולי וההורים גם כן.

התלמידות והתלמידים, באירועי השבוע, אחד מהם לדוגמא, ארוחה חגיגית להורי תלמידות המיכללה.

קסיטות בישול

כפתורי מכשיר הוידיאו בביתכם עלולים להיות מכוסים בעוד כמה שנים בטביעות אצבעות מרוחות במרגרינה או באבק של קמח. גם מדף ספרי הבישול יתרוקן כנראה כדי לפנות מקום לקסיטות הוידיאו בנושאים כמו „אפיית עוגות" ו„הכנת פשטידות". האבג, איזה ספר בישול, יהיו תצלומיו מרהיבים בכל שיהיו יוכל להתחרות בפרט המוצג שלב שלב, ע"י בשלנית המצולמת על המסך, איך מכינים תבשילים ומתי מאפה?

התחילו במעצמה חברות אמריקניות הכנת הפסטה. קניות שהרבויאו השנה לשוק קסיטות הנושאות כותרות כמו ... „בישול קלאסי. בצורה הקלה" ואפילו „קורס בישול שלם" ויש כבר קסיטה מרתקת שבה מדגים אשף בישול איטלקי את כל סו-

סביר להניח שאופנה זו תגיע בקרוב לישראל שגם בה יש כבר מכשיר וידיאו בעשרות אלפי בתים. מו"לים זריזים של ספרי בישול היוצאים אצלנו במסדרות אחרי הגשם חייבים להתארגן כבר עכשיו לקראת המהפיכה הטכנולוגית המזומנת לנו באגף המטבח. יש בתים בהם כבר היום מצויים שני מכשירי טלוויזיה, הישן בשחור לבן בחדר השני והחדש הצבעוני בחדר האורחים. כשיגיעו קסיטות הבישול לארץ, יעבור ודאי את הטלוויזיה הישנה מחדר השינה אל... המטבח.

זה מזכיר לנו את אותו סיפור ידוע על רב שביקש להכניס את עשרת הדברות בפנקס תקנות הקהל, לאחר שהתברר לו כי אנשי הקהילה שומרים רק על מה שכתוב בפנקס הקהילה.

פינת הבול

נאות חיים לנגלבן

כוכב השביט על בולי דואר

כוכב השביט היילי חוזר לבולי דואר- כוכב השביט המפורסם ביותר בעולם זכה לציון על סדרת בולי זכרון, שהונפקו על־ידי הדואר הבריטי ב־18 בפברואר 1986. השביט היילי מונצח על ידי צייר הקריקטורות רולף ספידמן.

לכוכב שביט זה שמור מקום חשוב בהיסטוריה. הוא הופיע כמה שנים לפני הקרב המפורסם בהייסטינגס שבאנגליה. וכן בשנת 1682 כאשר אדמונד היילי צפה בכוכב השביט בעזרת טלסקופ שלו מביתו אשר באיזלינגטון. הפעם היה היילי קרוב יותר לשמש ב־9 בפברואר וניתן היה לראותו בצורה הטובה ביותר מחלקו הדרומי של כדור הארץ בסוף חודש מרץ ובראשית אפריל.

ס..ת הבולים לציון הכוכב השביט היילי מורכבת מארבעה בולי זכרון. הבול הראשון בערך של 17 פ. מראה קריקטורה של אדמונד היילי, מגלה הכוכב (1656—1742), האיש השני בבריטניה שהיה בעל התואר „אסטרונום מלכותי", והיה הראשון שהישב מסעותיו של כוכב השביט וחישב בדיוק במרץ את מועדי שובו של השביט הזה אל כדור הארץ.

על הבול השני בדרג של 22 פ. רך אים את החללית ג'וטו, ששוגרה לחלל על־ידי סוכנות החלל האירופית היא נקראת על שמו של האמן האיטלקי ג'וטו שהשתמש בשביט בשנת 1301 כדי לציין סמלים דתיים.

על הבול השלישי בצייר של 31 פ. נראית הכתובת של האגדה המפורסמת „אולי פעמיים בתקופת חיים אחת", ברמז להופעתו של השביט אחת ל־76 שנה.

השביט המקיף את השמש, נראה על הבול הרביעי והאחרון בסדרה זו בצייר של 34 פ. זנבו של השביט מתבהר בצורה בולטת, כאשר הוא מתקרב אל השמש והוא מתכהה בהתרחקו מן השמש.

הבולים מייצגים את הסגנון המיוחד של אמן הקריקטורות רולף סטדמן, המפורסם בכך שסגנונו הוא „יחיד ואין כמוהו". הוא בן 49, זכה בפרסים בינלאומיים על ציוריו הקריקטורות שלו. בשנות השישים עבד בעתון ההומוריסטי הבריטי הנודע „פאנץ'" וכן בעתונים „פרייבט איי" (העין הפרטית) ו„דיילי טלגראף". אחרי כן נתמנה לקריקטוריסט הפוליטי הקבוע של השבועון „ניו סטייטסמן". ב־1980 עזב את השבועון כדי לעבוד על חיבור ספר על ליאונרדו דה וינצ'י ובאו אייר ספרים רבים של מחברים אחרים ושל כתבי עצמו. הוא מתגורר במיידסטון, תבל קנט, עם רעייתו, מורה במקצועה, בתו סייר, כלב, ו...כמה כבשים.

הבולים נדפסו בבית הדפוס של האריסון ובניו בגליונות דואר המכילים 100 בולים. גודל של כל בול — 30 × 41 מ"מ. ניקוב בסרק 14X15 על כל שני סנטימטרים. נייר הבולים הוא ללא סימני מים, בשווה בשכבת זרחן, לשם זיהויים על ידי מכונות ההטבעה האלקטרוניות, והתואמים בהוצאת הדואר מתאימה. שיטה אלקטרונית זו פועלת ברוב ארצות תבל, והיא הנהוגה גם בארצנו, כאשר רוב בולי ישראל מצוידים שכבת זרחן. ביום הופעת הבולים הונפקה מעטפת „יום הופעה" עליה הודבקו הבולים לציון כוכב השביט המפורסם בעולם כולו.

מן הראוי לציין, כי כוכב השביט היילי, זכה להנצחה בולאית בארצות רבות. לבולים קיים ביקוש מוגבר בקרב אספנים תימטיים, שנושאיהם אסטרונומיה וכוכבי לכת.

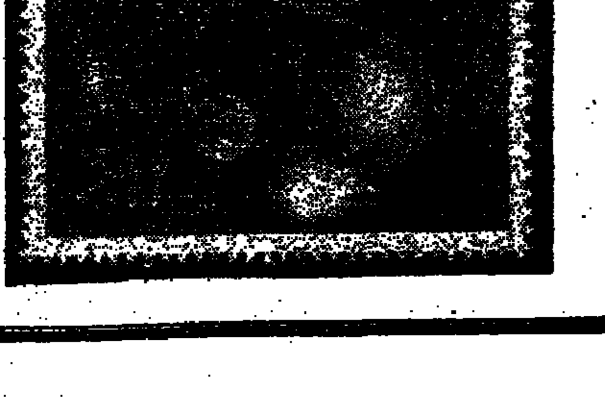

מה נצפה

בטלוויזיה

* „עקידות הפשע האמריקני" (ב', מוצ"ש, 22.20) — הפרק החמישי: באגסי סיגל בחסף בפעולה שנראית תגמל על שחור תחת לוציאנו, המשכים שהוא מת. הפעולה הזאת היא חלק מתכנית של לוציאנו להסל את ביג מסריה, כיה, לאסקר להציאנו מתאחדים שוב. כתוצאה מכך לוציאנו הצעה מסחה.

* „פסוקו של מקום" (מוצ"ש, 23.40) — מבט אל סרים, המוזכרת בגבה מקיפות בבקרא.

* „דהמ" — סרט טלוויזיה, בהפקת הטלוויזיה הישראלית (א', 21.45) — במרכז הסרט בטמנה. הזוה באהה משרי הפיהם, שרשה אלקלית, אבל הבינפאה העבר בבאהייה זה 20 שנה, מטוסר מן המאפייה כשהם עקלפה למשבר. הפריכים פגעים לא רק בפרנסתו, כי אם גם בנפשו, והוא עושה חשבון נפש של חייו. על בני משפחתו הוא כופה התגרות, ועל עצמו — עבירת רצב כמעט.

באיה, הבת, תלמידה בבסיסי למורים בתל־אביב, נשבית ב...גה הדיבה של אביה, מתוך הזדהות עם כאבו, והיא גם הולכת ...ה צייה שבורות מממה.

ברוך, הבן, נוקט דרך ... כיו בכלהמת הקיום ... עם המשטרה.

מזל, אם המשפחה, ... עם שבירתו הפרטית של ב... ומנסה לשמור על השפיות בבית. בבעיות הרבים שאנגר שלמה בעלה היא מנסה לקיים את המשפחה, אבל בזה אין די.

* „קרובים קרובים" (ב', 21.30) — הפרק השני: „הטובים לטיס". אבי יותר מתגיס לצה"ל. ... מרגש את כל המשפחה, כולם תוכים על טיס, לכל אחד מן המשפחה הלים משהו — —

* „ביזבוז" (ב', 22.50) — שם הפרק: „גביע למנצח". דיפלומט אמריקני באנגליה רוצה למצוא גביע זהב שהיה שייך למשפחתו ונגנב בשנת... 1746! משנמצא החפץ היקר הזה, תוקים בהלמן ולוסי; ואמנם זה הסיפור כולו!

* „דרך ארץ" — שעשועון טלוויזיה העוסק בתחבורה ובהוראות מרכים (ג', 20.02) — התכנית השניה: „הרגלי". המתמודדים בחידון: הנ"צ רפאל איתן והשחקנים אדירה אלטר, תורגן דריהן.

* „מעמד משלו" — דרמה אנגלית (ג', 22.20) — של מי סיפ ליפרי? בביה"ס התיכון מתכונן הגול לרוץ בעתידו של התלמיד פיל טיילר. מעמדו של פיל בבית־הספר רעוע, והוא אינו משתלב בנוהגי המוסד התיכוני הזה. הוא ידוע לשמצה ברמתו והישגי הספורט שלו. הנהלת בית־הספר, משיגה לפיל עזרה מוצר עיתונאי, שם יעלה יותר לדעתם, כמיכללה בלימודים אקדמיים. הוא יקבל את דעתם או יעשה בכל זאת לאוניברסיטה?

* „התבוללות בישראל?" (ד', 20.30) — ראה מקור.

* „אנשים ביהודים במינם" — סרט טלוויזיה (ד', 22.05) — סיפור אמיתי שאירע בקנדה, בשנת 1974. דיאן דוסי היא אשה קנדית צעירה, ששודדה וחוננה הגיעו אותה לגבש קבוצה של צעירים מסגרים ולעשותם להקת תאטרון מקצועית.

השחקנית ברוק אדמס הקנדית מופיעה ברמותה של האשה שהשיגה את הבלתי אפשרי. שבעה מחברי הלהקה שמגלמים את דמויות עצמם מתארים את הקשיים וההתקדמות האישית מהדרך אל המטרה.

* „עקבי הדרשנים" — סרט תעודה (ה', 21.30) — הסרט עוקב אחרי ההישגים המדעיים הטכנולוגיים המדהימים של היפאנים, שהשיגו מאז תום מלחמת העולם השנייה. הכלכלה היפנית היא מן המוסדות בעולם, והכלכלה הלאומית באה שנייה ברשימה, אחרי ארה"ב.

* „שירל והבבלי" (ה', 22.35) — הפרק האחרון: ביבים שמהם סירל יכול לראות את הישגיו ואת הישגי בנו כסיפור הצלחה של אב שהקדיש את חייו למען בנו, שרים איתעים קשים לשניהם.

לרקוד על...

* „התבוללות בישראל?"

לפי נתונים שפרסם המרכז למאבק בהמיסיון, „שבות", המוסף לארגון „יד לאחים", חיות כיום בארץ למעלה מ־3500 בנות יהודיות עם בני מיעוטים. רובן התאסלמו וניתקו קשר עם משפחותיהן. לפי אותם נתונים חיים בישראל כ־10,000 ילדים הנחשבים יהודים על־פי ההלכה, בהיות אימותיהם יהודיות, אף־על־פי שהתאסלמו.

תכנית הטלוויזיה „התבוללות בישראל?" (רביעי, 20.30) תעסוק בבעיות שמתעוררות מן הנתונים האלה, כפי שהעלתה העיתונאית פרחה לסנר בתחקירה.

בתכנית ישתתפו שייח זאקי מולכי, קאדי בבית הדין השרעי ביפו — הוא מעלה את הבעייתיות מבחינה דתית מוסלמית; הגב' מלכה שיינין מארגון „שבות"; ושרה (שם בדוי) המספרת כיצד היתה כמעט לאחת מאותן 3500 בנות.

* הטלוויזיה בשירות הכהניזם

ההתעוררות האחרונה של „כך" לא התחילה אריש שלם מהרגע גם לא את הטלוויזיה. הפעם היא הרגה מן ה„הרס" שהטילה על סקירת תנועותיה של תנועת „כך" העומד בראשה, ונתנה להם במה מכובדת ובימוי אולפן במיוחד ב„יומן השבוע".

לפי מדגם בלתי מייצג שערכו מומחי תקשורת המצויים בעקבות המישדר, הגביר את הקיטוב בין תומכי ומתנגדיו של כהנא וכנראה חיזק את שני המחנות באחד. מאידך גיסא, אין הסכמה ביניהם לגבי השפעת המשדר על אלה שהיו אדישים כלפי כהנא ותנועתו. לדעה אחת — גם האדישים הושפעו נגד כהנא, בעיקר משום שאנשיו פגעו בכבוד הנשיא ובסמל המדינה. לדעה אחרת — יתכן שהמשדר יביא לכהנא תומכים חדשים מבין אלה שהיו עד כה אדישים או לא תמכו בו משום שלא היו מודעים כלל לתופעות הכהניזם.

לפי הניסיון — אומרים המומחים — תקופה בתקשורת של אדם או מוצר מזיקה בתחילה אך מועילה לו בשלב השני, כיוון שהיא מגבירה את פרסומו. מערכות הבחירות מוכיחות, כי התמודדות עם תופעה או בעיה מובילה לתודעה כלפיה ואולי גם לתמיכה מסוימת, ורק התעלמות מן התופעה נותנת סיכוי רב יותר לקבור אותה.

המשדר — לדעת המומחים — השיג את המגמה לחשוף את הכהניזם.

* מצעד הזמירות — אות פתיחה חדש

אלה עשרים הזמירות שצעדו השבוע במצעד (יום ב', רשת ב' 21.00—22.00):

	השיר	הלחן	הביצוע
1)	אלה אזכרה	חיה רוזנפלד	מרטין דוידסון
2)	קול צהלה ורינה	משה לאופר	אהרן ורמן
3)	אם אין אני לי	מרדכי בן־דוד	מרדכי בן־דוד
4)	אמר רבי אלעזר	יעקב רוטנר	פרחי גנים
5)	מה ידידות	יוסף קורלנצקי	אברהם הוכברג
6)	כי לך ה' הגדולה	ליגל סלומון	להקת קפר
7)	עוצו עצה	האחים ברונר	האחים ברונר
8)	אסור להתייאש	ניגוני ברסלב	הרב דוד רפאל בן עמי
9)	אשר ברא	הרב שלמה קרליבך	מנשה עמנון
10)	לפניו נעבוד ביראה	הרב ברוך חיים	אברהם פריד
11)	אשת חיל	ניגוני דזיקוב	מקהלת חסידי ויזניץ
12)	גם אני אודך בכלי נבל	חיים בנט	רננו חסידים
13)	חסדי ה'	שמעון קוגל	שמעון קוגל
14)	ענבי הגפן	משה שוורצברג	שמואל רוזנברג ואהרון בן שושן
15)	יבנה המקדש	מרדכי טובול	יוסף קרדוזו
16)	שמח תשמח	יהודה ושרמן	יהודה ושרמן
17)	אין באלקינו	רלף לוויתן	רלף לוויתן
18)	איש יהודי היה בשושן הבירה	רבי משה שור	רבי משה שור
19)	ישימך אלקים	דוד אולמן	דוד אולמן
20)	ליהודים היתה אורה ושמחה	הרב מאיר הורוביץ	אשר שריף

בפינה לשיפוטכם!

1)	הודו לה'	אליהו שלום רוקוף	אליהו שלום רוקוף
2)	קומו אחי	צבי בן פורת	חיים פנירי

לפי בקשת המאזינים הוחלף השבוע האות הקודם שלווה את התכנית מאז שהחלה.

האות החדש הוא קטע מתוך תקליט מזרחות שירי שבת לפי עיבודו של משה לאופר, הכוללת את השירים, „אל ההודאות" של הרב ברוך חיים, „הוריש עלינו", של הרב שלמה קרליבך, „יום השבת" מנגינה עממית.

בשבועות הקרובים ישודרו בתכנית רק 18 שירים וישולבו בה ראיונות עם מלחינים, מבצעי השירים על הדרש המתחדש בתחום הזמר ושמירת תקליט.

מצעד הזמירות הגדול ישודר ביום שני, ר"ב בניסן תשמ"ו, אחרי שבת הגדול. המצעד הפעם יהיה במתכונת מורחבת בת שלוש שעות, מ־20.00—23.00, וייכללו בו זמרי השנה מלהיט השנה, מעבדי השנה ותגלית השנה, הכוכב המזמר השנתי של השירים. בשבועות הבאים יובאו תוכניות של השירים שזכו במשך השנה.

לילדים ולנוער בטלוויזיה הכללית והלימודית

* יום ראשון

14.00 גם אנו שותפים — קטיקות — סיפורים של שני חברים. האחד מוכן לעזור לכל. העזרה בארה גם ללא בריקה מוקשה. ואילו השני גורם לקרע בין השניים, כי אשר הצעיר הסביבה נוקם עמדה ברוחה נגד חברו.

17.30 „הבל והבלאה" — הפרק הרביעי: „יערות הגשם". באיזור קו המשווה, באפריקה, בדרום אמריקה ובאסיה יש ג'ונגלים ובהם צמחייה הגדולה ביותר בעולם.

* יום שני

14.35 פנים כדור הארץ — הסרט מנסה להסביר את העשיה מתחת לפני האדמה, את פנים כדור הארץ.

16.00 הכל בתוך לאט — הסרט מספר על קבוצת כדור־בסיס ועל ברוס, אחד השחקנים החולה ועומד למות. ידידו הכי של ברוס עומד לצדו ועוזר לו. במערכת היחסים ביניהם זה הכי בין יתר חברי הקבוצה ... את ההברה הצגרית בוזה.

17.30 „עליה בארץ המלאכות" — שם הפרק: „העפילה למצוקת הארגב". עליזה ... עוזבת דרך מבוי ... הארגב הלבן לכרכו ... את עצמה בעולם מלא דלתות. הדלת המובילה לארץ הפלאות קטנה מדי וקשה לה לעבור דרכה.

* יום שלישי

14.00 האבולוציה — פרק 9: השתי רהתבוננות, גילוי ה־D.N.A. (חלק 1) — המשפט ממבט המראה כיצד מורשות תכונות ביצורים חיים — מתופעות חיצוניות כגון צבע עיניים בזבובי פירות ועד הד.נ.א. בחיידקים.

15.30 קשת רענן — מורי סאלם — פרקים מתולדותיהם ואורחות חייהם של יהודי תימן מתגלמים בשירתו המגוונת של רבי שלום שבזי. המשורר שנתן ביטוי לצבוקותיהם ולתקוותיהם של יהודי תימן והיה לדמות נערצת, ושיריו מלורב ... אותם בכל עת.

16.15 ריק מרפין — פרק 6: הנפח — מרפין והדייפנטיק לוקחים את סר ג'ון כבן ערובה. הוא ישוחרר רק תמורת סם מרגן הנפת המשמש גם כ„בנק" של מרפין.

18.00 „נקודת שבירה" — הפרק השלישי: המורנגר הראשון של בית — המסך צורב, שיעור ראשון בתורת הסבלנות וקוד הרוח.

* יום רביעי

14.00 שלום הולך ונעלם — בני המאו ה„מאו" הוא שבט שמוצאו מקניה ולאואו הנודדים התיישב בלאוס. עם נקלע למלחמת האזרחים הממושכת, ובעל כורחם אולצו רבים להתגייס. כשלושים אלף מבני השבט נהרגו בקרבות, וכמאה אלף פנו אל ברחו.

16.45 כלכלון — הפרק הראשון: ביקוש, היצע ופיקוח על מחירים. במחיר שנקבע להוצר בשוק חופשי שווה הכמות המבוקשת ע"י הקונים לזו המוצעת ע"י המוכרים. כאשר מתערבת הממשלה ... ע"י פיקוח על המחירים לגרום להורדת מחירים, נוצר ב..וק שחור.

* יום חמישי

15.20 נילס הולגרסון — פרק 35: ... והאלה ... את אביהם.

17.30 „קיד וידאו" — שם הפרק: „בוקוליסי". אדון כדון מצדר ... התרדכה של חבורת „קיד וידאו" לכביא ... זירו את המשלצה להדרכה.

18.00 „סיפורים בראשי" — הפעם הספרים האלה: „20 אלף מיל מתחת לימים", מאת ג'ול ורן. „הילדה רובין הוד", מאת נורית זרחי. „גבעת האירוסים השחורים", מאת יצחק נוי, „על קצה המזלג", מאת אבירה איפק.

18.25 „פסוקו של מקום" — מבט אל הירקון.

ברז'ין * בטלוויזיה

בעריכת שולה מוסטיק

ברדיו

* קבלת שבת — פרשת „תצוה" — בעריכת משה חן (א') שישי, 15.00 שיחתו של הרב ש. משה רייסקין, רבה של אפרת. הארת צהי פרה ... לעת השני. פרשן הפברע: ר' משה גאביזה בעל „לקח טוב".
* מהווה מלכה (ב') מוצ"ש, 22.10 — מסיבת מלוה מלכה תעבר בשידור חי מבית משפחת ... התכנית תעסוק בנושא: פורים קטן המשמעות עלייתו של שצ'רנסקי לישראל הדתית.
* „בתשובת ישראל" — סדרת שיחות מפי איתמר גרינצולד (א') ראשון, 19.05.
* „עם ישראל" — מוסף לעניינים יהודיים בעולם (ב') ראשון, 19.35.
* „תפוח ועץ" (א') ראשון, 22.05 — הנושא: „מהלת נפש במשפחה".
* „האוניברסיטה המשודרת" — „הפרלאי הצהוב" (א') שני, 17.20 — הנושא: „ההיבט הפסיכולוגי של עבודת הילדים בשואה" — פרופ' שמאי דוידסון.
* „שפה תורשית" — מגזין שבועי לעניני חינוך (ב') שני, 18.06.
* „עיונים בפרשת השבוע" — פרשת „כי תשא" — מפי הרב יונה מצגר (א') שני, 19.05.
* „דין הדברים" — מגזין לעניני חוק ומשפט (ב') שני, 19.35.
* „מתפשים את הבטחון" — בעריכת זאב ענר (ב') שני, 23.05.
* „השכלה ודעת לכל" — „קהילות ישראל" (א') שלישי, 11.30 — הנושא: „פרס".
* „קפיצת הדרך" — סיפורי נסים בעליות חסידים לארץ־ישראל (א') שלישי, 16.05 (ש"ח).
* „אצבע על הדופק" — שבועון בעניני בריאות ורפואה (ב') שלישי, 18.06.
* „שיעור בתלמוד" — מסכת „ברכות" — מפי הרב שבתאי סבתו (א') שלישי, 19.05.
* „עולם חדש" — מגזין ושאלות לעניני האדם והסביבה (ב') שלישי, 19.35.
* „קפה ראשי" — חידונים מגוונים השתתפות המאזינים עם שמוליק הרון (ב') שלישי, 23.05.
* „ואלה תולדות" — סדרת תכניות בנושאים יהודיים (א') רביעי, 11.10 הנושא: „אדר א' ואדר ב'".
* „מועדון שעון החגב" — מעולמו של האדם המבוגר (א') רביעי, 16.05.
* שידור משחק כדורגל בין נבחרת ישראל לבין נבחרת אנגליה (ב') רביעי, 16.45.
* סיכום הלכה יומית — מפי הרב חיים פרדס (א') רביעי, 19.05. „גד נפו לפולקלור" (ב') רביעי, 20.05 — הנושא: „שירת ספרד בזמרת העדות" — מונע לוסכי שנערך בבית־התפוצות.
* „צוות המורה החינוך" — בעריכת אפרים אבא (א') חמישי, 16.05. „שיעור בתניא" — מגיש: הרב עדין שטיינזלץ (א') חמישי, 19.05.
* שידור משחק כדורסל בין מכבי תל־אביב לבין לימוז' — צרפת (ב') חמישי, 20.30.